

Raporty tematyczne
z konsultacji
społecznych do spisu
ludności
i mieszkań 2021

1. STAN I CHARAKTERYSTYKA DEMOGRAFICZNA LUDNOŚCI	4
1.1. Charakterystyka obszaru	4
1.2. Uczestnicy konsultacji	4
1.3. Rodzaj wykorzystywanych danych.....	6
1.4. Požadany poziom dostępności danych.....	8
1.5. Cel wykorzystania danych	10
1.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	12
1.7. Alternatywne źródła danych	14
1.8. Proponowane zestawienia danych.....	14
1.9. Podsumowanie w obszarze „Stan i charakterystyka demograficzna ludności”	15
2. LUDNOŚĆ W OBIEKTACH ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA ORAZ OSOBY BEZDOMNE (BEZ DACHU NAD GŁOWĄ).....	16
2.1. Charakterystyka obszaru	16
2.2. Uczestnicy konsultacji	16
2.3. Rodzaj wykorzystywanych danych.....	19
2.4. Požadany poziom dostępności danych.....	20
2.5. Cel wykorzystania danych	22
2.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	23
2.7. Alternatywne źródła danych	25
2.8. Proponowane zestawienia danych.....	25
2.9. Podsumowanie w obszarze „Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne (bez dachu nad głową)”	26
3. EDUKACJA	28
3.1. Charakterystyka obszaru	28
3.2. Uczestnicy konsultacji	28
3.3. Rodzaj wykorzystywanych danych.....	31
3.4. Požadany poziom dostępności danych.....	32
3.5. Cel wykorzystania danych	34
3.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	35
3.7. Alternatywne źródła danych	37
3.8. Proponowane zestawienia danych.....	37
3.9. Podsumowanie w obszarze „Edukacja”	38
4. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB	39
4.1. Charakterystyka obszaru	39
4.2. Uczestnicy konsultacji	39
4.3. Rodzaj wykorzystywanych danych.....	42
4.4. Požadany poziom dostępności danych.....	44
4.5. Cel wykorzystania danych	47
4.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	48

4.7.	Alternatywne źródła danych	50
5.	DOJAZDY DO PRACY	51
5.1.	Charakterystyka obszaru	51
5.2.	Uczestnicy konsultacji	51
5.3.	Pożądaną poziom dostępności danych.....	54
5.4.	Cel wykorzystania danych	54
5.5.	Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	56
5.6.	Alternatywne źródła danych	57
5.7.	Proponowane zestawienia danych w ramach obszarów „Aktywność ekonomiczna ludności” i „Dojazdy do pracy”	57
5.8.	Podsumowanie w obszarach „Aktywność ekonomiczna osób” i „Dojazdy do pracy”	58
6.	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	59
6.1.	Charakterystyka obszaru tematycznego	59
6.2.	Uczestnicy konsultacji	59
6.3.	Rodzaj wykorzystywanych danych.....	62
6.4.	Pożądaną poziom dostępności danych.....	64
6.5.	Cel wykorzystania danych	66
6.6.	Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	67
6.7.	Alternatywne źródła danych	69
6.8.	Proponowane zestawienia danych.....	70
6.9.	Podsumowanie w obszarze „Niepełnosprawność”	71
7.	KRAJ URODZENIA I OBYWATELSTWO	73
7.1.	Charakterystyka obszaru	73
7.2.	Uczestnicy konsultacji	73
7.3.	Rodzaj wykorzystywanych zmiennych.....	76
7.4.	Pożądaną poziom dostępności danych.....	78
7.5.	Cel wykorzystania danych	80
7.6.	Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	81
7.7.	Alternatywne źródła danych	83
7.8.	Proponowane zestawienia danych.....	84
7.9.	Podsumowanie w obszarze „Kraj urodzenia i obywatelstwo”	85
8.	MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE	86
8.1.	Charakterystyka obszaru	86
8.2.	Uczestnicy konsultacji	86
8.3.	Rodzaj wykorzystywanych zmiennych.....	90
8.4.	Pożądaną poziom dostępności danych.....	91
8.5.	Cel wykorzystania danych	93
8.6.	Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	95

8.7.	Alternatywne źródła danych	97
8.8.	Proponowane zestawienia danych.....	98
8.9.	Podsumowanie w obszarze „Migracje wewnętrzne i zagraniczne”	99
9.	NARODOWOŚĆ, JĘZYK I WYZNANIE	100
9.1.	Charakterystyka obszaru	100
9.2.	Rodzaj wykorzystywanych danych.....	100
9.3.	Uczestnicy konsultacji	102
9.4.	Pożądaną poziom dostępności danych.....	106
9.5.	Cele wykorzystania danych.....	109
9.6.	Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	110
9.7.	Alternatywne źródła danych	111
9.8.	Podsumowanie w obszarze „Narodowość, język i wyznanie”	111
10.	GOSPODARSTWA DOMOWE I RODZINY.....	112
10.1.	Charakterystyka obszaru	112
10.2.	Uczestnicy konsultacji	112
10.3.	Rodzaj wykorzystywanych danych.....	115
10.4.	Pożądaną poziom dostępności danych.....	116
10.5.	Cel wykorzystania danych	119
10.6.	Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	120
10.7.	Alternatywne źródła danych	121
10.8.	Proponowane zestawienia danych.....	122
10.9.	Podsumowanie w obszarze „Gospodarstwa domowe i rodziny”	123
11.	STAN I CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH.....	124
11.1.	Charakterystyka obszaru	124
11.2.	Uczestnicy konsultacji społecznych.....	124
11.3.	Rodzaj wykorzystywanych danych.....	128
11.4.	Pożądaną poziom dostępności danych.....	130
11.5.	Cel wykorzystania danych	134
11.6.	Zaspokojenie potrzeb informacyjnych.....	135
11.7.	Alternatywne źródła danych	137
11.8.	Proponowane zestawienia danych.....	138
11.9.	Podsumowanie w obszarze „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych” ...	139

1. STAN I CHARAKTERYSTYKA DEMOGRAFICZNA LUDNOŚCI

1.1. Charakterystyka obszaru

Obszar „stan i charakterystyka demograficzna ludności” był reprezentowany w ankiecie przez cztery zmienne:

- miejsce zamieszkania;
- płeć;
- wiek;
- stan cywilny.

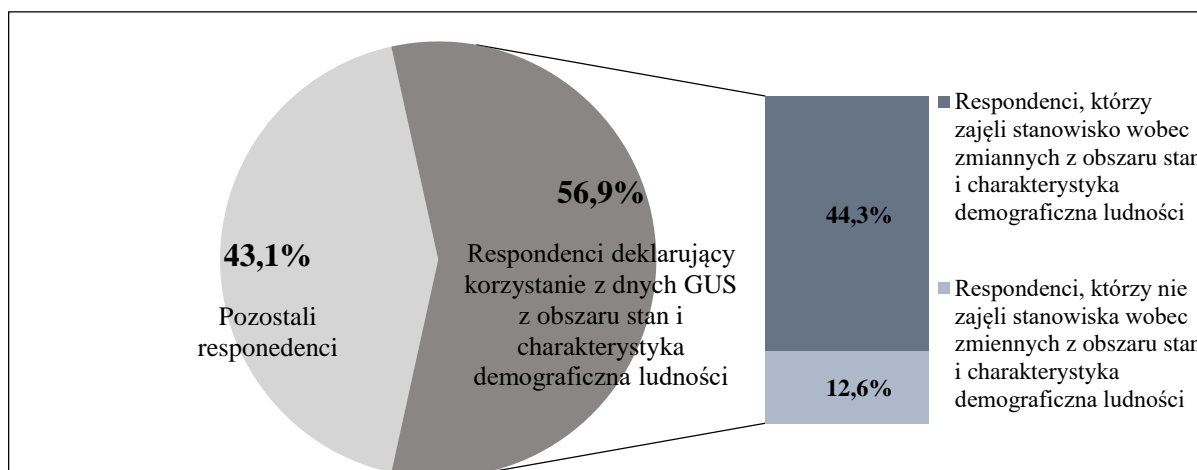
Należy zauważyć, że pierwsze trzy zmienne to najbardziej podstawowe/elementarne oraz niezbędne informacje o każdej osobie czy mieszkańcu danego obszaru. W efekcie dają one szczegółową informację o liczbie i strukturze ludności Polski (wg płci i wieku) dla każdej gminy imiennie, czyli także dla powiatów i województw. Z kolei dane o liczbie i strukturze ludności stanowią punkt wyjścia, a także punkt odniesienia, dla wszelkich innych badań i analiz dotyczących różnych dziedzin społecznych i gospodarczych.

Natomiast informacja o stanie cywilnym każdej osoby pozwoli na opracowanie danych o strukturze ludności Polski wg stanu cywilnego, a w połączeniu z płcią, wiekiem i miejscem zamieszkania umożliwi szczegółowe opracowanie tych danych i w przekroju terytorialnym. Informacja o strukturze ludności wg stanu cywilnego w przekroju terytorialnym daje podstawę dla opracowania planów i strategii działań społecznych (w tym ochrony i zabezpieczenia rodzin) oraz gospodarczych czy infrastrukturalnych.

1.2. Uczestnicy konsultacji

Spśród ogółu respondentów, którzy wypełnili ankietę konsultacyjną (5,2 tys.) niespełna 57%, tj. prawie 3 tys. zadeklarowało, że w swej bieżącej działalności korzysta z danych GUS w obszarze „stan i charakterystyka demograficzna ludności” - z danych pochodzących z poprzednich spisów lub bieżących badań demograficznych (patrz wykres 1).

Wykres 1. Uczestnicy konsultacji według stopnia zainteresowania obszaru „stan i charakterystyka demograficzna ludności”

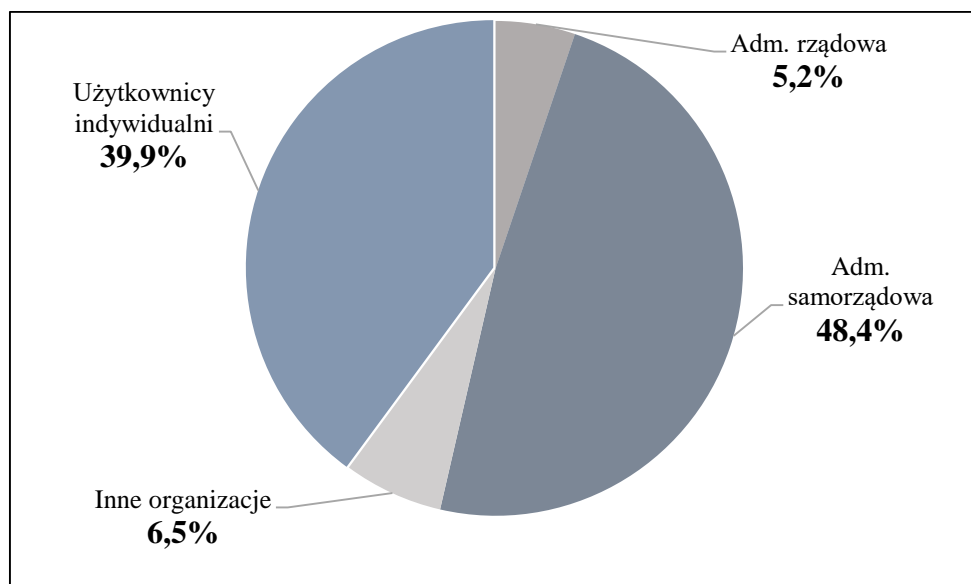
Natomiast na temat korzystania z konkretnych zmiennych z obszaru charakterystyki demograficznej (płeć, wiek, miejsce zamieszkania, stan cywilny) wypowiedziało się 2306 respondentów, czyli 78% respondentów, którzy zadeklarowali, że w swej bieżącej działalności korzystają z danych demograficznych GUS.

Dalsza część raportu dotyczącego obszaru tematycznego „stan i charakterystyka demograficzna ludności” będzie się odnosiła tylko do tej grupy respondentów (2306 jednostek, tj. 1385 organizacji/institucji oraz 921 osób indywidualnych).

Z konsultacji wynika, że użytkownikami danych z zakresu „stanu i charakterystyki demograficznej ludności” to w 60% organizacje/institucje, a w 40% osoby indywidualne (wykres 2 oraz tabela 2).

Spośród respondentów instytucjonalnych najliczniej w ankiecie była reprezentowana administracja samorządowa (prawie połowa organizacji/institucji, które zajęły stanowisko wobec zmiennych demograficznych), ale z drugiej strony z tych danych wynika, że spośród 2,5 tys. gmin w Polsce w ankiecie wzięła udział tylko co trzecia z nich i co trzeci powiat (odpowiednio: 36% i 37%). Z niewielkim zainteresowaniem ankieta spotkała się w środowisku naukowym - wypowiedziało się zaledwie 11 placówek naukowych/badawczych (niecałe 1% spośród instytucji zainteresowanych tematyką demograficzną) oraz 44 uczelnie/szkoły (nieco ponad 3% respondentów instytucjonalnych). Był też tylko jeden przedstawiciel mediów.

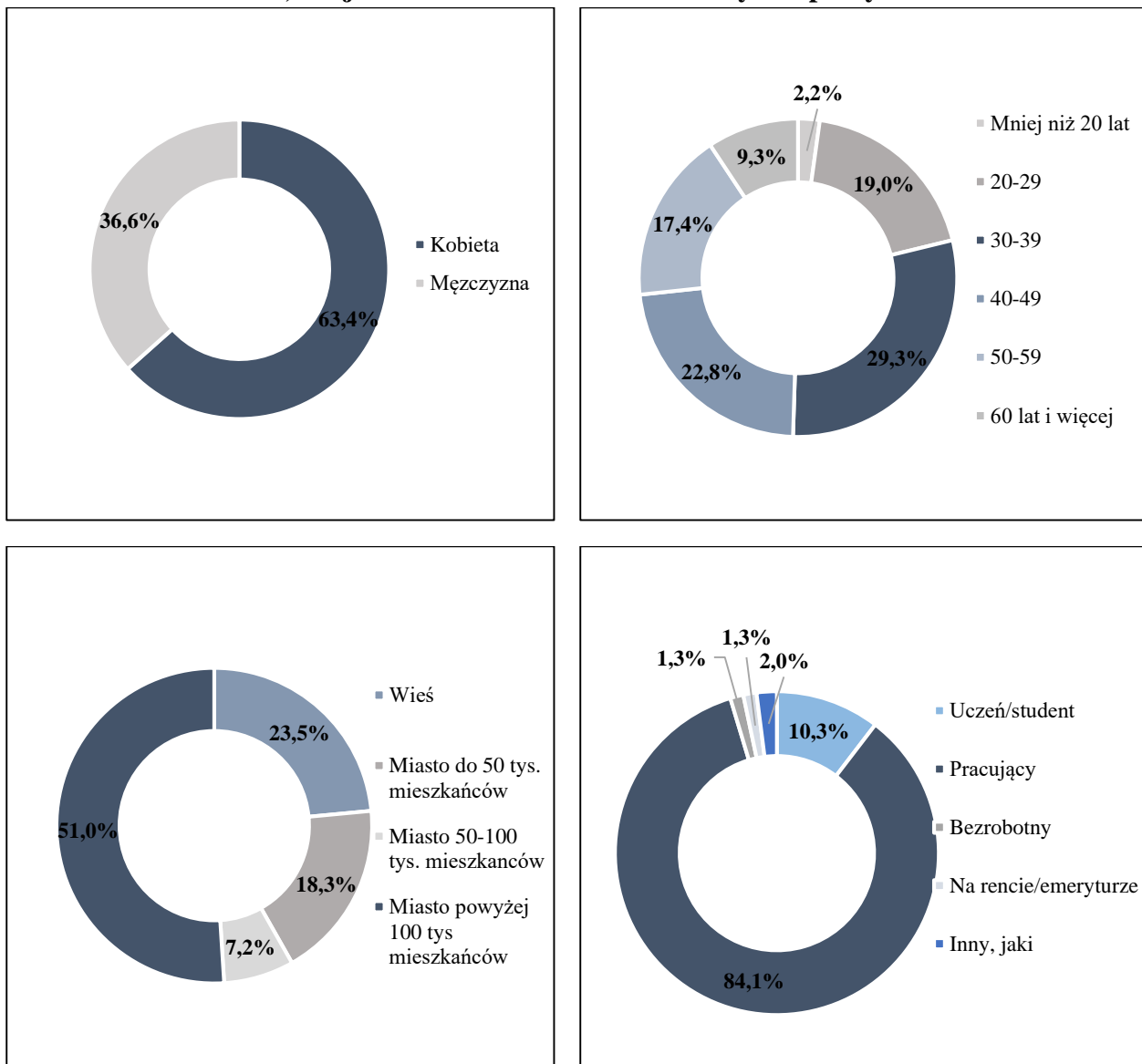
Wykres 2. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze „stan i charakterystyka demograficzna ludności” według typów respondentów

Spośród użytkowników indywidualnych, którzy wypełnili kwestionariusz w części poświęconej cechom demograficznym dominowały kobiety (63%). Największą grupę stanowiły osoby w wieku 30-39 lat (29%) oraz 40-49 (23%), najmniejszą reprezentację - 9% - stanowiły osoby starsze (w wieku 60 i więcej lat). Rozpatrując rozkład uczestników konsultacji

ze względu na ich aktualny status (zawodowy/na rynku pracy) należy podkreślić, że zdecydowana większość (84%) to pracujący, a co dziesiąty ankietowany był studentem. Ponad połowę (51%) respondentów stanowili mieszkańcy miast liczących powyżej 100 tys. mieszkańców, a tylko co czwarty mieszkał na wsi (24%) (patrz wykres 3).

Wykres 3. Uczestnicy indywidualni konsultacji społecznych w obszarze „stan i charakterystyka demograficzna ludności” według płci, wieku, miejsca zamieszkania i statusu na rynku pracy

1.3. Rodzaj wykorzystywanych danych

Pytani o stopień przydatności poszczególnych zmiennych - 94% respondentów (prawie 2,2 tys. spośród 2,3 tys.) wskazało pozytywnie na co najmniej jedną zmienną demograficzną

(spośród: płeć, wiek, miejsce zamieszkania, stan cywilny), a pozostałe 6% - wypowiadając się o szczegółowych zmiennych - stwierdziło, że nie jest zainteresowane żadną z nich.

W tabeli 1 zestawiono odpowiedzi dotyczące zainteresowania osób biorących udział w ankiecie danymi z zakresu charakterystyki demograficznej ludności.

Najwięcej wskazań (ponad 88%) dotyczyło przydatności zmiennej ‘miejsce zamieszkania’ - z czego należy wnioskować o wysokich oczekiwaniach użytkowników w zakresie dostępności wyników spisu (z różnych obszarów tematycznych) na szczegółowym poziomie terytorialnym. Na zmienną ‘wiek’ wskazało 81% respondentów, a na płeć (75%); najmniejsze zainteresowanie respondenci wykazali ‘stanem cywilnym’ – ok. 46% wskazań.

Tabl. 1. Stosunek uczestników badania konsultacyjnego do danych GUS z obszaru „stan i charakterystyka demograficzna ludności”

Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek do:		
		ogółu ankietowanych (5209)	osób korzystających z danych GUS w omawianym obszarze (2962)	osób, które zajęły stanowisko wobec zmiennych z badanego obszaru (2306)
Ogółem	5209	100,0	x	x
Zadeklarowało korzystanie z danych GUS z obszaru stan i charakterystyka demograficzna ludności	2963	56,9	100,0	x
Zajęło stanowisko wobec zmiennych z obszaru stan i charakterystyka demograficzna ludności	2306	44,3	77,9	100,0
Wykorzystuje przynajmniej jedną zmienną z obszaru stan i charakterystyka demograficzna ludności, w tym:	2168	41,6	73,2	94,0
Miejsce zamieszkania	2035	39,1	68,7	88,2
Płeć	1717	33,0	58,0	74,5
Wiek	1858	35,7	62,7	80,6
Stan cywilny	1049	20,1	35,4	45,5
Nie wykorzystuje żadnej z zaproponowanych zmiennych z obszaru stan i charakterystyka demograficzna ludności	138	2,6	4,7	6,0
Nie zajęło żadnego stanowiska wobec zmiennych w obszarze stan i charakterystyka demograficzna ludności	656	12,6	22,1	x

Rozpatrując badane zmienne od strony wykazywanego nimi zainteresowania przez poszczególne grupy użytkowników (typy respondentów) wnioski są podobne. Zarówno użytkownicy instytucjonalni, jak i indywidualni jako najbardziej istotne uznają informacje o miejscu zamieszkania, następnie wieku i płci, a najmniej o stanie cywilnym osób.

W tabeli 2. przedstawiono liczbę udzielonych odpowiedzi oraz określone procentowo zainteresowanie poszczególnymi zmiennymi według typów respondentów.

Tabl. 2. Częstość wskazań według typów respondentów

Typ respondentów	Dane wykorzystywane przez respondenta				
	ogółem	miejsce zamieszkania	płeć	wiek	stan cywilny
OGÓLEM	2306	88,2	74,5	80,6	45,5
Organizacje/Instytucje	1385	90,0	75,2	81,7	45,1
<i>adm. rządowa</i>					
centralna	77	92,2	79,2	88,3	42,9
w województwie	43	88,4	58,1	72,1	23,3
<i>adm. samorządowa szczebla</i>					
wojewódzkiego	80	95,0	82,5	85,0	43,8
powiatowego	140	95,0	77,9	85,7	32,1
gminnego	895	88,3	75,4	80,8	49,4
<i>inne organizacje</i>					
placówki naukowe/badawcze	11	72,7	81,8	72,7	36,4
uczelnie/szkoły	44	93,2	68,2	88,6	36,4
fundacje, stowarzyszenia	22	95,5	81,8	95,5	50,0
organizacje pracodawców	1	100,0	100,0	100,0	100,0
samorząd zawodowy	2	100,0	100,0	100,0	50,0
związki zawodowe	6	83,3	66,7	66,7	-
przedsiębiorstwa/osoby prowadzące działalność gospodarczą	3	100,0	33,3	33,3	33,3
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe, instytucje finansowe	22	95,5	68,2	86,4	45,5
media	1	100,0	-	-	-
inna, jaka	38	92,1	65,8	71,1	42,1
Użytkownicy indywidualni	921	85,7	73,4	78,8	46,0

1.4. Pożądany poziom dostępności danych

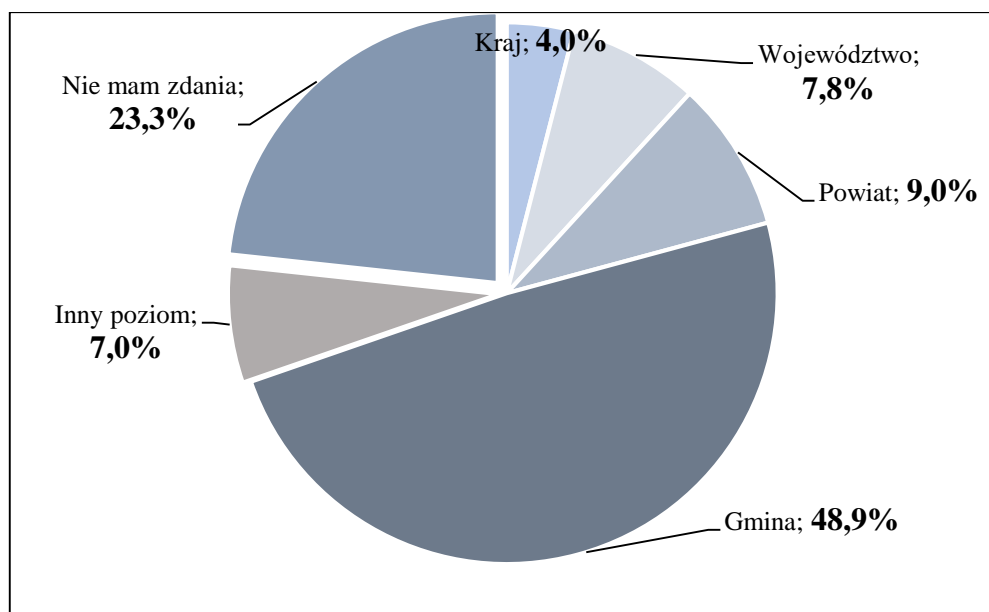
W przypadku obszaru tematycznego „stan i charakterystyka demograficzna ludności” najbardziej pożądanym poziomem podziału terytorialnego dla wszystkich zmiennych okazał

się poziom gminy. Gminę - jako najniższy poziom dezagregacji danych - wskazała połowa (49%) uczestników konsultacji wypowiedziających się o tym obszarze tematycznym. Na poziom powiatu - jako wystarczający - wskazało ok. 9%, poziom województwa - 8%, natomiast 4% biorących udział w badaniu zadowolilo się danymi ogólnopolskimi i wskazało poziom kraju. Zaskakującym jest, że prawie co czwarty respondent (23%) stwierdził, że nie ma zdania na ten temat (patrz wykres 4).

Z kolei na inny, niż wyróżniony w ankiecie, poziom dezagregacji (poniżej gminy) wskazało 7% uczestników badania. W tym przypadku - najczęściej (ponad 30% przypadków) - zgłaszano poziom miejscowości (dla wszystkich czterech zmiennych), dzielnice/osiedla – to prawie 20% wskazań (należy przypuszczać, że chodzi o nieformalny, a nie o obowiązujący podział terytorialny na dzielnice i delegatury), następnie sołectwa – 15%.

W pojedynczych przypadkach były zgłaszane także: funkcjonalne tereny miejskie, obwody spisowe, rejony statystyczne, obwody wyborcze, ale także np. obwód szkoły, obręb ewidencyjny, rejon pocztowy, obręb geodezyjny, ulica, grid czy dokładność do punktu adresowego oraz ludność zamieszkała przy drogach komunikacyjnych czy liczba rezydentów zamieszkałych na obszarach turystycznych.

Wykres 4. Pożądane poziomy terytorialne dla zmiennych z obszaru „stan i charakterystyka demograficzna ludności”

W uzasadnieniu wyboru niższego poziomu terytorialnego niż gmina respondenci najczęściej wskazywali na potrzebę dokonywania wszelkiego rodzaju analiz, prac badawczych-naukowych, sporządzania wszelkiego rodzaju statystyk. Wskazywane były też szczegółowe, indywidualne potrzeby wynikające z rodzaju działalności – np. jednostki administracji samorządowej szczebla gminnego pisały o „realizacji zadań gminy – dane na potrzeby funduszu sołectkiego”; czy Ministerstwo Finansów – „analiza dochodów jednostek samorządu terytorialnego”.

Jak wspomniano wcześniej najczęściej – jako najbardziej pożądaną dla wszystkich czterech zmiennych - wskazywany był poziom gminy, ale rozpatrując poszczególne zmienne najczęściej gminę wskazywano w przypadku ‘miejsca zamieszkania’ (57%), a najrzadziej w przypadku stanu cywilnego (39%). Szczegółowe wyniki przedstawia tabela 3.

Tabl. 3. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze „stan i charakterystyka demograficzna ludności” według pożądanego poziomu podziału terytorialnego w %

Poziom podziału terytorialnego	Miejsce zamieszkania	Płeć	Wiek	Stan cywilny
Ogółem	2306 respondentów = 100%			
Kraj	3,6	4,3	4,2	4,1
Województwo	9,1	7,9	8,2	5,9
Powiat	10,8	9,0	9,8	6,5
Gmina	56,9	48,4	51,1	39,2
Inny	9,1	6,8	7,5	4,7
Nie mam zdania	10,6	23,5	19,3	39,6

Dodatkowo, z analizy zapisów dokonywanych przez respondentów w „otwartych polach” przy pytaniu o poziom terytorialny, można wnioskować, że - prawdopodobnie - osoby skupiały się raczej na celu, do którego mają nadzieję wykorzystywać dane, np. respondent wskazywał „kraj” jako najniższy zadawalający go poziom terytorialny, a jednocześnie w „wolnym polu” wpisał, że dane są mu potrzebne do „ustalania adresu do korespondencji”.

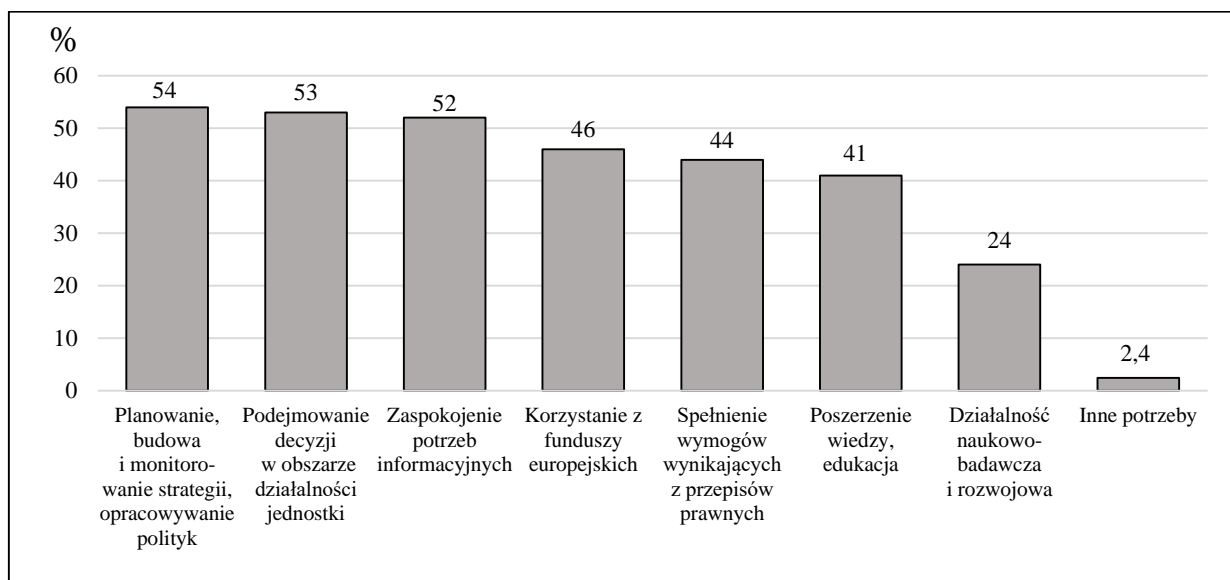
1.5. Cel wykorzystania danych

Uczestnicy konsultacji - określając cel wykorzystania informacji - mogli wybrać jedną lub nawet wszystkie odpowiedzi spośród zawartych w ankiecie ośmiu propozycji (w tym ostatnia pozwalała na określenie innego celu – właściwego dla danej jednostki). Ponad 60% respondentów wskazało co najwyżej trzy odpowiedzi (trzy - 23%, dwie -19% oraz jedną - 18%).

Rankingując częstość wskazań na konkretną odpowiedź uzyskamy następującą kolejność:

1. „planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk” – 54%;
2. „podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki” – 53%;
3. „zaspokojenie potrzeb informacyjnych” – 52%;
4. „korzystanie z funduszy europejskich” – 46%;
5. „spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych” – 44%;
6. „poszerzenie wiedzy i edukacja” – 41%;
7. „działalność naukowo-badawcza i rozwojowa” – 24%;
8. „inne” – 2,4%.

Wykres 5. Częstość wskazywania celów wykorzystania danych w obszarze „stan i charakterystyka demograficzna ludności” (w %)

Z powyższego wynika, że ponad połowa respondentów (organizacje i osoby indywidualne razem) wskazała na trzy podstawowe cele związane bezpośrednio z własną działalnością. Wysokie wskazanie jest także dla „funduszy europejskich”, natomiast zaskakująco niski odsetek wskazań uzyskała „działalność naukowo-badawcza”.

W przypadku określania celów przez respondentów instytucjonalnych kolejność odpowiedzi jest podobna, inna jest natomiast liczba wskazań – zdecydowanie dominują dwie pierwsze (‘planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk’ oraz ‘podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki’). Dodatkowo – w przypadku instytucji – cel, jakim jest „korzystanie z funduszy europejskich” wyprzedził „zaspokojenie potrzeb informacyjnych”:

1. „planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk” – 64%;
2. „podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki” – 62%;
3. „korzystanie z funduszy europejskich” – 57%;
4. „zaspokojenie potrzeb informacyjnych” – 53%;
5. „spełnienie wymogów wynikających a przepisów prawnych” – 53%;
6. „poszerzenie wiedzy i edukacja” – 34%
7. „działalność naukowo - badawcza i rozwojowa” – 15%;
8. „inne – 2,2%.

Jeszcze inną kolejność celów wskazały osoby indywidualne, dodatkowo – liczba wskazań nie jest mocno spolaryzowana, a najważniejszym dla nich celem wykorzystania danych z obszaru „demografia” jest wiedza:

1. „poszerzenie wiedzy i edukacja” – 51%;

2. „zaspokojenie potrzeb informacyjnych” – 51%;
3. „podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki” – 40%;
4. „planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk” – 39%;
5. „działalność naukowo - badawcza i rozwojowa” – 37%;
6. „spełnienie wymogów wynikających a przepisów prawnych” – 30%
7. „korzystanie z funduszy europejskich” – 30%;
8. „inne – 2,6%.

W pytaniu dotyczącym celów wykorzystania informacji, oprócz wyboru celów wyspecyfikowanych w ankiecie, istniała możliwość określenia własnych potrzeb. W obszarze „stan i charakterystyka demograficzna ludności” z możliwości tej skorzystano jedynie około 50 razy. Wśród określonych osobiście przez uczestników badania celów było np.: korzystanie ze środków/dotacji budżetu państwa, współpraca z organizacjami międzynarodowymi, realizacja konkretnych celów statutowych jednostek, opracowywanie różnych programów np. zdrowotnych, prace planistyczne, do celów informacyjnych i naukowych – czyli w większości pokrywały się one z zaproponowanymi przez autorów ankiety (przez respondentów zostały nieco inaczej sformułowane).

1.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

Analiza wyników konsultacji dla obszaru „stan i charakterystyka demograficzna ludności” wykazała, że w zdecydowanej większości potrzeby informacyjne użytkowników zostały zaspokojone – aż 89% respondentów odpowiedziało twierdząco.

Dla organizacji/institucji odsetek ten był wyższy i wyniósł 91%, a indywidualni użytkownicy byli usatysfakcjonowani w 86%.

Rozpatrując stopień zaspokojenia potrzeb informacyjnych z punktu widzenia poszczególnych grup użytkowników instytucjonalnych proporcje są podobne – dla administracji rządowej szczebla centralnego i wojewódzkiego procent zaspokojenia potrzeb wynosi nieco ponad 80%. Podobnie kształtuje się ta wielkość w przypadku administracji samorządowej szczebla wojewódzkiego, a najwyższą satysfakcję z danych (ponad 90% zadowolonych) wykazali respondenci z administracji samorządowej szczebla powiatowego i gminnego. Pozostałe organizacje (rozpatrywane jako całość) wyrażają zadowolenie z zakresu danych na poziomie 88%, a najniższy poziom zadowolenia wykazali przedsiębiorcy – dwóch na trzech. Bardziej szczegółowe dane znajdują się w tabeli 4.

Tabl. 4. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych według grup użytkowników

Grupy użytkowników	Ogółem	Dane zaspakajają potrzeby użytkowników	
		razem	w %
OGÓLEM	2306	2053	89,0
Organizacje	1385	1264	91,3
<i>adm. rządowa</i>	<i>120</i>	<i>99</i>	<i>82,5</i>
centralna	77	63	81,8
w województwie	43	36	83,7
<i>adm. samorządowa szczebla</i>	<i>1115</i>	<i>1032</i>	<i>92,6</i>
wojewódzkiego	80	67	83,8
powiatowego	140	129	92,1
gminnego	895	836	93,4
<i>inne organizacje</i>	<i>150</i>	<i>133</i>	<i>88,7</i>
placówki naukowe/badawcze	11	10	90,9
uczelnie/szkoły	44	38	86,4
fundacje, stowarzyszenia	22	19	86,4
organizacje pracodawców	1	1	100,0
samorząd zawodowy	2	2	100,0
związki zawodowe	6	5	83,3
przedsiębiorstwa/osoby prowadzące działalność gospodarczą	3	2	66,7
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe, instytucje finansowe	22	20	90,9
media	1	1	100,0
inna, jaka	38	35	92,1
Użytkownicy indywidualni	921	789	85,7

W przypadku braku zaspokojenia potrzeb informacyjnych dotyczących obszaru tematycznego „stan i charakterystyka demograficzna ludności” użytkownicy mieli możliwość przedstawienia innych informacji, którymi byliby zainteresowani wraz ze wskazaniem interesującego ich poziomu podziału terytorialnego. Jednakże, należy mieć na uwadze, że proponowane przez GUS w tym obszarze zmienne praktycznie wyczerpują zakres cech zaliczanych do charakterystyki demograficznej osób, dlatego też trudno o ich rozszerzenie.

Jedyna, istotna dla charakterystyki demograficznej, dodatkowa zmienna, która znalazła się wśród propozycji respondentów to - zgłoszone przez samorząd województwa i samorząd gminy - rozszerzenie badania stanu cywilnego o związki nieformalne (kohabitacje) (cyt. „kategorię stan cywilny należałoby rozszerzyć o związki nieformalne/niezalegalizowane

prowadzące razem gospodarstwo domowe”; „na poziomie gminy - dla stanu cywilnego - wprowadzić inne formy związku, np. konkubinaty”).

1.7. Alternatywne źródła danych

Spośród respondentów biorących udział w konsultacjach zdecydowana większość - 64% - stwierdziła, że w przypadku użytkowania danych z obszaru tematycznego „stan i charakterystyka demograficzna ludności” opiera się na wynikach badań prowadzonych przez GUS (spisy i badania bieżące).

Z innych niż GUS źródeł częściej korzystają organizacje/institucje (około 40%), są to przede wszystkim uczelnie/szkoły, centralna administracja rządowa i administracja samorządowa szczebla gminnego. Natomiast użytkownicy indywidualni tylko w przypadku 29% sięgają do innych niż GUS źródeł danych.

Wymieniane przez respondentów inne źródła i bazy danych, z których korzystają to: gminne zbiory meldunkowe (zbiory/bazy jednostek samorządu terytorialnego), rejestr PESEL, system ŹRÓDŁO, Ministerstwo Finansów, Powiatowe Urzędy Pracy, Państwowa Komisja Wyborcza, Straż Graniczna, system POBYT, Diagnoza Społeczna, GUGIK, CEPIK, KRS, PFRON, NFZ, SIO, ZUS oraz własne badania/opracowania. Zgłaszano także dane ze źródeł międzynarodowych, np.: Eurostat, Bank światowy, OECD, WHO.

Na pytanie czy wymienione źródła mogą zastąpić dane ze spisu odpowiedziało 829 respondentów, w tym ponad 80% (673 jednostki) stwierdziło, że tak – w przypadku danych demograficznych – wymienione źródła, w tym rejestry administracyjne, są wystarczające bez sięgania do danych spisowych.

1.8. Proponowane zestawienia danych

Jako słowo wstępu do tej części wyników ankiety należy przypomnieć, że trzy spośród zmiennych z obszaru ‘stan i charakterystyka demograficzna ludności’ (płeć, wiek i miejsce zamieszkania) są podstawowymi cechami opisującymi każdą osobę. Zatem, prezentowanie czy analiza wyników badań w zakresie jakichkolwiek zmiennych – bez względu na obszar tematyczny (np. o poziomie wykształcenia, niepełnosprawności, migracjach, aktywności ekonomicznej itd.) będzie uwzględniała korelację z płcią i wiekiem osób, a także ich miejscem zamieszkania.

W przypadku propozycji zestawień przedstawionych przez respondentów dla obszaru stan i charakterystyka demograficzna ludności także znalazły się korelacje ze zmiennymi z innych obszarów tematycznych (np. „Zawód wykonywany wg płci, wieku i stanu cywilnego osób”). Dodatkowo – sugerowano dosyć szczegółowy podział terytorialny (gmina) co będzie możliwe tylko pod warunkiem uzyskania wiarygodnych i poprawnych jakościowo danych (w przypadku innych obszarów) poprzez dobranie odpowiednio dużej próby do badania reprezentacyjnego.

1.9. Podsumowanie w obszarze „Stan i charakterystyka demograficzna ludności”

Tematyka „stan i charakterystyka demograficzna ludności” cieszyła się w konsultacjach społecznych największym zainteresowaniem zarówno ze strony użytkowników instytucjonalnych jak i indywidualnych.

Podstawowe zmienne ujęte w analizie w omawianym obszarze w zdecydowanej większości zaspokajają potrzeby informacyjne użytkowników. Najczęściej respondenci wskazywali na gminę jako najniższy poziom podziału terytorialnego, który zaspokoiłby ich potrzeby informacyjne. Dodatkowo podnoszona była konieczność dezagregacji danych do poziomu – najczęściej – miejscowości, dzielnicy/osiedla, sołectwa.

W większości przypadków respondenci widzą możliwość zastąpienia spisu ludności innym źródłem dla danych z zakresu cech demograficznych - najczęściej wymieniane były systemy i rejestry administracyjne. Należy jednak podkreślić, że zaproponowane w obszarze „stan i charakterystyka demograficzna ludności” zmienne, jako identyfikujące osobę, są gromadzone praktycznie w każdym źródle administracyjnym oraz badaniu.

2. LUDNOŚĆ W OBIEKTACH ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA ORAZ OSOBY BEZDOMNE (BEZ DACHU NAD GŁOWĄ)

2.1. Charakterystyka obszaru

Informacje dotyczące osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania (ozz) oraz o osobach bezdomnych w powiązaniu z informacjami o osobach przebywających w mieszkaniach pozwalają na opracowanie charakterystyki ludności przebywającej w mieszkaniach i innych obiektach. Dodatkowo określenie liczby osób bezdomnych – zarówno tych przebywających w ozz, jak również tych bez dachu nad głową – jest niezbędnym działaniem zmierzającym do poznania obecnej skali bezdomności w Polsce. Informacje uzyskane w badaniu spisowym mogą zostać wykorzystane do podejmowania decyzji w zakresie działań związanych z polityką mieszkaniową, dotyczącą np. liczby noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych oraz polityką społeczną i zdrowotną – pomoc w wychodzeniu z bezdomności, wsparcie socjalne itp.

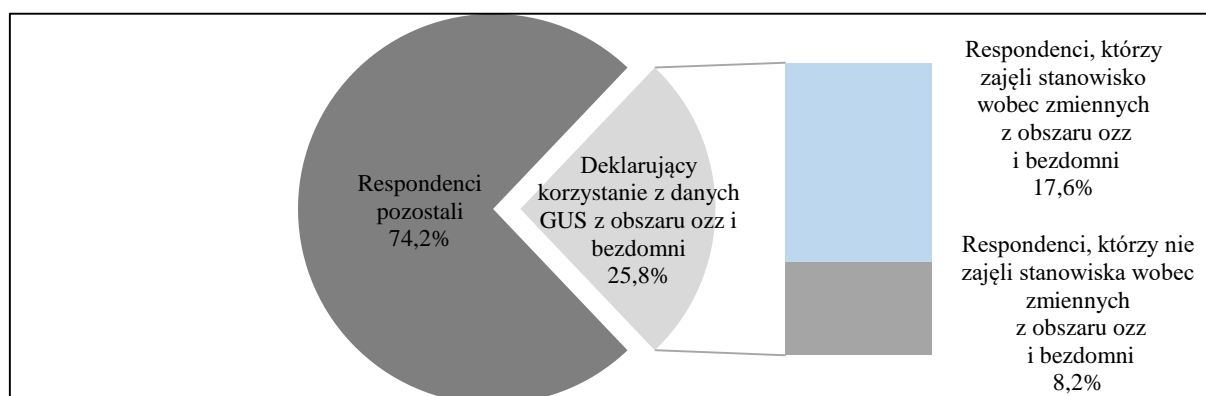
Propozycje tematyczne do kolejnego spisu w tym zakresie zostały zawarte w obszarze „Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania i osoby bezdomne”, na który składało się pięć zmiennych, z tego trzy dotyczyły osób bezdomnych, a dwie – osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

W przypadku informacji o osobach bezdomnych pytano o następujące zmienne: osoby bezdomne według cech demograficznych, okres pozostawania w bezdomności, przyczyna bezdomności. Natomiast obszar obiekty zbiorowego zakwaterowania charakteryzowały dwie zmienne: rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania, charakterystyka demograficzna ludności przebywającej w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

2.2. Uczestnicy konsultacji

Z ogólnej liczby ponad 5209 ankiet wypełnionych w ramach konsultacji nieco ponad ¼ badanych (1344 respondentów) zadeklarowała korzystanie z danych z obszaru „ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne”. Był to jeden z obszarów cieszących się najmniejszym zainteresowaniem użytkowników danych (patrz Wykres 1).

Wykres 1. Uczestnicy konsultacji społecznych wg stopnia zainteresowania obszarem ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne

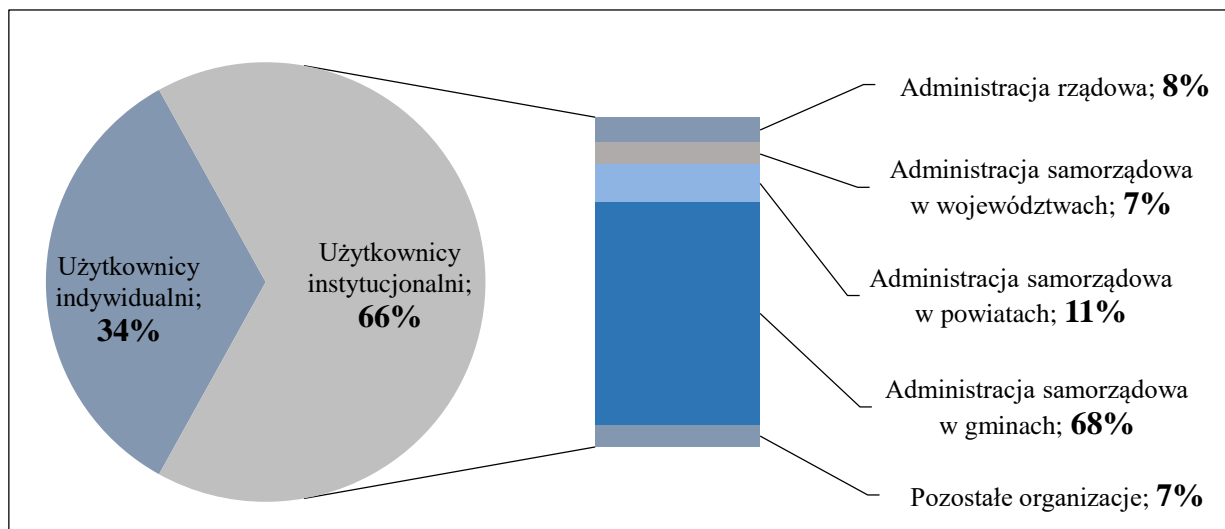
Jednak nie wszyscy respondenci, którzy zadeklarowali korzystanie z danych GUS w zakresie ludności przebywającej w ozz i osób bezdomnych wypełnili kwestionariusz w części poświęconej omawianej tematyce. Jakikolwiek stanowisko wobec zmiennych z tego obszaru zajęło jeszcze mniej osób – niespełna 18% wszystkich badanych i właśnie ta grupa – licząca 918 osób – stanowi podstawę analizy potrzeb w zakresie tego obszaru (patrz Tabl. 1).

Tabl. 1. Stosunek uczestników konsultacji społecznych do danych GUS z obszaru „Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne”

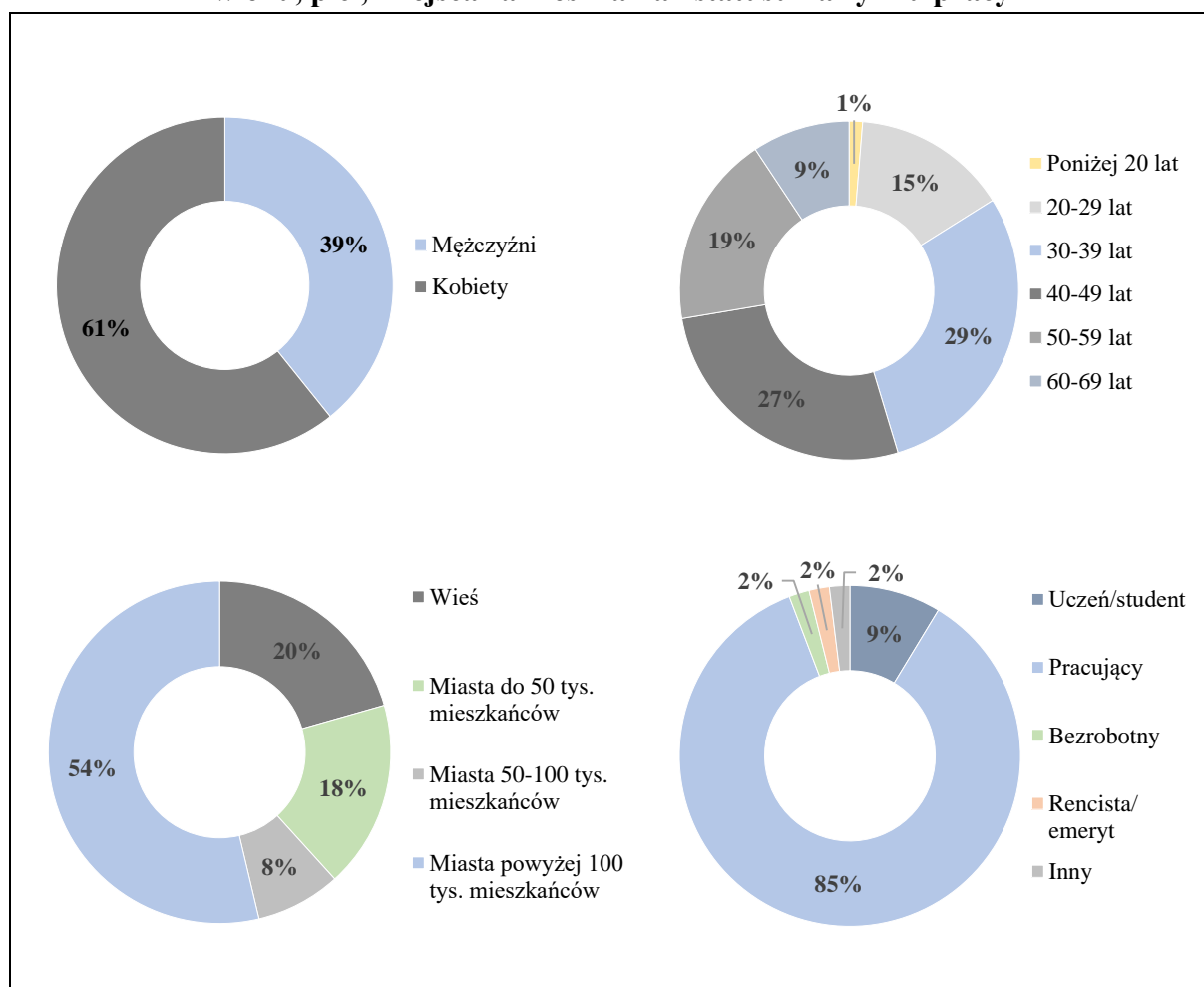
Wyszczególnienie	Ogółem (liczba respon- dentów)	Odsetek		
		ogółu ankieto- wanych	korzysta- jących z danych GUS w omawia- nym obszarze	ankieto- wanych, którzy zajęli stanowisko wobec zmiennych z obszaru
Ogółem	5209	100,0	x	x
Zadeklarowało korzystanie z danych GUS z obszaru – Ludność w ozz oraz osoby bezdomne	1344	25,8	100,0	x
Zajęło stanowisko wobec zmiennych z obszaru – Ludność w ozz oraz osoby bezdomne	918	17,6	68,4	100,0
Wykorzystuje przynajmniej jedną zmienną z obszaru – Ludność w ozz oraz osoby bezdomne	769	14,8	57,3	83,8
rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania	566	10,9	42,2	61,7
charakterystyka demograficzna ludności przebywającej w ozz	540	10,4	40,2	58,8
osoby bezdomne wg cech demograficznych	539	10,3	40,2	58,7
okres pozostawania w bezdomności	526	10,1	39,2	57,3
przyczyna bezdomności	539	10,3	40,2	58,7
Nie wykorzystuje żadnej z zaproponowanych zmiennych z obszaru – Ludność w ozz oraz osoby bezdomne	149	2,9	11,1	x
Nie zajęło żadnego stanowiska wobec zmiennych w obszarze – Ludność w ozz oraz osoby bezdomne	426	8,2	31,7	x

W grupie faktycznie zainteresowanych obszarem 607 (66%) respondentów stanowili użytkownicy instytucjonalni. Wśród nich zdecydowana większość (68%) to przedstawiciele administracji samorządowej na poziomie gminy, którzy wypełnili 411 kwestionariuszy. Pozostałe grupy użytkowników były wyraźnie mniej liczne: ponad 11% badanych to przedstawiciele administracji samorządowej na szczeblu powiatu, a blisko 7% – na szczeblu województwa. Przedstawiciele administracji rządowej (łącznie na szczeblu centralnym i wojewódzkim) wypełnili 47 ankiet (niespełna 8%). Inni użytkownicy, w tym przedstawiciele placówek naukowych i badawczych, uczelni i szkół, fundacji/stowarzyszeń, związków zawodowych, instytucji finansowych wypełnili blisko 7% kwestionariuszy (patrz Wykres 2).

Wykres 2. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze „Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne” według grup użytkowników (w %)

Wykres 3. Uczestnicy indywidualni konsultacji społecznych według wieku, płci, miejsca zamieszkania i statusu na rynku pracy

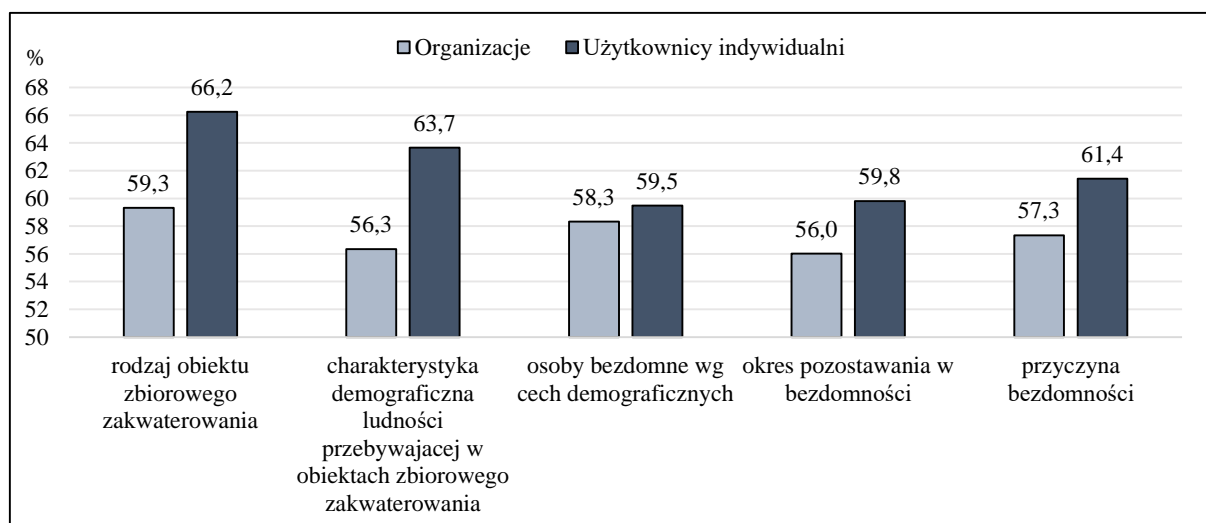
Użytkownicy indywidualni wypełnili (311 ankiet), co stanowili 34% osób, które zajęły stanowisko wobec zmiennych z obszaru „ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania i

osoby bezdomne”. W tej grupie było więcej kobiet (61%) niż mężczyzn (39%). Ze względu na wiek badanych, najczęściej, bo 29% ankiet wypełnili użytkownicy w wieku 30-39 lat, a najmniej osoby w wieku poniżej 20 lat. Ponad połowę respondentów zainteresowanych omawianym obszarem stanowili mieszkańcy największych miast powyżej 100 tys. mieszkańców (167 ankiet), a mniej niż co 13 mieszkał w miastach liczących 50-100 tys. mieszkańców. Z punktu widzenia informacji o statusie na rynku pracy zdecydowaną większość badanych stanowiły osoby pracujące (85%). Drugą co do wielkości grupę stanowili uczniowie i studenci (9%), a udziały bezrobotnych, emerytów/rencistów oraz innych użytkowników wynosiły po 2%.

2.3. Rodzaj wykorzystywanych danych

Badanym zaproponowano do oceny pięć zmiennych z obszaru „ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania i osoby bezdomne” i wszystkie wskazane zostały przez użytkowników ze zbliżoną częstotliwością (po ok. 60% ankietowanych wskazało każdą ze zmiennych), przy czym nieco częściej wymienianą zmienną był rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania. Uwzględniając typ użytkownika zauważa się, że użytkownicy indywidualni częściej niż instytucjonalni wykorzystują każdą ze zmiennych wymienionych w tym obszarze. Jako najbardziej potrzebną informację użytkownicy indywidualni wskazywali rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania (ponad 66%) oraz dane dotyczące charakterystyki demograficznej ludności przebywającej w obiektach zbiorowego zakwaterowania (blisko 64%). Na kolejnych miejscach były zmienne dotyczące przyczyny bezdomności (61%), okresu pozostawania w bezdomności oraz dane o cechach demograficznych osób bezdomnych (po ok 60%). Wśród użytkowników instytucjonalnych nie są widoczne znaczne różnice w zakresie wykorzystywania poszczególnych zmiennych, a udziały kształtowały się na poziomie od 59% dla zmiennej rodzaj obiektu do 56% dla zmiennej okres pozostawania w bezdomności (patrz Wykres 4).

Wykres 4. Zmienne z obszaru „Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania i osoby bezdomne” według częstości wykorzystywania

2.4. Pożądany poziom dostępności danych

Zarówno użytkownicy instytucjonalni, jaki i indywidualnymi, którzy wzięli udział w konsultacjach w obszarze „ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania i osoby bezdomne” wyrazili największe zainteresowanie dostępnością danych w zakresie wszystkich zmiennych na najniższym poziomie podziału terytorialnego proponowanym w ramach konsultacji, tj. na poziomie gminy.

Gminę - jako najniższy poziom dezagregacji danych – wskazała połowa uczestników konsultacji wypowiadających się o tym obszarze tematycznym. Na poziom powiatu – jako wystarczający - wskazało ok. 10%, poziom województwa – 6%, natomiast 3% biorących udział w badaniu zadowoliliby się danymi ogólnopolskimi i wskazało poziom kraju. Co czwarty respondent (25%) stwierdził, że nie ma zdania na ten temat (patrz Tabela 2).

Tabl. 2. Pożądany poziomu podziału terytorialnego

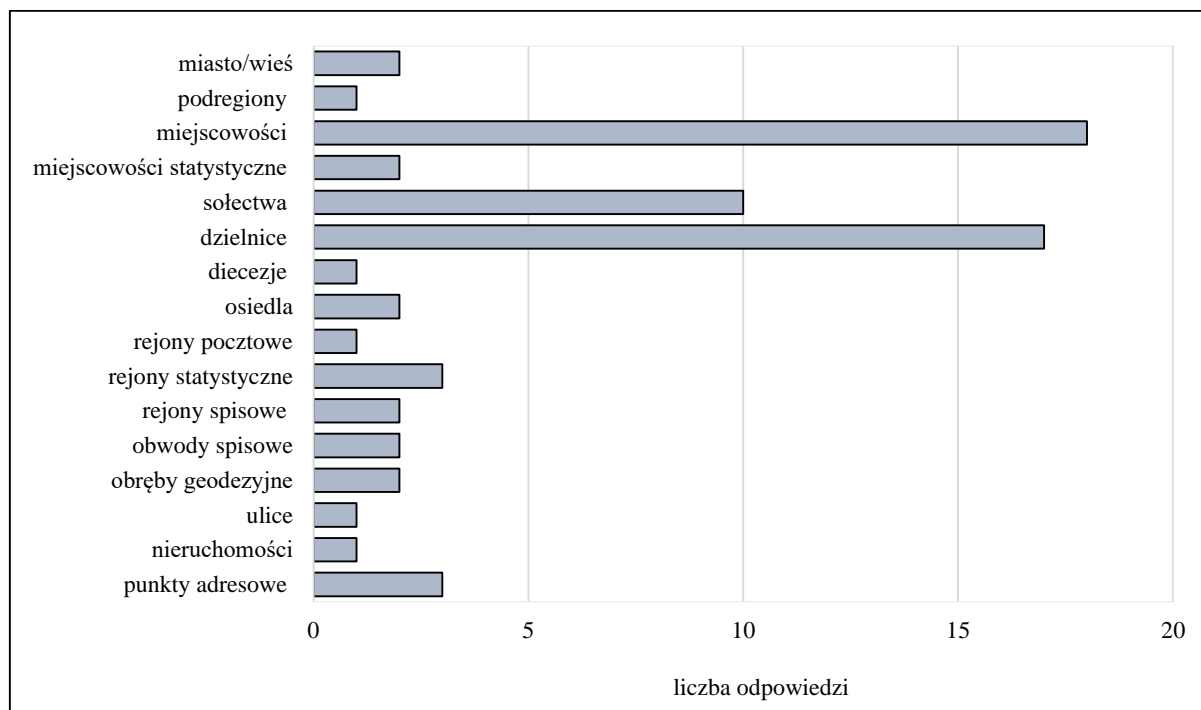
Poziom podziału terytorialnego	Ogółem	Rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania	Charakterystyka demograficzna ludności przebywającej w ozz	Osoby bezdomne według cech demograficznych	Okres pozostawania w bezdomności	Przyczyna bezdomności
Ogółem	918 respondentów = 100%					
Kraj	2,8	2,7	2,7	2,6	2,9	3,1
Województwo	6,4	7,1	6,6	6,4	6,1	6,0
Powiat	9,7	10,1	10,0	9,9	9,5	8,9
Gmina	49,7	52,3	49,5	48,9	48,8	49,2
Inny	5,8	7,5	6,9	5,3	4,6	4,7
Nie mam zdania	25,5	20,3	24,3	26,8	28,1	28,1

W ankiecie do konsultacji społecznych respondenci mieli również możliwość samodzielnego określenia poziomu podziału terytorialnego, który spełniałby ich oczekiwania w przypadku każdej ze zmiennych wymienionych w omawianym obszarze. Z takiej możliwości skorzystało prawie 6% uczestników konsultacji, przy czym nie zaobserwowano większych różnic w zależności od zmiennej.

Wyniki analizy odpowiedzi tekstowych na pytanie o „inny” poziom podziału terytorialnego wykazały, że najczęściej wymieniane były podziały na miejscowości, dzielnice i sołectwa. Wśród odpowiedzi pojawiły się także: podregiony, rejony pocztowe, punkty

adresowe, ulice, nieruchomości, obręby geodezyjne, diecezje, rejony statystyczne, rejony spisowe, obwody spisowe, osiedla oraz podział na miasto/wieś (patrz Wykres 5).

Wykres 5. Pożądany poziom podziału terytorialnego, poniżej gminy

Jako główną przyczynę, dla której potrzebny jest wskazany poziom podziału terytorialnego wymieniany przez uczestników konsultacji można określić generalnie realizację zadań polityki społecznej na każdym ze szczebli podziału terytorialnego. Należy jednak zwrócić uwagę, że ten obszar tematyczny obejmuje informacje dotyczące charakterystyki dwóch szczególnych grup ludności tj. osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osób bezdomnych, zatem cele wykorzystania danych zdefiniowane przez poszczególne grupy użytkowników są bardzo zróżnicowane.

W polityce społecznej dane z omawianego obszaru byłyby wykorzystywane między innymi do: określenia liczby osób niepełnosprawnych wśród ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania i bezdomnych, monitorowania sytuacji osób starszych, określania poziomu ich życia, funkcjonowania systemu usług zdrowotnych, analiz zróżnicowania wewnątrzregionalnego w zakresie wykluczenia społecznego, zbadania potrzeb osób bezdomnych (szczególnie w zakresie zabezpieczenia społeczno-bytowego), tworzenia strategii i programów na rzecz potrzebujących, korzystania z funduszy europejskich, planowania polityki socjalnej i podjęcia działań przeciwdziałających bezdomności, zarządzania usługami społecznymi (dzielnica), prac naukowo-badawczych.

Inne przyczyny to: pozyskanie informacji na temat schronisk i noclegowni dla bezdomnych, tworzenie dokumentów strategicznych, planistycznych (gminy, sołectwa), bezpieczeństwo, w tym ewakuacja osób, prognozy urbanistyczne i komunikacyjne, planowanie gospodarki mieszkaniowej i potrzeb mieszkańców, analizy rozmieszczenia obiektów, obsługa

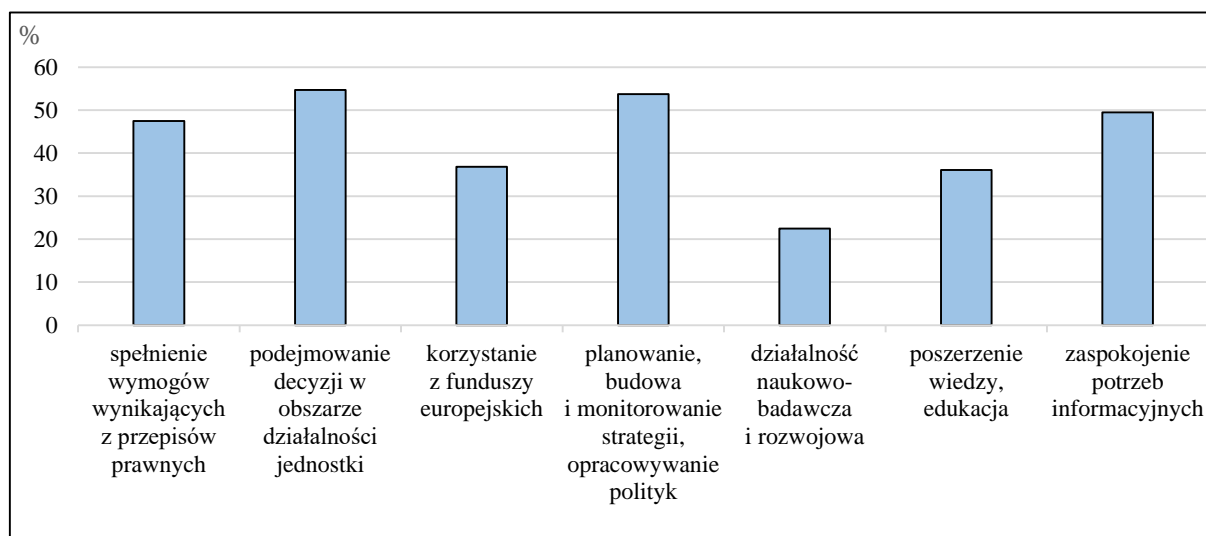
infrastrukturalnej mieszkańców, prowadzenie w sposób kompleksowy polityki przestrzennej, analizy atrakcyjności inwestycyjnej jednostek terytorialnych, promocja turystyki, lokalizacja usług, geomarketing (dane dotyczące obiektów zbiorowego zakwaterowania w podziale na rejony, obwody spisowe).

2.5. Cel wykorzystania danych

Uczestnicy konsultacji – określając cel wykorzystania informacji – mogli wybrać jedną lub kilka spośród zdefiniowanych w ankiecie 8 propozycji.

Najczęściej wskazywanymi celami – przez ponad 50% respondentów – do jakich są lub mogą być wykorzystywane informacje z obszaru tematycznego „ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania i osoby bezdomne” były: podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki oraz planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk. Niemal tak samo często wskazywano również zaspokojenie potrzeb informacyjnych (poniżej 50%). Nieco mniejsza liczba respondentów wskazała na spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych, korzystanie z funduszy europejskich oraz poszerzanie wiedzy i edukację było to (odpowiednio 48%, 37% i 36%). Działalność naukowo-badawczą, jako cel wykorzystania informacji z zakresu omawianego tematu wymieniło 22% ankietowanych. Najmniej, bo tylko 2% ankiet miało określony inny cel, który po przeprowadzonej analizie zapisów tekstowych można byłoby przyporządkować do wcześniej wymienionych kategorii (patrz wykres 6).

Wykres 6. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze ludność w ozz i osoby bezdomne według celu wykorzystania danych

Analiza celów wykorzystania danych przez poszczególne grupy użytkowników danych pokazuje jednak różnice dotyczące głównie priorytetowości danego celu w zależności od typu użytkownika.

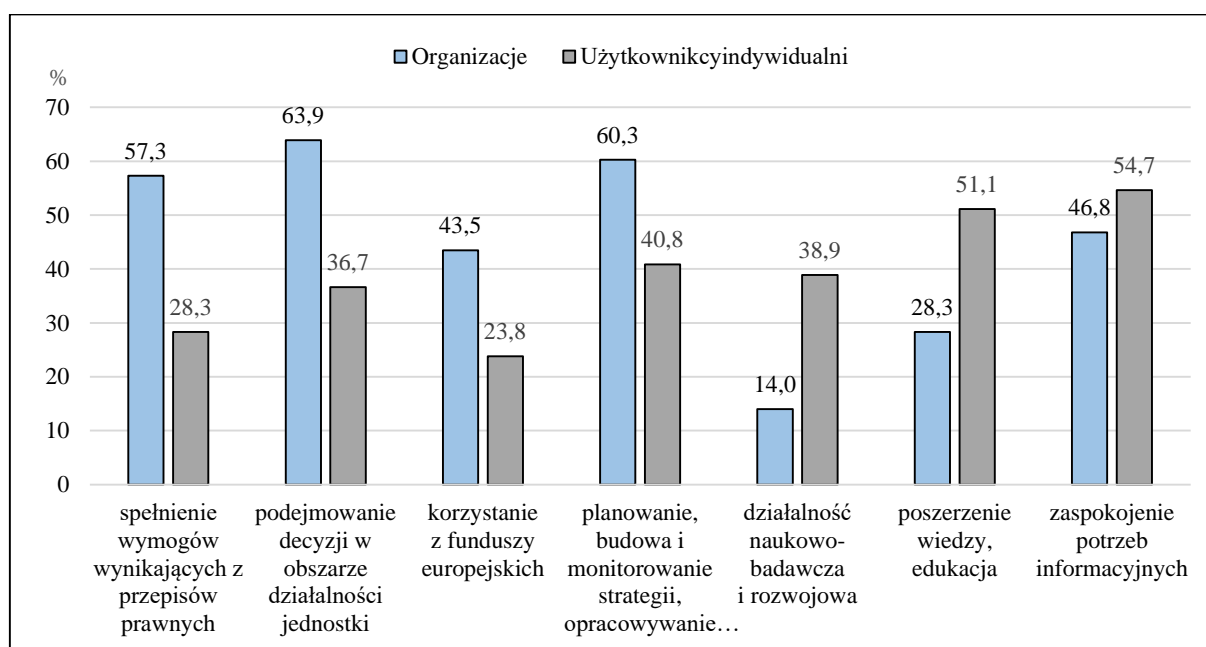
Dla obu typów użytkowników dwa główne cele są zupełnie inne. W przypadku użytkowników instytucjonalnych kluczowe są przede wszystkim podejmowanie decyzji

w obszarze działalności jednostki planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk (ponad 60%). Natomiast dla ponad połowy użytkowników indywidualnych najważniejsze jest zaspokajanie potrzeb informacyjnych oraz poszerzanie wiedzy, edukacja.

Najmniej istotnym celem dla użytkowników instytucjonalnych okazała się działalność naukowo-badawcza i rozwojowa (14%), natomiast dla użytkowników indywidualnych korzystanie z funduszy europejskich (24%)

Lista zaproponowanych celów okazała się wystarczająca do określenia przyczyny korzystania z danych – liczba wskazań innego celu (spoza zaproponowanych) była niewielka, wskazano go w 17 ankietach.

Wykres 7. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze ludność w ozz i osoby bezdomne według celu wykorzystania danych (% użytkowników z danej grupy)

2.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

Ankieta konsultacji społecznych dała respondentom możliwość odpowiedzenia na pytanie, czy zaproponowane w omawianym obszarze tematy/zmiennie zaspokajają w pełni ich potrzeby informacyjne. Na 918 odpowiedzi uzyskanych od respondentów ponad 90% było twierdzących. Dla organizacji/instytucji odsetek ten był nieco wyższy i wyniósł 91%, natomiast indywidualni użytkownicy byli usatysfakcjonowani zaproponowanym zakresem zmiennych w omawianym obszarze w mniej niż 90%.

Rozpatrując stopień zaspokojenia potrzeb informacyjnych z punktu widzenia poszczególnych grup użytkowników instytucjonalnych proporcje są podobne – dla administracji rządowej szczebla centralnego i wojewódzkiego procent zaspokojenia potrzeb wynosi ponad 80%. Podobnie kształtuje się ta wielkość w przypadku administracji

samorządowej szczebla wojewódzkiego i powiatowego, a najwyższą satysfakcję z danych (ponad 90% zadowolonych) wykazali respondenci z administracji samorządowej szczebla gminnego (patrz Tabl. 3).

Odpowiedź „nie” wskazało 84 uczestników konsultacji. Grupa ta dodatkowo mogła wypowiedzieć się na temat jakie inne informacje powinny zostać uwzględnione w przyszłym spisie, przy czym uzyskano 54 odpowiedzi, z których można pozyskać jakiegokolwiek informacje.

Tabl. 3. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych według grup użytkowników

Grupy użytkowników	Ogółem	Dane zaspakajają potrzeby użytkowników	
		razem	w %
OGÓLEM	918	834	90,8
Organizacje	607	555	91,4
Administracja rządowa	47	38	80,9
centralna	27	21	77,8
w województwie	20	17	85,0
Administracja samorządowa szczebla	520	483	92,9
wojewódzkiego	41	36	87,8
powiatowego	68	61	89,7
gminnego	411	386	93,9
Inne organizacje	40	34	85,0
placówki naukowe/badawcze	2	2	100,0
uczelnie/szkoły	6	5	83,3
fundacje, stowarzyszenia	10	7	70,0
organizacje pracodawców	1	1	100,0
związki zawodowe	2	1	50,0
przedsiębiorstwa/osoby prowadzące działalność gospodarczą	1	1	100,0
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe, instytucje finansowe	5	4	80,0
inna, jaka	13	13	100,0
Użytkownicy indywidualni	311	279	89,7

Poniżej wskazano przykładowe inne informacje, jakie powinny zostać uwzględnione w obszarze ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne:

Jednostki instytucjonalne: przyczyny bezdomności, uczestnictwo w programach wychodzenia z bezdomności, liczba dzieci przebywających na utrzymaniu, sytuacja rodzinna osób starszych, korzystanie z usług zdrowotnych, tworzenie mieszkalnictwa wspomaganego, deinstytucjonalizacji usług, powody przebywania w ozz, niepełnosprawność osób w ozz i osób bezdomnych, karalność, rodzaje standardy zakwaterowania w obiektach, oraz cel przebywania.

Użytkownicy indywidualni: stan techniczny obiektów ozz czas pobytu w ozz, cena wynajmu łóżka/pokoju - ważne dla określenia klasy obiektu noclegowego, a zatem nastawienia na daną grupę klientów, np. biznesowych, chęć uczestnictwa w programach umożliwiających wyjście z bezdomności, korzystanie z ośrodków pomocy przez osoby bezdomne, korzystanie

z usług zdrowotnych, dodanie obszaru zdrowia osób bezdomnych oraz problemów wymagających wsparcia, odejście od klasyfikowania uzależnienia jako przyczyny bezdomności.

2.7. Alternatywne źródła danych

Na korzystanie z innych źródeł informacji (poza spisem ludności i mieszkań oraz badaniami GUS) dostarczających danych z obszaru tematycznego „ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania i osoby bezdomne” wskazało 230 uczestników konsultacji. Ponad połowę z nich stanowiły urzędy miast i gmin, które jako źródła danych najczęściej wymieniały dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, ośrodków pomocy społecznej, badania i analizy naukowe, badania własne starostwa powiatowego i urzędów miast, informacje pozyskane z samorządów gminnych oraz jednostek organizacyjnych powiatu, noclegownie, Caritas.

Użytkownicy indywidualni, których było w tej grupie było 60 wskazywali podobne alternatywne źródła danych dla tematu i były to: dane Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej, Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych, dane jednostek samorządowych, policji, straży miejskiej, noclegowni, dane baz i badań międzynarodowych, opracowania i badania naukowe, aplikacja Źródło (Baza Usług Stanu Cywilnego).

Na 230 wskazań alternatywnych źródeł danych dla tego obszaru tematycznego, wystąpiły 32 wskazania źródeł, które w pełni lub częściowo mogłyby zastąpić dane spisowe. Oznacza to, że 86,1% wskazań było negatywnych. Przy, czym należy zauważyć, że część wskazań dotyczyła tych samych źródeł danych oraz, że czasami jedno źródło danych było wskazywane przez pewną grupę respondentów jako mogące zastąpić dane ze spisu, podczas gdy inna grupa wykluczała taką możliwość.

2.8. Proponowane zestawienia danych

Respondenci mieli możliwość zaproponowania własnych zestawień danych, które zaspokajałyby ich potrzeby informacyjne w omawianym obszarze. Zaproponowane układy są zróżnicowane, jednakże występują połączenia dominujące. Najczęstsze połączenia zmiennych są następujące:

- rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania z: miejscem zamieszkania, poziomem wykształcenia, płcią,
- charakterystyka demograficzna ludności przebywającej w obiektach zbiorowego zakwaterowania z: miejscem zamieszkania, poziomem wykształcenia, płcią,
- osoby bezdomne wg cech demograficznych najczęściej proponowano łączyć z: płcią, miejscem zamieszkania, poziomem wykształcenia, przyczyną bezdomności, okresem pozostawania w bezdomności,
- okres pozostawania w bezdomności z: płcią, przyczyną bezdomności, miejscem zamieszkania, osoby bezdomne wg cech demograficznych, poziom wykształcenia,
- przyczyna bezdomności z: poziomem wykształcenia, miejscem zamieszkania, płcią, osobami bezdomnymi wg cech demograficznych, okresem pozostawania w bezdomności.

Dla wszystkich ww. zmiennych najbardziej pożądanym poziomem informacji był poziom gmin.

Poniżej zaprezentowano wybrane przykłady zestawień:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – miejsce zamieszkania, charakterystyka demograficzna ludności przebywającej w obiektach zbiorowego zakwaterowania, poziom wykształcenia, kraj,

Ministerstwo Energii – rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania, liczba osób zamieszkująca mieszkanie, wyposażenie budynku w urządzenia techniczne, województwo,

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – miejsce zamieszkania, charakterystyka demograficzna ludności przebywającej w obiektach zbiorowego zakwaterowania, pracujący, kraj,

Ministerstwo Zdrowia – płeć, okres pozostawania w bezdomności, źródło utrzymania, gmina; wiek oraz bezdomność, stan zdrowia,

PFRON - prawne potwierdzenie ograniczenia sprawności (tzw. niepełnosprawność prawna), rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania, źródło utrzymania, gmina oraz niepełnosprawność prawna, a ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania,

Straż Graniczna – kraj posiadanego obywatelstwa, charakterystyka demograficzna ludności przebywającej w obiektach zbiorowego zakwaterowania, miejsce zamieszkania, gmina; rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania, charakterystyka demograficzna ludności przebywającej w obiektach zbiorowego zakwaterowania, miejsce zamieszkania, gmina,

Użytkownicy indywidualni – osoby bezdomne wg cech demograficznych, przyczyna bezdomności, okres pozostawania w bezdomności, kraj oraz płeć, przyczyna bezdomności, poziom wykształcenia, województwo.

Wymienione zestawienia dotyczące wskazanych jednostek, zgodnie z informacjami uzyskanymi od użytkowników mogłyby posłużyć do: celów diagnostycznych, programowania polityk publicznych oraz innych procesów decyzyjnych w zakresie niepełnosprawności, a także dla potrzeb edukacyjnych, odpowiedzi na interpelacje, zapytania osób fizycznych i prawnych z obszaru pomocy społecznej, projektów niesienia pomocy bezdomnym, uzyskania informacji o liczbie osób bezdomnych oczekujących na lokale socjalne, realizacji ustawowych zadań Straży Granicznej, przeprowadzenia analizy funkcjonowania systemu usług zdrowotnych.

2.9. Podsumowanie w obszarze „Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne (bez dachu nad głową)”

Tematyka dotycząca charakterystyki obszaru „Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania oraz osoby bezdomne (bez dachu nad głową)” choć nie cieszyła się największym zainteresowaniem zarówno ze strony użytkowników instytucjonalnych, jak też indywidualnych jest postrzegana jako ważna z punktu widzenia tworzenia programów na rzecz wychodzenia z bezdomności, polityki mieszkaniowej (liczba noclegowni, mieszkań komunalnych, domów opieki społecznej) oraz polityki zdrowotnej.

Podstawowe zmienne ujęte w ankiecie w przypadku większości respondentów zaspokajają ich potrzeby informacyjne z omawianego obszaru. Użytkownicy jako najmniejszy poziom podziału terytorialnego, który zaspokajałby ich potrzeby wskazywali gminę, a jako inny (poniżej gminy) podawali miejscowości, sołectwa, dzielnice i osiedla w miastach.

Generalnie użytkownicy nie widzą możliwości zastąpienia spisu ludności i mieszkań dla pozyskania danych w zakresie osób w ozz oraz osób bezdomnych innymi alternatywnymi źródłami. Jednakże na podstawie wskazań respondentów należałoby rozważyć możliwość wykorzystania, dla tego tematu, następujących źródeł danych: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, ośrodki pomocy społecznej, urzędy gmin, Caritas.

Zestawienia danych przedstawione przez respondentów są szczegółowymi układami zmiennych w większości na poziomie gmin, wykorzystywanymi przede wszystkim do podejmowania decyzji w obszarze działalności jednostki oraz planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk oraz zaspokojenie potrzeb informacyjnych.

3. EDUKACJA

3.1. Charakterystyka obszaru

Poziom wykształcenia jest jedną z podstawowych determinant jakości kapitału ludzkiego, wobec czego oddziałuje na rozwój gospodarczy w skali mikro. Problematyka edukacji jest szczególnie istotna w kontekście promocji gospodarki opartej na wiedzy (knowledge based economy). Rozwijanie gospodarki wymaga wykwalifikowanych pracowników oraz ciągłego podnoszenia kompetencji, które mają prowadzić do wzrostu innowacyjności. Najpełniejszym źródłem informacji pozwalającym na określenie pełnej struktury ludności według poziomu wykształcenia są spisy powszechne, w których gromadzenie informacji z tego zakresu jest już tradycją.

Propozycje tematyczne do kolejnego spisu w tym zakresie zostały przedstawione w obszarze tematycznym „Edukacja”.

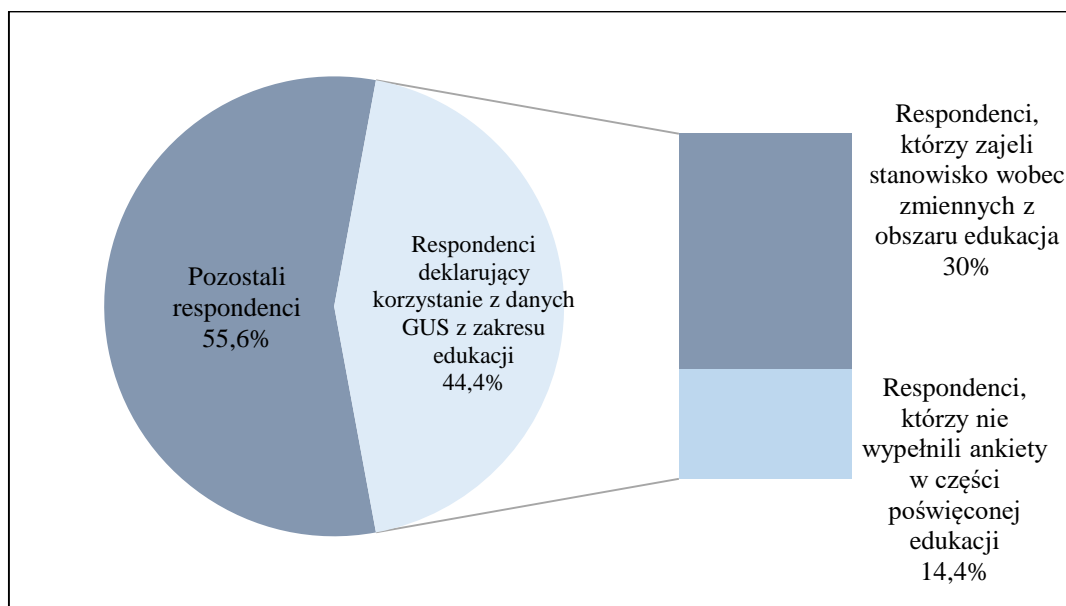
Konsultacje społeczne do spisu powszechnego 2021 w tym zakresie objęły dwie zmienne:

- Poziom wykształcenia
- Kontynuacja nauki

3.2. Uczestnicy konsultacji

Spśród 5209 respondentów, którzy wzięli udział w konsultacjach społecznych do spisu ludności i mieszkań 2021, 2311 (44,4% ogółu ankietowanych) zadeklarowało korzystanie w swojej pracy/działalności z danych GUS w zakresie obszaru „Edukacja” (patrz wykres 1).

Wykres 1. Uczestnicy konsultacji według stopnia zainteresowania obszarem „Edukacja”

Spśród deklarujących korzystanie z danych z omawianego obszaru nie wszyscy zdecydowali się na wyrażenie bardziej szczegółowych opinii. Jakikolwiek stanowisko wobec

zmiennych z obszaru „Edukacja” zajęło 1562 uczestników, a korzystanie z przynajmniej jednej zmiennej z obszaru - 1364 uczestników konsultacji (patrz Tabl. 1). Należy zwrócić uwagę, że 14,4% ogółu ankietowanych nie zajęło żadnego stanowiska wobec zmiennych, a 8,6% wyraziło opinię, że nie wykorzystuje żadnej ze zmiennych w obszarze „Edukacja”, pomimo że jest zainteresowana tym obszarem tematycznym.

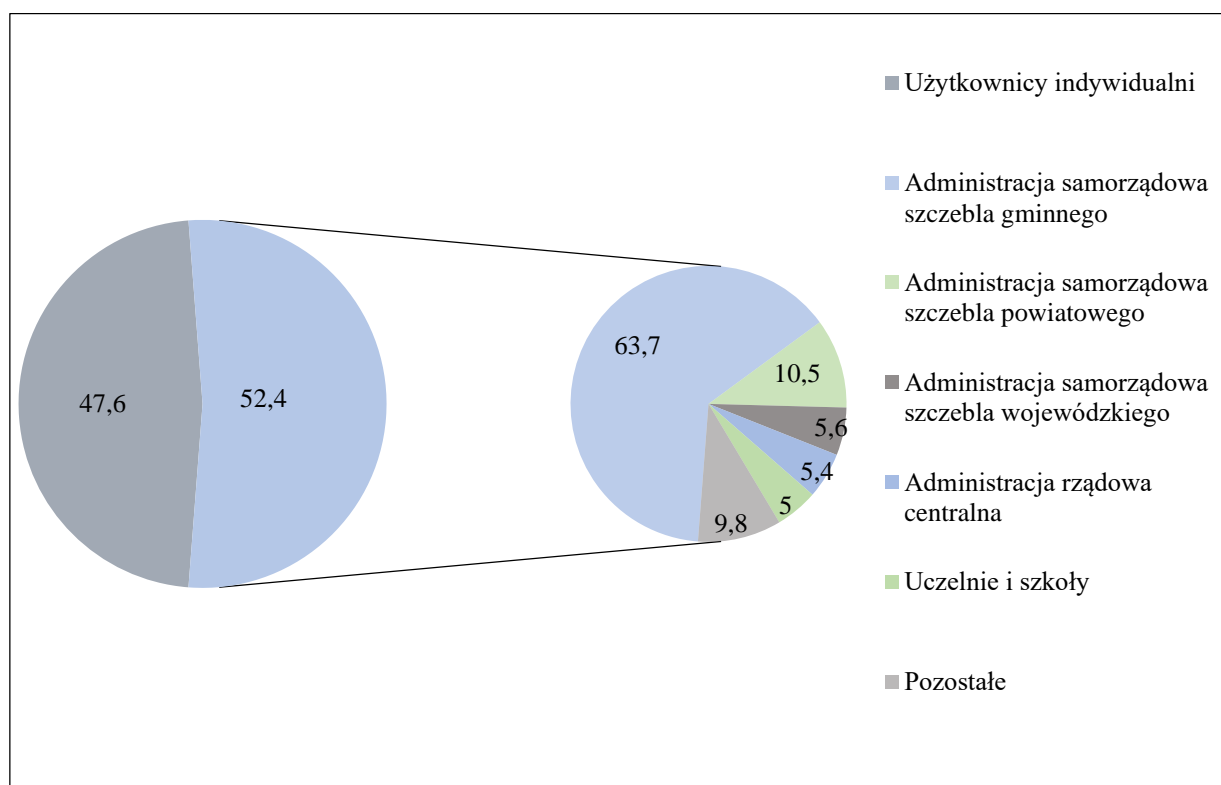
Tabl. 1. Stosunek uczestników konsultacji społecznych do danych GUS z obszaru „Edukacja”

Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek		
		ogółu ankietowanych	Korzystających z danych GUS w obszarze	ankietowanych, którzy zajęli stanowisko wobec co najmniej jednej zmiennej z części „Edukacja”
Ogółem	5209	100,0	x	x
Deklarujący korzystanie z danych GUS z obszaru „Edukacja”	2311	44,4	100,0	x
Zajęli stanowisko wobec zmiennych z obszaru „Edukacja”	1562	30,0	67,6	100,0
Wykorzystuje przynajmniej jedną zmienną z obszaru „Edukacja”:	1364	26,2	59,0	87,3
poziom wykształcenia	1280	24,6	55,4	81,9
kontynuacja nauki	963	18,5	41,7	61,7
Nie wykorzystuje żadnej z zaproponowanych zmiennych z obszaru „Edukacja”	198	3,8	8,6	12,7
Nie zajęli żadnego stanowiska wobec zmiennych w obszarze „Edukacja”	749	14,4	32,4	x

Wśród respondentów deklarujących korzystanie z obszaru „Edukacja” nieco częściej występowały użytkownicy instytucjonalni (1212 ankiet) niż indywidualni (1099).

Spośród 1364 użytkowników deklarujących wykorzystywanie przynajmniej jednej zmiennej z analizowanego obszaru większość (811, czyli 59,5%) stanowili użytkownicy instytucjonalni. Zdecydowanie najliczniejszą grupę (60,4%) stanowiła administracja samorządu lokalnego szczebla gminnego. W dalszej kolejności znaleźli się przedstawiciele administracji lokalnej szczebla powiatowego (12%). Oprócz tego znaczna ilość ankiet została wypełniona przez organy administracji samorządowej szczebla wojewódzkiego (6,9%), uczelnie i szkoły (7%) oraz organy centralnej administracji rządowej (6,4%). Najmniejsze udziały stanowili respondenci z administracji rządowej w województwie, fundacji i stowarzyszeń, z placówek naukowych bądź badawczych oraz innych podmiotów.

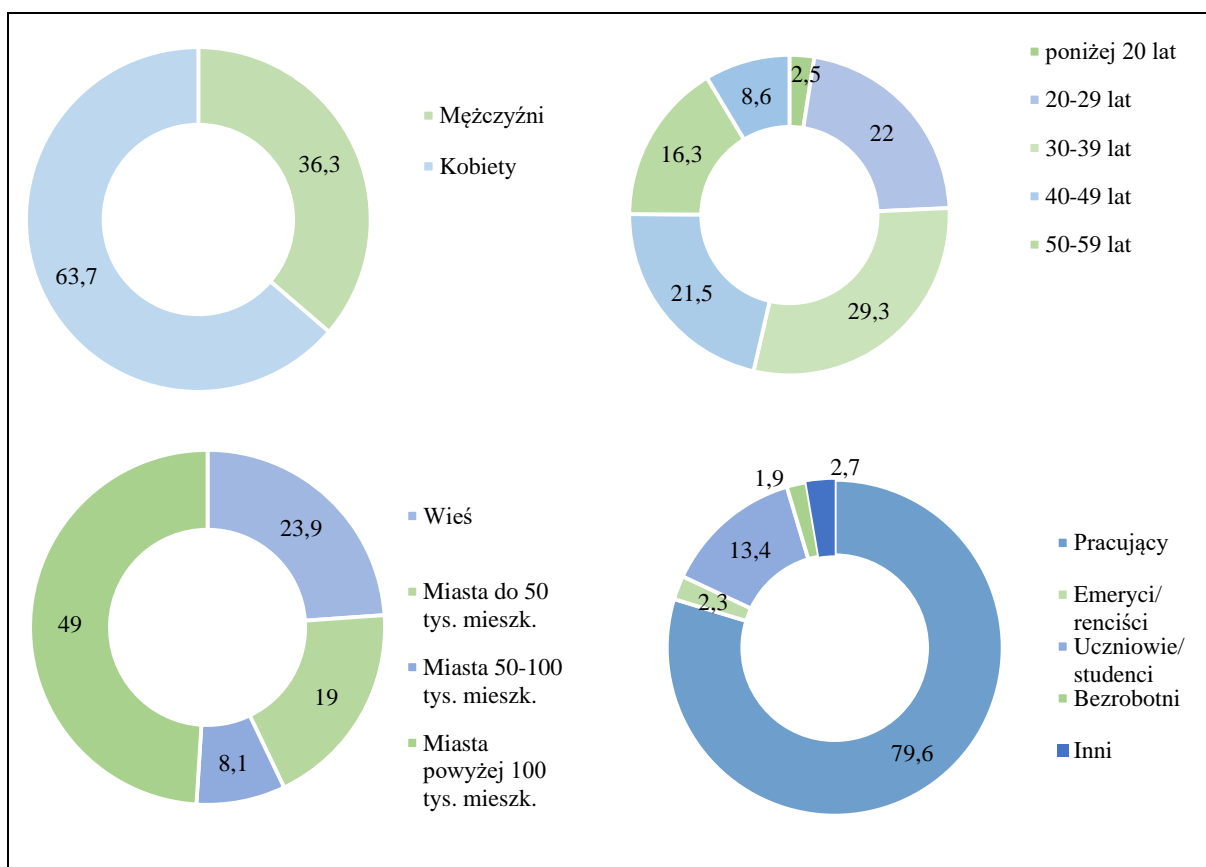
Wykres 2. Uczestnicy konsultacji w obszarze „Edukacja” wg grup użytkowników (w %)

W grupie „pozostałe” zostały uwzględnione organizacje, dla których liczba wskazań była najniższa.

Użytkownicy indywidualni stanowili 47,6% zainteresowanych wykorzystaniem przynajmniej jednej zmiennej z obszaru „Edukacja”. W tej grupie było blisko dwa razy więcej kobiet (64%) niż mężczyzn (36%). Jeżeli chodzi o strukturę wieku użytkowników indywidualnych to najczęściej swoje stanowisko w obszarze gospodarstwa domowe i rodziny zajmowały osoby w wieku 30-39 lat (29,3%), nieco rzadziej w wieku 40-49 lat i 20-29 lat (po około 22%), następnie 50-59 lat (16,3%), 60 lat i więcej (9%), a najrzadziej wypowiedziały się osoby w wieku poniżej 20 lat (3%). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania indywidualnych uczestników konsultacji można stwierdzić, iż blisko połowę respondentów zainteresowanych obszarem „Edukacja” stanowili mieszkańcy największych miast powyżej 100 tys. mieszkańców (538 ankiet), a najmniej mieszkańcy miast liczących 50 - 100 tysięcy mieszkańców. Analiza zbiorowości użytkowników indywidualnych z punktu widzenia ich statusu na rynku pracy wskazuje, że największą grupą, która wyraziła swoje stanowisko w omawianym obszarze były osoby pracujące (875 osób tj. 80% respondentów). Drugą co do wielkości grupę stanowili uczniowie i studenci (13,4%), a dalej „inni”, bezrobotni oraz emeryci i renciści (po około 2%).

Wykres 3. Uczestnicy indywidualni konsultacji społecznych w obszarze „Edukacja” według płci, wieku, miejsca zamieszkania i statusu na rynku pracy (w %)

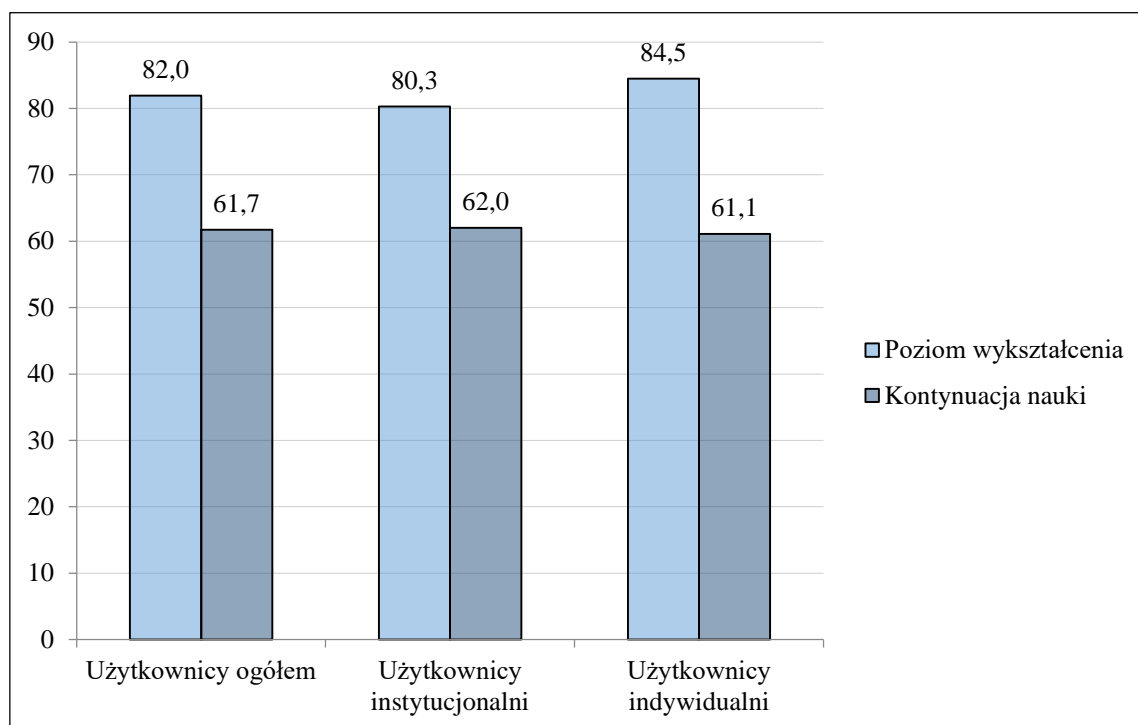

3.3. Rodzaj wykorzystywanych danych

Wśród zmiennych, które zostały ujęte w ankiecie do konsultacji społecznych z obszaru „Edukacja” częściej jako wykorzystywany w pracy/działalności wskazywany był poziom wykształcenia (1280 wskazań tj. 82%) niż zmienna kontynuacja nauki (963 wskazania tj. 61,7%).

Analiza odpowiedzi według typu użytkownika wskazuje, że zarówno wśród organizacji, jak też użytkowników indywidualnych największym zainteresowaniem cieszył się temat „poziom wykształcenia”. Jednak nieco częściej użytkownicy indywidualni niż instytucjonalni korzystają z informacji o tej zmiennej (84,5% wobec 80,3%). Z kolei stopień wykorzystania zmiennej informującej o kontynuacji nauki pozostawał na zbliżonym poziomie nieco ponad 60% dla obu typów użytkowników (patrz wykres 4).

Wykres 4. Zmienne z obszaru „Edukacja” według grup użytkowników i częstości wykorzystywania (w %)

Warto podkreślić, że najliczniejszą grupą organizacji, która wykazała korzystanie z danych spisowych (lub z innych badań GUS) we wszystkich zmiennych obszaru „Edukacja” były gminy, które stanowiły ponad 50% wskazań.

3.4. Pożądany poziom dostępności danych

Istotną częścią konsultacji było pozyskanie informacji na temat oczekiwanego poziomu dostępności danych dla każdej zmiennej. W przypadku obu zmiennych z obszaru „Edukacja” zarówno użytkownicy instytucjonalni, jaki i indywidualnymi, wyrazili największe zainteresowanie dostępnością danych na najniższym poziomie podziału terytorialnego proponowanym w ramach konsultacji, tj. na poziomie gminy.

Poziom ten był wskazywany przez blisko połowę respondentów (49,2%) w przypadku zmiennej „poziom wykształcenia” i nieco mniej, bo 42,8%, w przypadku zmiennej „kontynuacja nauki”. Na poziom powiatu i województwa - jako wystarczający – dla obydwu zmiennych wskazywała podobna liczba respondentów, a ich udział oscylował na poziomie 12%. Jedynie 5% respondentów wypowiadających się w części kwestionariusza poświęconej obszarowi edukacji wykazało zainteresowanie prezentacją danych na poziomie krajowym. Co czwarty respondent (25,3%) w przypadku zmiennej kontynuacja nauki stwierdził, że nie ma zdania na ten temat i nie wie jaki poziom dostępności byłby wystarczający. Dla zmiennej poziom wykształcenia udział respondentów był niższy i wynosił 14,3%.

Generalnie nie obserwuje się większych różnic odnośnie wymaganego poziomu dostępności biorąc pod uwagę obydwie zmienne z omawianego obszaru z wyjątkiem respondentów nie mających zdania.

Analiza wykazała, że informacje na poziomie gminy znacznie częściej potrzebne są użytkownikom instytucjonalnym niż indywidualnym. Z kolei użytkownicy indywidualni częściej wskazywali potrzebę pozyskiwania danych na poziomie województwa.

Tabl. 2. Pożądany poziomu podziału terytorialnego

Poziom podziału terytorialnego	Liczba zainteresowanych zmienną „poziom wykształcenia”	Odsetek zainteresowanych zmienną „poziom wykształcenia”	Liczba zainteresowanych zmienną „kontynuacja nauki”	Odsetek zainteresowanych zmienną „kontynuacja nauki”
Ogółem	<i>1562 respondentów = 100%</i>			
Kraj	80	5,1	83	5,3
Województwo	187	12	175	11,2
Powiat	197	12,6	167	10,7
Gmina	769	49,2	669	42,8
Inny	105	6,7	73	4,7
Nie mam zdania	224	14,3	395	25,3

W ankiecie konsultacji społecznych respondenci mieli również możliwość samodzielnego określenia poziomu podziału terytorialnego, który spełniałby ich oczekiwania w przypadku każdej ze zmiennych wymienionych w omawianym obszarze. Z takiej możliwości skorzystało 6,7% uczestników konsultacji dla zmiennej „poziom wykształcenia i 4,7% dla zmiennej „kontynuacja nauki”.

Tabl. 3. „Inny” poziom dostępności danych wskazanych przez użytkowników z obszaru „Edukacja”

Zmienna	Ogółem	W tym:		
		Miejscowość, sołectwo, wieś	Miasto, dzielnica, osiedle	Rejony statystyczne, obwody spisowe
Poziom wykształcenia	105	39	36	14
Kontynuacja nauki	73	23	28	10

Wyniki analizy odpowiedzi tekstowych na pytanie o inny poziom dostępności danych wykazały, że najczęściej respondenci byli zainteresowani podziałami udostępnionymi danymi na poziomie: dzielnic, osiedli, miasta, sołectw, czyli jednostek pomocniczych gmin, miejscowości, rejonami statystycznymi, obwodami spisowymi.

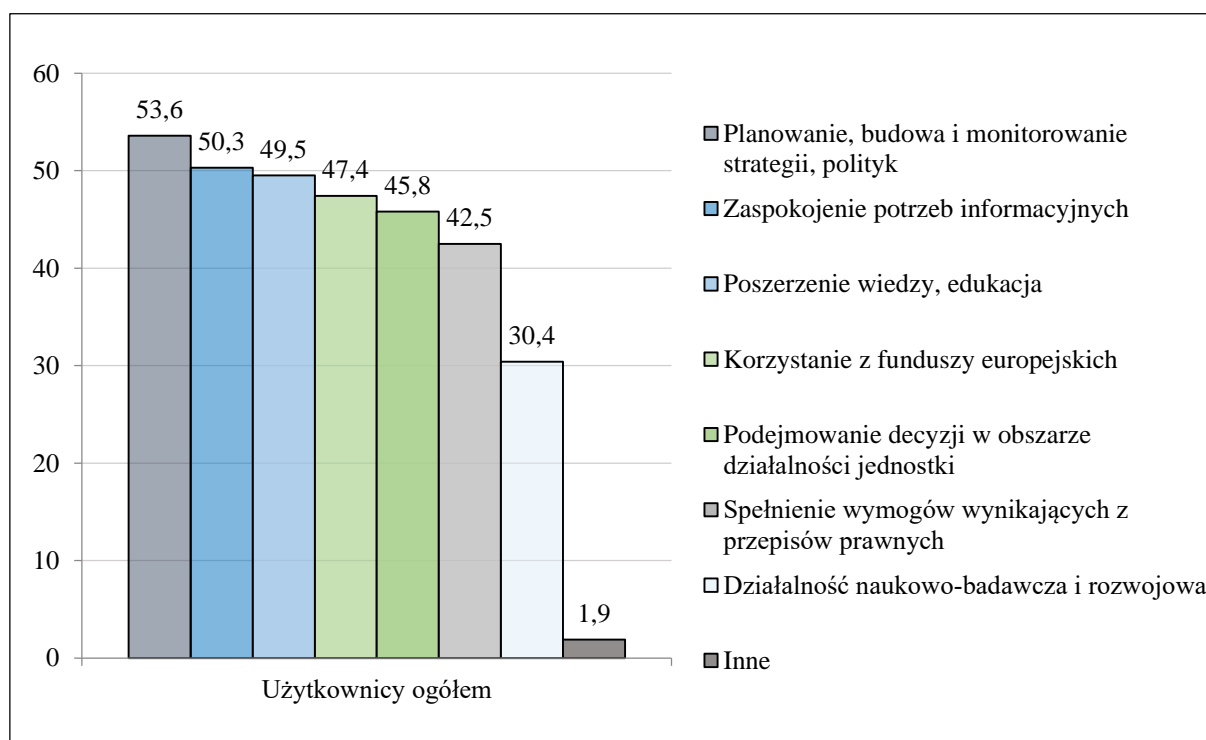
Uczestnicy konsultacji jako przyczyny, dla których potrzebny jest wskazany poziom podziału terytorialnego wymieniali m.in. strategie rozwoju, analizy i prace badawcze, opracowania naukowe o charakterze demograficznym i socjologicznym, monitorowanie sytuacji osób starszych, kapitał społeczny.

Jednak głównie użytkownicy wskazywali potrzeby związane z edukacją w tym: planowanie sieci szkół, działania na rzecz edukacji, poszerzenie lub dostosowanie oferty edukacji, prace naukowe i dydaktyczne, przygotowanie do zajęć oraz ekonomiczne (patrz tabl. 3).

3.5. Cel wykorzystania danych

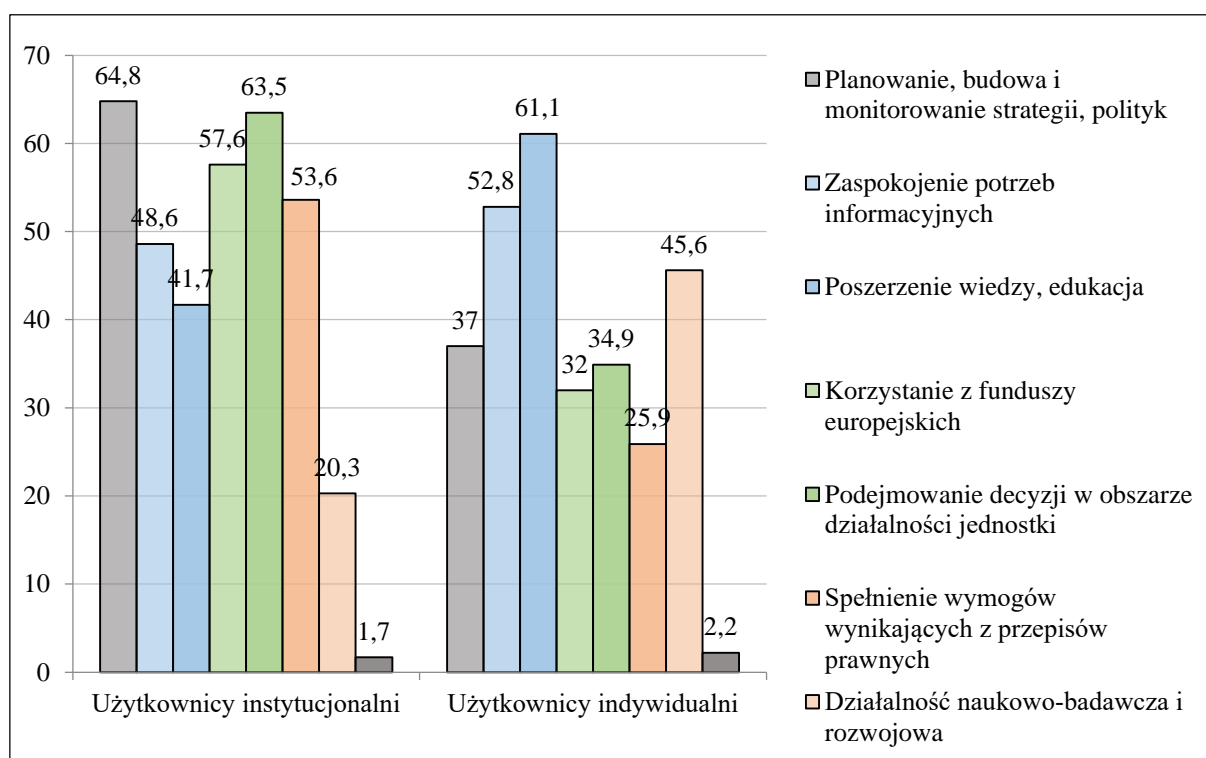
Uczestnicy konsultacji - określając cel wykorzystania informacji - mogli wybrać jedną lub kilka spośród zawartych w ankiecie 8 propozycji. Najczęściej wskazywanymi celami – przez ponad 50% respondentów – do jakich są lub mogą być wykorzystywane informacje z obszaru „Edukacja” były planowanie, budowa i monitorowanie strategii i polityk (53,6%). Niemal tak samo często wskazywano również zaspokojenie potrzeb informacyjnych, podejmowanie decyzji w zakresie działalności jednostki, poszerzanie wiedzy i korzystanie z funduszy europejskich (po ok. 50%). Nieco mniejsza liczba respondentów wskazała spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych (42,5%). Działalność naukowo-badawczą, jako cel wykorzystania informacji z edukacji wymieniło 30,4% ankietowanych. Najmniej, bo tylko 1,9% ankiet miało określony inny cel.

Wykres 5. Cel wykorzystania danych (w %)

Analiza celów wykorzystania danych przez poszczególne grupy użytkowników danych pokazuje jednak różnice dotyczące priorytetowości danego celu w zależności od typu użytkownika. Należy podkreślić, że dla obszaru „Edukacja” trzy główne cele wykorzystania informacji dla obu typów użytkowników są zupełnie inne. W przypadku użytkowników instytucjonalnych kluczowe są przede wszystkim „planowanie, budowa i monitorowanie strategii, polityk” oraz „podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki” (dla obu celów w ponad 60%), w nieco mniejszym stopniu „korzystanie z funduszy unijnych” (57,6%). Dla użytkowników indywidualnych najważniejsze jest „poszerzenie wiedzy, edukacja” (61,1%), w mniejszym stopniu „zaspokajanie potrzeb informacyjnych” (52,8%) i „działalność naukowo-badawcza” (45,6%).

Wykres 6. Cel wykorzystania danych wg grup użytkowników (w %)

3.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

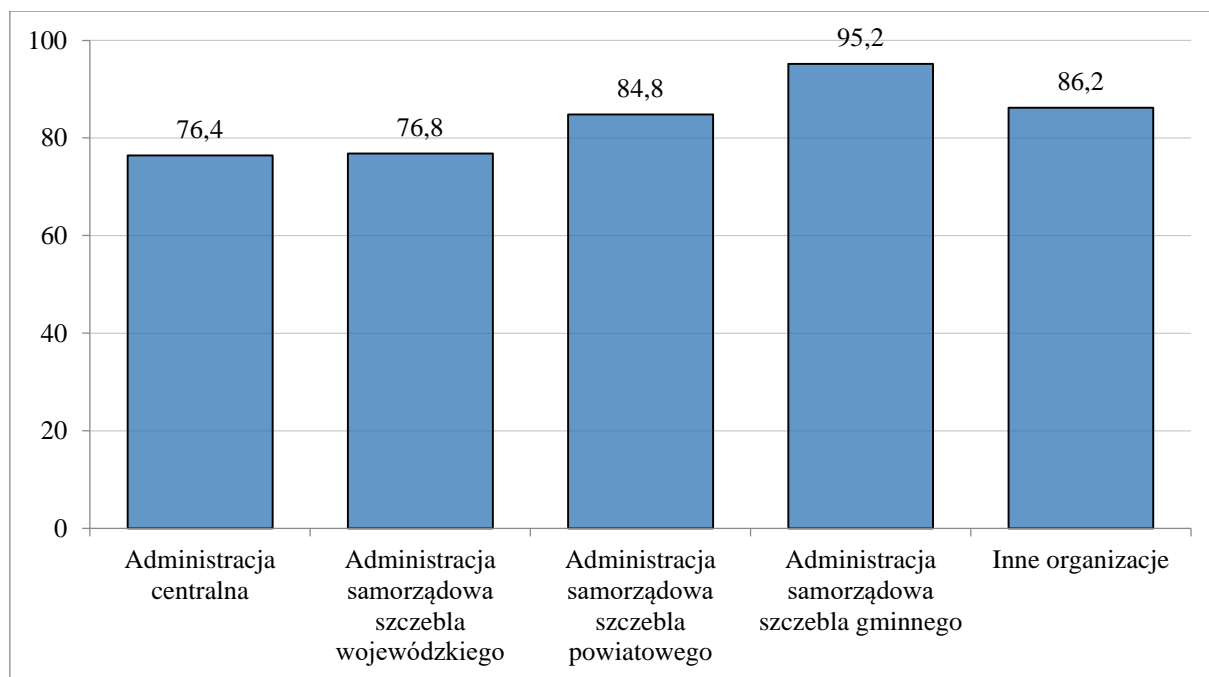
Ankieta konsultacji społecznych dała respondentom możliwość odpowiedzenia na pytanie, czy zaproponowane w obszarze „Edukacja” tematy/zmienne zaspokajają w pełni ich potrzeby informacyjne. Zdecydowana większość badanych (1385, tj. 88,7%) twierdzi, że wskazane w ankiecie zmienne zaspokajają ich potrzeby informacyjne.

Dla organizacji/institucji odsetek ten był nieco wyższy i wyniósł 90,3%, natomiast indywidualni użytkownicy byli usatysfakcjonowani zaproponowanym zakresem zmiennych w omawianym obszarze i odpowiedzieli twierdząco w 539 (86,2%) przypadkach.

Rozpatrując stopień zaspokojenia potrzeb informacyjnych z punktu widzenia poszczególnych grup użytkowników instytucjonalnych proporcje są podobne – dla

administracji rządowej szczebla centralnego i wojewódzkiego procent zaspokojenia potrzeb wynosi ponad 75%. Podobnie kształtuje się ta wielkość w przypadku administracji samorządowej szczebla wojewódzkiego, a najwyższą satysfakcję z danych (ponad 95% zadowolonych) wykazali respondenci z administracji samorządowej szczebla gminnego (patrz wykres 7).

Wykres 7. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych według grup użytkowników (w %)

Wśród uczestników konsultacji 177 (11,3%) wskazało, iż przedstawione zmienne w omawianym obszarze nie zaspokajają ich potrzeb informacyjnych. Grupa ta dodatkowo mogła wypowiedzieć się na temat jakie inne informacje powinny zostać uwzględnione w przyszłym spisie.

Najczęściej wskazywaną informacją do uwzględnienia w tym obszarze użytkownicy wskazywali „kierunek wykształcenia”. Istotną kwestią podnoszoną przez użytkowników były informacje o kształceniu ustawicznym, znajomości języków obcych, kwalifikacjach na rynku pracy, typie uczelni w której kontynuowana jest nauka (publiczna, prywatna) oraz monitorowanie losów absolwentów szkół. Dla niektórych użytkowników informacjami, o które należy rozszerzyć spis w części „Edukacja” są dane dla gmin. Występowały pojedyncze zapisy proponujące, aby w obszarze np. informować o prowadzeniu przez szkoły edukacji ekologicznej, uwzględniać wykształcenie rodziców, wyniki egzaminów sprawdzających, poziom wykształcenia urzędników, pobieranie stypendiów czy edukację pozaformalną. Przedstawione propozycje w mniej więcej porównywalnych ilościach pojawiały się u użytkowników indywidualnych i instytucjonalnych.

3.7. Alternatywne źródła danych

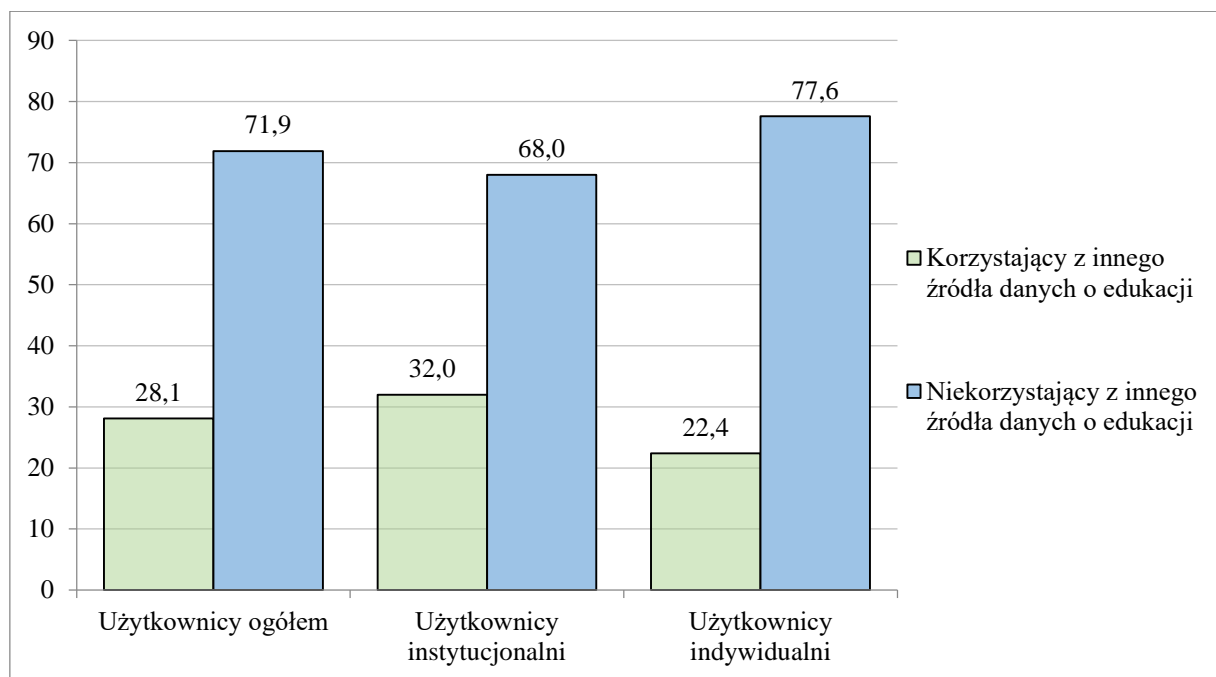
Większość badanych (1127, czyli 71,9%) stwierdziło, że nie posiada i nie korzysta z innych źródeł danych dotyczących informacji z obszaru „Edukacja”. Wykorzystanie innych źródeł informacji (poza spisem ludności i mieszkań oraz badaniami GUS) dostarczających danych z obszaru tematycznego „Edukacja” wskazało 441 uczestników konsultacji.

Wśród instytucji 301 (32,1%) uznało, że korzysta z alternatywnych źródeł informacji. Najczęściej wymieniane były: systemy teleinformatyczne poszczególnych organów administracji centralnej (system SIO), bazy danych Eurostat, dane organizacji międzynarodowych, dane będące w posiadaniu jednostek samorządu terytorialnego, badania i publikacje naukowe, badania ankietowe, diagnoza społeczna, Internet i zbiory własne.

Wśród użytkowników indywidualnych, znacznie mniej (140 tj. 22,4%) niż wśród instytucjonalnych było osób deklarujących korzystanie z innych źródeł danych. Przy czym wskazywali oni podobne alternatywne źródła danych dla tematu, jak użytkownicy indywidualni

Należy zauważyć, że nie wszyscy użytkownicy korzystający z alternatywnych źródeł danych widzą możliwość zastąpienia nimi danych spisowych. Zdecydowana większość z nich (389, czyli 88,2%) nie widzi takiej możliwości i częściej byli to użytkownicy indywidualni (patrz wykres 8).

Wykres 8. Użytkownicy według korzystania z innego źródła danych o edukacji (w %)

3.8. Proponowane zestawienia danych

Respondenci mieli możliwość zaproponowania własnych zestawień danych, które zaspokajałyby ich potrzeby informacyjne w omawianym obszarze. Zaproponowane układy są zróżnicowane, jednakże występują połączenia dominujące. Często odpowiadają zakresowi działalności poszczególnych instytucji.

Przykładami mogą być:

- użytkownik indywidualny, poziom wykształcenia, miejsce zamieszkania, pracujący, gmina, do celów działalności badawczo-naukowej,
- Urząd Komunikacji Elektronicznej, płeć, poziom wykształcenia, gmina, prognozowanie popytu na usługi szerokopasmowe i obszarów dofinansowania inwestycji ze środków unijnych,
- Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi, poziom wykształcenia, płeć, prowadzenie analiz społeczno-gospodarczych na potrzeby planowania na szczeblu regionalnym,
- Uniwersytet Warszawski, płeć, poziom wykształcenia, pracujący, gmina, badanie różnic dochodów i majątku gospodarstw domowych i rodzin, określenie ognisk biedy i potrzeb pomocy,
- Instytut Rozwoju Terytorialnego, miejsce zamieszkania, poziom wykształcenia, pracujący, gmina, diagnozy społeczno-gospodarcze, formułowanie zaleceń dotyczących polityk regionalnych,
- Stowarzyszenie Metropolia Poznań, miejsce zamieszkania, poziom wykształcenia, pracujący, realizacja „Strategii Aglomeracji Poznańskiej Metropolia Poznań 2020”.

3.9. Podsumowanie w obszarze „Edukacja”

Tematyka edukacji cieszyła się w konsultacjach społecznych dość dużym zainteresowaniem zarówno ze strony użytkowników instytucjonalnych, jak i indywidualnych.

Podstawowe zmienne, które zostały ujęte w ankiecie w przypadku większości respondentów zaspokajają ich potrzeby informacyjne z zakresu edukacji.

Użytkownicy jako najniższy poziom podziału terytorialnego, który zaspokajałby ich potrzeby informacyjne w zakresie edukacji najczęściej wskazywali poziom gminy, a jako inny (poniżej gminy) najczęściej wskazywali miejscowości i sołectwa oraz dzielnice i osiedla.

W większości przypadków użytkownicy nie widzą możliwości zastąpienia spisu ludności innym źródłem dla danych z obszaru „Edukacja”

Zestawienia danych przedstawione przez respondentów są bardzo szczegółowymi układami zmiennych w większości na poziomie gmin. Byłyby one wykorzystane m.in. do tworzenia oferty i celów rekrutacyjnych uczelni i innych placówek oświatowych, sprawdzania spełniania obowiązku szkolnego, działalności naukowej, pozyskiwania środków unijnych, badań losów absolwentów, analizy, komentowania i opiniowania rozporządzeń i projektów ustaw, do przygotowywania strategii i analiz (przede wszystkim w przypadku gmin) oraz do celów związanych z zakładaniem rodziny i możliwością zakupu mieszkania. Zastosowanie zmiennych jest więc szerokie.

4. AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA OSÓB

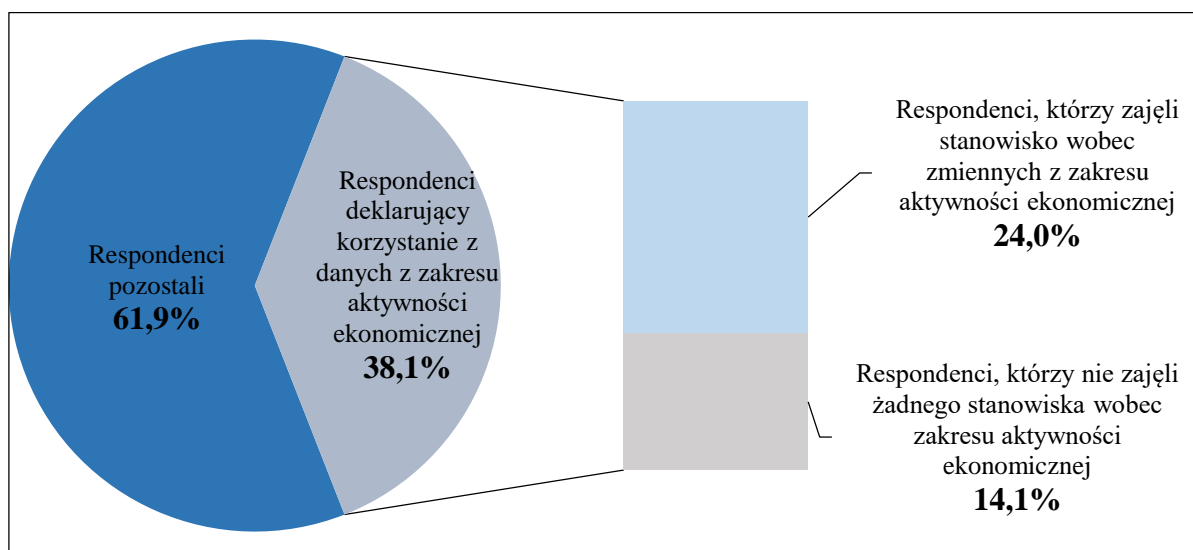
4.1. Charakterystyka obszaru

Kolejnym zagadnieniem, o które byli pytani ankietowani był obszar tematyczny: „aktywność ekonomiczna osób”. W obszarze poddano konsultacjom 9 tematów/zmiennych: - pracujący; - status zatrudnienia pracujących; - zawód wykonywany; - rodzaj działalności miejsca pracy; - bezrobotni, w tym długotrwale; - bierni zawodowo, w tym według głównych przyczyn bierności; - lokalizacja miejsca pracy; - użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym; - źródło utrzymania. Zmienne ‘pracujący’, ‘bezrobotni’ i ‘bierni zawodowo’ składają się na opisanie całej populacji pod względem bieżącej aktywności ekonomicznej (czyli statusu osoby na rynku pracy). Zmienne ‘pracujący’ i ‘bezrobotni’ składają się na populację ‘aktywnych zawodowo’. Zmienne ‘status zatrudnienia’, ‘zawód wykonywany’, ‘rodzaj działalności miejsca pracy’ i ‘lokalizacja miejsca pracy’ charakteryzują wyodrębnioną populację pracujących i mają odnosić się do tego samego, głównego miejsca pracy osoby. Zmienna ‘użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym’ może być użyta do uzupełnienia informacji ze spisu rolnego, szczególnie o ludności na obszarach wiejskich. Zmienna ‘źródło utrzymania’ charakteryzuje zarówno wszystkie osoby jak również wtórnie gospodarstwa domowe tych osób pod względem rodzaju głównego źródła utrzymania oraz dodatkowego (o ile występuje) w ciągu całego roku.

4.2. Uczestnicy konsultacji

Spośród 5209 respondentów, którzy wzięli udział w konsultacjach społecznych do NSP 2021 – 1986 (38,1% ogółu ankietowanych) zadeklarowało wykorzystywanie w swojej pracy/działalności danych GUS w zakresie tematyki dotyczącej aktywności zawodowej. Respondenci, którzy zajęli stanowisko wobec zmiennych z zakresu „aktywność ekonomiczna” stanowili 24 % ogółu respondentów.

Wykres 1. Uczestnicy konsultacji społecznych według stopnia zainteresowania obszarem aktywność ekonomiczna osób.

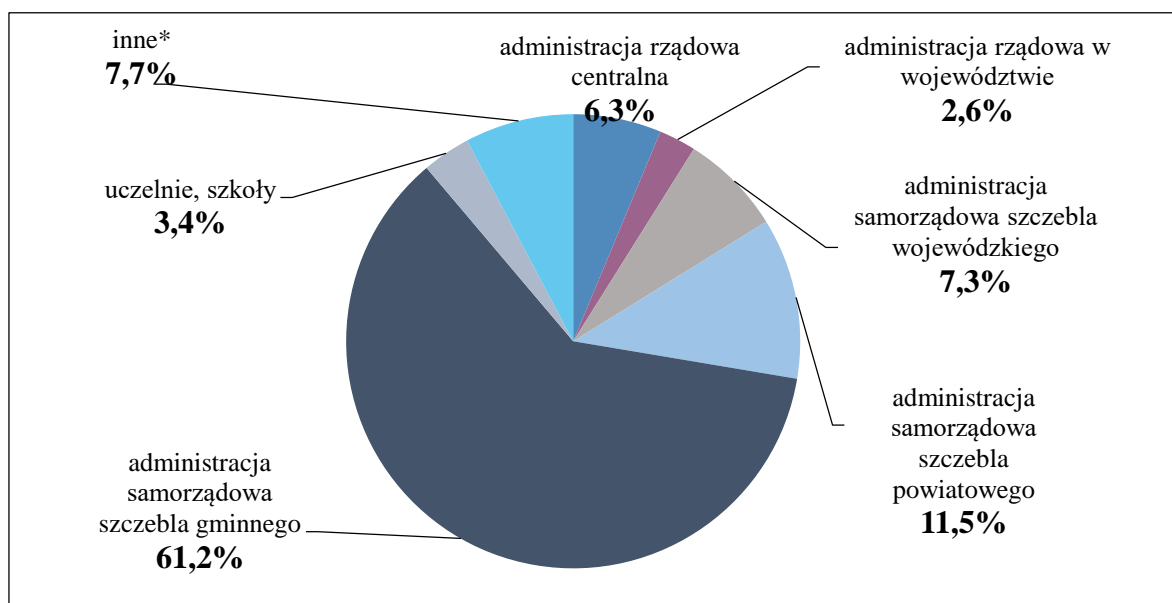
Wśród 1986 deklarujących korzystanie z danych GUS z obszaru 'aktywność ekonomiczna osób' na temat proponowanych zmiennych wypowiedziało się 63% respondentów, a 60,4% wykorzystuje przynajmniej jedną zmienną (patrz tabl. 1).

Tabl. 1. Stosunek uczestników badania konsultacyjnego do danych GUS z obszaru: aktywność ekonomiczna osób

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek	
			ogółu ankietowanych	Korzystających z danych GUS w omawianym obszarze
1	Ogółem	5209	100,0	x
2	Zadeklarowało korzystanie z danych GUS z obszaru aktywność ekonomiczna osób	1986	38,1	100,0
3	Zajęło stanowisko wobec zmiennych z obszaru aktywność ekonomiczna osób	1252	24,0	63,0
4	Wykorzystuje przynajmniej jedną zmienną z obszaru aktywność ekonomiczna osób, w tym:	1200	23,0	60,4
5	pracujący;	1121	21,5	56,4
6	status zatrudnienia pracujących;	848	16,3	42,7
7	zawód wykonywany;	814	15,6	41,0
8	rodzaj działalności miejsca pracy;	802	15,4	40,4
9	bezrobotni, w tym długotrwale;	987	18,9	49,7
10	bierni zawodowo, w tym według głównych przyczyn bierności;	821	15,8	41,3
11	lokalizacja miejsca pracy;	812	15,6	40,9
12	użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym;	787	15,1	39,6
13	źródło utrzymania;	856	16,4	43,1
14	Nie wykorzystuje żadnej z zaproponowanych zmiennych z obszaru aktywność ekonomiczna osób	52	1,0	2,6
15	Nie zajęło żadnego stanowiska wobec zmiennych w obszarze aktywność ekonomiczna osób	734	14,1	37,0

Korzystanie z danych z omawianego obszaru zadeklarowało 1021 organizacji i 965 użytkowników indywidualnych.

Wykres 2. Uczestnicy instytucjonalni deklarujący korzystanie z obszaru aktywność ekonomiczna osób (w %).

Udział organizacji zainteresowanych w/w obszarem z ogólnej ich liczby wyniósł:

- 8,9% wśród jednostek administracji rządowej,
- 79,9% wśród jednostek administracji samorządowej, z czego największą liczbę stanowiły jednostki gminne (przy czym gminy-uczestnicy konsultacji stanowiły 56% wszystkich gmin w Polsce),
- 3,4% stanowiły uczelnie i szkoły.

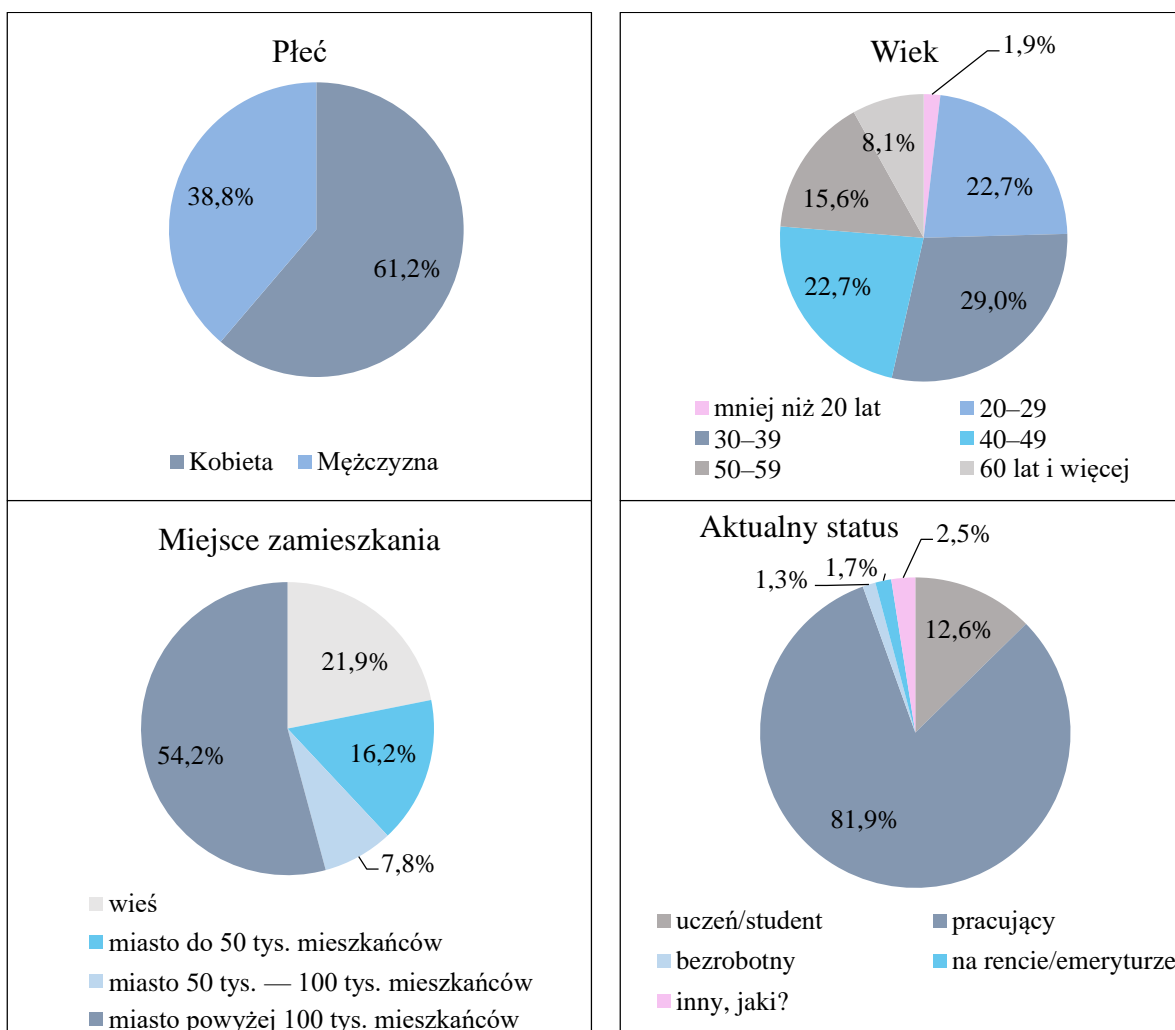
Media nie wyraziły zainteresowania aktywnością ekonomiczną ludności, zaś krajowe przedstawicielstwa organizacji międzynarodowych nie uczestniczyły w konsultacjach.

Z 2870 uczestników indywidualnych ogółem nieco ponad 1/3 (965) wykorzystywała informacje z omawianego obszaru, w tym 61% kobiet (591 na 965 ankiet).

Osoby w wieku od 20 do 49 lat stanowiły $\frac{3}{4}$ ogółu użytkowników indywidualnych korzystających z danych o rynku pracy.

Uczestnicy konsultacji zamieszkujący w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców stanowili 54% użytkowników. Mieszkańcy wsi wyrazili zainteresowanie w 22%. Mały udział w konsultacjach i niewielkie zainteresowanie danymi z rynku pracy (8%) wykazali uczestnicy z miast średnich (50 tys. — 100 tys. mieszkańców).

Wykres 3. Uczestnicy indywidualni deklarujący korzystanie z obszaru aktywność ekonomiczna osób (w %) według płci, wieku, miejsca zamieszkania i aktualnego statusu

Przeważająca większość respondentów indywidualnych deklarujących korzystanie z danych z omawianego obszaru była to grupa osób pracujących (82%) i studentów/uczniów (13%).

4.3. Rodzaj wykorzystywanych danych

Zainteresowanie tematami/zmiennymi obszaru ‘aktywność ekonomiczna osób’ wyraziło 1252 respondentów. Spośród podanych zmiennych największe zainteresowanie miały tematy: „pracujący” – w 1121 ankietach; „bezrobotni, w tym długotrwale” – w 987; „źródło utrzymania” – w 856; „status zatrudnienia pracujących” – w 848 ankietach; mniejszym zainteresowaniem wykazały się tematy: „bierni zawodowo, w tym według głównych przyczyn bierności” – 821; „zawód wykonywany” – 814; „lokalizacja miejsca pracy” – 812; „rodzaj działalności miejsca pracy” – 802 ankiet. Spośród wszystkich tematów w obszarze

tematycznym najmniejszym zainteresowaniem cieszyło się „użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym” z liczbą 787 ankietowanych, którzy wykorzystywali dane z zakresu tej tematyki (patrz tabl. 1).

Tabl. 2. Częstość wskazań według typów respondentów.

Wyszczególnienie	Ogółem	Dane wykorzystywane przez respondentów								
		Pracujący	Status zatrudnienia pracujących	Zawód wykonywany	Rodzaj działalności miejsca pracy	Bezrobotni, w tym długotrwale	Bierni zawodowo, w tym wg głównych przyczyn bierności	Lokalizacja miejsca pracy	Użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym	Źródła utrzymania
Ogółem	1252	w %								
		89,5	67,7	65,0	64,1	78,8	65,6	64,9	62,9	68,4
Organizacje	762	90,3	66,8	63,3	63,8	83,5	67,2	65,4	69,3	68,4
administracja rządowa:	72	87,5	65,3	63,9	66,7	75,0	54,2	51,4	52,8	63,9
centralna	50	94,0	72,0	66,0	72,0	76,0	54,0	56,0	54,0	64,0
w województwie	22	72,7	50,0	59,1	54,5	72,7	54,5	40,9	50,0	63,6
administracja samorządowa szczebla:	601	90,0	64,7	61,1	62,9	84,7	67,9	66,7	74,7	68,9
wojewódzkiego	58	93,1	79,3	72,4	77,6	87,9	75,9	79,3	67,2	65,5
powiatowego	92	92,4	73,9	71,7	69,6	90,2	78,3	73,9	68,5	62,0
gminnego	451	89,1	61,0	57,4	59,6	83,1	64,7	63,6	76,9	70,7
inne organizacje:	89	94,4	82,0	77,5	67,4	82,0	73,0	67,4	46,1	68,5
w tym:										
uczelnie, szkoły	29	100,0	82,8	86,2	75,9	86,2	79,3	69,0	48,3	79,3
fundacje, stowarzyszenia	15	80,0	73,3	60,0	53,3	73,3	80,0	66,7	46,7	53,3
związki zawodowe	3	100,0	66,7	66,7	66,7	66,7	100,0	100,0	33,3	66,7
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe/ finansowe	15	100,0	93,3	73,3	46,7	86,7	66,7	53,3	6,7	46,7
Użytkownicy indywidualni	490	88,4	69,2	67,8	64,5	71,6	63,1	64,1	52,9	68,4

Spośród zainteresowanych obszarem rynku pracy wszystkie 9 tematów wymieniło 23% uczestników, w tym 286 organizacje i 169 osób indywidualnych. Wyłącznie jednym tematem było zainteresowanych niewielu uczestników, np.: w 20 ankietach wymieniono tylko temat „pracujący”, a pojedyncze ankietki wskazywały na tematy „status zatrudnienia pracujących”, „bierność zawodowa”, „lokalizacja miejsca pracy”. Spośród ankietowanych organizacji największym zainteresowaniem cieszyły się tematy „pracujący” (temat wskazano w 90,3% ankiet) oraz „bezrobotni, w tym długotrwale” (w 83,5%), natomiast użytkownicy indywidualni wykazali największe zainteresowanie danymi dotyczącymi „pracujących” w 88,4% ankiet (patrz tabl. 2). Wśród organizacji zainteresowanych danymi dotyczącymi rynku pracy prawie

60% (tj. 451) stanowiły instytucje gminne, które wskazały wysokie zapotrzebowanie na wszystkie wymienione zmienne. Zainteresowane są one przede wszystkim danymi o: ‘pracujących’ w 89,1% ankiet, ‘bezrobotnych, w tym długotrwale’ – 83,1% oraz ‘użytkowaniu gospodarstwa rolnego, w tym pracujących w gospodarstwie rolnym’- 76,9%. Mniejsze zainteresowanie organizacji gminnych dotyczy tematów: ‘status zatrudnienia pracujących’ 61%, ‘zawód wykonywany’ 57,4%, ‘rodzaj działalności miejsca pracy’ 59,6%. Inne organizacje administracji rządowej i samorządowej w 222 ankietach łącznie również wskazały jako główne tematy ‘pracujący’ i ‘bezrobotni, w tym długotrwale’. Wśród organizacji zajmujących się nauką i nauczaniem zainteresowanie poszczególnymi cechami dot. aktywności ekonomicznej ludności wyraziło 7 placówek naukowych/badawczych i 29 uczelni i szkół, przy czym dla wszystkich najbardziej potrzebne były dane o pracujących (temat wymieniono w 100% ankiet), a mniej niż połowa wskazań dotyczyła tematu ‘użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym’. Użytkownicy indywidualni w 490 ankietach wykazali największe zainteresowanie wykorzystywaniem danych o „pracujących” (88,4%), ‘bezrobotnych, w tym długotrwale’ (71,6%). Najmniejszym zainteresowaniem cieszył się temat „użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym” (52,9%).

4.4. Pożądany poziom dostępności danych

Ankieta konsultacji do spisu 2021 przewidywała pytanie o pożądany poziom danych dla każdego z zaprezentowanych tematów. Uczestnicy wskazywali najniższy interesujący poziom podziału terytorialnego (podział wynikający z miejsca zamieszkania populacji o danej cesze), który interesowałby ich przy korzystaniu z danych w przyszłości bądź też taki poziom, z którego korzystają obecnie.

Tabl. 3. Pożądany poziom podziału terytorialnego (w %).

Poziom administracyjny	Tematy								
	Pracujący	Status zatrudnienia pracujących	Zawód wykonywany	Rodzaj działalności miejsca pracy	Bezrobotni, w tym długotrwale	Bierni zawodowo, w tym w długotrwale przyczyn Bierności	Lokalizacja miejsca pracy	Użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym	Źródła utrzymania
	ogółem 1252 respondentów = 100%								
Kraj	4,0	4,0	3,8	4,1	3,4	3,4	3,5	2,9	3,8
Województwo	10,1	9,2	9,3	8,5	8,8	8,1	9,0	7,1	7,6
Powiat	13,2	12,6	12,5	12,1	13,2	12,5	13,2	9,7	10,9
Gmina	53,8	48,4	47,4	48,0	51,4	47,5	44,9	49,8	49,9
Inny jaki?	8,5	7,0	6,4	6,3	7,9	7,3	7,7	6,2	7,2
Nie wiem	10,4	18,8	20,5	20,9	15,3	21,2	21,6	24,4	20,7

Uczestnicy konsultacji wyrazili potrzebę pozyskania danych w temacie „pracujący” w zdecydowanej większości na poziomie gmin, stanowiło to 53,8% (patrz tabela 3) wszystkich odpowiedzi. Znacznie mniejsze zapotrzebowanie wykazano w podziale na powiat, województwo czy kraj (odpowiednio 165, 126, 50 ankiet) co stanowiło razem 27,2%.

Temat „bezrobotni, w tym długotrwale” przedstawiał podobny jak temat „pracujący” rozkład zapotrzebowania danych na poszczególne poziomy podziału terytorialnego. Ponad 51% ankietowanych złożyło zapotrzebowanie na dane na poziomie gmin. Na informacje o bezrobotnych na poziomie powyżej gmin, czyli powiatu, województwa i kraju czeka co czwarty ankietowany. W blisko 8% odpowiedzi deklarowano inne niż zaprezentowane poziomy podziału.

W kolejnych tematach ściśle powiązanych z tematem „pracujący”, tj. „status zatrudnienia pracujących”, „zawód wykonywany” i „rodzaj działalności miejsca pracy” możemy zaobserwować nieznaczny spadek zainteresowania poziomem ‘gmina’ (odpowiednio 48,4%; 47,4%; 48,0%) na rzecz poziomów wyższych - 25,8%; 25,6%; 24,8%.

Zanotowano wzrost odpowiedzi „nie wiem” w stosunku do poziomu 10,4% przy temacie „pracujący”: do 18,8% dla „statusu zatrudnienia pracujących”; 20,5% dla „zawodu wykonywanego”; i 20,9% dla tematu „rodzaj działalności miejsca pracy”. Spadła również liczba ankiet, w których zanotowano odpowiedź „inny poziom”, odpowiednio: 88; 80; 79.

W pozostałych tematach możemy zaobserwować dalszy wzrost ankiet z udzieloną odpowiedzią „nie wiem” kosztem wymienionych w ankiecie podziałów terytorialnych. Chociaż nadal największym zainteresowaniem cieszył się poziom ‘gmina’ (47,5% - „bierni zawodowo, w tym według głównych przyczyn bierności”; 44,9% - „lokalizacja miejsca pracy”; 49,8% - „użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym”), to równocześnie poziom „inny” zrównał się prawie z brakiem odpowiedzi „nie wiem” (odpowiednio 24,0%; 25,7%; 19,6% przy poziomach ‘kraj’, ‘województwo’ i ‘powiat’; do poziomów 21,2%; 21,6%; 24,4% przy odpowiedzi „nie wiem”). Warto zauważyć, że duża część zgłaszających temat „użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym” potrzebuje danych na poziomie gmin (623 ankiet), a jednocześnie w tej grupie występuje najwyższa liczba braków odpowiedzi „nie wiem” w całym obszarze tematycznym „aktywność ekonomiczna osób”(305 ankiet).

W ankiecie konsultacji respondent mógł sam zaprezentować pożądaną poziom podziału terytorialnego, który najbardziej spełniałby jego oczekiwania (punkt „inny”), z takiej możliwości w opisywanym obszarze skorzystało 8,5% osób/organizacji. Wymagania te zostały wyrażone w 809 przypadkach odpowiedzi – najwięcej (107) dotyczyło tematu „pracujący” oraz w stosunku do każdego innego tematu po 97-78 odpowiedzi.

Wyniki analizy odpowiedzi tekstowych na pytanie o poziom „inny”, dotyczące dodatkowych podziałów geograficznych/administracyjnych w odniesieniu do poszczególnych tematów obszaru ‘aktywność ekonomiczna osób’, wskazują przede wszystkim na duże zainteresowanie poziomami niższymi niż gmina – (patrz tab. 4). Wymieniane były często nazwy geograficzne/administracyjne, podziały na poszczególne miasta, dzielnice lub osiedla w miastach, miejscowości czy sołectwa znajdujące się w gminach, itp.

Tabl. 4. Zainteresowanie poziomem podziału terytorialnego danych z tematów obszaru ‘aktywność ekonomiczna osób’ niższym niż gmina (liczba użytych nazw poziomów)

Tematy	Poziom administracyjny/geograficzny							
	gmina	poziom niższy niż gmina	w tym przykładowe poziomy					
			NTS-5	dzielnica, osiedle	sołectwo	miejsco-wość, miasto	rejon (statystyczny, pocztowy), obwód (spisowy, wyborczy), obręb (ewidencyjny, geodezyjny)	współrzędne XY, grid
Pracujący	674	89	4	30	11	33	17	4
Status zatrudnienia pracujących	606	69	4	23	14	19	15	3
Zawód wykonywany	594	62	2	21	13	12	15	1
Rodzaj działalności miejsca pracy	601	60	3	20	14	16	10	2
Bezrobotni, w tym długotrwale	643	75	4	23	13	29	15	4
Bierni zawodowo, w tym według głównych przyczyn bierności	595	70	5	19	12	21	15	4
Lokalizacja miejsca pracy	562	76	4	29	15	23	15	4
Użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym	623	55	4	12	15	19	9	3
Źródła utrzymania	625	68	5	23	14	26	12	3

Sumując odpowiedzi wskazujące zapotrzebowanie na poziomie ‘gmina’ i odpowiedzi z poziomem niższym od gminy okazuje się, że oczekiwanie na dane o rynku pracy wg najniższych agregacji jest bardzo wysokie i wynosi dla tematu:

- pracujący – 60,9%
- status zatrudnienia - 53,9%
- zawód wykonywany - 52,4%
- rodzaj działalności zakładu pracy - 52,8%
- bezrobotni - 57,3
- bierni zawodowo - 53,1%
- lokalizacja miejsca pracy - 51%
- użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym - 54,2%
- źródło utrzymania - 55,4%

W niektórych ankietach podane zostały inne rodzaje oczekiwanego podziału, niekoniecznie niższego, ale wynikającego z aktualnych spraw kraju, np.: poziomy ‘metropolia’, diecezja, ‘obwód ewidencyjny’.

Uczestnicy konsultacji poproszeni zostali o podanie przyczyny, dla której potrzebny jest wskazany poziom podziału terytorialnego informacji dotyczących poszczególnych tematów. Najczęściej podawane powody to: wszelkiego rodzaju analizy zjawisk i procesów uwzględniające różne kryteria agregacji przestrzennej, realizacja programów aktywizacji zawodowej, konieczność uzyskania niskiego poziomu terytorialnego danych do opracowania

strategii, programów, sprawozdań i innych opracowań dla gmin, które są najczęstszym beneficjentem tych danych. Wskazywano również potrzebę użycia danych do analiz ekonometrycznych, opracowań dotyczących rynku pracy, szacowania popytu na usługi publiczne (np. sport i rekreację) oraz do pozyskiwania środków unijnych.

Obrazuje to szeroki wachlarz zastosowań tematów z obszaru aktywności ekonomicznej osób z dużym naciskiem na potrzebę dostępności danych na bardzo niskim poziomie terytorialnym.

4.5. Cel wykorzystania danych

Uczestnicy konsultacji społecznych poproszeni zostali o wykazanie celów, do jakich są lub będą wykorzystywane informacje z obszaru 'aktywność ekonomiczna osób'. Z wymienionych ośmiu celów najczęściej (747 odpowiedzi) wymieniono „planowanie, budowę i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk”. Kolejnymi celami było: „zaspokojenie potrzeb informacyjnych” i „podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki”. Zapotrzebowanie na dane w celu „korzystania z funduszy europejskich” zadeklarowano w 616 ankietach. Z kolei nieznacznie mniej, bo 548 odpowiedzi wynikało z „poszerzenia wiedzy, edukacji” oraz z „spełnienia wymogów wynikających z przepisów prawnych” – 492 odpowiedzi. „Działalność naukowo-badawcza i rozwojowa” była celem dla 395 ankietowanych w omawianym obszarze.

Tabl. 5. Cele wykorzystania danych w obszarze aktywność ekonomiczna osób według typów respondentów (liczby odpowiedzi).

Wyszczególnienie	Ogółem	Organizacje	%	Użytkownik indywidualny	%
spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych	492	387	78,7	105	21,3
podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki	678	498	73,5	180	26,5
korzystanie z funduszy europejskich	616	462	75,0	154	25,0
planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk	747	542	72,6	205	27,4
działalność naukowo-badawcza i rozwojowa	395	151	38,2	244	61,8
poszerzenie wiedzy, edukacja	548	275	50,2	273	49,8
zaspokojenie potrzeb informacyjnych	687	406	59,1	281	40,9
inne	28	13	46,4	15	53,6

Na inne cele wskazano w 28 odpowiedziach, w których wymieniono:

- dla organizacji - analizy na potrzeby urzędu, opracowanie analiz i programów aktywizacji lokalnego rynku pracy, szczegółowe analizy porównawcze i przestrzenne dla poszczególnych miejscowości dla celów naukowych;
- dla użytkowników indywidualnych - badanie atrakcyjności inwestycyjnej gminy dla potencjalnych inwestorów w kontekście zasobów pracy, działalność zawodowa, praca naukowa.

Uwzględniając podział ankietowanych na organizacje i użytkowników indywidualnych możemy zaobserwować znaczne różnice pomiędzy uczestnikami konsultacji w przedstawieniu celów wykorzystania informacji o rynku pracy. Można zauważyć wyraźny podział celów na dwie grupy (wynikający przede wszystkim z dominujących odpowiedzi organizacji) - należą do nich: spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych (78,7%); podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki (73,5%); korzystanie z funduszy europejskich (75,0%); planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk (72,6%) oraz zaspokojenie potrzeb informacyjnych (59,1%).

Z drugiej strony wyróżniamy cele z przeważającym udziałem użytkowników indywidualnych: działalność naukowo-badawcza i rozwojowa (61,8%); inne cele (53,6%).

Cele „inne” zastosowania danych o rynku pracy opisane przez uczestników to m. in.:

- analizy popytu na rynku nieruchomości, analizy problemów zagospodarowania przestrzennego;
- opracowania dot. rozwoju infrastruktury technicznej;
- opracowanie analiz i programów aktywizacji lokalnego rynku pracy; strategie rozwoju przedsiębiorczości i zatrudnienie bezrobotnych oraz biernych zawodowo w gminie;
- badanie atrakcyjności inwestycyjnej gminy dla potencjalnych inwestorów w kontekście zasobów prac; promocja terenów inwestycyjnych;
- prace naukowe na uczelni;
- zbieranie danych do wniosku w ramach programu ‘Pomoc państwa w zakresie dożywiania’.

4.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

Ankieta konsultacji dała możliwość odpowiedzenia na pytanie, czy zaproponowane w obszarze aktywności ekonomicznej osób tematy/zmienne zaspokajają w pełni potrzeby informacyjne. Na 1252 odpowiedzi ponad 90% było twierdzących (patrz tabl. 6). Odpowiedź ‘nie’ podało 120 uczestników konsultacji. Grupa ta mogła wypowiedzieć się, jakie inne informacje o rynku pracy powinny zostać uwzględnione w przyszłym spisie (105 odpowiedzi).

Tabl. 6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych według grup użytkowników

Wyszczególnienie	Ogółem	Dane zaspokajają potrzeby użytkowników
		w %
Ogółem	1252	90,4
Organizacje	762	91,7
administracja rządowa:	72	83,3
centralna	50	78,0
w województwie	22	95,5
administracja samorządowa szczebla:	601	93,7
wojewódzkiego	58	79,3
powiatowego	92	92,4
gminnego	451	95,8
inne organizacje:	89	85,4
w tym:		
placówki naukowe/badawcze	7	71,4
uczelnie, szkoły	29	82,8
fundacje, stowarzyszenia	15	80,0
związki zawodowe	3	33,3
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe/finansowe	15	100,0
Użytkownicy indywidualni	490	88,4

Przed wszystkim podkreślane było wymaganie, co do możliwości tworzenia szczegółowych przekrojów wielu zmiennych z różnych obszarów i zmiennych w samym obszarze „aktywność ekonomiczna...”, np. uzyskiwanie struktury ludności według wieku, poziomu wykształcenia, płci, obywatelstwa, sytuacji zawodowej - dla jak najmniejszych jednostek terytorialnych.

Organizacje wymieniły m. in. następujące potrzeby informacyjne:

- bardziej szczegółowe dane o aktywności ekonomicznej cudzoziemców, imigrantów;
- inna klasyfikacja statusu zatrudnienia - zamiast kategorii "pracownik najemny" – szczegółowe kategorie dot. rodzaju umowy (o pracę, umowa zlecenie, umowa o dzieło, kontrakt menadżerski, umowa agencyjna, umowa czasowa);
- prezentowanie najniższych z możliwych grup zawodów;
- prezentowanie rodzaju działalności na najniższym możliwym poziomie;
- prezentowanie przyczyn bezrobocia oraz informacje jak ankietowany w spisie często zmieniał pracę w przeciągu 10 lat;
- aktywność w sferze wolontariatu, aktywność w organizacjach pozarządowych;
- tygodniowy czas pracy;
- wysokość zarobków/dochodów;

- aktywność zawodowa osób niepełnosprawnych w wielu przekrojach;
- zawód wykonywany w dodatkowym miejscu pracy;
- przyczyny bezrobocia;
- przyczyny braku aktywności ekonomicznej wąskich grup społecznych, np. usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, odbiorców pomocy społecznej;
- bezrobocie ukryte w rolnictwie;
- poziom zatrudnienia w szarej strefie;

Użytkownicy indywidualni zgłosili zapotrzebowanie dodatkowo na informacje o:

- pełnym/niepełnym wymiarze czasu pracy;
- średnich dochodach według wieku pracujących, stanowiska, stażu pracy, ukończonego poziomu nauki (wraz z wyszczególnieniem), rodzaju, miejsca szkoły;
- sile nabywczej ludności;
- populacji odchodzącej na wcześniejszą emeryturę;

4.7. Alternatywne źródła danych

Odnotowano 467 uczestników konsultacji, którzy wskazywali również wykorzystywanie alternatywnych źródeł danych innych niż statystyki GUS w zakresie rynku pracy. Jedynie 64 (tj. 13,7%) użytkowników danych o rynku pracy stwierdziło, że wskazane źródła mogą zastąpić dane ze spisu. Dla pozostałych 86,3% respondentów wskazane systemy i ewidencje mogą tylko w ograniczonym zakresie dostarczyć danych z omawianego obszaru tematycznego. Najczęściej wymieniane były administracyjne źródła danych, np.: ZUS, KRUS i Powiatowe Urzędy Pracy. Wymieniono również badania NBP oraz podmiotów monitorujących rynek pracy, takich jak ankiety CBOS. Wykazano również bazy danych instytucji międzynarodowych jak Eurostat czy OECD. Dość często wymieniano badania własne i ogólnie rozumiane informacje z Internetu.

5. DOJAZDY DO PRACY

5.1. Charakterystyka obszaru

Obszar tematyczny „dojazdy do pracy” obejmował w ankiecie jedną zmienną, dotyczącą populacji osób pracujących:

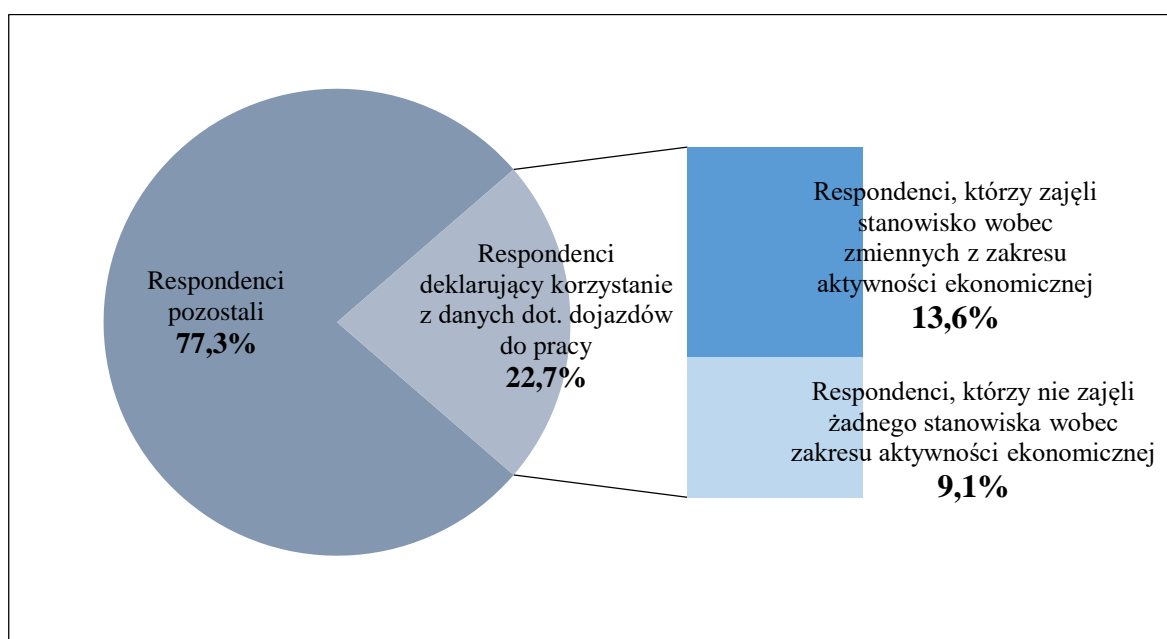
- fakt dojazdu do pracy

Obszar tematyczny „Dojazdy do pracy” ze względu na swoją specyfikę jest ciekawym zagadnieniem dla wielu instytucji i firm.

5.2. Uczestnicy konsultacji

Z liczby 5209 respondentów, którzy przystąpili do ankiety konsultacji społecznych - 1183 (22,7% ogółu ankietowanych, patrz tabl. 1) zadeklarowało korzystanie z obszaru tematycznego „dojazdy do pracy”.

Wykres 1. Uczestnicy konsultacji społecznych według stopnia zainteresowania obszarem dojazdu do pracy.

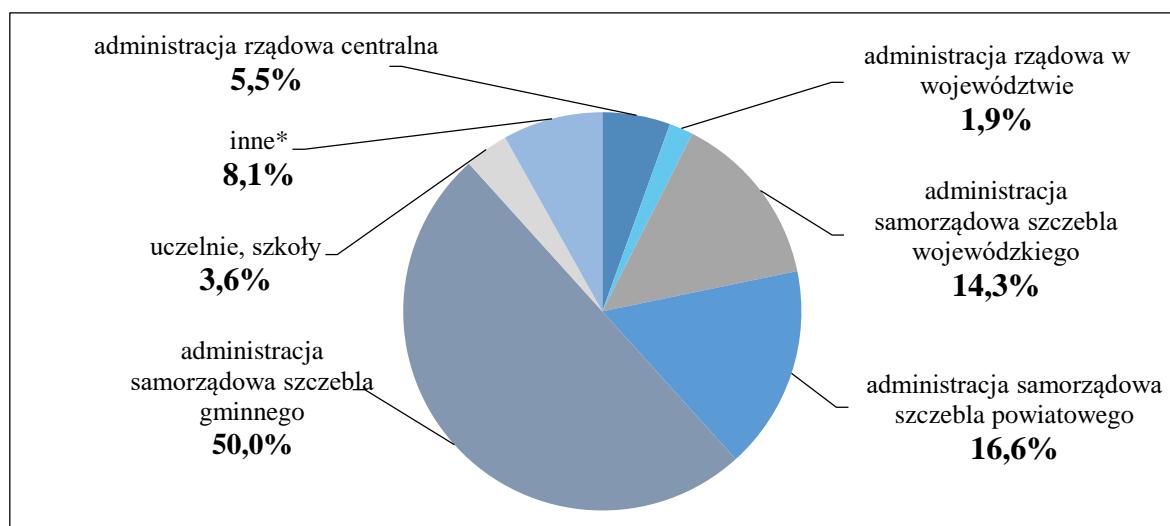
Swoje zainteresowanie zaproponowanym tematem ‘fakt dojazdu do pracy’ wyraziło 13,6% ogółu ankietowanych (patrz tabl. 1.)

Tabl. 1. Stosunek uczestników badania konsultacyjnego do danych GUS z obszaru: dojazdu do pracy.

Lp.	Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek	
			ogółu ankietowanych	korzystających z danych GUS w omawianym obszarze
1	Ogółem	5209	100,0	x
2	Zadeklarowało korzystanie z danych GUS z obszaru dojazdu do pracy	1183	22,7	100,0
3	Zajęło stanowisko wobec zmiennych z obszaru dojazdu do pracy	709	13,6	59,9
4	Wykorzystuje temat z obszaru dojazdu do pracy tj. fakt dojazdu do pracy	544	10,4	46,0
5	Nie wykorzystuje żadnej z zaproponowanych zmiennych z obszaru dojazdu do pracy	165	3,2	13,9
6	Nie zajęło żadnego stanowiska wobec zmiennych w obszarze dojazdu do pracy	474	9,1	40,1

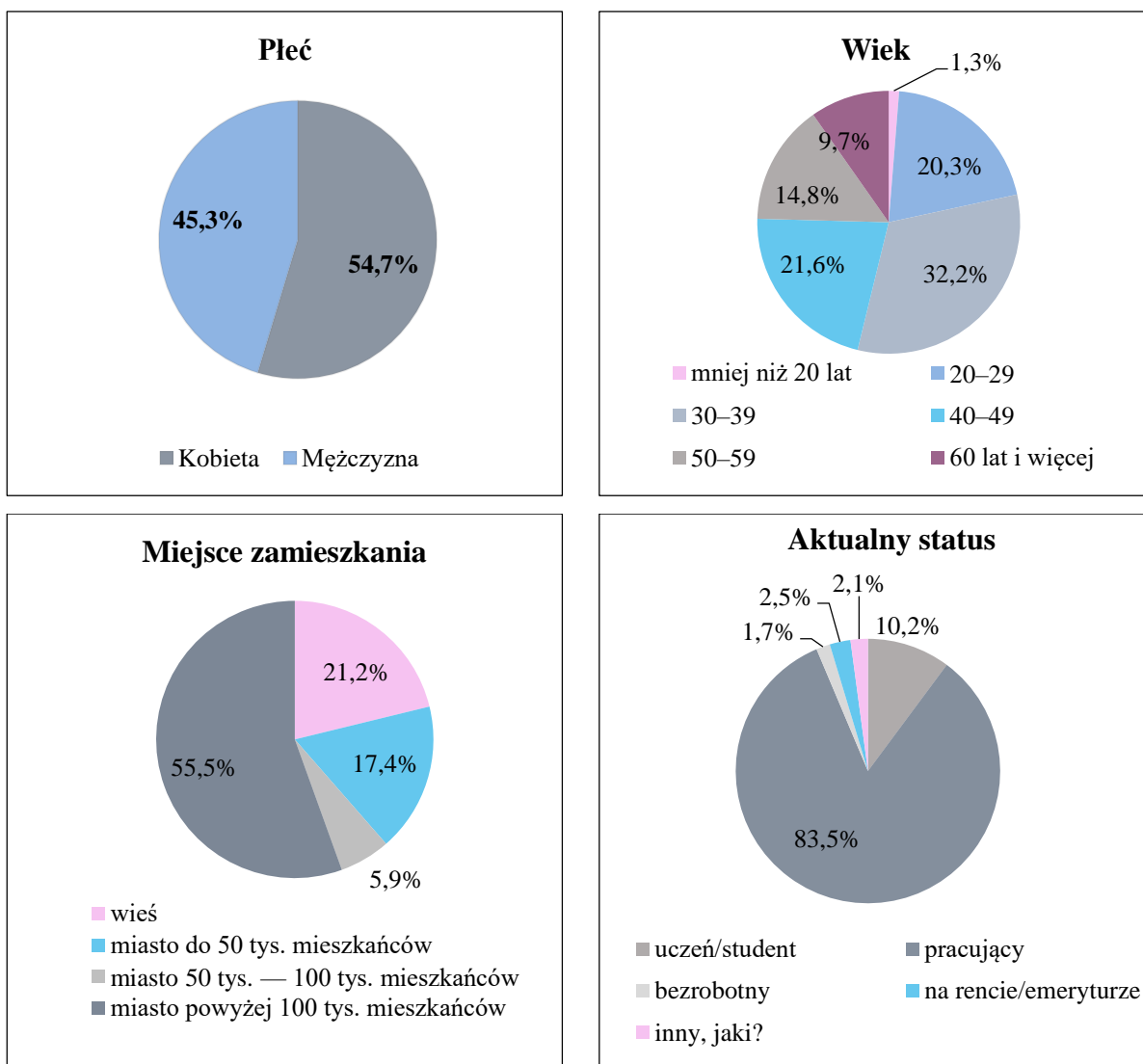
Z 1183 organizacji zainteresowanych obszarem „dojazdu do pracy” najliczniejszą grupę stanowiły organy administracji samorządowej szczebla gminnego. O obszarze „dojazdu do pracy” nie wypowiedziały się krajowe przedstawicielstwa organizacji międzynarodowych, organizacje pracodawców, przedsiębiorstwa/osoby prowadzące działalność gospodarczą ani media. W obszarze „dojazdu do pracy” zaproponowano do konsultacji jeden temat/ zmienną – „fakt dojazdu do pracy”. Z zaproponowanego w konsultacjach tematu „fakt dojazdu do pracy” nie korzystało 13,9% ankietowanych deklarujących mimo wszystko korzystanie z danych GUS z tego obszaru, ale jednocześnie aż 40,1% nie zajęło żadnego stanowiska do obszaru pomimo deklaracji. Korzystanie z danych z omawianego tematu zadeklarowało 308 organizacji i 236 użytkowników indywidualnych.

Wykres 2. Uczestnicy instytucjonalni deklarujący korzystanie z tematu ‘fakt dojazdu do pracy’ (w %).

Ogółem z 308 wypełnionych ankiet dla organizacji rządowych to właśnie samorządy wykazały największe zainteresowanie tym tematem (z 80,9% organizacji samorządowych wykorzystujących dane instytucje gminne mają 50-procentowy udział w odpowiedziach – patrz wykres 2). Z 2780 uczestników indywidualnych ogółem tylko 236 wykorzystywało informacje z omawianego tematu, w tym 55% kobiet. Osoby w wieku od 20 do 49 lat stanowiły blisko $\frac{3}{4}$ ogółu użytkowników indywidualnych korzystających z danych o fackie dojazdu do pracy. Uczestnicy konsultacji zamieszkujący w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców stanowili 56% użytkowników. Mieszkańcy wsi wyrazili zainteresowanie tematem w 21% ankiet. Mały udział w konsultacjach i niewielkie zainteresowanie danymi (6%) wykazali uczestnicy z miast średnich (50 tys. — 100 tys. mieszkańców). Uwzględniając podany przez respondentów aktualny status możemy zaobserwować zdecydowaną przewagę osób pracujących (83%) spośród wszystkich użytkowników indywidualnych, którzy wypełnili ankietę konsultacji. Kolejną grupą, która wypowiedziała się o temacie, były osoby deklarujące się jako uczniowie bądź studenci, ze zdecydowanie mniejszym udziałem – 10%.

Wykres 3. Uczestnicy indywidualni deklarujący korzystanie z tematu „fakt dojazdu do pracy” (w %) według płci, wieku, miejsca zamieszkania i aktualnego statusu

5.3. Pożądany poziom dostępności danych

Dla każdego tematu zawartego w ankiecie konsultacji do spisu 2021 przewidywane było pytanie o pożądany poziom dostępności danej zmiennej. Generalnie większość użytkowników jest zainteresowana uzyskaniem danych dla tematu „fakt dojazdu do pracy” na jak najniższym poziomie. Tak więc uczestnicy ankiety wskazywali interesujący ich jak najniższy poziom zapotrzebowania podziału terytorialnego i w 339 przypadkach był to poziom gmin, natomiast w 78 ankietach odnotowano zapotrzebowanie na podział inny niż zaproponowany w konsultacjach.

Tabl. 2. Pożądany poziom podziału terytorialnego (w %).

Poziom administracyjny	Temat
	Fakt dojazdu do pracy
	ogółem 100%=709 respondentów
Kraj	2,8
Województwo	10,9
Powiat	12,1
Gmina	47,8
Inny jaki?	11,0
Nie wiem	15,4

Podział na jednostki niższe niż gmina zaproponowano w 64 ankietach (np. miejscowości, sołectwa, dzielnice miast). Spośród ciekawszych propozycji przedstawienia niższego podziału można wyróżnić 21 propozycji podziału na dzielnice lub osiedla w miastach. Następnie 15 propozycji dotyczyło podziału na sołectwa. Najwięcej propozycji (26) uwzględniających jeszcze niższy poziom terytorialny dotyczyło podziału na rejony (statystyczne, pocztowe), obwody (spisowe lub wyborcze), obręby ewidencyjne/geodezyjne.

5.4. Cel wykorzystania danych

Uczestnicy konsultacji społecznych mogli wykazać, do jakich celów będą wykorzystywane informacje z obszaru „dojazdu do pracy”.

Najczęstszym z wymienianych celów w ankietach było „planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk” – 408. Jako drugi cel podano „zaspokojenie potrzeb informacyjnych” -389, a kolejnym było „podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki” - 340 odpowiedzi; następnymi częściej wymienianymi celami było „poszerzenie wiedzy, edukacja” - 303 odpowiedzi czy „możliwość „korzystania z funduszy europejskich” – 222 odpowiedzi.

Tabl. 3. Cele wykorzystania danych w obszarze aktywność ekonomiczna osób według typów respondentów (liczby odpowiedzi).

Wyszczególnienie	Ogółem	Organizacje	%	Użytkownik indywidualny	%
spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych	222	169	76,1	53	23,9
podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki	340	234	68,8	106	31,2
korzystanie z funduszy europejskich	263	175	66,5	88	33,5
planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk	408	272	66,7	136	33,3
działalność naukowo-badawcza i rozwojowa	209	75	35,9	134	64,1
poszerzenie wiedzy, edukacja	303	132	43,6	171	56,4
zaspokojenie potrzeb informacyjnych	389	210	54,0	179	46,0
inne	14	7	50,0	7	50,0

Konsultacje pozwoliły zaobserwować, jakie inne cele zastosowania danych o dojazdach do pracy wymienili ankietowani. Są to m. in.:

- planowanie i prognozowanie ruchu transportu publicznego,
- budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk,
- analiza ekonomiczna przedsięwzięć i kwestii związanych z aglomeracjami; oraz specjalnymi strefami ekonomicznymi,
- potrzeby pracy naukowej czy pracy zawodowej.

5.5. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

Ankietowani mieli możliwość wypowiedzenia się w przeprowadzonych konsultacjach na temat zaspokojenia (poprzez zaproponowany temat) zapotrzebowania informacyjnego. Na 709 odpowiedzi ponad 82% nie wykazało zapotrzebowania na inne zmienne niż 'fakt dojazdu do pracy' (patrz tabl. 5). Natomiast 127 uczestników potwierdziło niewystarczający zasób informacji.

Tabl. 5. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych według grup użytkowników

Wyszczególnienie	Ogółem	Dane zaspokajają potrzeby użytkowników
		w %
Ogółem	709	82,1
Organizacje	404	84,7
administracja rządowa:	28	71,4
centralna	22	63,6
w województwie	6	100,0
administracja samorządowa szczebla:	332	86,4
wojewódzkiego	49	69,4
powiatowego	59	86,4
gminnego	224	90,2
inne organizacje:	44	79,5
w tym:		
placówki naukowe/badawcze	4	50,0
uczelnie, szkoły	12	83,3
fundacje, stowarzyszenia	9	66,7
związki zawodowe	2	100,0
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe/finansowe	7	100,0
Użytkownicy indywidualni	305	78,7

Spośród ankietowanych, którzy stwierdzili zbyt małe zaspokojenie potrzeb informacyjnych odnotowano m.in. zapotrzebowanie na:

- niższy poziom dokładności terytorialnej (gminny oraz niższy szczególnie w dużych miastach, np. rejony statystyczne, obwody spisowe),
- informację o czasie dojazdu do pracy, środku lokomocji, godzinach podróży, częstotliwości podróży,
- zbieranie danych o utrudnieniach związanych z infrastrukturą w podejmowaniu pracy na danym terenie,
- zmianę podejścia do wyznaczania miejsca pracy, gdzie dojazd do pracy powinien być określony na podstawie faktycznej siedziby firmy a nie jej głównej siedziby,
- izochrony dojazdu do pracy – według możliwie najniższego poziomu podziału terytorialnego,
- dane o możliwości dojazdu do pracy osoby niepełnosprawnej,
- dojazdy do pracy za granicę i pracujący z zagranicy,
- koszty związane z dojazdem do pracy.

5.6. Alternatywne źródła danych

Odnotowano 192 uczestników konsultacji, którzy wskazywali również wykorzystywanie alternatywnych źródeł danych innych niż statystyki GUS dotyczących dojazdów do pracy. Jedynie 43 (tj. 22,4%) użytkowników danych o rynku pracy stwierdziło, że wskazane źródła mogą zastąpić dane ze spisu. Dla pozostałych 77,6% respondentów wskazane systemy i ewidencje mogą tylko w ograniczonym zakresie dostarczyć danych z omawianego obszaru tematycznego. Najczęściej wymieniano źródła własne oraz dane pozyskane z Internetu, korzystano również z danych gromadzonych przez spółki komunikacji autobusowej i innych przewoźników. Posiłowano się również rozkładami jazdy oraz oświadczeniami pracowników potwierdzających swój adres zameldowania. Informację o korzystaniu z baz Eurostatu wykazał jeden ankietowany.

5.7. Proponowane zestawienia danych w ramach obszarów „Aktywność ekonomiczna ludności” i „Dojazdy do pracy”

W ankiecie poproszono uczestników konsultacji o wskazanie układów tematów, jakie oczekiwaliby, aby zaistniały w wynikach spisu. Obszary „aktywność ekonomiczna osób” i „dojazdy do pracy” są ze sobą logicznie powiązane tak, że ankietowani często łączyli oba zagadnienia, więc poniższy punkt dotyczy obu obszarów. Najczęściej występujące układy dotyczyły tematu ‘pracujący’, który zestawiony był m.in. z tematami ‘poziom wykształcenia’ i ‘miejsce zamieszkania’, m. in.:

- pracujący / poziom wykształcenia / gmina;
- pracujący / poziom wykształcenia / płeć / gmina;
- pracujący / płeć / gmina;
- pracujący / poziom wykształcenia / województwo;
- pracujący / poziom wykształcenia / płeć / województwo;
- pracujący / zawód wykonywany / poziom wykształcenia / gmina

Można zauważyć, że większość układów pożądana jest na poziomie gmin.

Kolejnymi dość często występującymi układami były układy zawierające tematy ‘zawód wykonywany’, ‘bezrobotni, w tym długotrwale’ oraz ‘fakt dojazdu do pracy’, m.in.:

- zawód wykonywany / poziom wykształcenia / płeć / gmina;
- bezrobotni, w tym długotrwale / poziom wykształcenia / płeć / gmina
- fakt dojazdu do pracy / lokalizacja miejsca pracy / gmina (*chodzi tu o miejsce zamieszkania*)
- status zatrudnienia pracujących / zawód wykonywany / fakt dojazdu do pracy / gmina

Wystąpiło również zapotrzebowanie na układy nietypowe, rzadko spotykane w opracowaniach dotyczących obszaru ‘aktywność ekonomiczna osób’. Zanotowano pojedyncze przypadki układów:

- bezrobotni, w tym długotrwale / osoby bezdomne wg cech demograficznych / gmina;
- bierni zawodowo, w tym według głównych przyczyn bierności / wielkość rodziny biologicznej / płeć / gmina;
- rodzaj działalności miejsca pracy / zawód wykonywany / źródło utrzymania / gmina;

- status zatrudnienia pracujących / prawne potwierdzenie ograniczenia sprawności (tzw. niepełnosprawność prawna) / płeć / kraj;
- użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym / migracje wewnętrzne / gmina;
- zawód wykonywany / wyposażenie budynku w urządzenia techniczne / płeć / kraj;
- użytkowanie gospodarstwa rolnego, w tym pracujący w gospodarstwie rolnym / źródło utrzymania / fakt dojazdu do pracy / gmina;

Ankietowani najczęściej zgłaszali zapotrzebowanie na łączenie tematów z wielu obszarów na poziomie terytorialnym „gmina”. Zważywszy na 20-procentową wielkość próby w spisie 2011, większość oczekiwanych układów nie była możliwa do zaprezentowania z powodu słabej precyzji wyników otrzymanych na poziomie gmin. Ankieta dawała możliwość szerszego wypowiedzenia się o potrzebach uczestników konsultacji, m. in., co do tematyki i poziomu terytorialnego informacji, które powinien zawierać zakres informacyjny spisu ludności i mieszkań. Opisy zawierały potrzebę zbierania informacji m.in. o: czasie pracy w tygodniu dla osób pracujących; dane o zawodach pożądanym (nowych) dla rynku pracy lub takich, które nie znajdują zainteresowania u pracodawców. Wykazano też brak w ankiecie tematu związanego z dojazdami do szkół i uczelni/ placówek wychowania przedszkolnego, dla którego zaproponowano pożądaną poziom podziału terytorialnego - gminę, miejscowość i sołectwo. Zaproponowano również połączenie tematu dojazdów do pracy z faktem dowozu/odbioru dzieci z placówek edukacyjno/wychowawczo/opiekuńczych oraz fakt czy sytuacja ta wpływa na czas/koszty dojazdu do pracy.

5.8. Podsumowanie w obszarach „Aktywność ekonomiczna osób” i „Dojazdy do pracy”.

Tematyka dotycząca „aktywności ekonomicznej osób” cieszyła się stosunkowo wysokim zainteresowaniem zarówno użytkowników instytucjonalnych jak i indywidualnych. Podstawowe zmienne w zdecydowanej większości zaspokajają zakres potrzeb informacyjnych. Wielu respondentów wskazywało na potrzebę opisywania zmiennymi z zakresu aktywności ekonomicznej niedużych lub wybranych subpopulacji, np. cudzoziemców, migrantów, osób niepełnosprawnych. Z kolei obszar „dojazdy do pracy” w rankingu obszarów tematycznych znalazł się na jednym z ostatnich miejsc. Niemniej jednak zagadnienie to jest bardzo istotne przede wszystkim dla samorządów terytorialnych w związku z koniecznością pozyskiwania środków (w tym unijnych) na budowę lub modernizację szlaków komunikacyjnych. Podstawowa zmienna ‘fakt dojazdu do pracy’ zaspokaja potrzeby informacyjne dużej liczby użytkowników, jednak część z nich oczekuje poszerzenia obszaru o zmienne dotyczące odległości, czasu dojazdu i środków transportu. W obu obszarach respondenci najczęściej wskazywali gminę, jako najniższy pożądaną poziom podziału terytorialnego. Dodatkowo wskazywana była potrzeba dezagregacji danych do poziomu – miejscowości, dzielnicy, osiedla, sołectwa. Wielu respondentów widzi możliwość uzupełnienia danych ze spisu ludności informacjami z innych źródeł dla obu omawianych obszarów – najczęściej wymieniano: dla „aktywności ekonomicznej osób” bazy ZUS, KRUS i Powiatowych Urzędów Pracy, dla „dojazdów do pracy” źródła własne oraz dane pozyskane z Internetu.

6. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

6.1. Charakterystyka obszaru tematycznego

Zagadnienia dotyczące niepełnosprawności są integralną częścią zakresu informacyjnego polskich spisów ludności i mieszkań. Głównym celem badania jest rozpoznanie skali i rozmiarów niepełnosprawności ludności Polski.

Obszar „niepełnosprawność” był reprezentowany w ankiecie przez dwie zmienne:

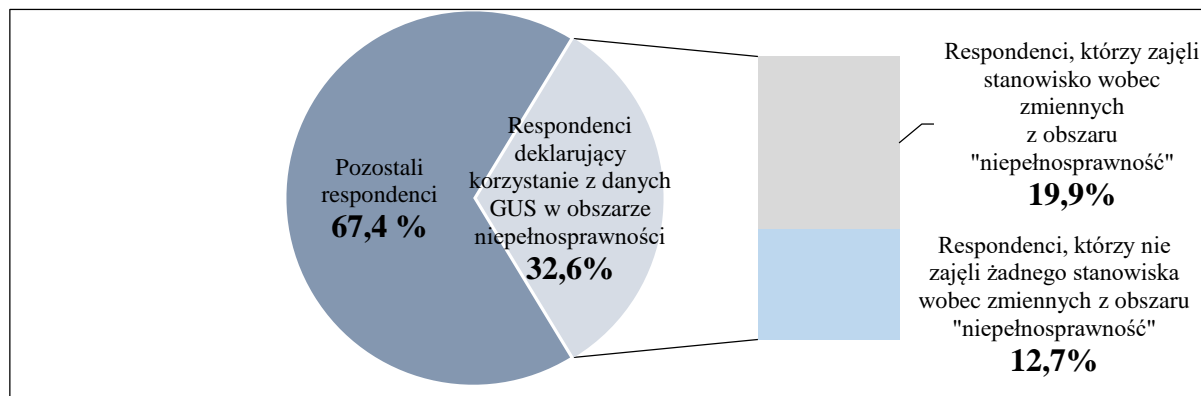
- subiektywna ocena stanu zdrowia (niepełnosprawność biologiczna)
- prawne potwierdzenie ograniczenia sprawności (niepełnosprawność prawna).

Zmienne te pozwalają na wyodrębnienie populacji osób niepełnosprawnych oraz podzielenie jej na trzy podstawowe grupy: osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony i równocześnie mają (odczuwają) ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku; osoby niepełnosprawne tylko prawnie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony; osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które takiego/ich orzeczenia/orzeczeń nie posiadają, ale odczuwają ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku. Umożliwiają także scharakteryzowanie populacji osób niepełnosprawnych według stopnia niepełnosprawności oraz – w przypadku osób niepełnosprawnych biologicznie – stopnia odczuwanego ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych (umiarkowanego, poważnego lub całkowitego).

6.2. Uczestnicy konsultacji

Spośród 5209 uczestników „Konsultacji społecznych w zakresie potrzeb informacyjnych NSP 2021” co trzeci respondent (1699, tj. 33%) zadeklarował korzystanie z danych GUS w obszarze „niepełnosprawność” (patrz wykres 1). Co piąty uczestnik konsultacji (20%) wypełnił kwestionariusz w części poświęconej niepełnosprawności (1035 respondentów instytucjonalnych i użytkowników indywidualnych).

Wykres 1. Uczestnicy konsultacji społecznych według stopnia zainteresowania obszarem „niepełnosprawność”

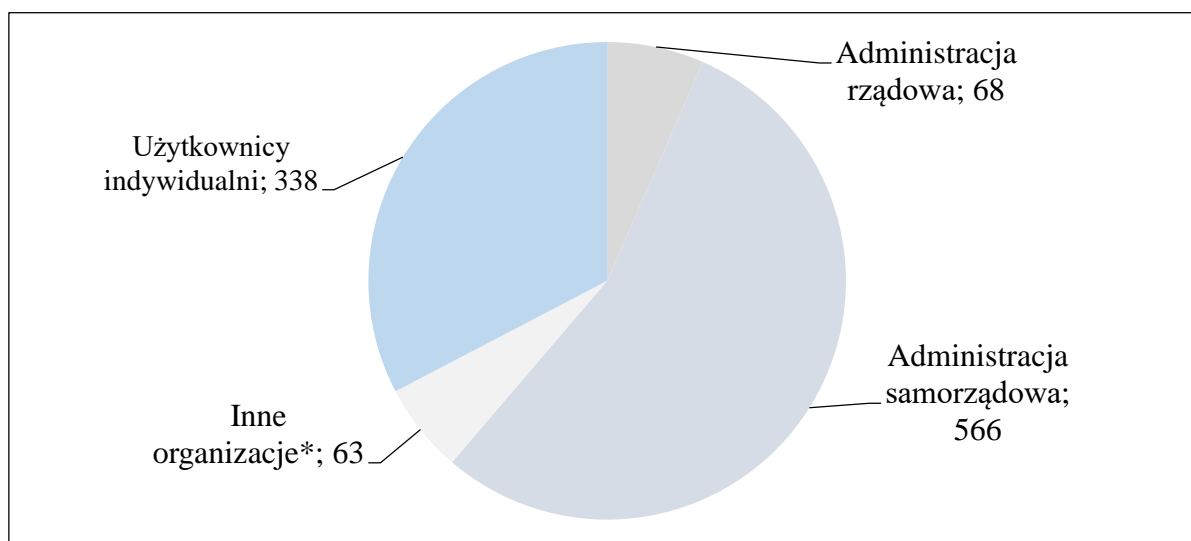
Pośród ankietowanych, którzy zajęli stanowisko wobec zmiennych z obszaru „niepełnosprawność” dominowali użytkownicy instytucjonalni – 67%, tj. 697 ankiet (wobec 338 wypełnionych przez użytkowników indywidualnych) – patrz tabl. 1.

Tabl. 1. Stosunek uczestników konsultacji społecznych do danych GUS z obszaru niepełnosprawność

LP	Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek	
			ogółu ankietowanych	korzystających z danych GUS w omawianym obszarze
1	Ogółem	5209	100,0	x
2	Zadeklarowało korzystanie z danych GUS z obszaru niepełnosprawność	1699	32,6	100,0
3	Zajęło stanowisko wobec zmiennych z obszaru niepełnosprawność	1035	19,9	61,0
4	Wykorzystuje przynajmniej jedną zmienną z obszaru niepełnosprawność, w tym:	812	15,6	47,8
5	Niepełnosprawność biologiczna	583	11,2	34,3
6	Niepełnosprawność prawna	727	14,0	42,8
7	Nie wykorzystuje żadnej z zaproponowanych zmiennych z obszaru niepełnosprawność	223	4,3	13,1
8	Nie zajęło żadnego stanowiska wobec zmiennych w obszarze niepełnosprawność	663	12,7	39,0

Największą grupę użytkowników instytucjonalnych stanowiły jednostki administracji samorządowej szczebla gminnego (ponad 60% ogółu użytkowników instytucjonalnych, którzy zajęli stanowisko wobec zmiennych z obszaru niepełnosprawności). Na kolejnych miejscach uplasowały się jednostki administracji samorządowej szczebla powiatowego (14%), jednostki samorządowe szczebla wojewódzkiego oraz przedstawiciele administracji rządowej centralnej (odpowiednio 7% i 6%) – (patrz wykres 2.)

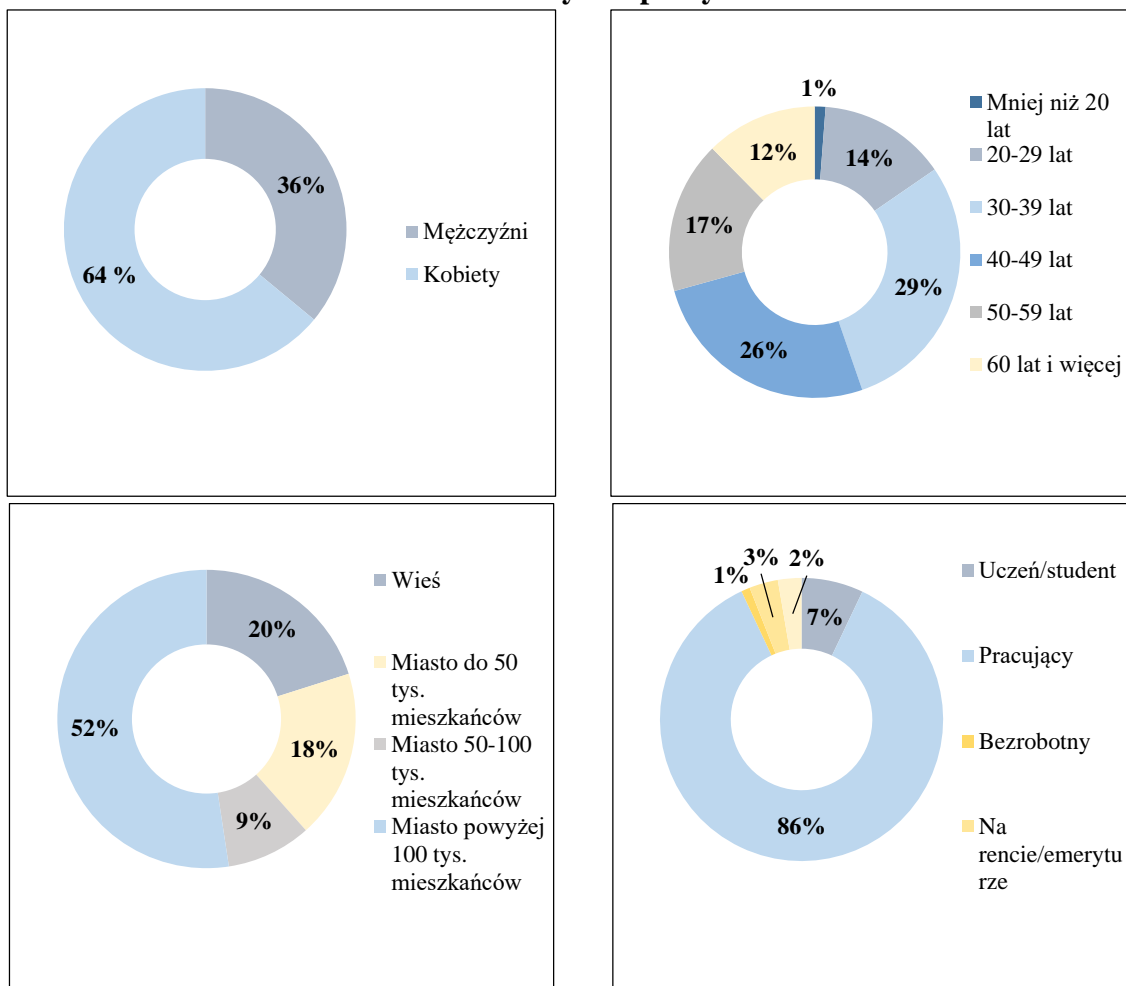
**Wykres 2. Użytkownicy instytucjonalni według rodzaju organizacji
(w liczbach bezwzględnych)**

*"Inne organizacje" obejmują uczelnie, szkoły (23), fundacje, stowarzyszenia (13), placówki naukowe/badawcze (6), związki zawodowe (5), NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe, finansowe (2), samorząd zawodowy i przedsiębiorstwa/osoby prowadzące działalność gospodarczą (po 1) oraz inne (12).

Pośród użytkowników indywidualnych, którzy wypełnili kwestionariusz w części poświęconej niepełnosprawności dominowały kobiety (64%). Analizując natomiast rozkład uczestników konsultacji ze względu na miejsce zamieszkania, można zauważyć, że ponad połowę respondentów stanowili mieszkańcy miast powyżej 100 tys. mieszkańców (52%), w mniejszym stopniu swoje stanowisko wyrażali mieszkańcy wsi (20%), miast do 50 tys. mieszkańców (18%), zaś najmniej licznie uczestniczyli w konsultacjach mieszkańcy miast od 50 do 100 tys. mieszkańców (9%). Częściej niż co drugi respondent był w wieku 30-49 lat (55%). Najmniejszą grupę wiekową stanowili natomiast respondenci najmłodsi, poniżej 20 lat – niespełna 1% wypowiadających się w obszarze niepełnosprawności. Biorąc pod uwagę status na rynku pracy, najaktywniejsi w konsultacjach w analizowanym obszarze okazali się pracujący (86%), zaś kolejną pod względem liczebności grupą użytkowników byli uczniowie i studenci, którzy stanowili jedynie 7% ankietowanych (patrz wykres 3).

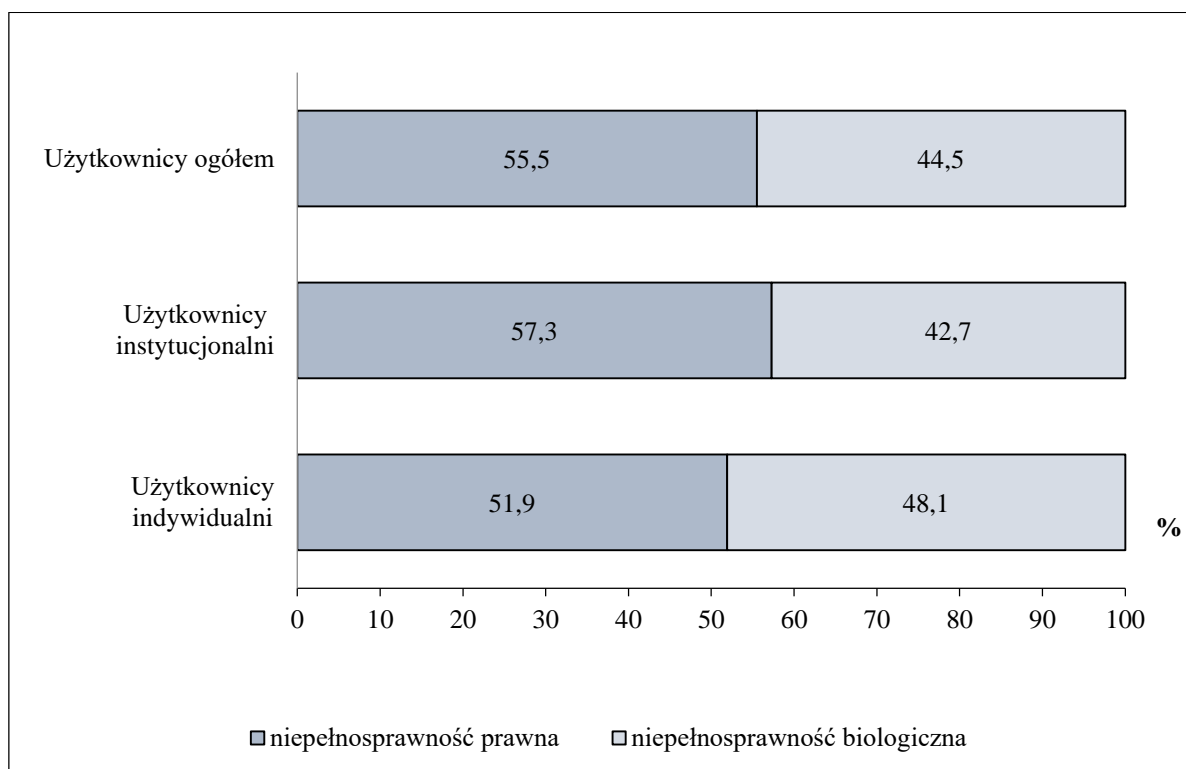
Wykres 3. Uczestnicy indywidualni konsultacji społecznych w obszarze niepełnosprawności według płci, wieku, miejsca zamieszkania i statusu na rynku pracy

6.3. Rodzaj wykorzystywanych danych

Wśród zmiennych z obszaru niepełnosprawności ujętych w ankiecie do konsultacji społecznych najczęściej – 727 wskazań, tj. 70% – uzyskała zmienna dotycząca niepełnosprawności prawnej (wobec 583 wskazań, tj. 56% dla danych dotyczących niepełnosprawności biologicznej). Analiza odpowiedzi według grup użytkowników wykazała, że użytkownicy instytucjonalni wyraźnie częściej wykorzystywali dane o osobach niepełnosprawnych prawnie (500 wskazań, tj. 72%) niż biologicznie (373 wskazania, tj. 54%). Z kolei użytkownicy indywidualni w porównywalnym stopniu korzystali z informacji o osobach niepełnosprawnych prawnie i biologicznie (odpowiednio 227, tj. 67% i 210, tj. 62% użytkowników).

Wykres 4. Wykorzystanie danych o kategoriach niepełnosprawności według rodzaju użytkowników (w %)

W kwestionariuszu konsultacji użytkownicy mieli możliwość wskazania obydwu zmiennych.

Spośród jednostek administracji publicznej wykorzystywanie danych dotyczących niepełnosprawności prawnej najczęściej deklarowały jednostki administracji rządowej centralnej, administracji samorządowej szczebla powiatowego oraz wojewódzkiego (odpowiednio 79%, 78% i 74% jednostek danego szczebla). Wśród innych użytkowników instytucjonalnych wysokim stopniem wykorzystania danych na temat niepełnosprawności prawnej charakteryzowały się także jednostki naukowe (uczelnie, szkoły oraz placówki naukowe/badawcze) – wykazało je 83% respondentów z tych grup.

Pośród jednostek administracji publicznej deklarujących korzystanie z danych na temat niepełnosprawności biologicznej najczęściej wykorzystują je jednostki administracji rządowej centralnej (57%), administracji samorządowej szczebla gminnego (54%) oraz jednostki samorządowe szczebla powiatowego (53%). W przypadku jednostek naukowych (tj. uczelni, szkół oraz placówek naukowych/badawczych) odsetek korzystających z danych na temat niepełnosprawności biologicznej wyniósł 48% (patrz tabl. 2).

Tabl. 2. Liczba udzielonych odpowiedzi według typów respondentów

Typ respondentów	Dane wykorzystywane przez respondenta		
	ogółem	niepełnosprawność biologiczna	niepełnosprawność prawna
		w %	
OGÓLEM	1035	56,3	70,2
Użytkownicy instytucjonalni	697	53,5	71,7
Administracja rządowa			
centralna	42	57,1	78,6
w województwie	26	46,2	61,5
Administracja samorządowa szczebla			
wojewódzkiego	47	48,9	74,5
powiatowego	97	52,6	78,4
gminnego	422	53,8	69,7
Inne organizacje			
placówki naukowe/badawcze	6	50,0	100,0
uczelnie/szkoły	23	47,8	78,3
fundacje, stowarzyszenia	13	53,8	61,5
samorząd zawodowy	1	100,0	100,0
związki zawodowe	5	80,0	40,0
przedsiębiorstwa/osoby prowadzące działalność gospodarczą	1	100,0	100,0
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe, instytucje finansowe	2	-	-
inna	12	75,0	83,3
Użytkownicy indywidualni	338	62,1	67,2

Pozostali użytkownicy instytucjonalni (pośród których blisko 40% stanowiły fundacje i stowarzyszenia) równie licznie wykorzystywali dane o obydwu kategoriach niepełnosprawności (po 65% wskazań zarówno dla danych na temat niepełnosprawności biologicznej, jak i niepełnosprawności prawnej).

6.4. Pożądany poziom dostępności danych

Ankieta konsultacji społecznych zawierała pytanie o pożądany poziom dostępności danych dla każdego z obszarów tematycznych. Uczestnicy wskazywali najniższy interesujący poziom podziału terytorialnego, który interesowałby ich przy korzystaniu z danych w przyszłości bądź taki poziom, z którego korzystają obecnie. W przypadku obszaru tematycznego *niepełnosprawność* najbardziej pożądanym poziomem podziału terytorialnego dla obu zmiennych okazał się poziom gminy. Poziom ten był wskazywany przez blisko połowę respondentów (48%) w przypadku zmiennej „niepełnosprawność prawna” i nieco mniej, bo 46%, w przypadku zmiennej „niepełnosprawność biologiczna”. Poziom powiatu

satysfakcjonował około 13% użytkowników, a województwa – 9%. Jedynie 3% respondentów wypowiadających się w części kwestionariusza poświęconej obszarowi niepełnosprawności wykazało zainteresowanie prezentacją danych na poziomie krajowym (patrz tabl. 3).

Tabl. 3. Pożądany poziom podziału terytorialnego (w %)

Poziom podziału terytorialnego	Niepełnosprawność biologiczna	Niepełnosprawność prawna
Ogółem	<i>1035 respondentów = 100%</i>	
Kraj	3,0	3,0
Województwo	8,6	8,4
Powiat	12,6	13,5
Gmina	45,5	48,2
Inny	5,4	6,3
Nie mam zdania	24,9	20,6

Poza proponowanymi w kwestionariuszu poziomami dostępności danych użytkownicy korzystający z informacji zarówno o niepełnosprawności biologicznej, jak i prawnej najczęściej zgłaszali zapotrzebowanie na dane prezentowane na poziomie dzielnic miejskich (30% wskazań), sołectw (19%) oraz miejscowości (14%). W pojedynczych przypadkach wymieniano również: osiedla, ulice, obwody spisowe, obręby geodezyjne, rejony pocztowe, rejony MSI (Miejskiego Systemu Informacji), diecezje, obwód szkoły, punkty adresowe, a także NTS-3 (podregiony), podział miasto/wieś, jednostki pomocnicze miasta lub gminy, podział na część miejską i wiejską w przypadku gmin miejsko-wiejskich.

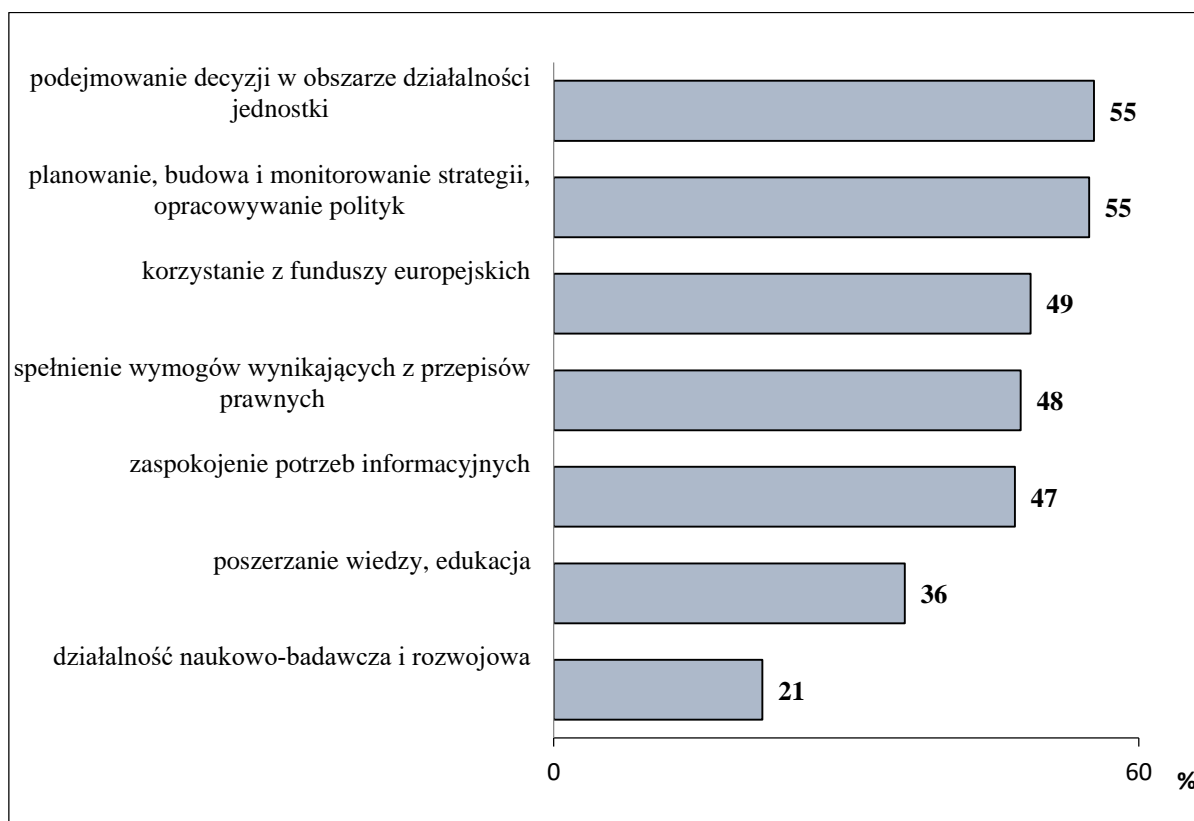
Jako cele wykorzystania danych na temat obydwu kategorii niepełnosprawności najwięcej respondentów wskazało prowadzenie szeroko rozumianych analiz, m.in. z obszaru pomocy społecznej i rynku pracy oraz funkcjonowania usług zdrowotnych; opracowywanie strategii i programów uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych (w tym osób starszych) – m.in. rozwiązywania problemów społecznych, rozwoju lokalnego, aktywizacji zawodowej, zdrowotnych, wyrównywania szans osób niepełnosprawnych; planowanie środków w budżecie (np. NFZ celem zabezpieczenia właściwego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej, jak najbliższej miejsca zamieszkania) oraz wsparcia z funduszy europejskich; monitorowanie i ewaluacja realizacji strategii i programów (w tym np. realizowanych w ramach unijnej polityki spójności), a także sprawozdawczość.

Na poziomie gminy poza wyżej wymienionymi wskazywano również rozmaite cele szczegółowe, np. organizację wyborów wszystkich szczebli, dowozu dzieci niepełnosprawnych czy oszacowanie liczby miejsc postojowych dla pojazdów osób niepełnosprawnych.

6.5. Cel wykorzystania danych

Najczęściej wskazywanymi celami deklarowanymi przez użytkowników danych z obszaru niepełnosprawności są (lub mogą być) „podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki” oraz „planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk” (cele te wskazało po 55% respondentów). Najrzadziej ankietowani korzystają z danych omawianego obszaru na potrzeby działalności naukowo-badawczej i rozwojowej (21%) oraz w celu poszerzania wiedzy, edukacji (36%) (patrz wykres 5).

Wykres 5. Cele wykorzystania informacji z obszaru niepełnosprawność przez użytkowników ogółem (w %)

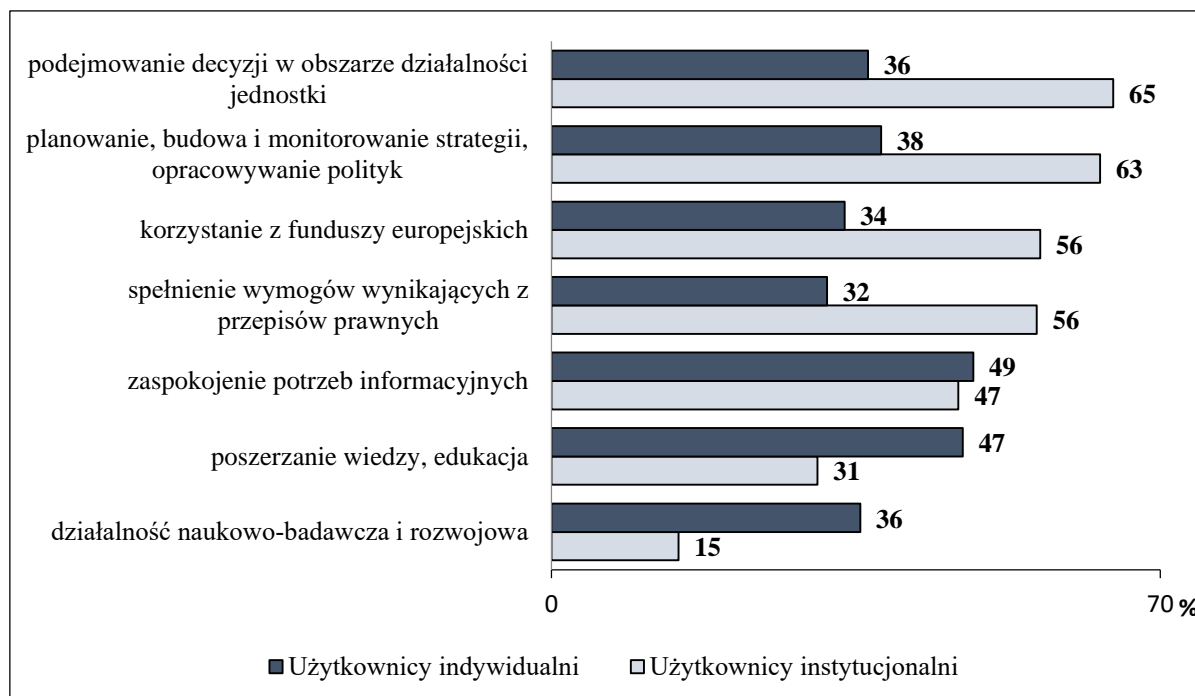
Procenty na wykresie nie sumują się do 100 ze względu na fakt, że w kwestionariuszu konsultacji użytkownicy mieli możliwość wskazania wielu celów.

Pośród poszczególnych rodzajów jednostek administracji publicznej hierarchia deklarowanych celów była zróżnicowana. W zależności od rodzaju organizacji dominującym celem wykorzystania informacji było „planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk” (dla administracji rządowej centralnej – 71% oraz samorządowej szczebla wojewódzkiego – 72%), „podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki” (dla administracji samorządowej szczebla powiatowego – 74% oraz gminnego – 67%), a także „spełnianie wymogów wynikających z przepisów prawnych” (w przypadku administracji rządowej w województwie – 65%).

Użytkownicy indywidualni najczęściej deklarowali wykorzystywanie informacji spisowych do „zaspokajania potrzeb informacyjnych” (49%) oraz „poszerzania wiedzy, edukacji” (47%), zaś w najmniejszym stopniu posługiwali się nimi w celu „spełniania

wymogów wynikających z przepisów prawnych” (32%) oraz „korzystania z funduszy europejskich” (34%) (patrz wykres 6).

Wykres 6. Cele wykorzystania informacji z obszaru niepełnosprawność według typu respondenta (w %)

Procenty na wykresie nie sumują się do 100 ze względu na fakt, że w kwestionariuszu konsultacji użytkownicy mieli możliwość wskazania wielu celów.

6.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

Blisko 9 na 10 użytkowników biorących udział w konsultacjach w części dotyczącej omawianego obszaru (910, tj. 88%) zadeklarowało, że wskazane tematy zaspokajają w pełni ich potrzeby informacyjne. Wśród użytkowników instytucjonalnych instytucje wyrażające satysfakcję z poziomu zaspokojenia potrzeb informacyjnych przez wskazane tematy stanowiły 89%, zaś wśród użytkowników indywidualnych nieznacznie mniej, bo 86% (patrz tabl. 4).

Pośród jednostek administracji publicznej uczestniczących w konsultacjach najniższy poziom satysfakcji w związku z zaspokojeniem potrzeb informacyjnych w analizowanym obszarze odnotowano w przypadku jednostek administracji rządowej centralnej (71%) oraz administracji samorządowej szczebla wojewódzkiego (79%). Stosunkowo nisko ocenili też stopień zaspokojenia swoich potrzeb informacyjnych użytkownicy instytucjonalni „pozostali” (m.in. fundacje i stowarzyszenia), jak również jednostki naukowe (uczelnie, szkoły oraz placówki naukowo-badawcze) – odpowiednio 71% i 79% z nich uznało, że zaproponowane tematy są dla nich w pełni wystarczające.

Tabl. 4. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych według grup użytkowników (w %)

Grupy użytkowników	Ogółem	Dane zaspokajają potrzeby użytkowników	
		razem	w %
OGÓLEM	1035	910	87,9
Użytkownicy instytucjonalni	697	618	88,7
Administracja rządowa			
centralna	42	30	71,4
w województwie	26	24	92,3
Administracja samorządowa szczebla			
wojewódzkiego	47	37	78,7
powiatowego	97	85	87,6
gminnego	422	395	93,6
Inne organizacje			
placówki naukowe/badawcze	6	4	66,7
uczelnie/szkoły	23	19	82,6
fundacje, stowarzyszenia	13	10	76,9
samorząd zawodowy	1	1	100,0
związki zawodowe	5	3	60,0
przedsiębiorstwa/osoby prowadzące działalność gospodarczą	1	0	-
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe, instytucje finansowe	2	2	100,0
inna	12	8	66,7
Użytkownicy indywidualni	338	292	86,4

W analizowanym obszarze użytkownicy, którzy uznali, że wskazane w kwestionariuszu konsultacji tematy nie zaspokajają ich potrzeb informacyjnych stanowili 12% (tj. 125 odpowiedzi negatywnych). Respondenci ci mieli możliwość przedstawienia swoich oczekiwań co do zagadnień z obszaru niepełnosprawności do uwzględnienia w przyszłym spisie ludności i mieszkań. Wielu użytkowników zwracało tu uwagę na potrzebę pozyskania dokładnych danych o liczbie osób niepełnosprawnych na niskim poziomie podziału terytorialnego (najczęściej na poziomie gminy).

Użytkownicy instytucjonalni wyrazili zainteresowanie m.in. następującymi informacjami:

- stopień i rodzaj niepełnosprawności,
- wiek osób niepełnosprawnych,

- aktywność ekonomiczna osób niepełnosprawnych,
- samodzielność osób niepełnosprawnych (w tym np. określenie skali niesamodzielności),
- wykształcenie osób niepełnosprawnych,
- jakość życia osób niepełnosprawnych (także samoocena pod kątem zaspokojenia różnych potrzeb),
- ogólna charakterystyka społeczno-ekonomiczna osób niepełnosprawnych,
- korzystanie przez te osoby z usług zdrowotnych,
- realizacja praw osoby niepełnosprawnej, poczucie dyskryminacji,
- subiektywna oceny stanu zdrowia na podstawie skali oceniającej,
- posiadane orzeczenie o niepełnosprawności według instytucji orzekających i przyczyny niepełnosprawności,
- opiekunowie osób niepełnosprawnych (w tym osób starszych),
- warunki mieszkaniowe osób niepełnosprawnych,
- liczba osób niepełnosprawnych kierujących pojazdami uprawnionych do korzystania z miejsc postojowych dla poszczególnych dzielnic, osiedli.

Użytkownicy indywidualni, poza oczekiwaniami zbieżnymi z potrzebami użytkowników instytucjonalnych (np. dane o stopniu i rodzaju niepełnosprawności, samodzielności osób niepełnosprawnych), zgłaszali również zapotrzebowanie na następujące informacje:

- źródło utrzymania osób niepełnosprawnych,
- charakter niepełnosprawności (wrodzona/nabyta),
- korzystanie przez osoby niepełnosprawne ze świadczeń społecznych,
- korzystanie z pomocy organizacji pozarządowych,
- uczestnictwo w kulturze, sporcie,
- bariery w codziennym funkcjonowaniu (techniczne, w komunikowaniu się itp.).

Wielu uczestników konsultacji nie określiło poziomu terytorialnego, na jakim pragnęliby uzyskać interesujące ich informacje. Pożądanym poziomem podziału terytorialnego wskazywanym przez pozostałych użytkowników był najczęściej poziom gminy, w kilku przypadkach (poniżej 5): województwa, powiatu czy niższy – sołectwo, miejscowość, dzielnica/osiedle.

6.7. Alternatywne źródła danych

W celu pozyskania danych dotyczących niepełnosprawności 21% wszystkich użytkowników (24% instytucjonalnych, 15% indywidualnych), którzy wypełnili kwestionariusz w części poświęconej niepełnosprawności korzysta ze źródeł informacji innych niż badania GUS. Źródła cytowane w tym kontekście to przede wszystkim dane ośrodków pomocy społecznej (GOPS, MOPS, OPS), dane urzędów gmin, miast czy starostw powiatowych, źródła własne, dane powiatowych centrów pomocy rodzinie, zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności, PFRON-u, urzędów pracy (WUP, PUP) czy też ogólnie źródła internetowe. Ponadto mniej liczni użytkownicy wymieniali ogólnie dane

administracyjne, Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych i szerzej Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, system EKSMOoN (Elektroniczny Krajowy System Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności) czy „orzeczenia o niepełnosprawności”, badania i publikacje naukowe, opracowania, EUROSTAT, stowarzyszenia osób/na rzecz osób niepełnosprawnych, badania SHARE.

Wśród użytkowników instytucjonalnych, którzy wypowiedzieli się w konsultacjach w części poświęconej niepełnosprawności jednostki administracji rządowej centralnej oraz rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego posługiwały się m.in. danymi PFRON-u, ministerstw, zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności czy Eurostatu, podczas gdy jednostki szczebla powiatowego i gminnego korzystały częściej ze „źródeł własnych”, danych urzędów gmin, miast, danych ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie czy także zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności.

Użytkownicy indywidualni obok PFRON-u czy ośrodków pomocy społecznej powoływali się m.in. na badania i publikacje naukowe, opracowania organizacji pozarządowych oraz źródła internetowe.

Jedynie 13% respondentów korzystających z innych źródeł danych, poza GUS, było zdania, że w obszarze niepełnosprawności mogą one zastąpić dane ze spisu ludności i mieszkań.

6.8. Proponowane zestawienia danych

Użytkownicy, biorący udział w konsultacjach zaproponowali ok. 150 zestawień informacji dotyczących niepełnosprawności, których pozyskanie w spisie ludności i mieszkań byłoby dla nich interesujące (w tym ok. 70% z nich były to propozycje, które wystąpiły jeden raz). Spośród proponowanych zestawień danych dotyczących obszaru niepełnosprawności ponad 2/3 dotyczyło niepełnosprawności prawnej, 1/4 – niepełnosprawności biologicznej, a pozostałe – zestawień obejmujących obydwie kategorie niepełnosprawności.

Najczęściej proponowanymi zestawieniami danych były zestawienia obejmujące płeć i/lub miejsce zamieszkania na różnych poziomach podziału terytorialnego, a w szczególności niepełnosprawność prawną według płci na poziomie gminy oraz niepełnosprawność prawną według płci i miejsca zamieszkania na poziomie gminy.

Najbardziej pożądanym poziomem podziału terytorialnego w zestawieniach użytkowników był poziom gminy (ok. 60% wskazań). Poziomy powiatu, województwa i kraju osiągnęły zbliżoną liczbę wskazań oscylującą wokół 10%. Część użytkowników nie zajęła żadnego stanowiska w kwestii oczekiwanego poziomu podziału terytorialnego.

Analizując zmienne, z którymi respondenci zestawiali informacje o niepełnosprawności można zauważyć, że niezależnie od kategorii niepełnosprawności figurującej w zestawieniu najwięcej ankietowanych wyraziło zainteresowanie statusem osób niepełnosprawnych na rynku pracy – aktywnością ekonomiczną, statusem zatrudnienia pracujących czy zawodem wykonywanym. Stosunkowo wysokie zainteresowanie (na porównywalnym poziomie wykorzystania zmiennych w zestawieniach) wykazano również zestawieniami kategorii niepełnosprawności według poziomu wykształcenia oraz według zmiennych należących do obszaru gospodarstw domowych i rodzin (m.in. wielkość gospodarstwa domowego, ale też

pozycja osoby w gospodarstwie domowym, typ rodziny biologicznej), a także - choć nieco mniejsze – zestawieniami niepełnosprawności z sytuacją bezdomności (osoby bezdomne wg cech demograficznych) czy zamieszkiwania w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Warto zauważyć, że użytkownicy kluczowi z punktu widzenia wykorzystania danych z obszaru niepełnosprawności, którzy uczestniczyli w konsultacjach – m.in. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Ministerstwo Zdrowia, Narodowy Fundusz Zdrowia – w proponowanych zestawieniach zgłosili zapotrzebowanie na dane o osobach niepełnosprawnych prawnie zarówno na krajowym poziomie dostępności, jak i na poziomie gminy, przy czym wspomniane Ministerstwa (MZ oraz MRPiPS) wyraziły zainteresowanie także danymi o osobach niepełnosprawnych biologicznie na poziomie gminy. Potrzeby informacyjne instytucje te uzasadniały celami „diagnostycznymi, dla kształtowania polityki względem osób niepełnosprawnych” oraz „spełniania wymogów wynikających z przepisów prawnych, budową i monitorowaniem strategii, opracowywaniem polityk” (MRPiPS), „programowania polityk publicznych oraz innych procesów decyzyjnych w zakresie niepełnosprawności” (PFRON), zaś w przypadku NFZ informacje te „służą (...) do określenia i zabezpieczenia właściwego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej”.

6.9. Podsumowanie w obszarze „Niepełnosprawność”

Pośród wszystkich uczestników „Konsultacji społecznych w zakresie potrzeb informacyjnych NSP 2021” co trzeci użytkownik zadeklarował wykorzystywanie danych z obszaru „niepełnosprawność” (33%), a co piąty (20%) zajął stanowisko wobec zmiennych z analizowanego obszaru, co świadczy o głębokiej zasadności jego uwzględnienia w ramach spisu ludności i mieszkań.

Podstawowe zmienne zaproponowane w kwestionariuszu w przypadku większości ankietowanych (88%) zaspokajają w pełni ich potrzeby informacyjne z zakresu obszaru niepełnosprawności.

Na podstawie wyników Konsultacji można również stwierdzić, że spośród dwóch zaproponowanych w kwestionariuszu zmiennych, tj. niepełnosprawności prawnej oraz biologicznej, użytkownicy w większym stopniu wyrażają zainteresowanie danymi z zakresu niepełnosprawności prawnej (70% wskazań wykorzystania wobec 56% dla niepełnosprawności biologicznej). W szczególności dotyczy to użytkowników instytucjonalnych, co tłumaczyć można niewątpliwie uwarunkowaniami i wymogami wynikającymi z przepisów prawnych oraz rolą administracji publicznej różnych szczebli w opracowywaniu programów i strategii społecznych uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych. Tendencja ta potwierdza się także w zestawieniach danych zaproponowanych przez samych użytkowników, w których zestawienia zawierające zmienną „niepełnosprawność prawna” stanowiły 2/3 wszystkich zestawień danych dotyczących obszaru niepełnosprawności.

Tym niemniej warto tu zauważyć, że – jak wspomniano w poprzednim podrozdziale – pozyskiwanie danych dotyczących niepełnosprawności biologicznej jest również uznawane za

istotne zarówno przez odbiorców instytucjonalnych o ważkiej roli dla kształtowania krajowej polityki wobec osób niepełnosprawnych, jak i przez szereg innych użytkowników reprezentujących jednostki administracji publicznej oraz użytkowników indywidualnych wypowiadających się w Konsultacjach, którym zgodnie z wynikami przeprowadzonej ankiety wydaje się równie celowe, jak pozyskiwanie informacji o niepełnosprawności prawnej.

Kolejnym wnioskiem płynącym z Konsultacji w obszarze „niepełnosprawność” jest fakt, iż użytkownicy są najbardziej zainteresowani dostępnością danych na najniższym poziomie podziału terytorialnego uwzględnionym w kwestionariuszu, tj. poziomie gminy (46% respondentów dla zmiennej „niepełnosprawność biologiczna” oraz 48% - „niepełnosprawność prawna”). Generalnie także w odpowiedziach na pytania otwarte respondenci zwracali uwagę na potrzebę pozyskania informacji o liczbie osób niepełnosprawnych prawnie na możliwie niskich poziomach podziału terytorialnego.

Rozpatrując zakres informacji z obszaru niepełnosprawności do uwzględnienia w spisie ludności i mieszkań, należy zauważyć, że użytkownicy zajmujący stanowisko w analizowanej części kwestionariusza najczęściej wyrażali zainteresowanie danymi dotyczącymi podstawowej charakterystyki niepełnosprawności (rodzaj oraz stopień), poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych, ich aktywności ekonomicznej oraz gospodarstw domowych.

7. KRAJ URODZENIA I OBYWATELSTWO

7.1. Charakterystyka obszaru

W ramach obszaru zaproponowano dwie zmienne:

- kraj urodzenia/miejsce urodzenia;
- kraj posiadanego obywatelstwa

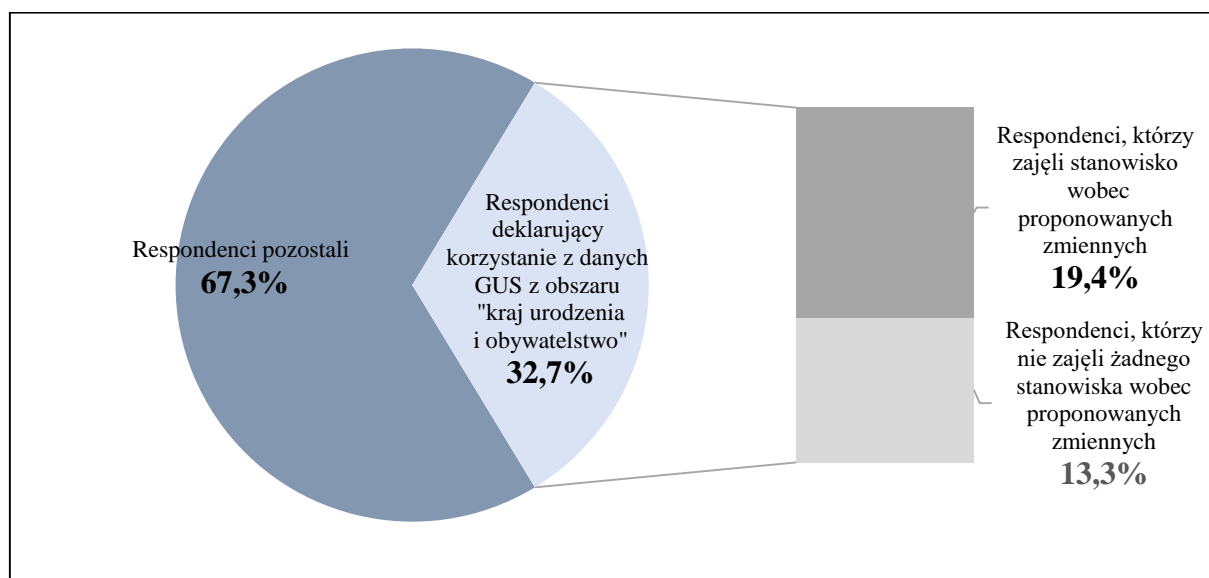
Zmienne te pozwalają na ustalenie liczby cudzoziemców mieszkających w Polsce oraz osób urodzonych za granicą. W połączeniu z innymi zmiennymi pozwalają na charakterystykę tych zbiorowości oraz poznanie ich rozmieszczenia na terenie kraju. Pozwalają również na określenie liczebności obywateli poszczególnych państw mieszkających/przebywających w Polsce.

Kraj urodzenia i obywatelstwa były badane w spisach 2002 i 2011. Nie było natomiast badane miejsce urodzenia. Zmienna ta badana wśród osób urodzonych w Polsce w połączeniu z miejscem zamieszkania może być źródłem danych o migracjach wewnętrznych.

7.2. Uczestnicy konsultacji

Spośród 5209 respondentów uczestniczących w konsultacjach społecznych do NSP 2021 1701 jednostek, (tj. około 33% ogólnej liczby uczestników konsultacji) zadeklarowało korzystanie w swojej działalności/pracy z danych GUS z obszaru „kraj urodzenia i obywatelstwo”.

Wykres 1. Uczestnicy konsultacji społecznych według stopnia zainteresowania obszarem „kraj urodzenia i obywatelstwo”

Ponad 59% korzystających z danych wypowiedziało się na temat proponowanych zmiennych, a 48% wykorzystuje przynajmniej jedną z nich (patrz tabl. 1 i 2).

Tabl. 1. Stosunek uczestników konsultacji do danych z obszaru „kraj urodzenia i obywatelstwo”

Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek		
		ogółu ankietowanych	korzystających z danych GUS w omawianym obszarze	zajmujących stanowisko wobec zmiennych z omawianego obszaru
Ogółem	5209	100,0	x	x
Deklarujący korzystanie z danych GUS z obszaru „kraj urodzenia i obywatelstwo”	1701	32,7	100,0	x
Zajmujący stanowisko wobec proponowanych zmiennych	1008	19,4	59,3	100,0
Wykorzystujący przynajmniej jedną z proponowanych zmiennych w tym:	816	15,7	48,0	81,0
Kraj urodzenia/Miejsce urodzenia	780	15,0	45,9	77,4
Kraj posiadanego obywatelstwa	732	14,1	43,0	72,6
Niewykorzystujący żadnej z proponowanych zmiennych	192	3,7	11,3	19,0
Niezajmujący żadnego stanowiska wobec proponowanych zmiennych	693	13,3	40,7	x

Tabl. 2. Uczestnicy konsultacji według typu respondenta i wykorzystywania danych z obszaru „kraj urodzenia i obywatelstwo”

Typ respondenta	Uczestnicy konsultacji			
	zajmujący jakiegokolwiek stanowisko wobec zaproponowanych obszarów tematycznych	wykorzystujący dane GUS z jakiegokolwiek obszaru tematycznego	wykorzystujący dane GUS z obszaru Kraj urodzenia i obywatelstwo	
			liczba	% ogółu wykorzystujących dane GUS w jakimkolwiek obszarze
Ogółem	5209	3710	1701	45,8
Organizacje	2339	1885	880	46,7
administracja rządowa	305	203	68	33,5
administracja samorządowa	1751	1464	710	48,5
inne organizacje	283	218	102	46,8
Użytkownicy indywidualni	2870	1825	821	45,0

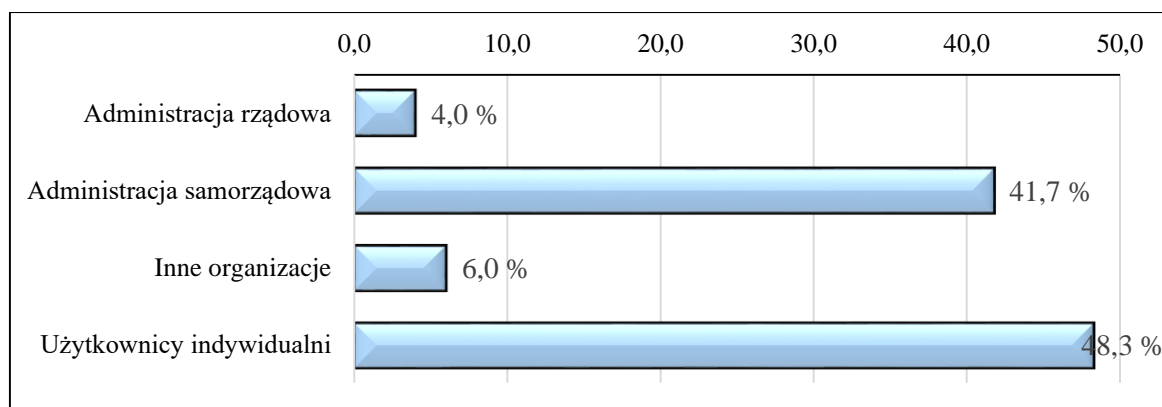
Korzystanie z danych GUS wykazało 880 organizacji i 821 użytkowników indywidualnych. Wśród organizacji najliczniej reprezentowana była administracji

samorządowa – udział w konsultacjach wzięło 710 jej przedstawicieli (78% wszystkich organizacji), a wśród nich 591 przedstawicieli administracji szczebla gminnego.

Spośród administracji rządowej danymi z badanego obszaru częściej była zainteresowana administracja centralna (44 ankiety, wobec 24 ankiet z organów administracji rządowej w województwie).

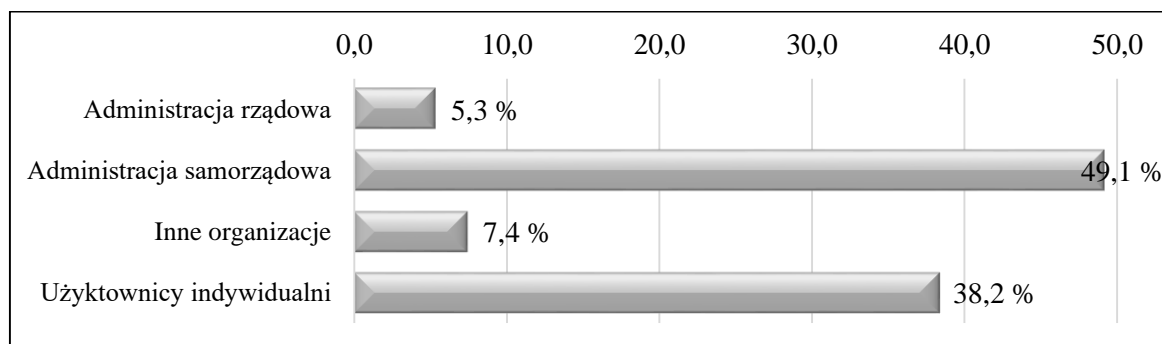
Wśród innych organizacji zainteresowanych tematem (102 ankiety) najliczniej reprezentowane były uczelnie/szkoły (33 ankiety) oraz fundacje i stowarzyszenia (14 ankiet). Swoje zainteresowanie wyraziło 9 placówek naukowo-badawczych.

Wykres 2. Uczestnicy konsultacji zainteresowani obszarem „kraj urodzenia i obywatelstwo” według typu respondenta (w %)

Jak wspomniano, nie wszyscy respondenci, którzy wyrazili zainteresowanie tematem zajęli stanowisko wobec zmiennych omawianego obszaru. Szczegółowych odpowiedzi udzieliło 1008 osób – znacznie częściej byli to przedstawiciele organizacji (62%) niż użytkownicy indywidualni (38%). Blisko 50% szczegółowych odpowiedzi pochodziło od przedstawicieli administracji samorządowej, przy czym ponad 40% z gmin.

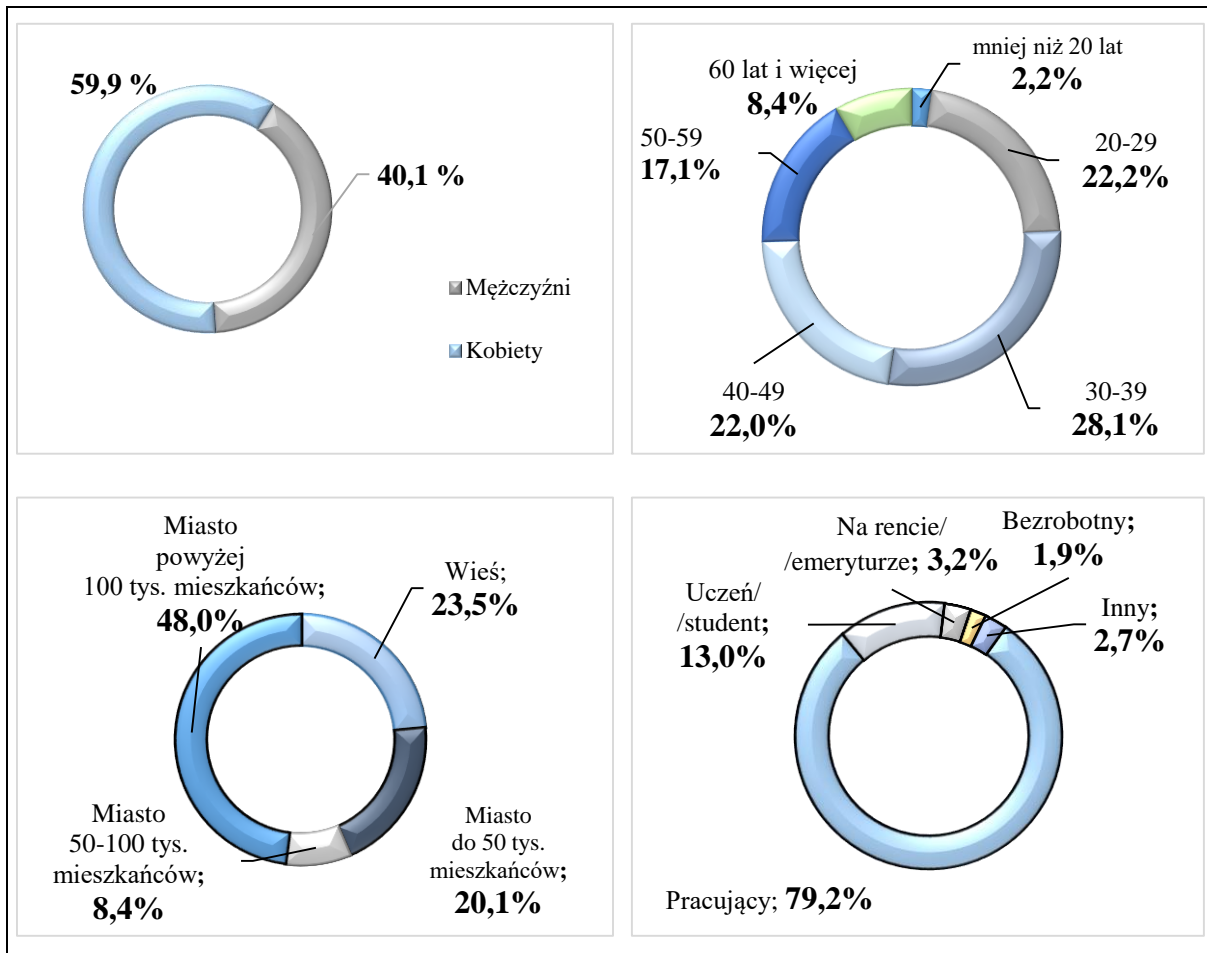
Wykres 3. Uczestnicy konsultacji, którzy zajęli stanowisko wobec zmiennych obszaru „kraj urodzenia i obywatelstwo” według typu respondenta (w %)

Wśród użytkowników indywidualnych wykorzystujących dane z badanego obszaru przeważały kobiety (stanowiły 60% ogółu). Ponad 76% respondentów mieszkała w miastach, w tym 48% w miastach liczących powyżej 100 tys. mieszkańców. Najliczniej były

reprezentowane osoby w wieku 30-39 lat (23%), stosunkowo liczni byli również respondenci w wieku 20-29 i 40-49 (po 22%). Użytkownicy danych z tego obszaru to głównie osoby pracujące (ponad 79%), drugą znaczącą grupą byli studenci/uczniowie (13%).

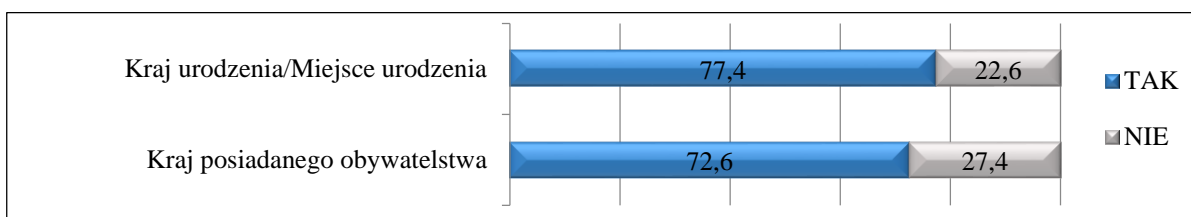
Wykres 4. Uczestnicy indywidualni według płci, wieku, miejsca zamieszkania i statusu na rynku pracy

7.3. Rodzaj wykorzystywanych zmiennych

Częstość korzystania danych o kraju urodzenia i kraju obywatelstwa jest podobna. Ponad 77% respondentów, którzy wypowiedzieli się na temat zmiennych korzysta z informacji o kraju urodzenia, nieco mniej – prawie 73% – wykorzystuje dane o kraju obywatelstwa.

Wykres 5. Stopień korzystania ze zmiennych obszaru „kraj urodzenia i obywatelstwo”(w %)

Wśród poszczególnych typów organizacji, które zajęły stanowisko względem analizowanych zmiennych, wskazania na kraj urodzenia oraz kraj obywatelstwa najczęściej pojawiły się ze strony administracji samorządowej szczebla gminnego – na kraj urodzenia wskazało 76,5% takich organizacji, na kraj obywatelstwa 71,2 %. Przedstawiciele administracji samorządowej szczebla wojewódzkiego częściej byli zainteresowani danymi o kraju obywatelstwa (79%) niż krajem urodzenia (75%) – patrz tabl. 3.

Przedstawiciele administracji rządowej ogółem byli w równym stopniu zainteresowani obiema zmiennymi (72%), jednakże administracja centralna częściej była zainteresowana danymi o kraju urodzenia (74%), natomiast w województwie krajem obywatelstwa (80%).

Na obie zmienne wyraźne zapotrzebowanie zgłosiły inne organizacje (kraj urodzenia – 84%, kraj obywatelstwa – 77%). Najliczniej reprezentowane były uczelnie i szkoły oraz fundacje i stowarzyszenia. Swoją opinię wyraziło 5 placówek naukowo-badawczych (wszystkie wykorzystują dane o kraju urodzenia, 4 z nich – o kraju obywatelstwa).

Z danych korzystają również w znacznym stopniu użytkownicy indywidualni. Prawie 80% osób, które zajęły stanowisko w tej kwestii korzysta z danych o kraju urodzenia, 74% – o kraju obywatelstwa.

Tabl. 3. Stopień korzystania ze zmiennych kraj urodzenia oraz kraj obywatelstwa według typu respondenta

Typ respondenta	Zajmujący stanowisko wobec zmiennych z omawianego obszaru	Wykorzystujący informacje o zmiennych			
		kraj urodzenia/miejsce urodzenia		kraj posiadanego obywatelstwa	
		Liczba	%	Liczba	%
Ogółem	1008	780	77,4	732	72,6
Organizacje	623	473	75,9	449	72,1
administracja rządowa:	53	38	71,7	38	71,7
centralna	38	28	73,7	26	68,4
w województwie	15	10	66,7	12	80,0
administracja samorządowa szczebla:	495	372	75,2	353	71,3
wojewódzkiego	28	21	75,0	22	78,6
powiatowego	54	35	64,8	37	68,5
gminnego	413	316	76,5	294	71,2
inne organizacje	75	63	84,0	58	77,3
Użytkownicy indywidualni	385	307	79,7	283	73,5

7.4. Pożądany poziom dostępności danych

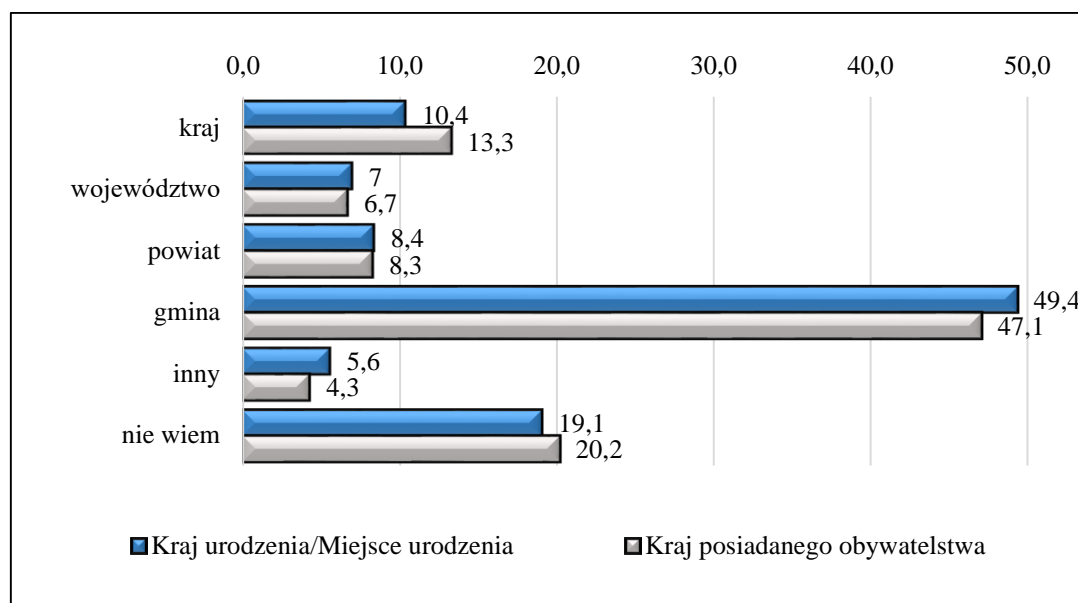
Uczestnicy konsultacji wskazywali dla każdego tematu/zmiennej najniższy poziom terytorialny, dla którego spis powinien dostarczyć danych.

Tabl. 4. Pożądany poziom podziału terytorialnego dla danych z obszaru „kraj zamieszkania i obywatelstwo”

Zmienna	Ogółem	Poziom administracyjny					
		kraj	woje- wództwo	powiat	gmina	inny	nie wiem
Kraj urodzenia/Miejsce urodzenia	1008	105	71	85	498	56	193
Kraj posiadanego obywatelstwa	1008	134	68	84	475	43	204

Zarówno w przypadku kraju urodzenia, jak i kraju obywatelstwa najczęściej wskazywanym poziomem terytorialnym były gminy. Informacjami dla tego poziomu chciałyby dysponować blisko połowa korzystających z danych.

Wykres 6. Pożądany poziom podziału terytorialnego dla danych z obszaru „kraj urodzenia i obywatelstwo” (w %)

Gmina jako najniższy poziom dostępności danych wskazywana była najczęściej zarówno przez organizacje (49%) jak i użytkowników indywidualnych (42%). Gminy, które spośród organizacji najliczniej uczestniczyły w konsultacjach, najliczniej także wypowiedziały się na temat zmiennych z badanego obszaru i najczęściej ten właśnie poziom wskazywały jako pożądany. Prawie 67% spośród 413 gmin wskazało poziom gminy dla kraju urodzenia, 65%

dla kraju obywatelstwa). Dla każdej ze zmiennych tylko niecałe 3% gmin wskazało poziom powiatu, 0,5% – poziom województwa i około 8% – poziom kraju. Spośród przedstawicieli administracji rządowej dla kraju urodzenia poziom gminy wskazało 54%, poziom powiatu – 9%, województwa – 23% i kraju – 11%. Dla kraju obywatelstwa odnotowano podobne odsetki dla gminy i powiatu, dla województwa – 21% i kraju – 17%.

Inny poziom dostępności danych dotyczących kraju urodzenia postulowało 6% respondentów (56 ankiet), dla kraju obywatelstwa 4% (43 ankiety). Część osób sprecyzowała jaki poziom dostępności danych spełniły ich oczekiwania. Najczęściej wymieniano miejscowości, sołectwa, dzielnice i osiedla oraz rejony i obwody statystyczne. W pojedynczych wypowiedziach pojawiały się diecezje, obwody szkół, metropolie, parafie, rejony pocztowe, ulice, punkty adresowe.

Tabl. 5. „Inny” poziom dostępności danych wskazany przez użytkowników danych z obszaru „kraj urodzenia i obywatelstwo”

Zmienne	Ogółem	W tym:		
		miejsowości, wsie, sołectwa	miasta, dzielnice, osiedla	rejony statystyczne i obwody spisowe
		liczba wskazań przez respondentów		
Kraj urodzenia/ miejsce urodzenia	56	23	13	7
Kraj posiadanego obywatelstwa	43	17	12	3

Uczestnicy konsultacji jako powody, dla których potrzebny jest wskazany poziom podziału terytorialnego wymieniali m.in. potrzebę posiadania większej wiedzy na poziomie lokalnym, opracowanie planów miejscowych, diagnozę problemów społecznych, tworzenie i ewaluację dokumentów i programów strategicznych, dostosowanie oferty wsparcia dla imigrantów, identyfikację miejsc zamieszkania cudzoziemców, aplikowanie o fundusze zewnętrzne.

7.5. Cel wykorzystania danych

Uczestnicy konsultacji mieli do wyboru 7 sprecyzowanych celów, mieli również możliwość podania innego celu spoza zaproponowanych.

Tabl. 6. Cel wykorzystania danych według typu respondenta

Wyszczególnienie	Ogółem	% jednostek wskazujących cel	Organizacje	% organizacji wskazujących cel	Użytkownicy indywidualni	% użytkowników indywidualnych wskazujących cel
Jednostki wypowiadające się co do celu wykorzystania danych	1008	x	623	x	385	x
Spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych	477	47,3	355	57,0	122	31,7
Podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki	467	46,3	339	54,4	128	33,2
Korzystanie z funduszy europejskich	278	27,6	199	31,9	79	20,5
Planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk	383	38,0	273	43,8	110	28,6
Działalność naukowo-badawcza i rozwojowa	243	24,1	102	16,4	141	36,6
Poszerzenie wiedzy, edukacja	386	38,3	191	30,7	195	50,6
Zaspokojenie potrzeb informacyjnych	529	52,5	320	51,4	209	54,3
Inne	19	1,9	12	1,9	7	1,8

Użytkownicy danych z badanego obszaru najczęściej wskazywali na „zaspokojenie potrzeb informacyjnych” – ten cel wskazano w ponad 52% ankiet. Pozycję tę wskazała zarówno większość organizacji (ponad 51%) jak i użytkowników indywidualnych (ponad 54%).

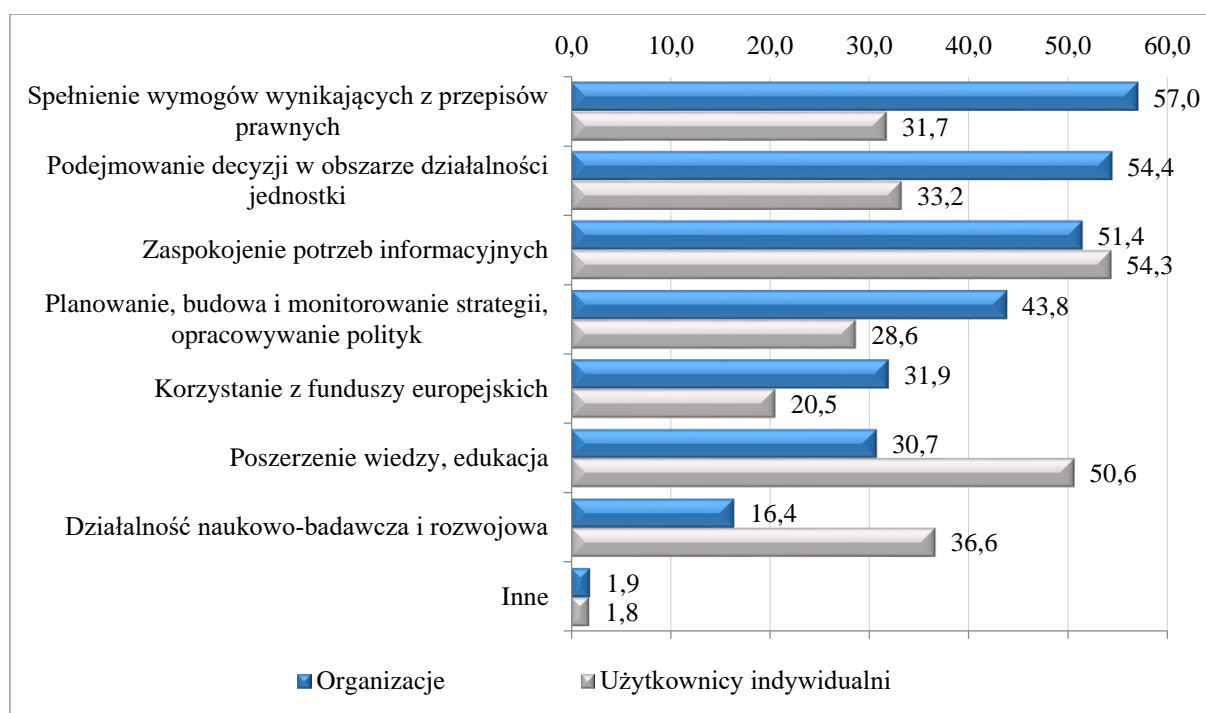
Na kolejnym miejscu pod względem częstości wskazań znalazł się cel „spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych” (47% wskazań), który szczególnie istotny był dla organizacji (wskazało go 57% organizacji).

Bardzo istotnym celem było „podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki”, który wskazało 46% jednostek. Cel ten był również bardziej istotny dla organizacji (54%) niż dla użytkowników indywidualnych (33%).

Na podobnym poziomie (38% wskazań) uplasowały się „Planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk” i „Poszerzenie wiedzy, edukacja”. Ten pierwszy był bardziej istotny dla organizacji (44% wskazań), ten drugi dla użytkowników indywidualnych – wskazała go ponad połowa uczestników.

Lista zaproponowanych celów okazała się wystarczająca do określenia przyczyny korzystania z danych – liczba wskazań innego celu (spoza zaproponowanych) była niewielka, wskazano go w 19 ankietach.

Wykres 7. Stopień ważności celu wykorzystania danych według typu respondenta – odsetek jednostek wskazujących dany cel

Z powyższych danych wynika, że stopień ważności poszczególnych celów jest zależny od typu respondentów. Dla organizacji dane najczęściej były potrzebne do podejmowania decyzji, dla jednostek indywidualnych dla poszerzenia wiedzy i edukacji.

7.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

Na 1008 uczestników konsultacji wypowiadających się w sprawie zaspokojenia potrzeb w zakresie badanego obszaru poprzez zaproponowane tematy/zmienne 936 odpowiedziało twierdząco (patrz tabl. 6). Odsetek takich odpowiedzi był wyższy wśród przedstawicieli organizacji niż wśród użytkowników indywidualnych.

Odpowiedzi „Nie” udzielono w 72 ankietach. W informacjach podawanych przez respondentów dotyczących dodatkowych informacji w obszarze „kraj urodzenia i obywatelstwo”, których powinien dostarczyć spis, znalazły się również kwestie dotyczące migracji i narodowości. Jednym z powodów było zapewne to, że temat ten w ankiecie znajdował się przed częściami poświęconymi tym zagadnieniom. Inną przyczyną jest fakt, że tematy te są ze sobą powiązane.

Tabl. 7. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych według grup respondentów

Grupy użytkowników	Ogółem	Dane zaspakajają potrzeby użytkowników	
		razem	w %
Ogółem	1008	936	92,9
Organizacje	623	588	94,4
administracja rządowa:	53	46	86,8
centralna	38	31	81,6
w województwie	15	15	100,0
administracja samorządowa szczebla:	495	474	95,8
wojewódzkiego	28	25	89,3
powiatowego	54	51	94,4
gminnego	413	398	96,4
inne organizacje	75	68	90,7
placówki naukowe/badawcze	5	5	100,0
uczelnie/szkoły	28	25	89,3
fundacje, stowarzyszenia	10	7	70,0
organizacje pracodawców	1	1	100,0
związki zawodowe	2	2	100,0
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe, instytucje finansowe	5	5	100,0
inna	24	23	95,8
Użytkownicy indywidualni	385	348	90,4

Organizacje wskazywały, że w spisie powinny być gromadzone m.in. następujące informacje:

- rok przybycia do Polski (dotyczy repatriantów, reemigrantów, przymusowo przesiedlonych po zakończeniu drugiej wojny światowej) – do poziomu gminy,

- bardziej szczegółowe dane np. sposób uzyskania obywatelstwa (małżeństwo, praca, status uchodźcy itp.) – do poziomu powiatu,
- przyczyna migracji do Polski: chęć ubiegania się o polskie obywatelstwo, chęć podjęcia pracy, chęć podjęcia studiów, stypendium w ramach programów mobilności studentów (np. Erasmus), migracja za partnerem życiowym, poszukiwanie partnera życiowego,
- imigranci w kontekście warunków mieszkaniowych, tytułu prawnego do mieszkania itp.,
- zamierzony czas przebywania,
- konkretne miejsce urodzenia (miejscowość),
- związki z krajem urodzenia.

Użytkownicy indywidualni również zgłaszali dodatkowe potrzeby, wymieniali m.in:

- posiadanie wielokrotnego obywatelstwa wraz z informacją, jakie są to obywatelstwa,
- kraj urodzenia i obywatelstwo powinno być zbadane w stosunku do wszystkich osób przebywających w kraju w kraju podziale na gminy. Istotny jest okres pozostania osób w kraju, w szczególności na pobyt stały,
- wskazane są informacje nt. roku, w którym obcokrajowiec przybył do Polski lub uzyskał polskie obywatelstwo,
- odczuwalna tożsamość narodowa – pytanie o tożsamość narodową w zestawieniu z wiedzą o kraju urodzenia i obywatelstwie danej osoby ułatwi określenie stopnia w jaki imigranci zdążyli zasymilować się z otoczeniem,
- status takiej osoby na rynku pracy, rok przybycia do Polski, długość pobytu w Polsce, ewentualne plany co do dalszych migracji,
- czy mniejszość ma możliwość edukowania się w swoim języku, swojej historii, poznawania swojej kultury,

7.7. Alternatywne źródła danych

Ponad 20% z 1008 uczestników konsultacji korzystających z danych GUS poinformowało, że korzysta jeszcze z innych danych dotyczących badanego obszaru. Taka informacja znalazła się w 203 ankietach. Niecałe 20% korzystających z dodatkowych źródeł (40 jednostek) uznało, że dane te mogą zastąpić dane ze spisu. Oznacza to, że tylko niecałe 4% użytkowników danych GUS uważa, że inne źródła mogą zastąpić dane ze spisu.

Dodatkowo 162 jednostki stwierdziły, że nie korzystają z danych GUS, ale korzystają z innych danych z tego obszaru. Ponad 66% z nich (107 jednostek) stwierdziło, że dane te nie mogą zastąpić danych ze spisu. Łącznie 365 jednostek korzystało z innych źródeł danych, 74% z nich uznało, że źródła te nie mogą zastąpić danych ze spisu. Jako inne źródła wymieniano dane z rejestru PESEL, gminnych rejestrów mieszkańców i zamieszkania cudzoziemców, dane o cudzoziemcach z systemu POBYT, bazy danych ZUS, Straży Granicznej, dane internetowe, dane OECD, Eurostatu, badania własne, badania socjologiczne itp. Wskazywane źródła danych mogą tylko w ograniczonym zakresie dostarczyć danych z omawianego obszaru tematycznego.

7.8. Proponowane zestawienia danych

Respondenci mieli możliwość zaproponowania własnych zestawień, które zaspakajałyby ich potrzeby informacyjne w obszarze „kraj urodzenia i obywatelstwo”. Zaproponowane układy są zróżnicowane i odpowiadają zakresowi działalności poszczególnych instytucji. Przykładowo:

Oddziały Straży Granicznej wskazywały:

- miejsce zamieszkania, kraj obywatelstwa, charakterystyka demograficzna ludności przebywającej w obiektach zbiorowego zakwaterowania (dane potrzebne na poziomie gmin, byłyby wykorzystane w celu realizacji ustawowych zadań),
- miejsce zamieszkania, kraj posiadanego obywatelstwa, kraj poprzedniego zamieszkania; (gmina, do oceny skali zagrożenia przestępczością i nielegalną imigracją),
- osoby bezdomne według cech demograficznych, kraj obywatelstwa, długookresowa imigracja (województwo, w celu określenia charakteru pobytu cudzoziemców w rejonie służbowej odpowiedzialności jednostek terenowych Straży Granicznej pod kątem określenia zagrożeń wynikających z pobytu cudzoziemców),
- pracujący, kraj posiadanego obywatelstwa, długookresowa imigracja (poziom i cel – jak wyżej),
- rodzaj działalności miejsca pracy, kraj posiadanego obywatelstwa, długookresowa imigracja (poziom i cel – jak wyżej),
- poziom wykształcenia, zawód wykonywany, kraj obywatelstwa (poziom i cel – jak wyżej)
- płeć, źródło utrzymania, kraj obywatelstwa (poziom i cel – jak wyżej).

Urząd do Spraw Cudzoziemców wskazał:

- kraj obywatelstwa, kontynuacja nauki, poziom wykształcenia,
- kraj obywatelstwa, poziom wykształcenia, pracujący,
- kraj obywatelstwa, krótkookresowa emigracja,
- kraj obywatelstwa, długookresowa emigracja,

Dane potrzebne na poziomie województwa, do analiz na potrzeby Urzędu.

Urzędy miast i gmin wskazywały m.in.:

- miejsce zamieszkania kraj urodzenia, zawód wykonywany (gmina, do tworzenia analiz urbanistycznych na potrzeby kreowania polityki i strategii rozwoju przestrzennego),
- miejsce zamieszkania, kraj urodzenia, kraj obywatelstwa (gmina).

Placówki naukowo-badawcze wskazywały np.:

- kraj urodzenia, kraj obywatelstwa, przynależność narodowo-etniczna (województwo, dla celów badań naukowych);

Użytkownicy indywidualni wskazywali m.in.

- miejsce zamieszkania, kraj urodzenia, przynależność narodowo-etniczna (gmina),
- miejsce zamieszkania, kraj urodzenia, język kontaktów domowych (gmina),

- płeć, rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania, kraj urodzenia (gmina),
- niepełnosprawność, kraj urodzenia, kraj obywatelstwa (gmina, do analiz socjologicznych).
- poziom wykształcenia, źródło utrzymania, kraj obywatelstwa (gmina).

7.9. Podsumowanie w obszarze „Kraj urodzenia i obywatelstwo”

Zmienne kraj urodzenia i kraj obywatelstwa to zmienne bardzo istotne i często wykorzystywane przez użytkowników. Są im niezbędne w celu spełnienia wymogów wynikających z przepisów prawnych, podejmowania decyzji w obszarze działalności jednostki, planowania, budowy i monitorowanie strategii, opracowywania polityk, a także zaspokojenia potrzeb informacyjnych. Większość użytkowników tych danych biorących udział w konsultacjach potrzebuje informacji na poziomie gminy. Zmienne ujęte w kwestionariuszu zaspakajają potrzeby zdecydowanej większości respondentów. Wykorzystanie innych źródeł danych (spoza GUS) jest stosunkowo niewielkie, źródła te dla większości ich użytkowników nie mogą zastąpić danych ze spisu w satysfakcjonującym stopniu.

8. MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE

8.1. Charakterystyka obszaru

W ramach obszaru zaproponowano 9 tematów/zmiennych:

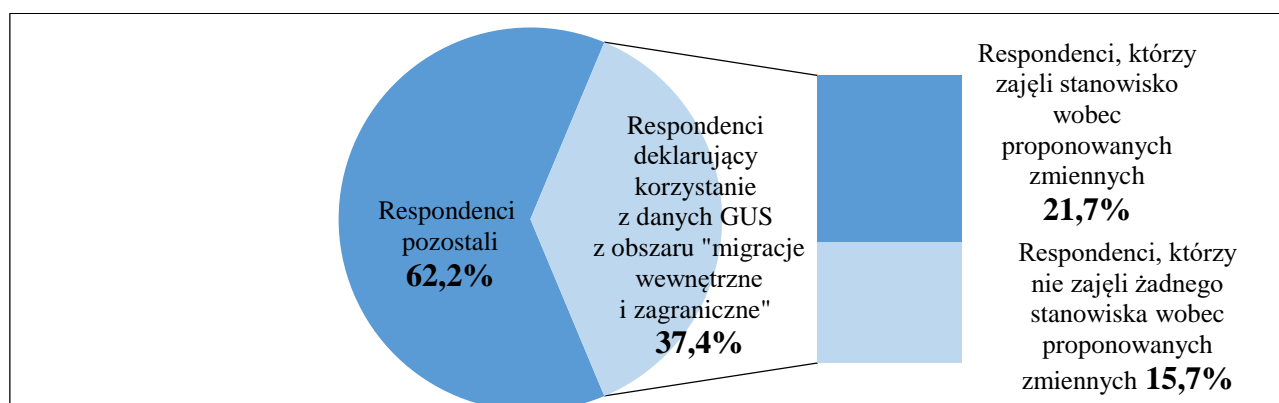
1. długookresowa imigracja na pobyt czasowy;
2. krótkookresowa imigracja na pobyt czasowy;
3. kraj poprzedniego zamieszkania;
4. długookresowa emigracja na pobyt czasowy;
5. krótkookresowa emigracja na pobyt czasowy;
6. kraj wyjazdu;
7. fakt zamieszkania kiedykolwiek za granicą;
8. migracje wewnętrzne;
9. miejsce zamieszkania rok przed spisem.

Dwa tematy: fakt zamieszkiwania kiedykolwiek za granicą oraz miejsce zamieszkania rok przed spisem wynikają ze zobowiązań międzynarodowych – są tematami obowiązkowymi. Pozostałe tematy zaproponowano ze względu na potrzeby krajowe. Migracje są zjawiskiem dynamicznym, uwarunkowanym różnymi czynnikami i badanie ich nie jest zadaniem łatwym. Wpływają na stan ludności poszczególnych jednostek terytorialnych. Zarówno migracje wewnętrzne, jak i zagraniczne winny być monitorowane ze względu na prowadzenie różnych polityk. Niezbędna jest wiedza na temat skali i przyczyn migracji, a także charakterystyki migrantów. Wobec swobodnego przepływu osób pomiędzy krajami UE zjawisko migracji zagranicznych nie znajduje pełnego odzwierciedlenia w rejestrach administracyjnych – spis jest dobrą okazją do jego zbadania.

8.2. Uczestnicy konsultacji

Spośród 5209 respondentów uczestniczących w konsultacjach społecznych do NSP 2021 1946 jednostek, (tj. około 37% ogólnej liczby uczestników konsultacji) zadeklarowało korzystanie w swojej działalności/pracy z danych GUS z obszaru „migracje wewnętrzne i zagraniczne”.

Wykres 1. Uczestnicy konsultacji społecznych według stopnia zainteresowania obszarem „migracje wewnętrzne i zagraniczne”

Około 58% korzystających z danych wypowiedziało się na temat proponowanych tematów, a ponad połowa wykorzystuje dane z przynajmniej jednego z nich (patrz tabl. 1.)

Tabl. 1. Stosunek uczestników konsultacji do danych z obszaru „migracje wewnętrzne i zagraniczne”

Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek		
		ogółu ankietowanych	korzystających z danych GUS w omawianym obszarze	zajmujących stanowisko wobec zmiennych z omawianego obszaru
Ogółem	5209	100,0	x	x
Deklarujący korzystanie z danych GUS z obszaru "migracje wewnętrzne i zagraniczne"	1946	37,4	100,0	x
Zajmujący stanowisko wobec proponowanych tematów/zmiennych z obszaru	1129	21,7	58,0	100,0
Wykorzystujący dane z przynajmniej jednego z proponowanych tematów, w tym:	984	18,9	50,6	87,2
długookresowa imigracja na pobyt czasowy	783	15,0	40,2	69,4
krótkookresowa imigracja na pobyt czasowy	693	13,3	35,6	61,4
kraj poprzedniego zamieszkania	659	12,7	33,9	58,4
długookresowa emigracja na pobyt czasowy	771	14,8	39,6	68,3
krótkookresowa emigracja na pobyt czasowy	703	13,5	36,1	62,3
kraj wyjazdu	735	14,1	37,8	65,1
fakt zamieszkania kiedykolwiek za granicą	522	10,0	26,8	46,2
migracje wewnętrzne	843	16,2	43,3	74,7
miejsce zamieszkania rok przed spisem	510	9,8	26,2	45,2
Niewykorzystujący żadnych danych z zaproponowanych tematów/zmiennych	145	2,8	7,5	12,8
Niezajmujący żadnego stanowiska wobec proponowanych tematów/zmiennych	817	15,7	42,0	x

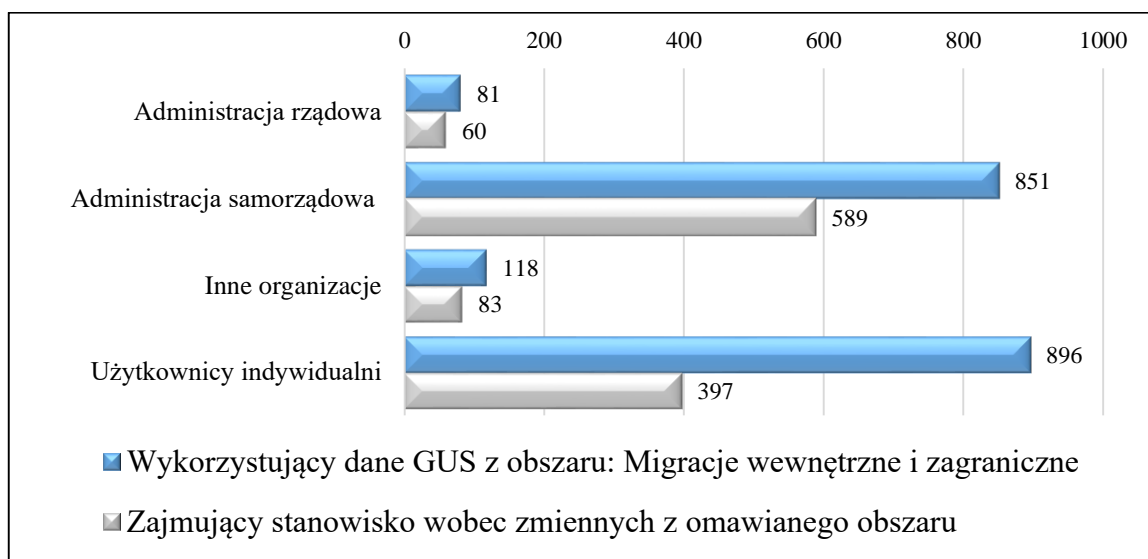
Korzystanie z danych GUS zadeklarowało 1050 organizacji i 896 użytkowników indywidualnych. Wśród organizacji najliczniej reprezentowana była administracja samorządowa – udział w konsultacjach wzięło 851 jej przedstawicieli (81% wszystkich organizacji), a wśród nich 711 przedstawicieli administracji szczebla gminnego (68% organizacji).

Spośród administracji rządowej danymi z badanego obszaru częściej była zainteresowana administracja centralna (52 ankiety, wobec 29 ankiet z organów administracji rządowej w województwie). Wśród innych organizacji zainteresowanych obszarem (118 ankiet) najliczniej reprezentowane były uczelnie/szkoły (39 ankiet) oraz fundacje i stowarzyszenia (17 ankiet). Swoje zainteresowanie wyraziło 8 placówek naukowo-badawczych.

Tabl. 2. Uczestnicy konsultacji według typu respondenta i wykorzystywania danych z obszaru „migracje wewnętrzne i zagraniczne”

Typ respondenta	Uczestnicy konsultacji			
	zajmujący jakiegokolwiek stanowisko wobec zaproponowanych obszarów tematycznych	wykorzystujący dane GUS z jakiegokolwiek obszaru tematycznego	wykorzystujący dane GUS z obszaru „migracje wewnętrzne i zagraniczne”	
			liczba	% ogółu wykorzystujących dane GUS w jakimkolwiek obszarze
Ogółem	5209	3710	1946	52,5
Organizacje	2339	1885	1050	55,7
administracja rządowa	305	203	81	39,9
administracja samorządowa	1751	1464	851	58,1
inne organizacje	283	218	118	54,1
Użytkownicy indywidualni	2870	1825	896	49,1

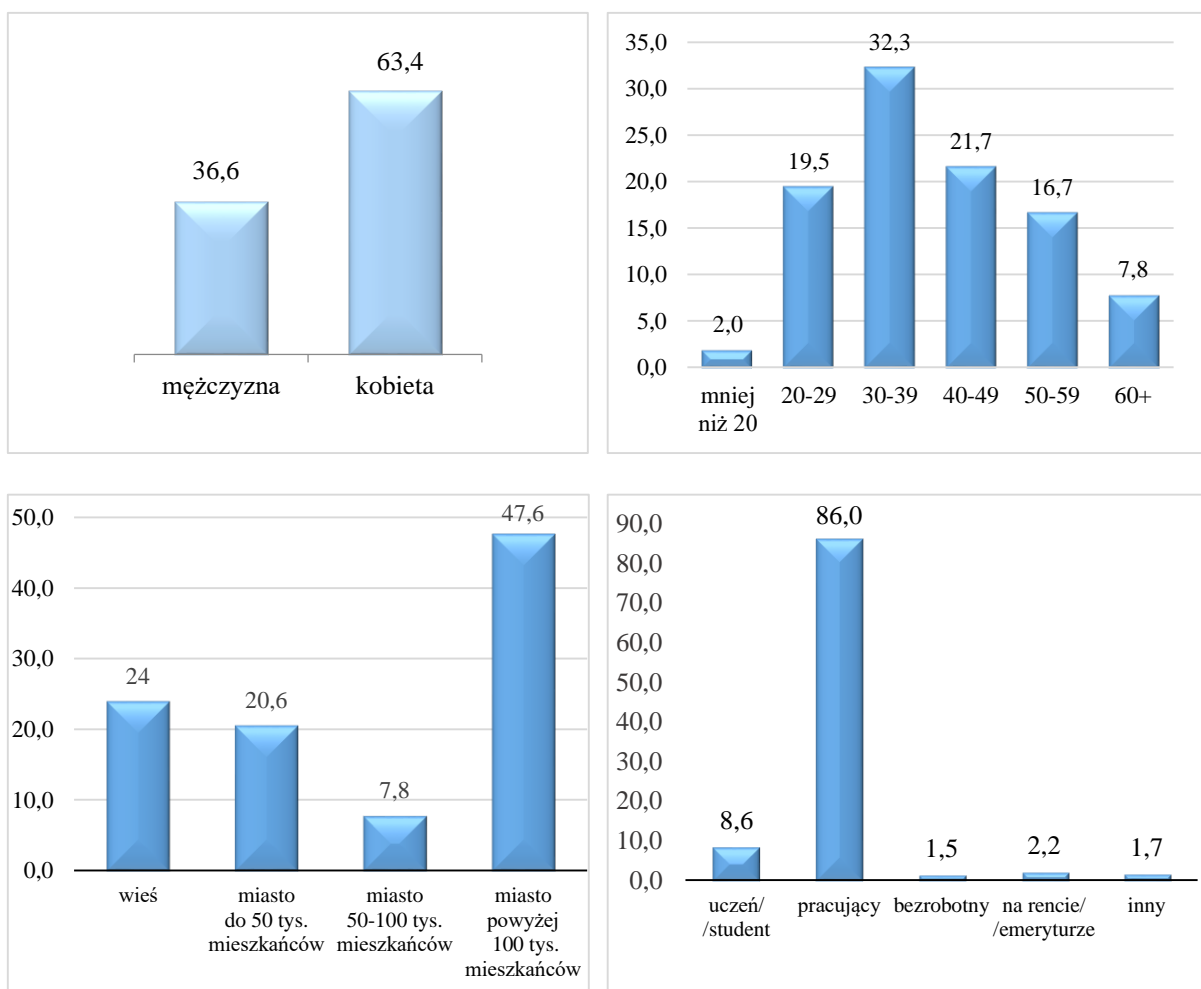
Wykres 2. Uczestnicy konsultacji korzystający z danych z obszaru „migracje wewnętrzne i zagraniczne” według typu respondenta

Jak wspomniano, nie wszyscy respondenci, którzy wyrazili zainteresowanie tematem zajęli stanowisko wobec zmiennych omawianego obszaru. Szczegółowych odpowiedzi udzieliło 1129 osób – znacznie częściej byli to przedstawiciele organizacji (65%) niż użytkownicy indywidualni (35%). Ponad 52% szczegółowych odpowiedzi pochodziło od przedstawicieli administracji samorządowej, przy czym prawie 44% z gmin.

Wśród użytkowników indywidualnych wykorzystujących dane z badanego obszaru przeważały kobiety (stanowiły 63% ogółu). Ponad 76% respondentów mieszkało w miastach, w tym 48% w miastach liczących powyżej 100 tys. mieszkańców. Najliczniej były reprezentowane osoby w wieku 30-39 lat (32%), stosunkowo liczni byli również respondenci w wieku 40-49 (22%) i 20-29 lat (20%). Użytkownicy danych z tego obszaru to głównie osoby pracujące (86%), drugą znaczącą grupą byli studenci/uczniowie (9%).

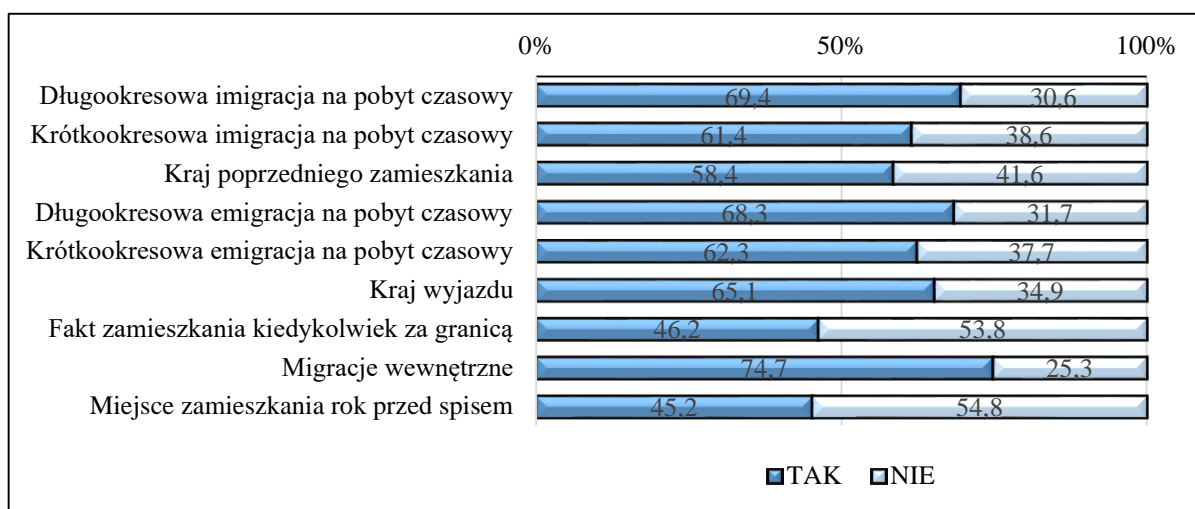
Wykres 3. Uczestnicy indywidualni według płci, wieku, miejsca zamieszkania i statusu na rynku pracy (w %)

8.3. Rodzaj wykorzystywanych zmiennych

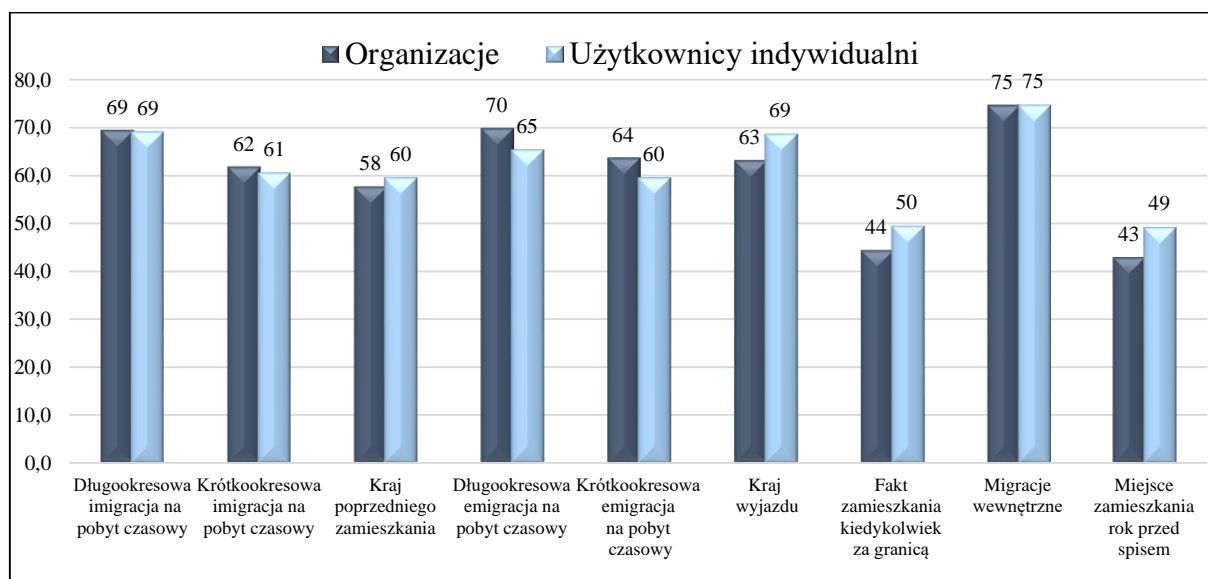
Konsultacje wykazały, że dane GUS ze wszystkich zaproponowanych tematów omawianego obszaru są wykorzystywane w znacznym stopniu. Najczęściej wykorzystywane są dane o migracjach wewnętrznych, korzysta z nich ¾ respondentów. Cenne są dane o imigracji na pobyt czasowy – fakt korzystania z nich potwierdziło 69% uczestników. Niewiele mniejszym zainteresowaniem cieszą się dane o emigracji długookresowej (68%) z krajem wyjazdu (65%) Jedynie z dwóch tematów korzystało mniej niż połowa respondentów – dane o przebywaniu kiedykolwiek za granicą zostały wskazane przez 46% respondentów, o miejscu przebywania rok przed spisem – 45%.

Wykres 4. Stopień korzystania z danych w zakresie tematów z obszaru „migracje wewnętrzne i zagraniczne”

Znaczenie poszczególnych tematów dla organizacji i uczestników indywidualnych było podobne.

Wykres 5. Częstość wskazań na tematy z obszaru „migracje wewnętrzne i zagraniczne” według typu respondenta (w %)

Wśród poszczególnych typów organizacji, które zajęły stanowisko względem analizowanych tematów wyróżnić należy jednostki administracji samorządowej, które wypowiedziały się najliczniej. Za najważniejsze – najczęściej wykorzystywane – uznały dane o migracjach wewnętrznych (wskazało je ogółem 76% jednostek, a spośród jednostek szczebla wojewódzkiego – 93%). Każdy z tematów: długookresowa imigracja oraz długookresowa emigracja na pobyt czasowy zostały wskazane przez 70% jednostek. Najmniej wskazań otrzymał temat miejsce zamieszkania rok przed spisem (43%). Dla gmin najważniejsze były dane o migracjach wewnętrznych (74% jednostek), najmniej – o miejscu zamieszkania rok przed spisem (43%). Dla administracji rządowej najbardziej istotne były dane na temat długookresowej imigracji i długookresowej emigracji na pobyt czasowy (każdy z tematów wskazało 65% jednostek). Najrzadziej wykorzystywane okazało się miejsce zamieszkania rok przed spisem (32% jednostek). Dla innych organizacji wykorzystanie danych wahało się od 48% dla miejsca zamieszkania rok przed spisem do 71% dla długookresowej emigracji na pobyt czasowy. Użytkownicy indywidualni korzystają najczęściej z danych o migracjach wewnętrznych (75%), najrzadziej z miejsca zamieszkania rok przed spisem (49%).

8.4. Pożądany poziom dostępności danych

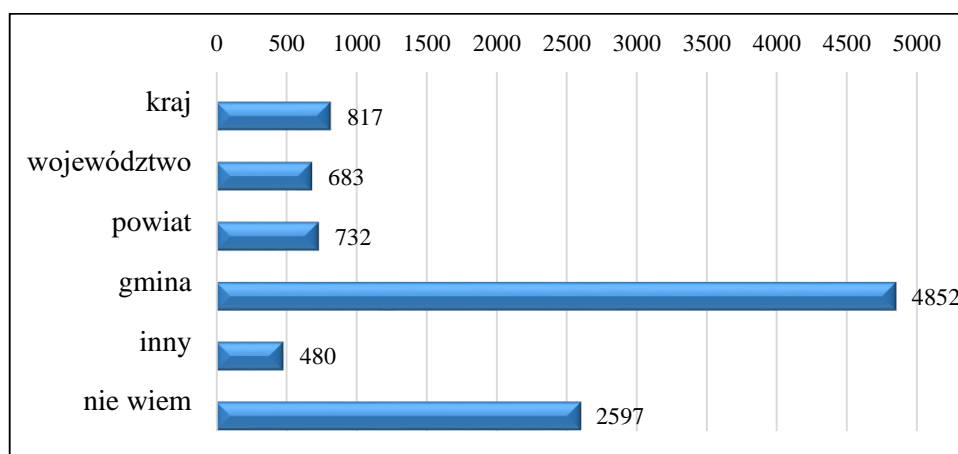
Jako najniższy pożądany poziom dostępności danych wskazywane były najczęściej gminy zarówno przez organizacje (48% wskazań), jak i użytkowników indywidualnych (41%).

Tabl. 3. Pożądany poziom podziału terytorialnego dla danych z obszaru „migracje wewnętrzne i zagraniczne” (w %)

Temat	kraj	woje- wództwo	powiat	gmina	inny	nie wiem
	<i>1129 respondentów=100%</i>					
Długookresowa imigracja na pobyt czasowy	7,2	7,3	8,1	52,0	5,3	20,2
Krótkookresowa imigracja na pobyt czasowy	7,4	7,4	7,3	49,1	4,8	24,1
Kraj poprzedniego zamieszkania	9,3	6,6	6,6	45,8	4,4	27,3
Długookresowa emigracja na pobyt czasowy	9,0	6,6	7,4	50,1	4,9	22,0
Krótkookresowa emigracja na pobyt czasowy	8,5	6,6	6,8	48,3	4,5	25,2
Kraj wyjazdu	11,0	5,8	7,1	46,9	4,3	25,0
Fakt zamieszkania kiedykolwiek za granicą	8,7	6,0	6,6	42,6	4,0	32,2
Migracje wewnętrzne	5,8	8,1	8,3	52,1	5,8	19,9
Miejsce zamieszkania rok przed spisem	5,6	6,0	6,7	43,0	4,5	34,2

W przypadku wszystkich tematów najczęściej wskazywanym poziomem terytorialnym były gminy. Informacjami dla tego poziomu chciałyby dysponować ponad połowa korzystających z danych w omawianym obszarze. Częstość wskazań była zależna od tematu i wahała się od 43% do 52%.

Wykres 6. Pożądany poziom podziału terytorialnego dla tematów z obszaru „migracje wewnętrzne i zagraniczne” – suma wskazań dla wszystkich tematów

Gminy, które spośród organizacji najliczniej uczestniczyły w konsultacjach, najliczniej także wypowiedziały się na temat zmiennych z badanego obszaru i najczęściej ten właśnie poziom wskazywały jako pożądany. Wypowiedziały się w tej kwestii 492 gminy. Odsetek gmin wskazujących poziom gminy był zależny od tematu (wahał się od 66% dla migracji wewnętrznych i imigracji długookresowej do 53% dla miejsca zamieszkania rok przed spisem), średni odsetek dla wszystkich tematów wyniósł 61%.

Średnio dla wszystkich tematów poziom powiatu i województwa wskazało po 2% gmin, poziom kraju – około 8%. Średni odsetek wskazań poziomu gminy (dla wszystkich tematów) przez przedstawicieli administracji rządowej wynosił 30%, poziom powiatu, województwa i kraju – po 11%, (ponad 1/3 odpowiedziała „nie wiem”).

Inny poziom dostępności danych był wskazywany stosunkowo rzadko i liczba takich wskazań była zależna od tematu (wahała się od 45 do 65). Łącznie dla wszystkich tematów wskazano go 480 razy. Najczęściej wymieniano miejscowości, sołectwa, dzielnice i osiedla oraz rejony i obwody statystyczne. W pojedynczych wypowiedziach pojawiały się diecezje, obwody szkół, metropolie, parafie, rejony pocztowe, ulice, współrzędne geograficzne.

Uczestnicy konsultacji jako powody, dla których potrzebny jest wskazany poziom podziału terytorialnego wymieniali m.in. prowadzenie analiz w układzie funkcjonalnym, opracowywanie strategii oraz programów rozwojowych dopasowanych do potrzeb lokalnych, planowanie usług na rzecz rodziny, prawidłowe budowanie polityki związanej z partycypacją społeczną oraz integracją cudzoziemców, potrzeby informacyjne dotyczące odpływu kapitału ludzkiego z miejscowości peryferyjnych, ustalenie powiązań regionów emigracyjnych z poszczególnymi krajami, potrzebę oceny procesów migracyjnych na poziomie lokalnym.

Tabl. 4. „Inny” poziom dostępności danych wskazany przez użytkowników danych z obszaru „migracje wewnętrzne i zagraniczne”

Tematy	Ogółem	W tym:		
		Miejscowości, wsie, sołectwa	miasta, dzielnice, osiedla	rejony statystyczne i obwody spisowe
Długookresowa imigracja na pobyt czasowy	60	17	16	11
Krótkookresowa imigracja na pobyt czasowy	54	14	15	10
Kraj poprzedniego zamieszkania	50	13	13	8
Długookresowa emigracja na pobyt czasowy	55	14	15	10
Krótkookresowa emigracja na pobyt czasowy	51	14	14	10
Kraj wyjazdu	49	14	14	7
Fakt zamieszkania kiedykolwiek za granicą	45	13	13	7
Migracje wewnętrzne	65	20	17	12
Miejsce zamieszkania rok przed spisem	51	14	15	9

8.5. Cel wykorzystania danych

Uczestnicy konsultacji mieli do wyboru 7 sprecyzowanych celów, mieli również możliwość podania innego celu spoza zaproponowanych.

Użytkownicy danych z badanego obszaru najczęściej wskazywali na „zaspokojenie potrzeb informacyjnych” – wskazało go prawie 54% jednostek (odsetek wskazań przedstawicieli organizacji i użytkowników indywidualnych był podobny).

Prawie połowa respondentów wskazała, że dane te są lub mogą być wykorzystywane do „podejmowania decyzji w obszarze działalności jednostki” oraz „planowania, budowy i monitorowania strategii, opracowywania polityk”. Pozycję tę wskazała większość organizacji (odpowiednio 60% i 56%) oraz 31% i 38% użytkowników indywidualnych.

Tabl. 5. Cel wykorzystania danych według typu respondenta

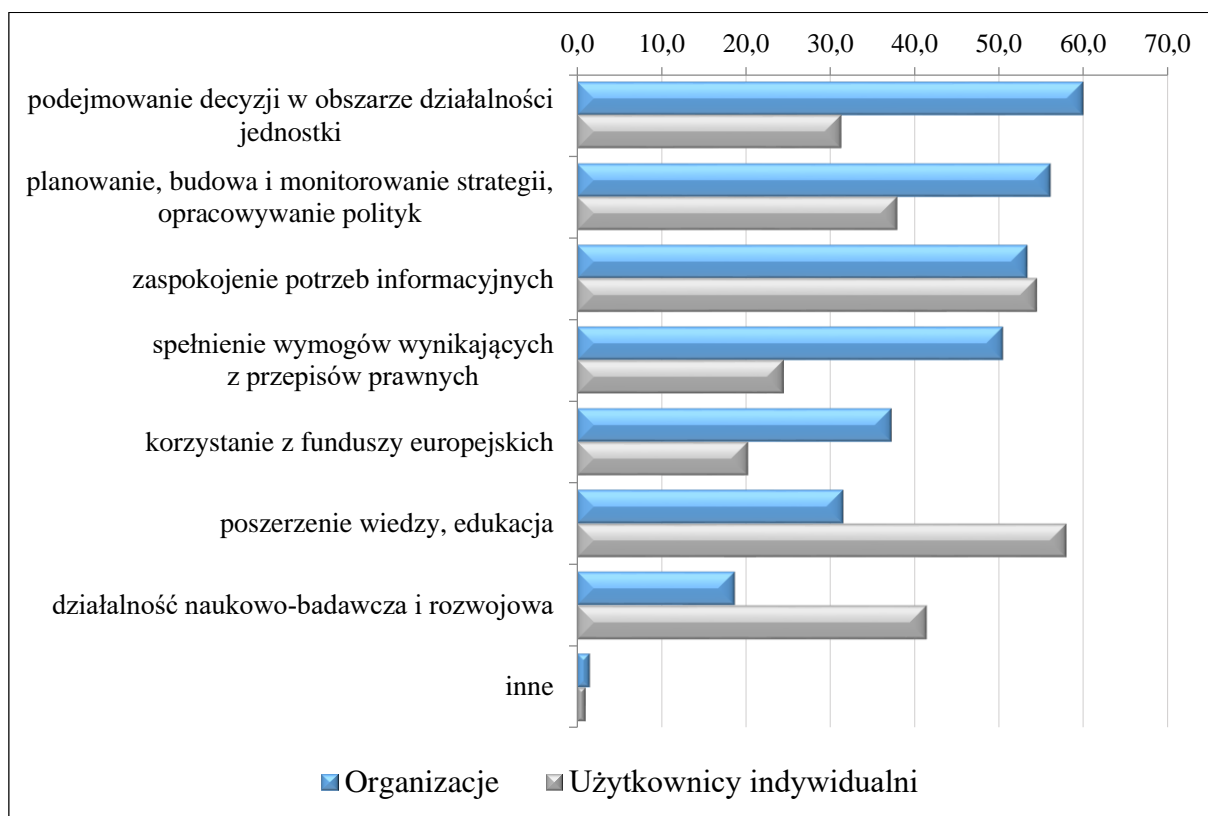
Wyszczególnienie	Ogółem	% jednostek wskazujących cel	Organizacje	% organizacji wskazujących cel	Użytkownicy indywidualni	% użytkowników indywidualnych wskazujących cel
Jednostki wypowiadające się co do celu wykorzystania danych	1129	x	732	x	397	x
Spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych	467	41,4	370	50,5	97	24,4
Podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki	563	49,9	439	60,0	124	31,2
Korzystanie z funduszy europejskich	353	31,3	273	37,3	80	20,2
Planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk	561	49,7	411	56,1	150	37,8
Działalność naukowo-badawcza i rozwojowa	301	26,7	137	18,7	164	41,3
Poszerzenie wiedzy, edukacja	461	40,8	231	31,6	230	57,9
Zaspokojenie potrzeb informacyjnych	607	53,8	391	53,4	216	54,4
Inne	15	1,3	11	1,5	4	1,0

Istotnymi celami okazały się „spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych” oraz „poszerzenie wiedzy, edukacja” – każdy z nich wskazało 41% respondentów. Ten drugi cel był szczególnie istotny dla użytkowników indywidualnych (58% jednostek).

Respondenci rzadziej wskazywali „korzystanie z funduszy europejskich” (31% jednostek) oraz „działalność naukowo-badawczą i rozwojową” (27%). Ten pierwszy cel częściej wskazywały organizacje, ten drugi – użytkownicy indywidualni.

Lista zaproponowanych celów okazała się wystarczająca do określenia przyczyny korzystania z danych – liczba wskazań innego celu (spoza zaproponowanych) była niewielka, wskazano go w 15 ankietach.

Wykres 1. Stopień ważności celu wykorzystania danych według typu respondenta – odsetek jednostek wskazujących dany cel (w %)

Z powyższych danych wynika, że stopień ważności poszczególnych celów jest zależny od typu respondentów. Dla organizacji dane najczęściej były potrzebne do podejmowania decyzji, dla jednostek indywidualnych dla poszerzenia wiedzy i edukacji.

8.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

Na 1129 uczestników konsultacji wypowiadających się w sprawie zaspokojenia potrzeb w zakresie badanego obszaru poprzez zaproponowane tematy/zmienne 1039 odpowiedziało twierdząco. Odsetek takich odpowiedzi był wyższy wśród przedstawicieli organizacji niż wśród użytkowników indywidualnych.

Odpowiedzi „Nie” udzielono w 90 ankietach. Z informacji podawanych przez respondentów dotyczących dodatkowych zagadnień, które w obszarze „migracje wewnętrzne i zagraniczne” powinny być badane w spisie wyłania się bardzo szeroki zakres potrzeb.

Tabl. 6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych według grup respondentów

Grupy użytkowników	Ogółem	Dane zaspakajają potrzeby użytkowników	
		razem	w %
Ogółem	1129	1039	92,0
Organizacje	732	683	93,3
administracja rządowa:	60	53	88,3
centralna	41	35	85,4
w województwie	19	18	94,7
administracja samorządowa szczebla:	589	560	95,1
wojewódzkiego	42	36	85,7
powiatowego	55	51	92,7
gminnego	492	473	96,1
inne organizacje	83	70	84,3
placówki naukowe/badawcze	6	6	100,0
uczelnie/szkoły	28	21	75,0
fundacje, stowarzyszenia	12	8	66,7
organizacje pracodawców	1	1	100,0
samorząd zawodowy	1	1	100,0
związki zawodowe	1	1	100,0
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe, instytucje finansowe	16	15	100,0
inna	18	17	93,8
Użytkownicy indywidualni	397	356	94,4

Organizacje wskazywały, że w spisie powinny być gromadzone m.in. następujące informacje:

- przyczyny migracji – zarobkowy, rodzinny, edukacyjny (powody wyjazdu, powrotu),
- skala powrotów z emigracji,
- charakterystyka – wykształcenie, wiek, płeć i źródła utrzymania migrantów,
- migracje w ramach aglomeracji (miasto – okolica poza miastem, kierunki),
- ujęcie migracji w sposób rzeczywisty nie formalny,
- migracje cudzoziemców,
- warunki życia i pracy imigrantów w kontekście ich warunków mieszkaniowych,
- wpływ warunków mieszkaniowych na migracje wewnętrzne,

- skala i kierunki migracji wewnętrznych (województwo, powiat, gmina) i zagranicznych uczniów szkół średnich, absolwentów szkół średnich, absolwentów szkół wyższych; analogicznie migracje mieszkańców regionów z zawodem deficytowym np. lekarz,
- struktura rodzin emigrantów (rodzaj pokrewieństwa, wiek, wykształcenie),
- status zatrudnienia migrantów przed migracją,
- migracje wahadłowe – osoby mieszkające w kraju ale pracujące za granicą (przebywające określony czas w miesiącu/ roku) niekoniecznie w momencie spisu.

Wielokrotnie wskazywano, że powinny być badane rzeczywiste migracje, nie tylko takie, które są oparte o fakt zameldowania/wymeldowania. Podkreślano potrzebę dostępności danych ze wszystkich wskazanych tematów dla gmin.

Użytkownicy indywidualni również zgłaszali dodatkowe potrzeby, wymieniali m.in.:

- charakterystyka demograficzna, społeczna i ekonomiczna migrantów,
- dane powinny być bardziej szczegółowe i bardziej dostępne dla ogółu,
- czas pozostawiania członka rodziny za granicą, główne źródło dochodu: praca w Polsce/za granicą,
- motywacja wyjazdu (główny powód i dodatkowy), czy planuje stałe zamieszkanie za granicą lub w innym regionie Polski, w tym sam czy z rodziną; czy emigracja była powodem rozpadu rodziny/rozvodu bądź więzi rodzinnych,
- czy kiedykolwiek podczas migracji był Pan/Pani zmuszony do nocowania w przestrzeni publicznej; obiekcie/instytucji dla bezdomnych? Jak długo? Ile razy? W kraju? Za granicą?
- zgodność pracy podejmowanej za granicą/w Polsce z wykształceniem i kwalifikacjami – do poziomu powiatu,
- czy osoba wyjechała sama czy z rodziną/dziećmi; motywy wyjazdu zagranicznego; czy zamierza wyjechać na stałe za granicę; co by musiało się zmienić w kraju, aby została; stan relacji rodzinnych spowodowanych wyjazdami - czy planuje rozwód,
- rok migracji,
- migracje wewnątrzmijskie.

Użytkownicy indywidualni – podobnie jak przedstawiciele organizacji – podkreślali, że potrzebna jest wiedza o migracjach rzeczywistych, a nie „urzędowo stwierdzonych”. Stwierdzali, że „obecne dane o liczbie mieszkańców gmin są bardzo niedokładne”.

8.7. Alternatywne źródła danych

Ponad 21% z 1131 uczestników konsultacji korzystających z danych GUS poinformowało, że korzysta jeszcze z innych danych dotyczących badanego obszaru. Taka informacja znalazła się w 242 ankietach. Około 20% korzystających z dodatkowych źródeł (49 jednostek,) uznało, że dane te mogą zastąpić dane ze spisu. Oznacza to, że tylko 4% użytkowników danych GUS uważa, że inne źródła mogą zastąpić dane ze spisu.

Dodatkowo, 118 jednostki stwierdziło, że nie korzysta z danych GUS, ale korzysta z innych danych. Prawie 68% z nich (80 jednostek) stwierdziło, że dane te nie mogą zastąpić danych ze spisu.

Łącznie 360 jednostek korzystało z innych źródeł danych, 76% z nich uznało, że źródła te nie mogą zastąpić danych spisowych.

Jednostki korzystające z innych danych podawały z jakich źródeł korzystają. Były to zarówno źródła administracyjne: jak rejestr PESEL, rejestr mieszkańców i rejestr zamieszkania cudzoziemców, dane Urzędu do Spraw Cudzoziemców, własne źródła – własne bazy danych, własne systemy informacji, jak i wyniki badań innych instytucji, np. badania NBP, Banku Światowego, Centrum Badań na Migracjami, raport Diagnoza Społeczna lub zleczone ekspertyzy.

Respondenci wymieniali również jako źródło wiedzy o migracjach: sondaże, „rozeznanie wśród mieszkańców”, audycje radiowe, prasę telewizyjną, Internet, informacje od klientów.

Wskazane przez respondentów źródła danych mogą tylko w ograniczonym zakresie dostarczyć danych z omawianego obszaru tematycznego (np. o jakimś wycinku obszaru).

8.8. Proponowane zestawienia danych

Respondenci mieli możliwość zaproponowania własnych zestawień, które zaspakajałyby ich potrzeby informacyjne w obszarze „migracje wewnętrzne i zagraniczne”. Zaproponowane układy są zróżnicowane i odpowiadają zakresowi działania poszczególnych instytucji. Większość wskazanych zestawień zawierały wskazanie gminy jako poziomu dostępności danych.

Uczelnie wskazywały m.in.:

- źródło utrzymania, długookresowa imigracja, powierzchnia użytkowa mieszkania (poziom dostępności – powiat),
- płeć, rodzaj działalności miejsca pracy, migracje wewnętrzne (gmina),
- miejsce zamieszkania, płeć, długookresowa emigracja, (gmina),
- miejsce zamieszkania, długookresowa emigracja, kraj wyjazdu (gmina),
- płeć, poziom wykształcenia, migracje wewnętrzne (gmina),
- imigracja długookresowa korelowana z wiekiem, płcią, typem rodziny, rodzajem mieszkania, zatrudnienia imigrantów itp. (gmina).

W szczególności, Uniwersytet Warszawski postulował korelowanie m.in. zmiennych: wiek, płeć, typ rodziny, rodzaj mieszkania, informacje o osobach migrujących z gospodarstwa, zatrudnienie imigrantów – dane na poziomie gminy.

Oddziały Straży Granicznej:

- miejsce zamieszkania, kraj obywatelstwa, kraj wyjazdu (gmina),
- miejsce zamieszkania, kraj wyjazdu, przynależność narodowo-etniczna (gmina),
- płeć, obywatelstwo, kraj wyjazdu (gmina),

Urzędy gmin:

- krótkookresowa imigracja, wielkość gospodarstwa domowego (gmina),

- krótkookresowa emigracja, wielkość gospodarstwa domowego (gmina),
- miejsce zamieszkania, migracje wewnętrzne (gmina, jako wkład do dokumentów strategicznych),
- płeć, krótko- i długookresowa imigracja (gmina, do sporządzania strategii gminy)
- płeć, krótko- i długookresowa emigracja (poziom i cel – jak wyżej).

Powiatowy Urząd Pracy:

- krótkookresowa imigracja oraz krótkookresowa emigracja według wielkości gospodarstwa domowego (kraj, do opracowywania strategii, planów w zakresie polityki rynku pracy i wykorzystania funduszy europejskich).

NFZ:

- płeć, kraj wyjazdu, długookresowa emigracja (gmina, do określenia i zabezpieczenia właściwego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej).

Uczestnicy indywidualni wymieniali m.in. na następujące korelacje:

- niepełnosprawność, długookresowa imigracja (gmina),
- niepełnosprawność, migracje wewnętrzne (gmina),
- kontynuacja nauki, migracje wewnętrzne, (kraj, zwykła ciekawość jak wiele osób migruje w celu kontynuacji nauki).

8.9. Podsumowanie w obszarze „Migracje wewnętrzne i zagraniczne”

Tematy z obszaru migracji wewnętrznych i zagranicznych są bardzo istotne i często wykorzystywane przez użytkowników. Są im niezbędne głównie w celu zaspokojenia potrzeb informacyjnych, podejmowania decyzji w obszarze działalności jednostki, planowania, budowy i monitorowanie strategii, opracowywania polityk, spełnienia wymogów wynikających z przepisów prawnych, a także poszerzenia wiedzy i edukacji.

Istnieje zapotrzebowanie na dane ze wszystkich zaproponowanych tematów, w szczególności na dane dotyczące migracji wewnętrznych, imigracji długookresowej i emigracji długookresowej na pobyt czasowy.

Użytkownicy potrzebują danych o migracjach rzeczywistych, a nie tylko zarejestrowanych. Większość użytkowników danych z tego obszaru potrzebuje informacji na poziomie gminy. Respondenci uznali, że zakres zaproponowanych tematów zaspokaja ich potrzeby. Wykorzystanie innych źródeł danych (spoza GUS) jest stosunkowo niewielkie, źródła te dla większości ich użytkowników nie mogą zastąpić danych ze spisu w pełnym stopniu.

9. NARODOWOŚĆ, JĘZYK I WYZNANIE

9.1. Charakterystyka obszaru

Obszar tematyczny „Narodowość, język i wyznanie” wynikał bezpośrednio z doświadczeń badania spisowego w 2011 r., w którym ukonstytuował się w zasadzie jego zakres przedmiotowy, obejmując cztery szczegółowe tematy (zmienne):

- 1) przynależność narodowo-etniczna
- 2) język kontaktów domowych
- 3) język ojczysty
- 4) przynależność do wyznania religijnego.

Zagadnienia należące do tej grupy tematycznej mają stosunkowo słabo ugruntowaną pozycję w historii powojennych spisów powszechnych, albowiem tylko narodowość i język kontaktów domowych uwzględniono w badaniach spisowych od 2002 roku, natomiast pytanie o język ojczysty i wyznanie zadano dopiero w ostatnim – NSP 2011. Na tle ogółu tematów badanych w spisach cechy należące do sfery etniczno-wyznaniowej wyróżnia dość specyficzny status, na który składa się ich wysoce subiektywny, deklaracyjny i tożsamościowy charakter, a co za tym idzie - duża sensytywność.

W kontekście oceny stopnia wykorzystania danych z omawianego obszaru, warto również zauważyć, że w odróżnieniu od większości tematów spisowych informacje z obszaru etniczno-wyznaniowego cechuje brak wyraźnego, jednoznacznego i bezpośredniego przełożenia na wymiar gospodarczy. Kwestie etniczno-wyznaniowe mają natomiast silne i szerokie uwarunkowania społeczne i polityczne, a w ostatnich latach wzrosło ich znaczenie w wymiarze bezpieczeństwa państwa.

Inną ważną własnością danych dotyczących etniczności i wyznania jest to, że choć stanowią przykład zmiennych wielokategorialnych (każda z cech obejmuje od ponad 150 do ponad 300 rodzajów kategorii, np. autoidentyfikacji narodowościowych), to ich szczególny walor w przypadku ludności Polski wynika w fakcie, że stanowią kryterium wyznaczania i określenia proporcji w ramach swoistych, społecznie i kulturowo doniosłych dychotomii typu: „większość-mniejszość”. Wydaje się, że jakkolwiek dane etniczne i wyznaniowe odnoszą się i charakteryzują całą ludność kraju, to właśnie z perspektywy mniejszości – narodowych, językowych i wyznaniowych – jako zjawisk ogólnie rzadkich, wyniki badań masowych statystyki publicznej z obszaru etniczno-wyznaniowego znajdują szczególne zainteresowanie.

9.2. Rodzaj wykorzystywanych danych

Wyniki konsultacji społecznych wskazują, że 1129 respondentów zadeklarowało, iż korzysta z danych należących do obszaru "Narodowość, język i wyznanie", co stanowi niecałe 24% ogółu ankietowanych (patrz tabl.1). Jakkolwiek przywołany odsetek, sytuje problematykę etniczno-wyznaniową w grupie obszarów tematycznych obdarzonych niższym poziomem zainteresowania, to jednak sięgający blisko ¼ udział wykorzystujących z danych z tego obszaru tematycznego w całej, nie do końca przecież określonej, zbiorowości uczestników badania, ma swoją wymowę - uzasadniającą, jak się zdaje, uwzględnienie tego

obszaru w badaniu spisowym. Jeśli natomiast odnieść liczbę wskazań z obszaru etniczno-wyznaniowego do liczącej 3710 osób respondentów subpopulacji użytkowników danych GUS z któregokolwiek z zaproponowanych obszarów tematycznych (wskazujący przynajmniej jeden obszar tematyczny), udział korzystających z danych o narodowości i wyznaniu wzrasta do poziomu 1/3.

Tabl. 1. Stosunek uczestników badania konsultacyjnego do danych GUS z obszaru: "Narodowość, język i wyznanie"

Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek			
		ogółu ankietowanych	korzystających z danych GUS - przynajmniej w zakresie jednego obszaru tematycznego	korzystających z danych GUS w omawianym obszarze	zajmujących stanowisko wobec zmiennych z omawianego obszaru
Ogółem	5209	100,0	x	x	x
Korzysta z danych GUS - przynajmniej w zakresie jednego obszaru tematycznego	3710	71,2	100,0	x	x
Zadeklarowało korzystanie z danych GUS z obszaru "Narodowość, język i wyznanie"	1229	23,6	33,1	100,0	x
Zajęło stanowisko wobec zmiennych z obszaru "Narodowość, język i wyznanie"	649	12,5	17,5	52,8	100,0
Wykorzystuje przynajmniej jedną zmienną z obszaru "Narodowość, język i wyznanie", w tym:	477	9,2	12,9	38,8	73,5
Przynależność narodowo-etniczna	425	8,2	11,5	34,6	65,5
Język kontaktów domowych	306	5,9	8,2	24,9	47,1
Język ojczysty	362	6,9	9,8	29,5	55,8
Przynależność do wyznania religijnego	346	6,6	9,3	28,2	53,3
Nie wykorzystuje żadnej z zaproponowanych zmiennych z obszaru "Narodowość, język i wyznanie"	172	3,3	4,6	14,0	26,5
Nie zajęło żadnego stanowiska wobec zmiennych w obszarze "Narodowość, język i wyznanie"	580	11,1	15,6	47,2	x

Stosunkowo duża część deklarujących korzystanie z danych GUS z dziedziny etniczności i wyznania nie podjęła trudu kontynuowania udziału w ankiecie, tak że wyczerpujące stanowisko wobec danych z tego obszaru tematycznego – w tym przede wszystkim wobec poszczególnych zmiennych – zajęło ostatecznie tylko 649 ankietowanych, czyli niecałe 53% zadeklarowanych użytkowników danych etniczno-wyznaniowych, i tylko 12,5% – ogółu ankietowanych. Sytuacja ta nieco utrudnia, ale nie uniemożliwia analizy postaw użytkowników do danych ze spisu i innych badań GUS z zakresu etniczności i wyznania. Siłą rzeczy jednak, ta przywołana grupa 649 respondentów będzie stanowi podstawę do rozpoznania niektórych szczegółowych potrzeb użytkowników w odniesieniu do danych z obszaru tematycznego „Narodowość, język i wyznanie”.

Na podstawie deklaracji wskazanej grupy respondentów można wnioskować, że największym zainteresowaniem odbiorców danych spisowych w omawianym obszarze cieszy się przynależność narodowo-etniczna, wskazywana przez 425 respondentów, czyli 65,5% użytkowników danych etniczno-wyznaniowych, którzy wyczerpująco określili swoje potrzeby informacyjne. Nieco rzadziej potwierdzono wykorzystywanie danych dotyczących języka ojczystego (55,8%) oraz wyznania (53,3%), a jeszcze w nieco mniejszym stopniu potwierdzano zapotrzebowanie na informacje z zakresu języka kontaktów domowych (47,1%). Należy jeszcze zauważyć, że grupa 172 respondentów, stanowiąca 26,5% użytkowników danych z omawianego obszaru tematycznego, odnosząc się do poszczególnych zmiennych wykazała brak zainteresowania którąkolwiek z nich.

Tabl. 2. Zakres korzystania z danych GUS z obszaru: "Narodowość, język i wyznanie" według typu użytkowników

Czy wykorzystuje dane ze spisu lub innych badań GUS w obszarze "Narodowość, język i wyznanie"	Respondenci ogółem		Korzystający z danych GUS przynajmniej w zakresie jednego obszaru tematycznego	
		% pionowo		% pionowo
Badani ogółem	5209	100,0	3710	100,0
Tak	1229	23,6	1229	33,1
Nie	3980	76,4	2481	66,9
Organizacje	2339	100,0	1885	100,0
Tak	536	22,9	536	28,4
Nie	1803	77,1	1349	71,6
Użytkownicy indywidualni	2870	100,0	1825	100,0
Tak	693	24,1	693	38,0
Nie	2177	75,9	1132	62,0

Z punktu widzenia prowadzonych analiz nieodzowne wydaje się przedstawienie zapotrzebowania na informacje o narodowości, języku i wyznaniu w kontekście typu uczestników badania konsultacyjnego (patrz tabl.2). Wypada zatem odnotować, że korzystanie z danych z obszaru „narodowość, język i wyznanie” zadeklarowało 536 respondentów instytucjonalnych, a zatem 22,9% wszystkich organizacji biorących udział w badaniu, ale jednocześnie – 28,4% ogółu takich organizacji, które w jakimkolwiek zakresie zaliczyły się do grona użytkowników danych GUS, tj. zasygnalizowały używanie danych GUS z przynajmniej jednego obszaru tematycznego. Z kolei użytkownicy indywidualni danych etniczno-wyznaniowych w liczbie 693 osób, stanowili 24,1% ogółu indywidualnych uczestników badania oraz 38% tych spośród nich, którzy zadeklarowali używanie danych statystyki publicznej z któregośkolwiek zaproponowanego w ankiecie obszaru tematycznego.

9.3. Uczestnicy konsultacji

Stosując nieco inne podejście, ujmujące kwestię typu respondentów z perspektywy już tylko grupy użytkowników danych etniczno-wyznaniowych, należy odnotować, że wśród ogółu deklarujących korzystanie z danych z zakresu narodowości i wyznania 43,6% stanowią organizacje, zaś 56,4% – użytkownicy indywidualni (patrz tabl.3). Z kolei użytkownicy

instytucjonalni to przede wszystkim przedstawiciele administracji samorządowej (33,4%) – głównie szczebla gminnego (26,7%), dużo rzadziej natomiast byli to reprezentanci administracji rządowej (3,7%). Różne inne kategorie podmiotów zbiorowych obejmowały w sumie 6,5% ogółu respondentów deklarujących korzystanie z danych etniczno-wyznaniowych, i w zasadzie odpowiednio reprezentowały prawie wszystkie typy organizacji występujących wśród ogółu ankietowanych.

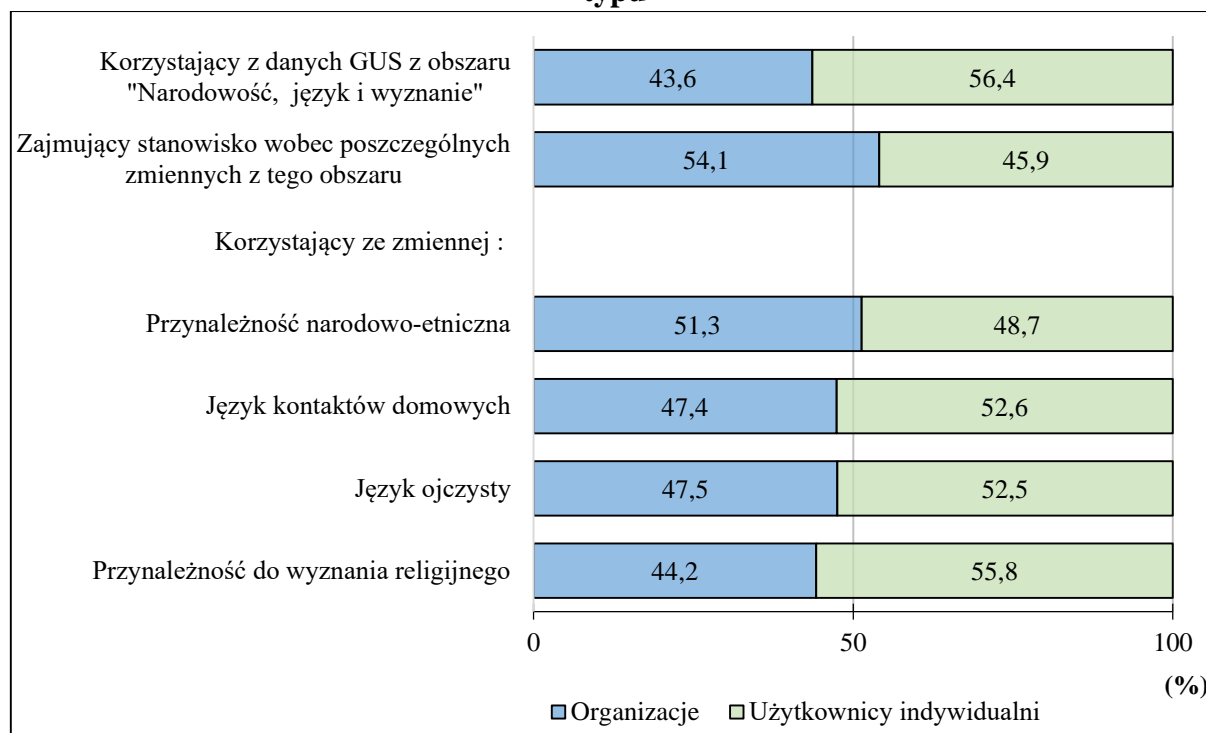
Tabl. 3. Uczestnicy badania oraz użytkownicy danych GUS z obszaru "Narodowość, język i wyznanie" według typu

Typ respondenta /użytkownika	Respondenci ogółem		Użytkownicy danych GUS z obszaru: "Narodowość, język i wyznanie"		W tym zajmujący stanowisko wobec poszczególnych zmiennych z tego obszaru	
		%		%		%
OGÓLEM	5209	100,0	1229	100,0	649	100,0
Organizacje	2339	44,9	536	43,6	351	54,1
administracja rządowa	305	5,9	46	3,7	37	5,7
centralna	152	2,9	32	2,6	27	4,2
w województwie	153	2,9	14	1,1	10	1,5
administracja samorządowa szczebla:	1751	33,6	410	33,4	261	40,2
wojewódzkiego	143	2,8	37	3,0	23	3,5
powiatowego	211	4,1	45	3,7	26	4,0
gminnego	1397	26,8	328	26,7	212	32,7
inne organizacje, w tym:	283	5,4	80	6,5	53	8,2
placówki naukowe/badawcze	39	0,8	10	0,8	6	0,9
uczelnie, szkoły	85	1,6	22	1,8	17	2,6
fundacje, stowarzyszenia	32	0,6	19	1,6	12	1,8
Użytkownicy indywidualni	2870	55,1	693	56,4	298	45,9

Generalnie wypada zauważyć, że – przynajmniej pod względem głównych kategorii – profil ogółu użytkowników danych z obszaru etniczno-wyznaniowego niemal dokładnie oddaje strukturę według typu użytkownika wśród ogółu uczestników ankiety konsultacyjnej. Różni się natomiast, i to dość wyraźnie, profil tej grupy użytkowników danych z obszaru etniczno-wyznaniowego, którzy – poza ogólną deklaracją – wyczerpująco odnieśli się do omawianego obszaru tematycznego, kontynuując udział w ankiecie i zajmując stanowisko wobec szczegółowych kwestii obszaru etniczno-wyznaniowego, w tym do konkretnych zmiennych. Tę grupę „konsekwentnych” użytkowników informacji o narodowości, języku i wyznaniu znamionuje bowiem odmienny od ogółu deklarujących zainteresowanie tym obszarem tematycznym (również od ogółu respondentów) rozkład udziałów podstawowych typów użytkownika – charakteryzujący się ilościową przewagą organizacji (54,1%) nad osobami prywatnymi (45,9%). Takie odwrócenie proporcji typów użytkowników oznacza w istocie, że spośród deklaracyjnych użytkowników danych o etniczności i wyznaniu relatywnie większym

zainteresowaniem, przejawiającym się gotowością do pełnego ustosunkowania się do wskazanego obszaru tematycznego, wykazywali się przedstawiciele organizacji.

Wykres 1. Użytkownicy danych GUS z obszaru „Narodowość, język i wyznanie” według typu

Omawiając kwestię typu użytkowników z perspektywy poszczególnych zmiennych z obszaru etniczności i wyznania (patrz wykres 1), należy zauważyć, że jedynie wśród respondentów korzystających ze zmiennej „przynależność narodowo-etniczna” nieznacznie większym udziałem odznaczają się organizacje, obejmując 51,5% tej grupy. W przypadku pozostałych zmiennych nieznacznie przeważają użytkownicy indywidualni, a udział podmiotów instytucjonalnych kształtuje się na poziomie 47,5% – wśród użytkowników danych dotyczących języka kontaktów domowych i języka ojczystego oraz 44% – w gronie korzystających ze zmiennej „przynależność do wyznania religijnego”.

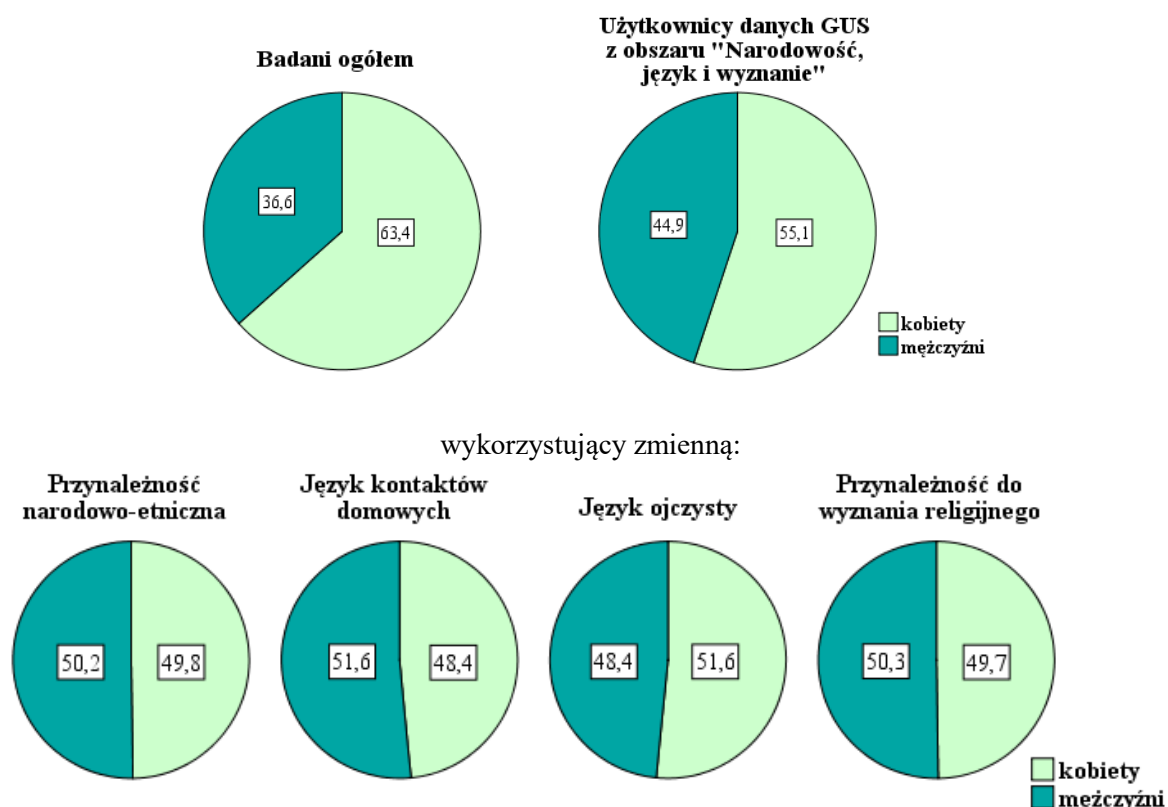
Na podstawie przeglądu społeczno-demograficznych charakterystyk indywidualnych użytkowników danych etniczno-wyznaniowych (patrz tabl. 4) można skonstatować, że wśród osób deklarujących korzystanie z danych pochodzących ze spisu lub innych badań GUS z obszaru etniczności i wyznania nieznacznie przeważają kobiety (55%), a prawie ¾ osób z tej grupy mieści się w przedziale wieku 20-49 lat. Użytkownicy danych z omawianego obszaru tematycznego wywodzą się na ogół z większych miast, liczących co najmniej 100 tys. mieszkańców (52,5%), rzadziej – wsi (21%) lub małych miast (18%). Pod względem statusu społeczno-zawodowego wśród indywidualnych użytkowników informacji z zakresu etniczności i wyznania dominują osoby pracujące (76%), choć adekwatną reprezentację znajduje wśród nich kategoria „uczniowie i studenci” (16%).

Tabl. 4. Użytkownicy indywidualni danych GUS z obszaru "Narodowość, język i wyznanie" według cech społeczno-demograficznych

Wyszczególnienie	Respondenci ogółem		Użytkownicy danych GUS z obszaru: "Narodowość, język i wyznanie"		W tym zajmujący stanowisko wobec poszczególnych zmiennych z tego obszaru	
		%		%		%
OGÓLEM	2870	100,0	693	100,0	298	100,0
Płeć						
kobieta	1820	63,4	382	55,1	165	55,4
mężczyzna	1050	36,6	311	44,9	133	44,6
Wiek						
mniej niż 20 lat	56	2,0	20	2,9	8	2,7
20-29	560	19,5	169	24,4	61	20,5
30-39	927	32,3	189	27,3	76	25,5
40-49	622	21,7	159	22,9	78	26,2
50-59	480	16,7	99	14,3	41	13,8
60 i więcej lat	225	7,8	57	8,2	34	11,4
Status społeczno-zawodowy						
uczeń/student	247	8,6	113	16,3	43	14,4
pracujący	2469	86,0	527	76,1	230	77,2
bezrobotny	43	1,5	15	2,2	6	2,0
na rencie/emeryturze	62	2,2	23	3,3	11	3,7
inny	49	1,7	15	2,2	8	2,7
Miejsce zamieszkania						
wieś	688	24,0	145	20,9	57	19,1
miasto do 50 tys. mieszkańców	591	20,6	125	18,0	53	17,8
miasto do 50-100 tys. mieszkańców	224	7,8	60	8,7	27	9,1
miasto powyżej 100 tys. mieszkańców	1367	47,6	363	52,4	161	54,0

Na tle ogółu respondentów indywidualnych (patrz wykres 2) użytkowników danych z obszaru „Narodowość, język i wyznanie” wyróżnia przede wszystkim większy – bliższy wyrównaniu proporcji płci – udział mężczyzn (45% wobec 36,5% wśród ogółu respondentów), jak również – dwukrotnie wyższy odsetek studentów i uczniów (16,5 wobec 8,5), a w konsekwencji wyraźnie niższy – osób pracujących (76 wobec 86). Indywidualnych użytkowników danych o etniczności i wyznaniu cechuje również nieznacznie większa niż wśród ogółu badanych reprezentacja mieszkańców dużych miast (52,5% wobec 47,5%).

Wykres 2. Użytkownicy indywidualni danych GUS z obszaru „Narodowość, język i wyznanie” według płci (w%)

Charakterystyki indywidualnych użytkowników w odniesieniu do poszczególnych zmiennych z dziedziny etniczno-wyznaniowej wykazują dużą zbieżność i w zasadzie odzwierciedlają rozkłady cech społeczno-demograficznych dla ogółu użytkowników danych z tego obszaru. Choć warto może zauważyć, że grupy osób wskazujących zainteresowanie każdą z czterech zmiennych charakteryzują się podobną, a przy tym niemal wyrównaną strukturą płci, zatem ogólnie biorąc znamionują je wyższe udziały mężczyzn, niż wśród ogółu indywidualnych użytkowników danych z omawianego obszaru, a tym bardziej – niż wśród ogółu badanych.

9.4. Pożądany poziom dostępności danych

Użytkowników danych GUS z poszczególnych obszarów tematycznych indagowano w kwestii niezwykle ważkiej z punktu widzenia metodologii spisu, którą niewątpliwie stanowi terytorialny poziom dostępności wyników spisu. Warto zaznaczyć, że respondenci zajmując stanowisko w tej sprawie, odnosili się do każdej konkretnej zmiennej w ramach danego obszaru.

Przegląd preferencji w zakresie postulowanego poziomu dostępności wyników spisu wśród użytkowników danych etniczno-wyznaniowych jednoznacznie wskazuje (patrz tabl. 5), że najbardziej pożądanym byłby poziom gmin. Niezależnie bowiem od rodzaju zmiennej dominuje udział wskazań właśnie tej jednostki terytorialnej, kształtujący się od 38%

w odniesieniu do zmiennej „przynależności do wyznania religijnego” do 44,5% w przypadku przynależności narodowo-etnicznej. Dużo rzadziej natomiast i mniej więcej w podobnym stopniu użytkownicy zmiennych etniczno-wyznaniowych preferowali agregację danych na poziomie każdej z większych jednostek obszarowych: w zależności od zmiennej udziały wskazań obszaru całego kraju wahały się w przedziale 8-9,5% , województw – 7,5-9%, a powiatów – 7,5-8%. Mniej więcej w podobnym zakresie (od 5,5% do 7,5%) respondenci w odniesieniu do poszczególnych zmiennych etniczno-wyznaniowych wybierali kategorię „inny” i wyrażali w sposób opisowy (otwarty) swoje oczekiwania co do poziomu dostępności danych. Nadspodziewanie często użytkownicy danych z zakresu etniczności i wyznania wykazywali się brakiem poglądu na temat poziomu dostępności poszczególnych zmiennych obszaru, wskazując kategorię „nie wiem” (21,5% do 32,5%).

Tabl. 5. Uczestnicy konsultacji w obszarze „Narodowość, język i wyznanie” według rodzaju zmiennej oraz wskazań terytorialnego poziomu dostępności danych.

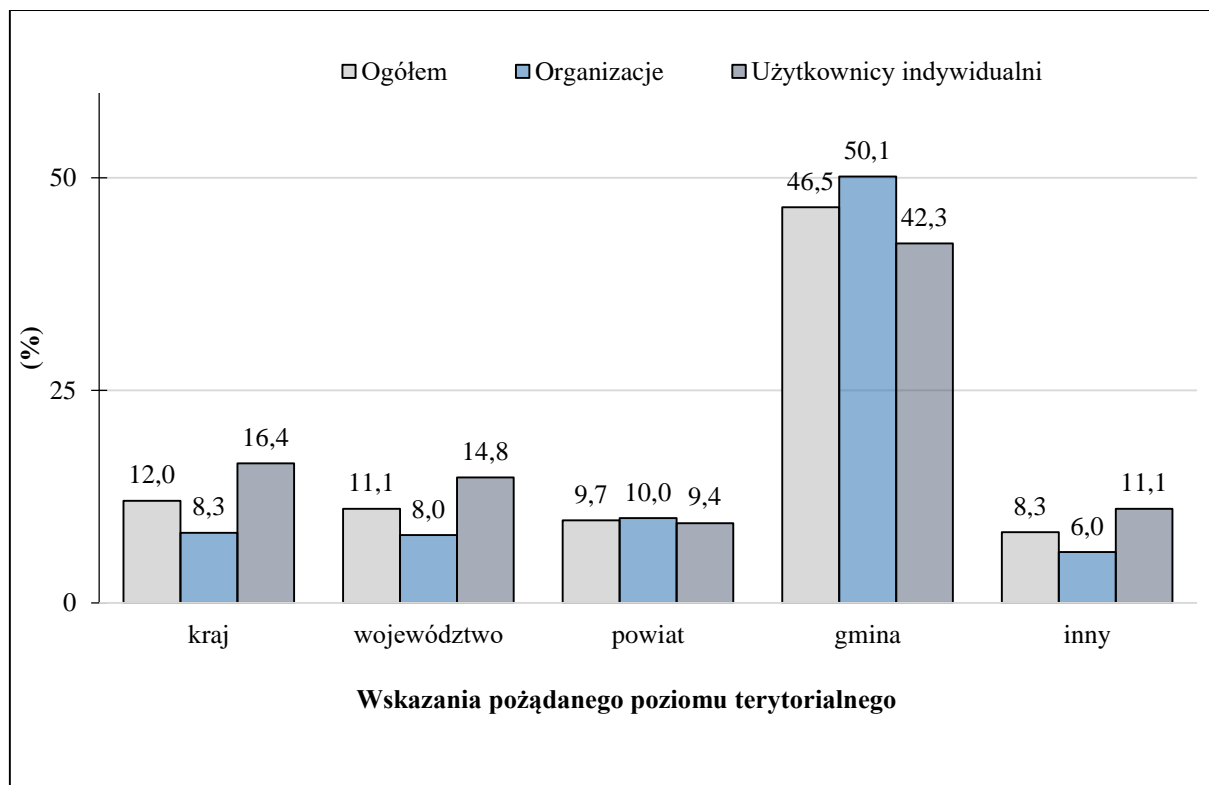
Zamienna	Postulowany terytorialny poziom dostępności danych						
	Ogółem	kraj	województwo	powiat	gmina	inny	nie wiem
	w liczbach absolutnych						
Przynależność narodowo-etniczna	649	60	60	53	289	48	139
Język kontaktów domowych	649	51	49	50	249	39	211
Język ojczysty	649	63	50	53	257	35	191
Przynależność do wyznania religijnego	649	60	56	51	247	36	199
	w % poziomo						
Przynależność narodowo-etniczna	100,0	9,2	9,2	8,2	44,5	7,4	21,4
Język kontaktów domowych	100,0	7,9	7,6	7,7	38,4	6,0	32,5
Język ojczysty	100,0	9,7	7,7	8,2	39,6	5,4	29,4
Przynależność do wyznania religijnego	100,0	9,2	8,6	7,9	38,1	5,6	30,7

Ujęcie sumaryczne preferencji ankietowanych użytkowników danych etniczno-wyznaniowych, w którym uwzględniano wskazania danego poziomu terytorialnych w obrębie którejkolwiek ze zmiennych etniczno-wyznaniowych¹, podkreśla jeszcze bardziej doniosłą pozycję gminy, jako jednostki odniesienia dla danych z omawianego obszaru tematycznego (patrz wykres 3). Albowiem liczba wskazujących – niezależnie od rodzaju zmiennej – strukturę gmin jako poziomu terytorialnej dostępności danych stanowi 46,5% ogółu użytkowników zmiennych etniczno-wyznaniowych, podczas gdy analogiczne udziały w odniesieniu do poziomu: kraju to 12% , województwa – 11%, zaś powiatu – 8,5%. Uwzględnienie w tym syntetycznym podejściu zróżnicowania preferencji według typu respondenta pozwala skonstatować, że użytkownicy instytucjonalni danych z obszaru etniczno-wyznaniowego zauważalnie częściej niż indywidualni postulują dostępność danych na poziomie gminy (50% wobec 42,5%), rzadziej natomiast na poziomie kraju (8,5% wobec 16,5%), jak i województw

¹ Zastosowano podejście typu *multi-response*, polegające na zliczaniu wystąpień danej kategorii (w tym wypadku poziom terytorialny) w obrębie kilku zmiennych (tu 4 zmienne), przy czym w przypadku, gdy dla danej obserwacji (tu osoba) dana kategoria występuje więcej niż w jednej zmiennej - zostaje zaliczona tylko raz.

(8% wobec 15%). Warto również jeszcze zauważyć, że użytkownicy indywidualni relatywnie częściej niż organizacje proponowali poziom dostępności danych spoza kategorii przedłożonych w ankiecie (11% wobec 6%).

Wykres 3. Preferencje uczestników konsultacji w obszarze „Narodowość, język i wyznanie” w zakresie terytorialnego poziomu dostępności danych – w ujęciu sumarycznym.

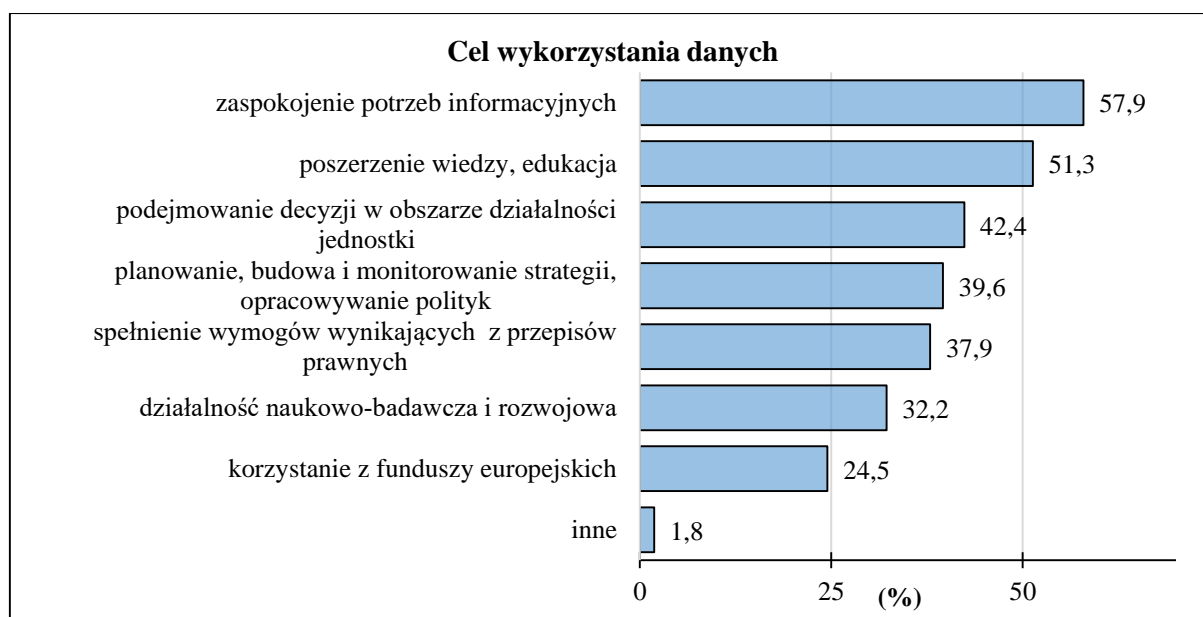

Ogólnie można podsumować, że użytkownicy danych etniczno-wyznaniowych dali wyraz dość wysokim oczekiwaniom co do przestrzennej szczegółowości wyników spisu. Warto bowiem zauważyć, że udziały wyborów gminy jako obszaru odniesienia dla danych – niezależnie od sposobu podejścia – zarówno w ujęciu sumarycznym, jak i w przypadku każdej z omawianych zmiennych przewyższają sumy wskazań wszystkich większych (nadrzędnych) jednostek terytorialnych. Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że wskazania kategorii „inny” na ogół oznaczają poziom terytorialny niższego rzędu niż gmina. Przegląd otwartych zapisów tekstowych (dookreśleń) respondentów wskazuje, że poza dosłownie kilkoma przypadkami, gdzie ankietowani wymieniali jednostki większe niż gmina, ale wynikające z innych, albo alternatywnych wobec oficjalnego podziałów terytorialnego państwa, nomenklatur – jak np. diecezja, region, obszar historyczny – na ogół były to określenia odnoszące się do bardzo różnych, ale mniejszych niż gmina obszarów. Wśród tych ostatnich najczęściej powtarzające się określenia odwoływały się do: miejscowości, wsi, sołectw, dzielnic, rejonów statystycznych, części miast (kilka określeń typu: „podział wewnątrzmijski”) lub dzielnic. Inne nieco rzadziej wymieniane tego typu jednostki to: obwody spisowe, obręby geodezyjne, ulice, parafie, części gmin, jednostki pomocnicze gmin, osiedla, etc. Przywoływano również jednostki potencjalnie równorzędne gminom jak np. miasto.

9.5. Cele wykorzystania danych

Rozkład odpowiedzi użytkowników danych etniczno-wyznaniowych na pytanie dotyczące sposobu wykorzystywania przez nich informacji z tego obszaru tematycznego wyraźnie wskazuje na wiodącą rolę celów poznawczych (patrz wykres 4). Dwa najchętniej wskazywane – bo przez ponad połowę użytkowników informacji z omawianego obszaru tematycznego – przeznaczenia danych etniczno-wyznaniowych, to „zaspokojenie potrzeb informacyjnych” (58%) oraz „poszerzenie wiedzy, edukacja” (52,5%). Wszystkie inne cele, mające – ogólnie rzecz ujmując – bardziej aplikacyjny charakter, były wskazywane przez mniej niż połowę użytkowników danych etniczno-wyznaniowych, przy czym trzy z nich – niewiele mniej niż połowę: „podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki” (42,5%), „planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk” (39,5%), „spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych” (38%). W nieco mniejszym zakresie – według opinii respondentów – dane o narodowości języku i wyznaniu mają zastosowanie w działalności naukowo-badawczej i rozwojowej (32%) oraz przy korzystaniu funduszy europejskich (24,5%).

Wykres 4. Uczestnicy konsultacji w obszarze „Narodowość, język i wyznanie” według celu wykorzystania danych

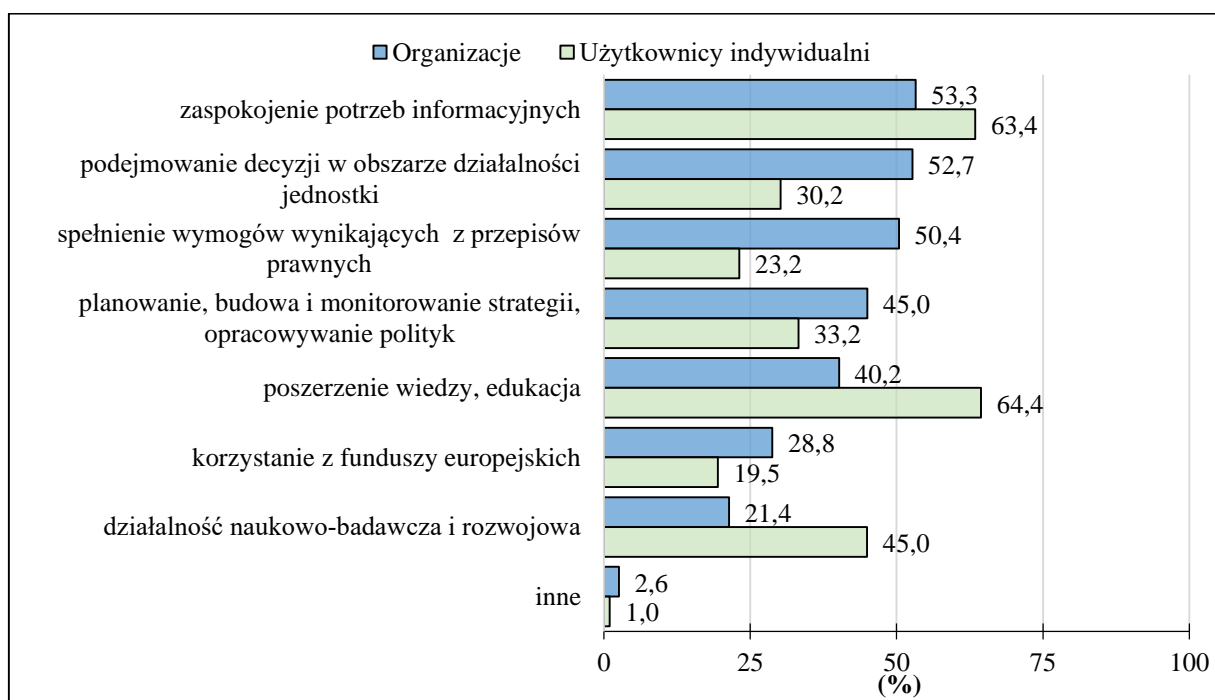

Z naturalnych względów sposoby wykorzystywania danych statystycznych uwarunkowane są typem ich użytkownika, co znalazło wyraz w pewnych przesunięciach akcentów w grupach użytkowników instytucjonalnych i indywidualnych, choć należy mieć na uwadze także i to, że część respondentów występujących w ankiecie pod statusem osoby prywatnej, *de facto* wykorzystuje dane statystyczne zawodowo, czyli w ramach jakichś podmiotów instytucjonalnych. Nie mniej jednak różnice wskazań w obrębie każdego rodzaju celów przedstawicieli obu grup użytkowników są wyraźne (patrz wykres 5).

Jak należało się spodziewać, użytkownicy indywidualni znajdowali większe niż organizacje zastosowanie dla danych etniczno-wyznaniowych w celach poznawczych, tj. jako środka do poszerzenia wiedzy i do edukacji, gdzie różnica wskazań sięgała prawie 25 punktów procentowych (64,5% wobec 40%) oraz do zaspokajania potrzeb informacyjnych (63,5% wobec 53,5%). Dość zaskakująca jest natomiast tak wyraźna – bo również bliska 25 punktów procentowych – przewaga użytkowników indywidualnych nad organizacjami pod względem udziału wskazań jako celu działalności naukowo-badawczej i rozwojowej 45% wobec 21,5%. Z kolei użytkownicy instytucjonalni odznaczali się większymi niż indywidualni udziałami przy wskazywaniu jako sposobu wykorzystania danych etniczno-wyznaniowych, takich działań i sytuacji jak:

- podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki (52,5% wobec 30%),
- spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych (50,5% wobec 23%),
- planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk (45% wobec 33%),
- korzystanie z funduszy europejskich (29% wobec 19,5%).

Wykres 5. Organizacje i użytkownicy indywidualni według celu wykorzystania danych z obszaru „Narodowość, język i wyznanie”

9.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

Zaskakująco pozytywne efekty przyniosło zadanie respondentom pytanie o to, czy dane z dziedziny narodowości, języka i wyznania w zaproponowanym zestawie zmiennych zaspakajają potrzeby informacyjne w rozpatrywanym obszarze tematycznym, na które zdecydowana większość, obejmująca 92% użytkowników danych etniczno-wyznaniowych, odpowiedziała twierdząco. W mniej więcej podobny sposób odnieśli się do tak przedłożonej kwestii przedstawiciele organizacji (93,5%), jak i użytkownicy indywidualni (90,5%).

9.7. Alternatywne źródła danych

Wszystkich uczestników – niezależnie od deklaracji dotyczącej korzystania z danych GUS z danego obszaru – zapytano o korzystanie ze źródeł innych niż statystyka publiczna. Zaledwie 143 respondentów – z ogólnej liczby 3211 udzielających na to pytanie odpowiedzi - potwierdziło korzystanie z alternatywnych źródeł informacji w zakresie danych o narodowości języku i wyznaniu. Zaledwie 28 respondentów spośród korzystających z alternatywnych stosunku do GUS źródeł danych o etniczności i wyznaniu, uznało, że mogą one zastąpić dane statystyki publicznej.

9.8. Podsumowanie w obszarze „Narodowość, język i wyznanie”

Problematyka etniczno-wyznaniowa choć nie cieszyła się największym zainteresowaniem zarówno ze strony użytkowników instytucjonalnych, jak też indywidualnych jest postrzegana jako ważna z perspektywy mniejszości – narodowych, językowych i wyznaniowych.

Podstawowe zmienne ujęte w ankiecie w przypadku większości respondentów zaspokajają ich potrzeby informacyjne z omawianego obszaru. Użytkownicy jako najmniejszy poziom podziału terytorialnego, który zaspokajałby ich potrzeby wskazywali gminę, a jako inny (poniżej gminy) podawali miejscowości, sołectwa, dzielnice, obwody spisowe, obręby geodezyjne, ulice, parafie, części gmin, jednostki pomocnicze gmin, osiedla, itp.

Generalnie użytkownicy nie widzą możliwości zastąpienia spisu ludności i mieszkań dla pozyskania danych w zakresie problematyki etniczno-wyznaniowej innymi alternatywnymi źródłami.

Zestawienia danych przedstawione przez respondentów są szczegółowymi układami zmiennych w większości na poziomie gmin, wykorzystywanymi przede wszystkim do zaspokojenia potrzeb informacyjnych, poszerzenia wiedzy oraz podejmowania decyzji w obszarze działalności jednostki, planowania, budowy i monitorowania strategii, opracowywania polityk oraz spełnienia wymogów wynikających z przepisów prawnych.

10. GOSPODARSTWA DOMOWE I RODZINY

10.1. Charakterystyka obszaru

Obszar gospodarstwa domowe i rodziny był reprezentowany w ankiecie przez następujące zmienne:

- wielkość gospodarstwa domowego (liczba osób w gospodarstwie domowym),
- typ gospodarstwa domowego (jednorodzinne, dwurodzinne, trzy i więcej rodzinne, nierodzinne: jednoosobowe, wieloosobowe),
- pozycja osoby w gospodarstwie domowym (osoby w gospodarstwach domowych: w rodzinach, nietworzące rodzin: mieszkające samotnie, z innymi osobami; osoby nietworzące gospodarstw domowych: w obiektach zbiorowego zakwaterowania, bezdomne),
- wielkość rodziny biologicznej (liczba osób w rodzinie),
- typ rodziny biologicznej (małżeństwa bez dzieci/z dziećmi, związki nieformalne bez dzieci/z dziećmi, samotni ojcowie z dziećmi, samotne matki z dziećmi),
- pozycja osoby w rodzinie (osoby pozostające w związkach: małżeńskich, nieformalnych; samotni rodzice; dzieci: żyjące z obojgiem rodziców, z jednym rodzicem; osoby nietworzące rodzin),
- tytuł prawny gospodarstwa domowego do zajmowanego mieszkania (ustalany na podstawie gospodarstw domowych zamieszkujących mieszkanie: własności mieszkania lub domu, spółdzielczego prawa do mieszkania, najmu, podnajmu, pokrewieństwa, innego).

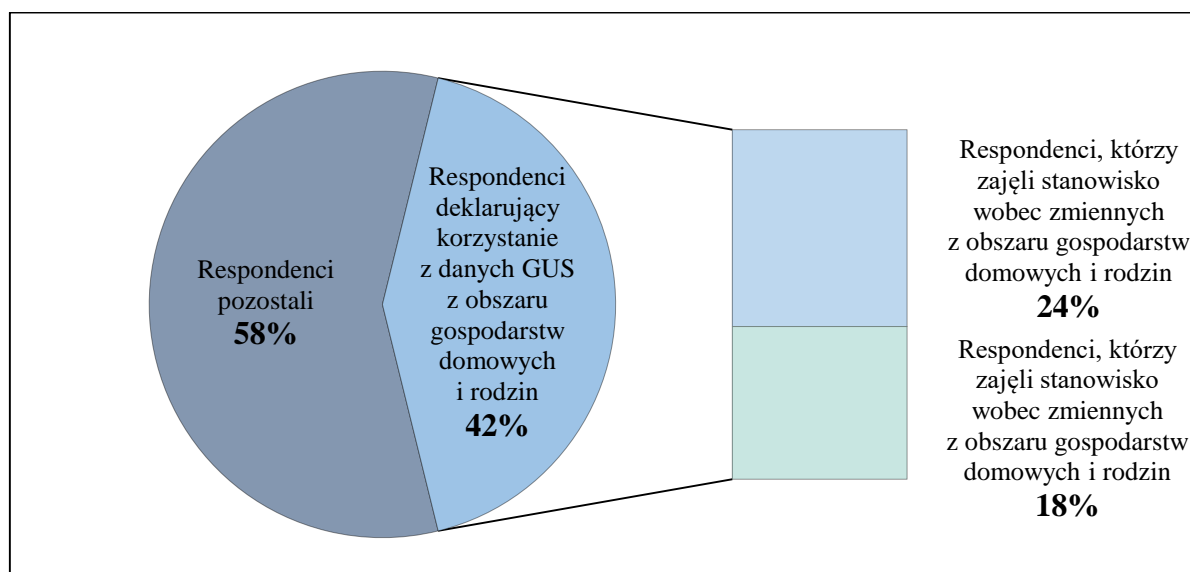
Zagadnienia dotyczące gospodarstw domowych i rodzin stanowią integralną część zakresu tematycznego spisów powszechnych przeprowadzanych w Europie i innych krajach świata. Obserwacje prowadzone przez lata ukazują zmiany w liczbie i strukturze rodzin i gospodarstw domowych oraz przyczyny tych zmian. Jednocześnie informacje pozyskane z tego obszaru pozwalają na analizę bardziej szczegółowych zagadnień, odnoszących się do przemian rodziny i wyzwań dla polityki społecznej.

10.2. Uczestnicy konsultacji

Spośród 5209 respondentów, którzy wzięli udział w konsultacjach społecznych do spisu ludności i mieszkań – 2204 (42% ogółu ankietowanych) zadeklarowało korzystanie w swojej pracy/działalności z danych GUS w zakresie tematyki dotyczącej gospodarstw domowych i rodzin (patrz Wykres 1).

Jednak nie wszyscy respondenci, którzy zadeklarowali korzystanie z danych GUS w zakresie gospodarstw domowych i rodzin wypełnili ankietę w części poświęconej omawianej tematyce. Uczyniło to 1241 ankietowanych, tj. 56% korzystających z danych z tego obszaru. Wśród respondentów, którzy zajęli stanowisko wobec zmiennych z omawianego obszaru dominowali użytkownicy instytucjonalni – 64%, tj. 800 ankiet (wobec 441 ankiet wypełnionych przez użytkowników indywidualnych).

Wykres 1. Uczestnicy konsultacji społecznych według stopnia zainteresowania obszarem gospodarstwa domowe i rodziny

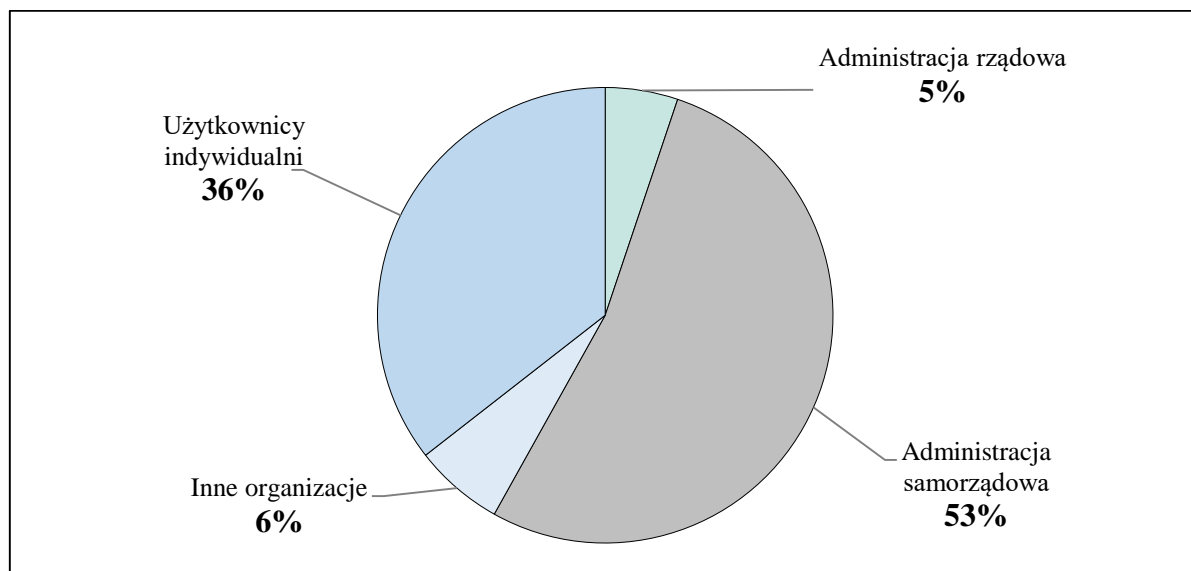
Szczegółowe dane dotyczące stosunku uczestników konsultacji społecznych do danych GUS z obszaru gospodarstw domowych i rodzin przedstawia Tabl. 1.

Tabl. 1. Stosunek uczestników konsultacji społecznych do danych GUS z obszaru gospodarstwa domowe i rodziny

Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek	
		ogółu ankietowanych	korzystających z danych GUS w obszarze
Ogółem	5209	100,0	x
Deklarujący korzystanie z danych GUS z obszaru gospodarstwa domowe i rodziny	2204	42,3	100,0
Zajęli stanowisko wobec zmiennych z obszaru gospodarstwa domowe i rodziny	1241	23,8	56,3
Wykorzystuje przynajmniej jedną zmienną z obszaru gospodarstwa domowe i rodziny:	1077	20,7	48,9
wielkość gospodarstwa domowego	970	18,6	44,0
typ gospodarstwa domowego	824	15,8	37,4
pozycja osoby w gospodarstwie domowym	507	9,7	23,0
wielkość rodziny biologicznej	740	14,2	33,6
typ rodziny biologicznej	547	10,5	24,8
pozycja osoby w rodzinie	476	9,1	21,6
tytuł prawny gospodarstwa domowego do zajmowanego mieszkania	758	14,6	34,4
Nie wykorzystuje żadnej z zaproponowanych zmiennych z obszaru gospodarstwa domowe i rodziny	164	3,1	7,4
Nie zajęli żadnego stanowiska wobec zmiennych w obszarze gospodarstwa domowe i rodziny	963	18,5	43,7

Z konsultacji wynika, że użytkownicy danych z zakresu gospodarstw domowych i rodzin to w 64% organizacje/institucje, a w 36% osoby indywidualne (patrz Wykres 2).

Wykres 2. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze gospodarstw domowych i rodzin według grup użytkowników

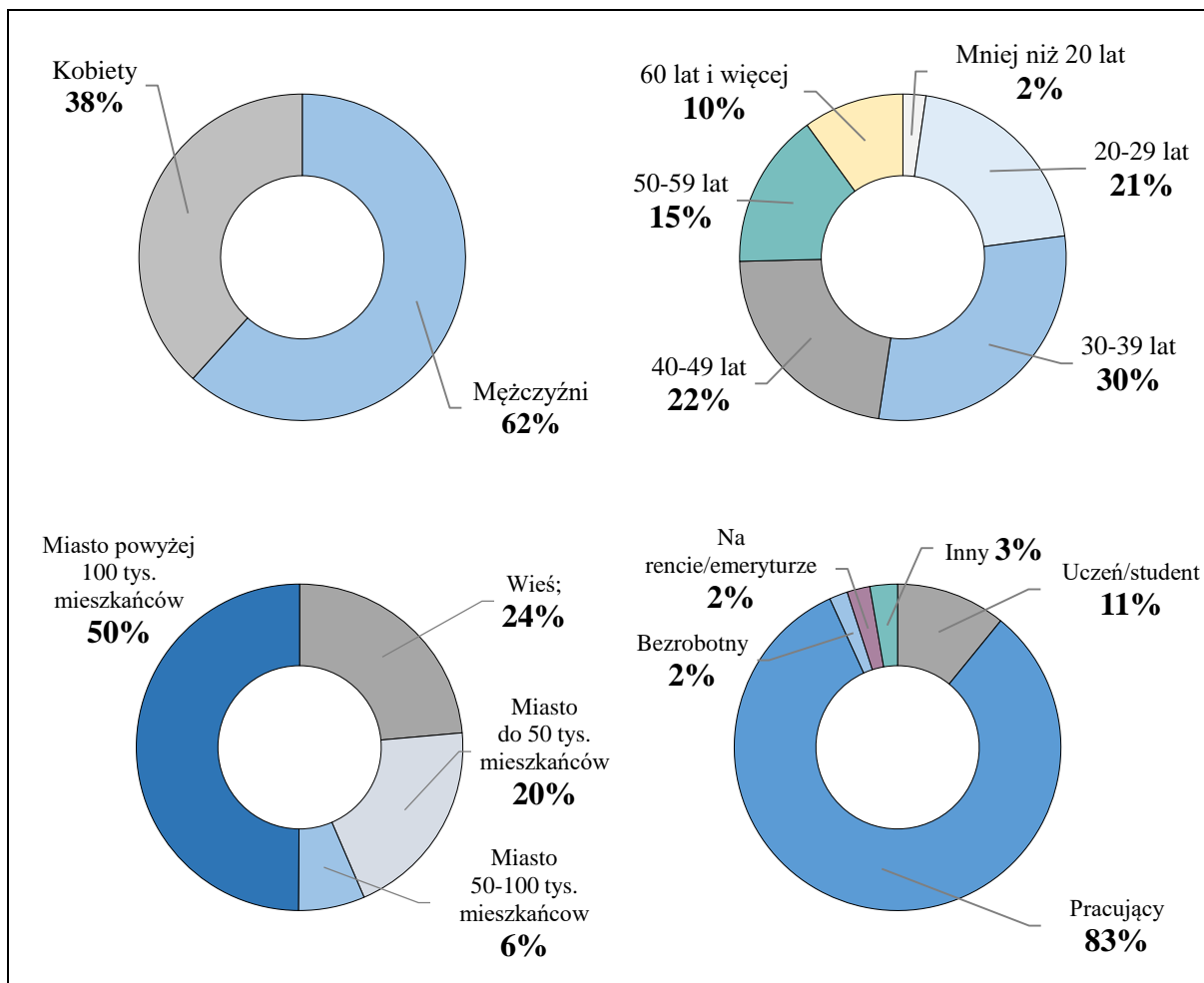

Spośród respondentów instytucjonalnych najliczniej w ankiecie reprezentowana była administracja samorządowa (blisko 70% ogółu użytkowników instytucjonalnych, którzy zajęli stanowisko wobec zmiennych z omawianego obszaru), ale z drugiej strony z danych tych wynika, że spośród 2,5 tys. gmin w Polsce w konsultacjach wzięła udział tylko co piąta z nich i co siódmy powiat (odpowiednio: 22% i 16%). Na kolejnych miejscach uplasowali się przedstawiciele administracji rządowej centralnej oraz jednostki samorządowe szczebla wojewódzkiego (odpowiednio: 6% i 5%). Z niewielkim zainteresowaniem ankieta spotkała się w środowisku naukowym – wypowiedziało się 5 placówek naukowych/badawczych (mniej niż 1% instytucji zainteresowanych tematyką gospodarstw domowych i rodzin) oraz 26 uczelni/szkół (nieco ponad 3% respondentów instytucjonalnych). Poza tym swoje stanowisko wobec zmiennych z omawianego obszaru zajęły: NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe oraz instytucje finansowe (17), fundacje i stowarzyszenia (12), związki zawodowe (4) oraz po jednym przedstawicielu organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i krajowych przedstawicielstw organizacji międzynarodowych oraz mediów.

Spośród 441 użytkowników indywidualnych, którzy wypełnili ankietę w części poświęconej gospodarstwom domowym i rodzinom dominowali mężczyźni (62% wobec 38% kobiet). Jeżeli chodzi o strukturę wieku użytkowników indywidualnych to najczęściej swoje stanowisko wobec tematyki gospodarstw domowych i rodzin zajmowały osoby w wieku 30-39 lat (30%), nieco rzadziej w wieku 40-49 lat i 20-29 lat (odpowiednio: 22% i 21%), następnie 50-59 lat (15%), 60 lat i więcej (10%), a najrzadziej wypowiedziały się osoby w wieku poniżej 20 lat (2%). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania indywidualnych uczestników konsultacji można stwierdzić, że w omawianym obszarze najczęściej wypowiadali się mieszkańcy miast liczących powyżej 100 tys. mieszkańców (50%), w mniejszym stopniu swoje stanowisko wyrazili mieszkańcy wsi i miast do 50 tys. mieszkańców (odpowiednio 24%

i 20%), a najrzadziej – mieszkańcy miast liczących od 50 do 100 tys. mieszkańców (6%). Analiza zbiorowości użytkowników indywidualnych z punktu widzenia ich statusu na rynku pracy wskazuje, że największą grupą, która wyraziła swoje stanowisko w omawianym obszarze były osoby pracujące (83%), a następnie uczniowie i studenci (11%). Najmniejsze zainteresowanie obszarem gospodarstwa domowe i rodziny wykazali bezrobotni, emeryci i renciści oraz inne osoby (2-3%) (patrz Wykres 3).

Wykres 3. Uczestnicy indywidualni konsultacji społecznych w obszarze gospodarstw domowych i rodzin według płci, wieku, miejsca zamieszkania i statusu na rynku pracy

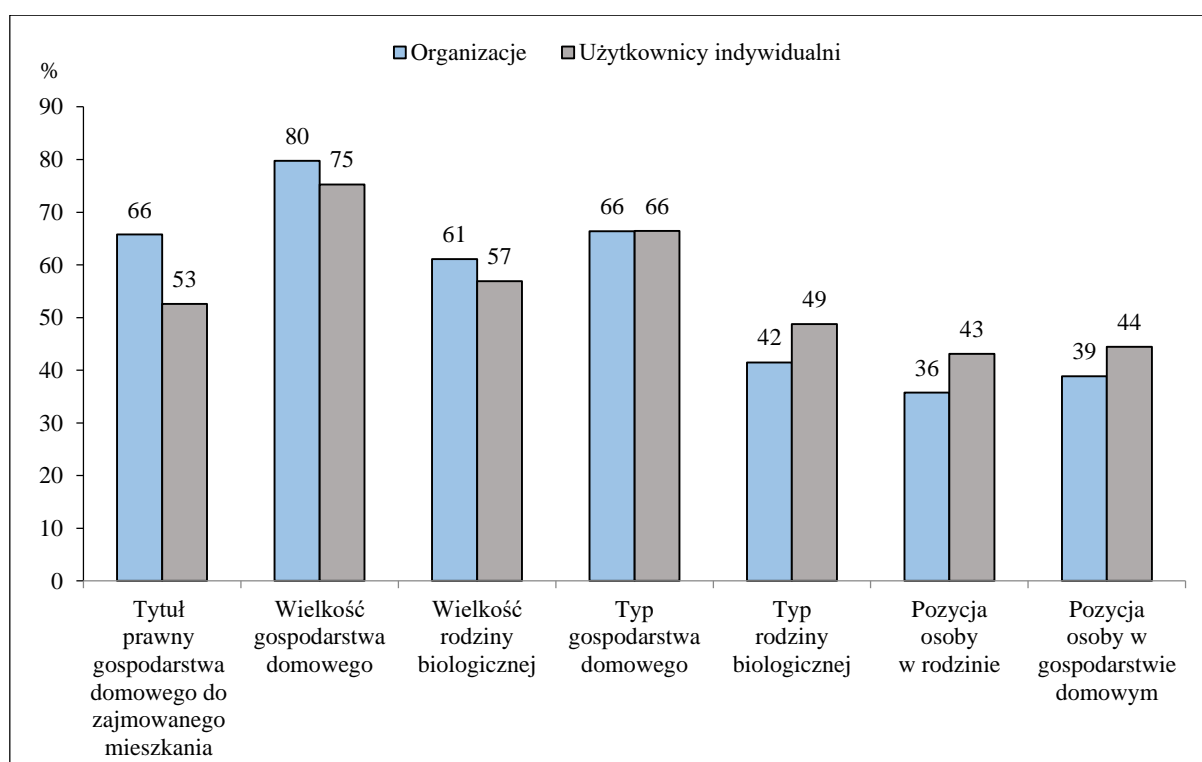

10.3. Rodzaj wykorzystywanych danych

Wśród zmiennych, które zostały ujęte w ankiecie do konsultacji społecznych z obszaru gospodarstwa domowe i rodziny najczęściej – 970 razy – wskazywana była wielkość gospodarstwa domowego. Nieco rzadziej, jako wykorzystywany w pracy/działalności wskazywany był typ gospodarstwa domowego (824 wskazania), tytuł prawny gospodarstwa domowego do zajmowanego mieszkania (758 wskazań) i wielkość rodziny biologicznej (740 wskazań). Znacznie rzadziej użytkownicy wskazywali na wykorzystywanie danych o typie rodziny biologicznej (547 wskazań), pozycji osoby w gospodarstwie domowym (507 wskazań) i pozycji osoby w rodzinie (476 wskazań).

Analiza odpowiedzi uwzględniająca typ użytkownika wskazuje, że użytkownicy instytucjonalni częściej niż indywidualni korzystają z informacji o wielkości gospodarstwa domowego (80% wobec 75%), wielkości rodziny biologicznej (61% wobec 57%) i tytułu prawnego do zajmowanego mieszkania, w przypadku którego różnica w częstości korzystania z informacji jest największa (66% wobec 53%). Z kolei użytkownicy indywidualni częściej wykorzystywali zmienne charakteryzujące osoby z punktu widzenia ich relacji rodzinnych, tj.: pozycję osoby w rodzinie (43% i 36%), pozycję osoby w gospodarstwie domowym (odpowiednio 44% i 39%) i typ rodziny biologicznej (49% i 42%). W przypadku typu gospodarstwa domowego równie często korzystali z tych danych użytkownicy instytucjonalni, jak i indywidualni (po 66%) (patrz Wykres 4).

Wykres 4. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze gospodarstw domowych i rodzin według częstości wykorzystania zmiennych (w %)

10.4. Pożądany poziom dostępności danych

Zarówno użytkownicy instytucjonalni, jak i indywidualni, którzy wzięli udział w konsultacjach w obszarze gospodarstw domowych i rodzin wyrazili największe zainteresowanie dostępnością danych w zakresie wszystkich zmiennych na najniższym poziomie podziału terytorialnego proponowanym w ramach konsultacji, tj. na poziomie gminy.

Generalnie im wyższy był – proponowany w ankiecie – poziom terytorialny dostępności danych, tym mniej użytkowników deklarowało zainteresowanie dostępnością informacji na danym poziomie. Niemniej w przypadku użytkowników indywidualnych stwierdzono wyższe zainteresowanie zmiennymi z omawianego obszaru na poziomie województw niż powiatów.

Tabl. 2. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze gospodarstw domowych i rodzin według pożądanego poziomu podziału terytorialnego dla zmiennych

Poziom podziału terytorialnego	Wielkość gospodarstwa domowego	Typ gospodarstwa domowego	Pozycja osoby w gospodarstwie domowym	Wielkość rodziny biologicznej	Typ rodziny biologicznej	Pozycja osoby w rodzinie	Tytuł prawny gospodarstwa domowego do zajmowanego mieszkania
Ogółem	<i>1241 respondentów = 100%</i>						
Kraj	3,5	3,3	3,6	3,8	3,6	3,5	3,2
Województwo	6,9	6,4	5,3	5,7	5,2	5,5	5,6
Powiat	8,4	7,7	6,6	7,1	7,0	6,6	6,7
Gmina	56,3	51,2	42,5	46,7	42,5	41,0	50,0
Inny	8,1	7,3	5,4	5,8	5,5	4,9	6,2
Nie mam zdania	16,8	24,1	36,6	30,9	36,3	38,5	28,4

Tabl. 3. Uczestnicy instytucjonalni konsultacji społecznych w obszarze gospodarstw domowych i rodzin według pożądanego poziomu podziału terytorialnego dla zmiennych

Poziom podziału terytorialnego	Wielkość gospodarstwa domowego	Typ gospodarstwa domowego	Pozycja osoby w gospodarstwie domowym	Wielkość rodziny biologicznej	Typ rodziny biologicznej	Pozycja osoby w rodzinie	Tytuł prawny gospodarstwa domowego do zajmowanego mieszkania
Ogółem	<i>800 respondentów = 100%</i>						
Kraj	2,9	2,6	3,1	3,0	2,9	2,9	2,5
Województwo	4,0	3,6	2,9	3,4	2,9	3,3	3,1
Powiat	8,1	7,3	6,3	6,9	6,6	6,1	7,0
Gmina	61,4	54,8	44,6	51,0	45,4	43,3	54,9
Inny	8,4	7,4	4,9	5,6	5,0	4,6	6,5
Nie mam zdania	15,3	24,4	38,3	30,1	37,3	39,9	26,0

Tabl. 4. Uczestnicy indywidualni konsultacji społecznych w obszarze gospodarstw domowych i rodzin według pożądanego poziomu podziału terytorialnego dla zmiennych

Poziom podziału terytorialnego	Wielkość gospodarstwa domowego	Typ gospodarstwa domowego	Pozycja osoby w gospodarstwie domowym	Wielkość rodziny biologicznej	Typ rodziny biologicznej	Pozycja osoby w rodzinie	Tytuł prawny gospodarstwa domowego do zajmowanego mieszkania
Ogółem	441 respondentów = 100%						
Kraj	4,5	4,5	4,5	5,2	5,0	4,5	4,5
Województwo	12,2	11,3	9,8	10,0	9,3	9,5	10,0
Powiat	8,8	8,6	7,3	7,5	7,7	7,5	6,1
Gmina	47,2	44,7	38,5	39,0	37,2	37,0	41,0
Inny	7,5	7,3	6,3	6,1	6,3	5,4	5,7
Nie mam zdania	19,7	23,6	33,6	32,2	34,5	36,1	32,7

W ankiecie konsultacji społecznych respondenci mieli również możliwość samodzielnego określenia poziomu podziału terytorialnego, który spełniałby ich oczekiwania w przypadku każdej ze zmiennych wymienionych w omawianym obszarze. Z takiej możliwości skorzystało 8% uczestników konsultacji, udzielając 527 odpowiedzi, z czego najwięcej (100) dotyczyło wielkości gospodarstwa domowego.

Tabl. 5. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze gospodarstw domowych i rodzin według pożądanego poziomu podziału terytorialnego (poniżej gminy) dla zmiennych

Zmienne	Ogółem	W tym:		
		wsie, miejscowości, sołectwa	miasta, dzielnice, osiedla	rejony statystyczne i obwody spisowe
liczba wskazań respondentów				
Wielkość gospodarstwa domowego	100	40	34	14
Typ gospodarstwa domowego	91	36	29	13
Pozycja osoby w gospodarstwie domowym	66	23	25	10
Wielkość rodziny biologicznej	70	26	25	8
Typ rodziny biologicznej	66	22	25	8
Pozycja osoby w rodzinie	60	21	24	8
Tytuł prawny gospodarstwa domowego do zajmowanego mieszkania	74	29	24	8

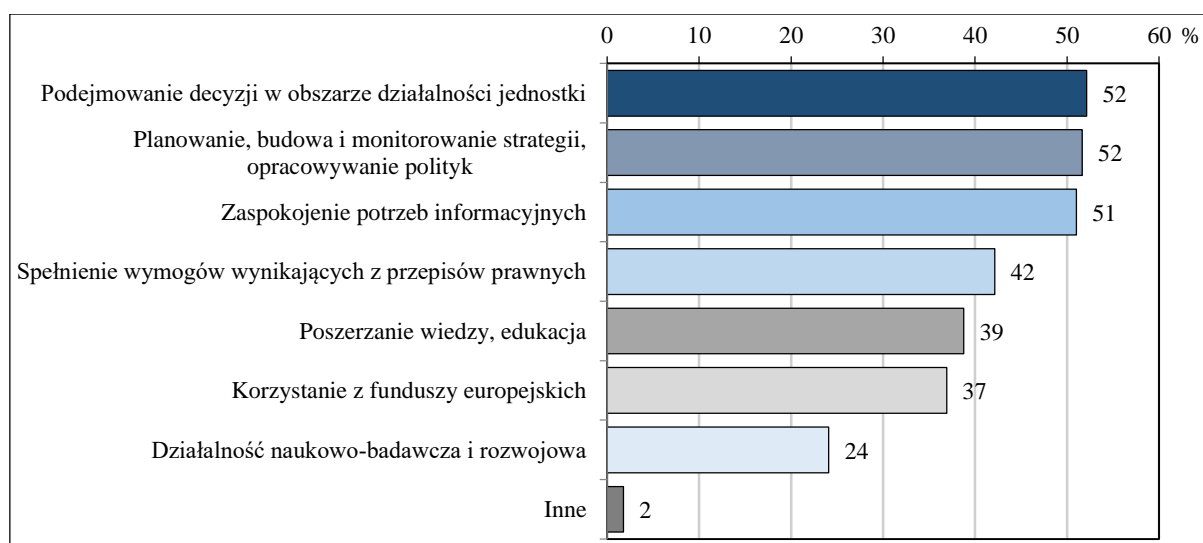
Wyniki analizy odpowiedzi tekstowych na pytanie o inny poziom podziału terytorialnego wykazały, że najczęściej wymieniane były: wsie, miejscowości i sołectwa, miasta, dzielnice i osiedla oraz rejony statystyczne i obwody spisowe. Wśród pojedynczych odpowiedzi pojawiły się: siatka kilometrowa, kwadraty o boku 250 m, współrzędne XY, ulice, a także obręby geodezyjne, obwody szkół, czy diecezje i parafie (patrz Tabl. 5).

Uczestnicy konsultacji jako przyczyny, dla których potrzebny jest wskazany poziom podziału terytorialnego wymieniali m.in.: analizę zjawisk i procesów uwzględniającą różne kryteria agregacji przestrzennej, politykę demograficzną, przestrzenną i komunikacyjną miast, tworzenie i ewaluację dokumentów strategicznych, diagnozę i rozwiązywanie lokalnych potrzeb i problemów, podejmowanie działań rewitalizacyjnych, zarządzanie usługami społecznymi, planowanie budownictwa mieszkaniowego, odpowiednie targetowanie odbiorców produktów i usług.

10.5. Cel wykorzystania danych

Najczęściej wskazywanymi celami – przez 52% respondentów – do jakich są lub mogą być wykorzystywane informacje z obszaru tematycznego gospodarstwa domowe i rodziny były: podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki oraz planowanie, budowa i monitorowanie strategii oraz opracowywanie polityk. Niemal tak samo często wskazywano na zaspokojenie potrzeb informacyjnych (51%). Nieco mniejsza liczba respondentów wskazała na spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych, poszerzanie wiedzy i edukację oraz korzystanie z funduszy europejskich (było to odpowiednio: 42%, 39% i 37%). Działalność naukowo-badawczą, jako cel wykorzystania informacji z zakresu gospodarstw domowych i rodzin wymieniło 24% ankietowanych. Najmniej, bo tylko 2% ankiet miało określony inny cel, który po przeprowadzonej analizie zapisów tekstowych można byłoby przyporządkować do wcześniej wymienionych kategorii.

Wykres 5. Częstość wskazania celów wykorzystania danych w obszarze gospodarstw domowych i rodzin

Procenty na wykresie nie sumują się do 100 ze względu na fakt, że w kwestionariuszu konsultacji użytkownicy mieli możliwość wskazania wielu celów.

10.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

Ankieta konsultacji społecznych dała respondentom możliwość odpowiedzenia na pytanie, czy zaproponowane w obszarze gospodarstw domowych i rodzin tematy/zmienne zaspokajają w pełni ich potrzeby informacyjne. Na 1241 odpowiedzi uzyskanych od respondentów ponad 94% było twierdzących (patrz Tabl. 6). Odpowiedź „nie” wskazało 73 uczestników konsultacji, którzy mogli wypowiedzieć się na temat jakie inne informacje o gospodarstwach domowych i rodzinach powinny zostać uwzględnione w przyszłym spisie, przy czym uzyskano 52 odpowiedzi.

Tabl. 6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych według grup użytkowników

Grupy użytkowników	Ogółem	Dane zaspakajają potrzeby użytkowników	
		razem	w %
OGÓLEM	1241	1168	94,1
Organizacje	800	755	94,4
Administracja rządowa	64	56	87,5
centralna	48	40	83,3
w województwie	16	16	100,0
Administracja samorządowa szczebla	657	632	96,2
wojewódzkiego	43	40	93,0
powiatowego	60	54	90,0
gminnego	554	538	97,1
Inne organizacje	79	67	84,8
placówki naukowe/badawcze	5	3	60,0
uczelnie/szkoły	26	23	88,5
fundacje, stowarzyszenia	12	8	66,7
organizacje pracodawców	1	–	–
związki zawodowe	4	3	75,0
przedsiębiorstwa/osoby prowadzące działalność gospodarczą	1	1	100,0
NBP i inne banki, instytucje ubezpieczeniowe, instytucje finansowe	17	16	94,1
media	1	1	100,0
inna, jaka	11	11	100,0
Użytkownicy indywidualni	441	413	93,7

Organizacje wymieniły m. in. następujące potrzeby informacyjne:

- informacje o gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego,
- czy rodzina posiada Kartę Dużej Rodziny,
- wysokość dochodów i wydatków oraz zadłużenie gospodarstwa domowego,
- status zatrudnienia głowy rodziny,

- warunki mieszkaniowe gospodarstw domowych i rodzin,
- sytuacja rodzin wielodzietnych,
- wyposażenie gospodarstw domowych w sprzęt AGD,
- występowanie osób niepełnosprawnych oraz osób wymagających opieki (chorych, seniorów) w gospodarstwach domowych i rodzinach w celu tworzenia programów pomocowych w zakresie mieszkalnictwa dostosowanego/wspomaganeego,
- źródła utrzymania gospodarstw domowych,
- rodzicielstwo zastępcze,
- czynniki powodujące odwołanie decyzji o posiadaniu dzieci i ewentualnych czynnikach mogących do tego zachęcić (ekonomiczne i społeczne),
- ocena skuteczności programu 500+.

Użytkownicy indywidualni zgłosili dodatkowe zapotrzebowanie na informacje dotyczące:

- dostępu do Internetu,
- segregacji odpadów i marnowania jedzenia,
- planowania diety,
- korzystania z usług zdrowotnych,
- związków nieformalnych osób tej samej płci,
- stopnia pokrewieństwa z głową gospodarstwa domowego,
- liczby dzieci w rodzinie,
- rodzin zrekonstruowanych.

Niestety użytkownicy w większości przypadków nie określili na jakim poziomie podziału terytorialnego chcieliby uzyskać brakujące informacje, ale w przypadku kiedy był on wskazany najczęściej był to poziom gminy.

10.7. Alternatywne źródła danych

Na korzystanie z innych źródeł informacji (poza spisem ludności i mieszkań oraz badaniami GUS) dostarczających danych z obszaru tematycznego gospodarstwa domowe i rodziny wskazało 191 uczestników konsultacji. Blisko połowę z nich (88) stanowiły urzędy miast i gmin, które jako źródła danych najczęściej wymieniały dane własne w postaci gminnych rejestrów mieszkańców, zasobów mieszkaniowych i ewidencji podatkowej, danych przekazywanych bezpośrednio od wnioskodawców oraz z jednostek podporządkowanych. Z kolei użytkownicy indywidualni, których było w tej grupie 45, wskazywali na badania własne, publikacje naukowe, bazy danych instytucji międzynarodowych takich jak Eurostat, czy OECD oraz ogólnie rozumiane informacje z Internetu.

Jednocześnie 87% respondentów stwierdziło, że wymienione przez nich alternatywne źródła nie mogą zastąpić danych spisowych. Jedynie 25 spośród ankietowanych stwierdziło, że wskazane przez nich źródła danych mogą zastąpić dane ze spisu, przy czym tylko w dwóch przypadkach określono w jakim zakresie jest to możliwe, wskazując wielkość gospodarstwa, stan rodzinny i tytuł prawny do zajmowanego mieszkania.

10.8. Proponowane zestawienia danych

Respondenci mieli możliwość zaproponowania własnych zestawień danych, które zaspokajałyby ich potrzeby informacyjne w obszarze gospodarstw domowych i rodzin. Zaproponowane układy danych są bardzo zróżnicowane i odpowiadają zakresowi działalności poszczególnych instytucji:

- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – płeć, prawne potwierdzenie ograniczenia sprawności, typ rodziny biologicznej, gmina; płeć, poziom wykształcenia, typ rodziny biologicznej, gmina; płeć, pracujący, typ rodziny biologicznej, gmina; typ rodziny biologicznej, subiektywna ocena stanu zdrowia, gmina. W typie rodziny prośba o uwzględnienie liczby dzieci: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 i więcej, w tym także dzieci niepełnosprawnych. Zestawienia wykorzystane byłyby do spełnienia wymogów wynikających z przepisów prawnych, podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki, planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk, działalność naukowo-badawcza. Prawne potwierdzenie ograniczenia sprawności, pozycja osoby w gospodarstwie domowym, płeć, kraj; prawne potwierdzenie ograniczenia sprawności, pozycja osoby w rodzinie, płeć, kraj – dla kształtowania polityki względem osób niepełnosprawnych.
- Ministerstwo Rozwoju – poziom wykształcenia, wyposażenie budynku w urządzenia techniczne, wielkość gospodarstwa domowego, województwo.
- Ministerstwo Sportu i Turystyki – poziom wykształcenia, zawód wykonywany, wielkość gospodarstwa domowego, województwo.
- Ministerstwo Zdrowia – płeć, subiektywna ocena stanu zdrowia, typ gospodarstwa domowego, gmina – do analiz porównawczych.
- Urząd do Spraw Cudzoziemców – miejsce zamieszkania, wielkość gospodarstwa domowego, wielkość rodziny biologicznej, województwo.
- Urząd Komunikacji Elektronicznej – wielkość gospodarstwa domowego, źródło utrzymania, gmina – do prognozowania popytu na usługi szerokopasmowe, prognozowanie obszarów dofinansowania inwestycji ze środków unii europejskiej.
- Komisja Krajowa NSZZ Solidarność – płeć, wielkość rodziny biologicznej, wielkość gospodarstwa domowego, powiat. Wykorzystywane są najczęściej wszystkie możliwe kombinacje związane z aktywnością ekonomiczną osób wraz z powiązanymi cechami demograficznymi oraz edukacyjnymi. Dane wykorzystywane do analizowania, opiniowania i komentowania rozporządzeń oraz projektów ustaw.
- Narodowy Bank Polski – wielkość gospodarstwa domowego, miejsce zamieszkania, płeć, gmina. Wszelkie zestawienia łączące ludność (wiek, wykształcenie) wobec gospodarstw domowych (jakości, struktury) – działalność naukowo-badawcza (w tym również tworzenie raportów lokalnych).
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi – liczba osób zamieszkująca mieszkanie, typ gospodarstwa domowego, stan zamieszkania mieszkania, sposób ogrzewania mieszkania, w tym rodzaj używanego paliwa i typ paleniska powinny być dostępne w podziale na obwody spisowe lub w siatce gridów (1km x1km) lub 0,5km x 0,5km w formie plików shp lub geobazy. Powyższe zestawienia będą zastosowane do szacowania wielkości emisji substancji do powietrza ze źródeł

indywidualnych (emisja niska), do wykorzystania w matematycznym modelowaniu jakości powietrza na potrzeby rocznych ocen jakości powietrza.

- Administracja samorządowa na poziomie gmin, wybrane zestawienia: wielkość gospodarstwa domowego, płeć, źródło utrzymania, gmina - analizy, projekty, programy z EFS; wielkość gospodarstwa domowego, tytuł prawny do zajmowanego mieszkania, wielkość rodziny biologicznej – do opracowywania polityk i strategii, kierunków rozwoju gminy, wyliczeń poziomu obciążeń fiskalnych mieszkańców; wielkość gospodarstwa domowego, rodzaj obiektu zbiorowego zakwaterowania, z innymi zmiennymi - planowanie rozbudowy infrastruktury technicznej, planowanie rozwiązań w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.
- Uczelnie wyższe: miejsce zamieszkania, pracujący, wielkość gospodarstwa domowego, województwo, również z krajem obywatelstwa – do monitoringu rynku pracy i innych badań naukowych; miejsce zamieszkania, płeć, tytuł prawny gospodarstwa domowego do zajmowanego mieszkania, gmina – określenie poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych ludności; powierzchnia użytkowa mieszkania, migracje wewnętrzne, wielkość gospodarstwa domowego, gmina – planowanie, budowa i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk.
- Użytkownicy indywidualni: miejsce zamieszkania, kontynuacja nauki, wielkość rodziny biologicznej, gmina – do lokalnego programu dla rodzin wielodzietnych; wielkość gospodarstwa domowego, adres mieszkania, liczba osób zamieszkująca mieszkanie, gmina – do dokumentów planistycznych; zawód wykonywany, płeć, wielkość gospodarstwa domowego, województwo – do celów prowadzenia działalności gospodarczej (oszacowanie potencjału rynku).

10.9. Podsumowanie w obszarze „Gospodarstwa domowe i rodziny”

Tematyka gospodarstw domowych i rodzin cieszyła się w konsultacjach społecznych dużym zainteresowaniem zarówno ze strony użytkowników instytucjonalnych, jak i indywidualnych.

Podstawowe zmienne, które zostały ujęte w ankiecie w przypadku większości respondentów zaspokajają ich potrzeby informacyjne z zakresu tematyki gospodarstw domowych i rodzin.

Użytkownicy jako najniższy poziom podziału terytorialnego, który zaspokajałby ich potrzeby informacyjne w zakresie gospodarstw domowych i rodzin najczęściej wskazywali poziom gminy, a jako inny (poniżej gminy) najczęściej wskazywali miejscowości i sołectwa oraz dzielnice i osiedla.

Zestawienia danych przedstawione przez respondentów są bardzo szczegółowymi układami zmiennych w większości na poziomie gmin. Jako cel wykorzystania zaproponowanych układów danych respondenci wskazywali m.in.: spełnienie wymogów wynikających z przepisów prawnych, podejmowanie decyzji w obszarze działalności jednostki, planowanie, budowę i monitorowanie strategii, opracowywanie polityk, działalności naukowo-badawczej.

11. STAN I CHARAKTERYSTYKA ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH

11.1. Charakterystyka obszaru

W ramach obszaru Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych zaproponowano następujące zmienne:

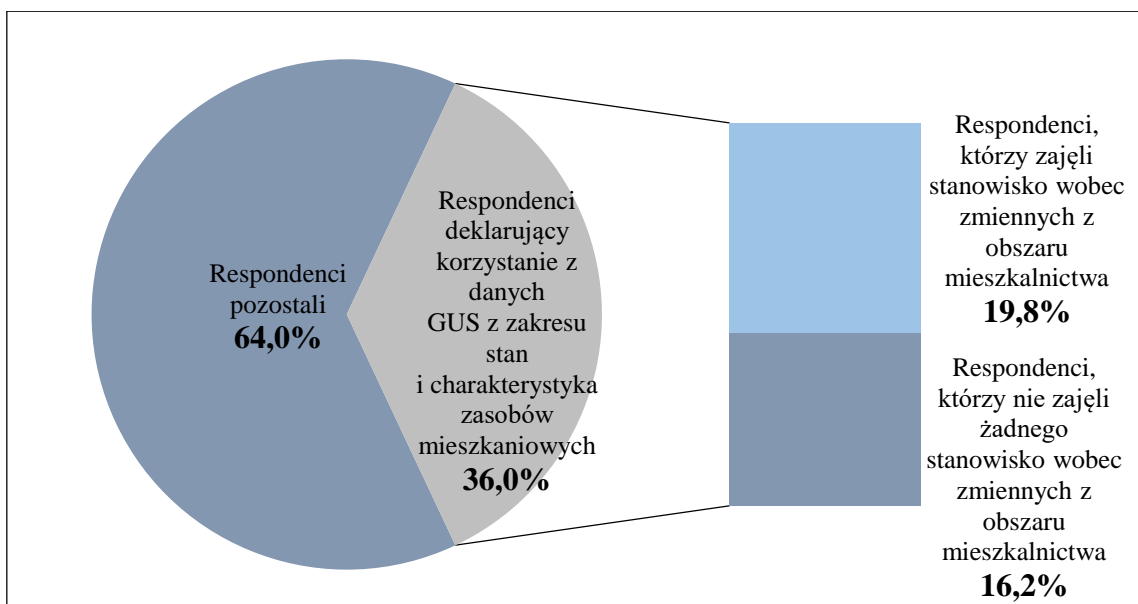
- adres zamieszkania,
- stan zamieszkania mieszkania,
- liczba osób zamieszkująca mieszkanie,
- powierzchnia użytkowa mieszkania,
- liczba izb w mieszkaniu,
- tytuł prawny do zajmowanego mieszkania,
- podmiot będący właścicielem mieszkania,
- wyposażenie mieszkania w instalacje sanitarno-techniczne,
- typ budynku,
- okres wybudowania budynku,
- podmiot będący właścicielem budynku,
- wyposażenie budynku w urządzenia techniczne.

Informacje w zakresie w/w zestawu zmiennych opracowywane w ramach spisu ludności i mieszkań, czy innych badań statystyki publicznej mają na celu przedstawienie stanu zasobów mieszkaniowych zarówno w aspekcie ilościowym, jak i jakościowym. Dane te w powiązaniu z informacjami opracowywanymi w ramach badań demograficznych oraz rynku pracy umożliwiają ustalenie warunków mieszkaniowych ludności, gospodarstw domowych, czy rodzin, a w porównaniu z wynikami z poprzednich edycji badań pozwalają na obserwację zmian zachodzących w standardach mieszkaniowych na przestrzeni dziesięcioleci.

11.2. Uczestnicy konsultacji społecznych

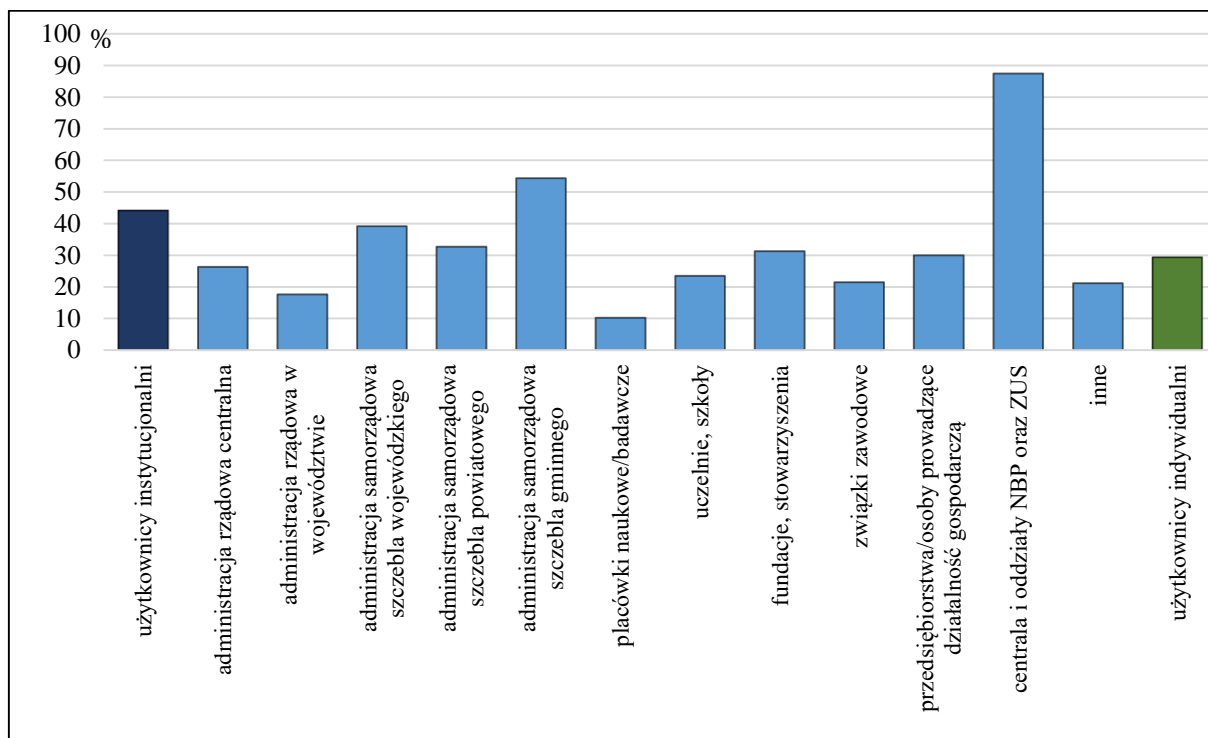
Wśród 5 209 respondentów, którzy udzielili odpowiedzi w ramach konsultacji, 1 875 uczestników (około 36% ogółu ankietowanych) zadeklarowało, że w swojej pracy, czy działalności wykorzystuje dane pochodzące ze spisu ludności i mieszkań, czy innych badań statystyki publicznej z obszaru „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych”.

Wykres 1. Uczestnicy konsultacji społecznych wg stopnia zainteresowania obszarem Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych w %

Korzystanie z danych z omawianego obszaru tematycznego wykazało około 44% użytkowników instytucjonalnych i prawie 30% użytkowników indywidualnych. Prawie 20% respondentów wypowiedziało się na temat proponowanych zmiennych, a 18% wykorzystuje przynajmniej jedną z nich (patrz tabl. 1).

Wykres 2. Udział respondentów deklarujących korzystanie z danych z obszaru „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych” wg poszczególnych grup użytkowników

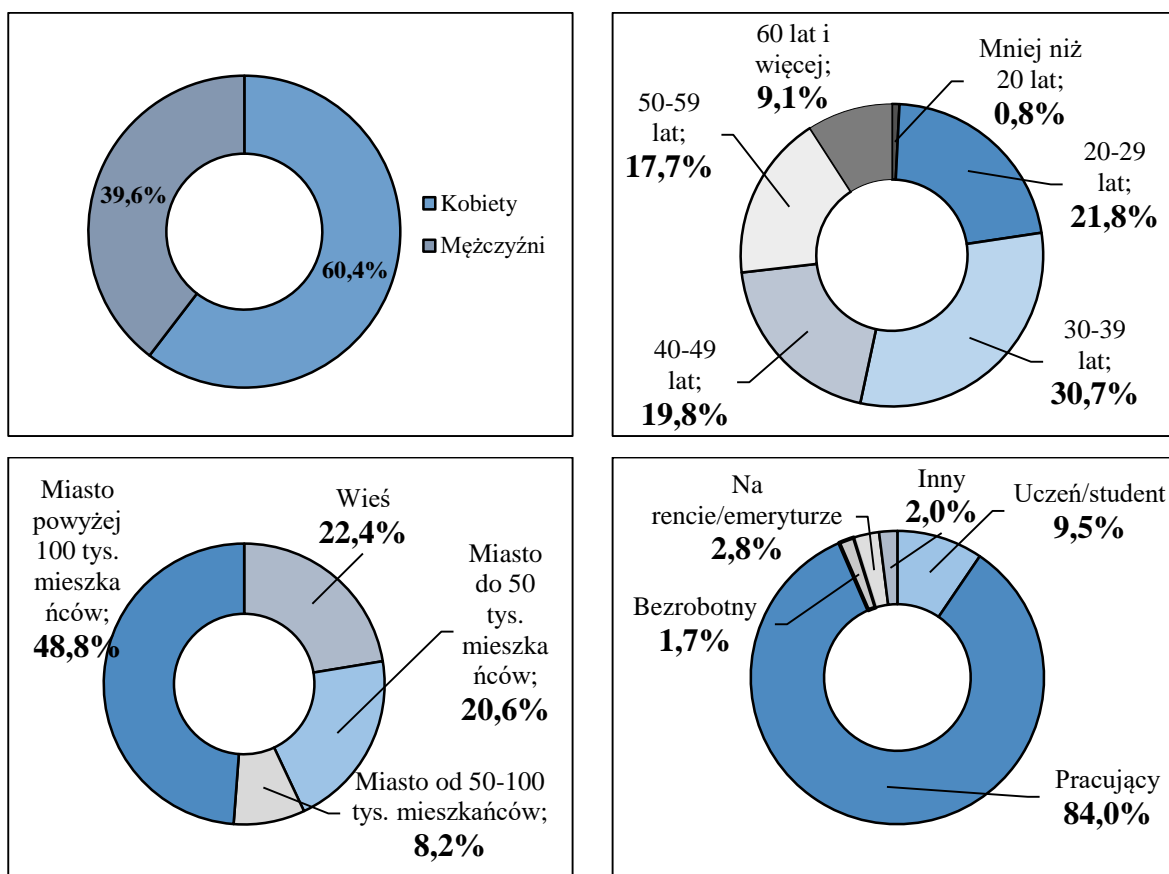
Tabl. 1. Uczestnicy konsultacji według stopnia wykorzystania danych GUS w obszarze tematycznym „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych”

Wyszczególnienie	Ogółem	Odsetek	
		ogółu ankietowanych	korzystających z danych GUS w omawianym obszarze
		w %	
Ogółem	5 209	100,0	x
Deklarujący korzystanie z danych GUS z obszaru mieszkalnictwa	1 875	36,0	100,0
Zajęli stanowisko wobec zmiennych z obszaru mieszkalnictwa	1 029	19,8	54,9
Wykorzystuje przynajmniej jedną zmienną z obszaru mieszkalnictwa, w tym:	936	18,0	49,9
adres zamieszkania	680	13,1	36,3
stan zamieszkania mieszkania	646	12,4	34,5
liczba osób zamieszkująca mieszkanie	810	15,6	43,2
powierzchnia użytkowa mieszkania	737	14,2	39,3
liczba izb w mieszkaniu	605	11,6	32,3
tytuł prawny do zajmowanego mieszkania	710	13,6	37,9
podmiot będący właścicielem mieszkania	658	12,6	35,1
wyposażenie mieszkania w instalacje sanitarno-techniczne	656	12,6	35,0
typ budynku	737	14,2	39,3
okres wybudowania budynku	633	12,2	33,8
podmiot będący właścicielem budynku	665	12,8	35,5
wyposażenie budynku w urządzenia techniczne	656	12,6	35,0
Nie wykorzystuje żadnej z zaproponowanych zmiennych z obszaru mieszkalnictwa	93	1,8	5,0
Nie zajęli żadnego stanowiska wobec zmiennych w obszarze mieszkalnictwa	846	16,2	45,1

Wśród użytkowników instytucjonalnych najwyższy odsetek respondentów wykorzystujących dane z omawianego obszaru odnotowano wśród centrali i oddziałów NBP oraz ZUS (na 24 podmioty twierdząco odpowiedziało 21). Korzystanie z danych zadeklarowało również ponad 54% jednostek administracji samorządowej szczebla gminnego (tj. 760 jednostek) oraz prawie 40% użytkowników z grupy jednostek administracji samorządowej szczebla wojewódzkiego (56 jednostek). Najniższy udział podmiotów korzystających z danych z obszaru budynków i mieszkań zaobserwowano w przypadku placówek naukowo-badawczych (około 10% - 4 podmioty) oraz jednostek administracji rządowej w województwie (powyżej 17% - 27 jednostek).

Wśród użytkowników indywidualnych większość ok.60% stanowiły kobiety, w tym głównie kobiety pracujące - 86% ogółu kobiet udzielających odpowiedzi w omawianym obszarze. Wśród mężczyzn udział pracujących wynosił ok. 81%. Biorąc pod uwagę wiek respondentów, dominowali użytkownicy z kategorii wiekowej 30 -39 lat (około 31% ogółu respondentów w tym obszarze tematycznym). Nieco mniejszy udział odpowiedzi odnotowano w grupach 20-29 lat (prawie 22%) oraz 40-49 lat (prawie 20%). Najmniejsze zainteresowanie wystąpiło w przypadku osób w wieku poniżej 20 lat (niecały 1%). Wśród użytkowników indywidualnych, którzy zadeklarowali korzystanie z danych dotyczących budynków i mieszkań, ponad 3/4 stanowili mieszkańcy miast, a prawie połowę mieszkańcy miast powyżej 100 tysięcy mieszkańców. Z punktu widzenia statusu na rynku pracy znaczącą większość indywidualnych uczestników konsultacji w obszarze dotyczącym mieszkań i budynków stanowili pracujący, tj. ok. 84% ogółu.

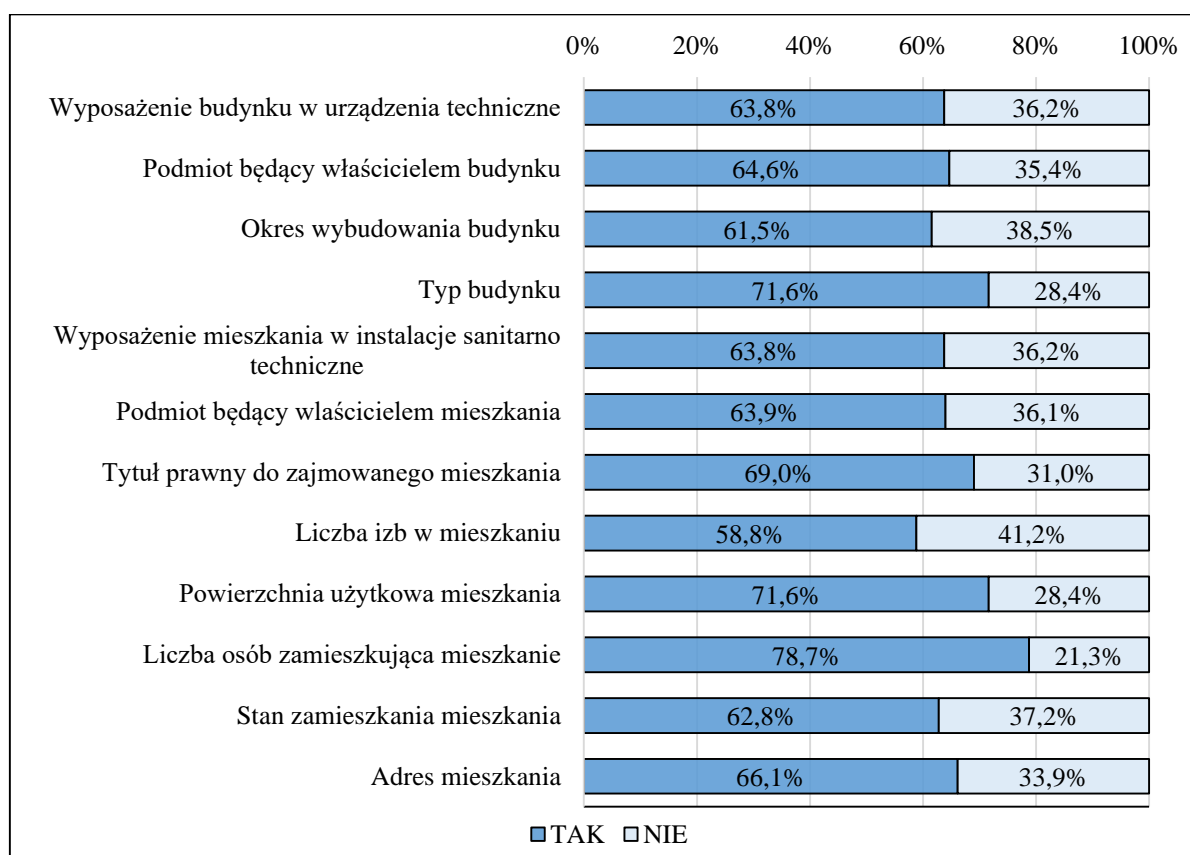
Wykres 3. Charakterystyka respondentów indywidualnych wg płci, wieku, miejsca zamieszkania i statusu na rynku pracy w %

11.3. Rodzaj wykorzystywanych danych

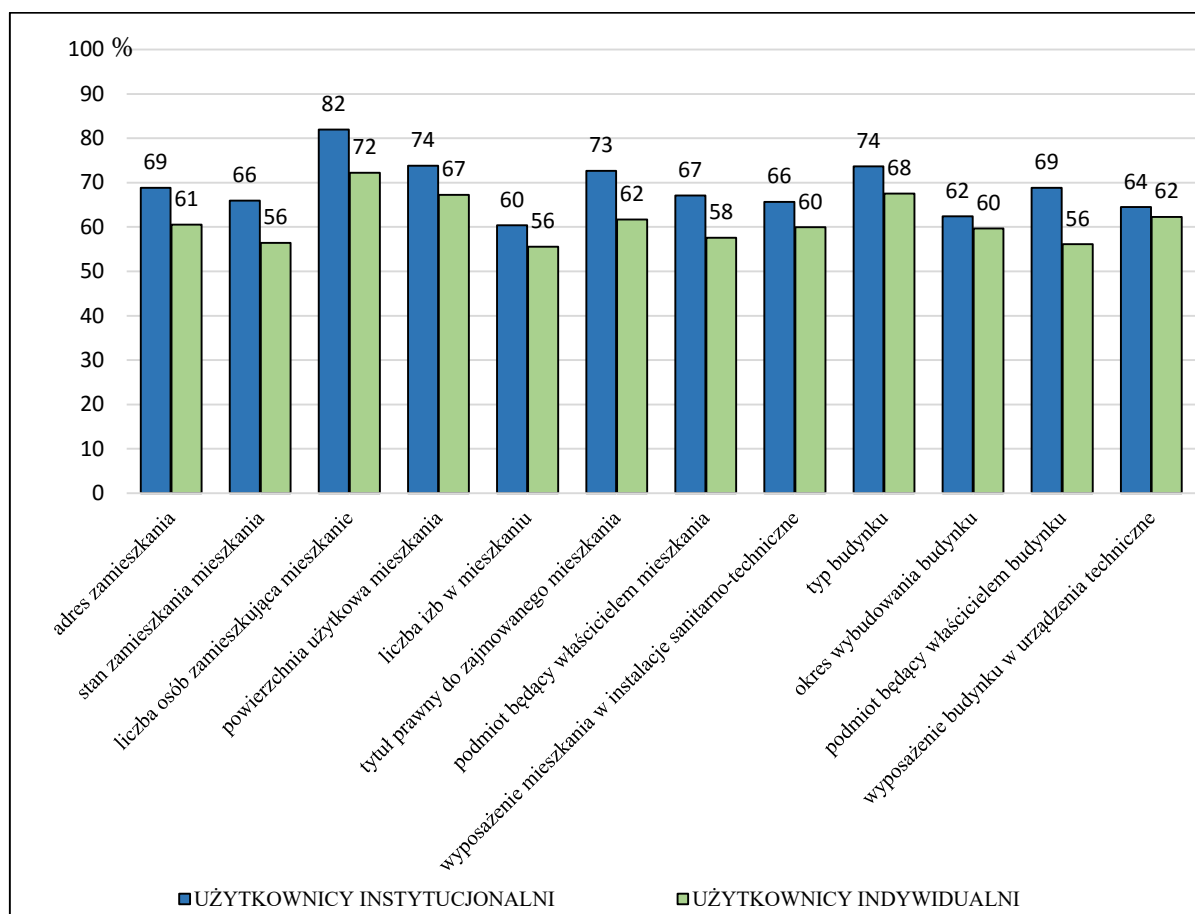
W wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych ustalono, że dane GUS opracowywane w zakresie zmiennych z omawianego obszaru są powszechnie wykorzystywane przez użytkowników danych. Najczęściej wskazywaną zmienną była liczba osób zamieszkujących mieszkanie, która została zidentyfikowana w 810 ankietach (78,7% respondentów, którzy zajęli stanowisko wobec zmiennych z obszaru) oraz powierzchnia użytkowa mieszkania i typ budynku – po 737 wskazań (71,6%). Najmniej wskazań odnotowano w przypadku zmiennej liczba izb w mieszkaniu – 605 respondentów (58,8%).

Wykres 4. Stopień wykorzystania danych w zakresie zmiennych z obszaru „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych” (w %)

Liczba osób zamieszkujących mieszkanie, powierzchnia użytkowa mieszkania oraz typ budynku były trzema najczęściej wykorzystywanymi zmiennymi niezależnie od rodzaju użytkownika udzielającego odpowiedzi. Stopień wykorzystania danych dla zmiennych wyszczególnionych w obszarze nie różnił się znacząco pomiędzy użytkownikami instytucjonalnymi i użytkownikami indywidualnymi.

Wykres 5. Udział podmiotów wykazujących korzystanie z poszczególnymi zmiennymi z obszaru tematycznego „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych”

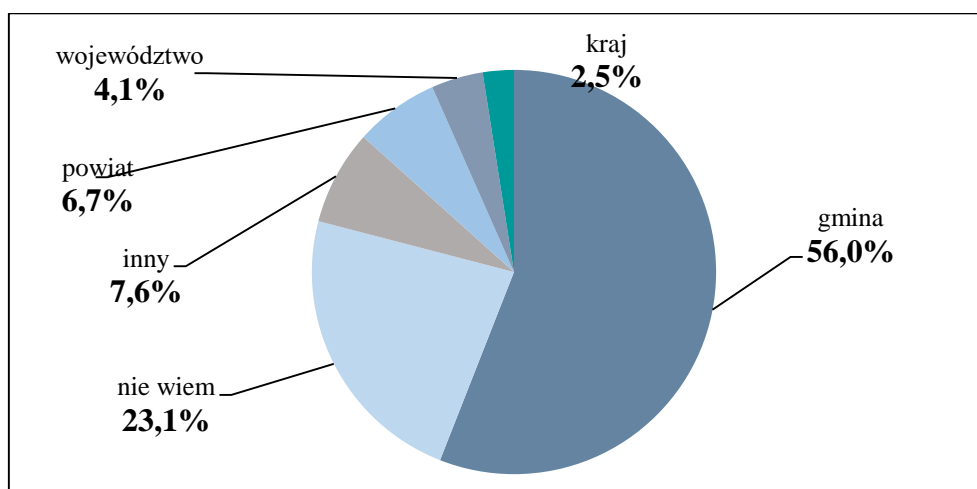
Wśród użytkowników instytucjonalnych najczęściej wykorzystywanymi zmiennymi są liczba osób zamieszkujących mieszkanie, którą wskazało 82% tych respondentów, a także powierzchnia użytkowa mieszkania (wskazana przez 73,8% respondentów) oraz typ budynku (wskazany przez 73,7% uczestników konsultacji). Jednostki administracji publicznej najczęściej wykorzystują dane w zakresie trzech w/w zmiennych. Ponadto, jednostki administracji rządowej wykazują częste korzystanie z danych na temat adresu zamieszkania, a jednostki administracji samorządowej w województwie - okresu wybudowania budynku. Najmniej użytkowników instytucjonalnych wskazało natomiast zmienną liczbę izb w mieszkaniu (60,4%).

W przypadku użytkowników indywidualnych zainteresowanie liczbą osób zamieszkujących mieszkanie wyraziło 72,2% tych respondentów, typem budynku – 67,5%, a powierzchnią użytkową mieszkania – 67,3%. Podobnie jak w przypadku respondentów instytucjonalnych najrzadziej wskazywaną zmienną była liczba izb w mieszkaniu (55,6% tych respondentów).

11.4. Pożądany poziom dostępności danych

Zarówno użytkownicy instytucjonalni, jak i indywidualni, którzy wzięli udział w konsultacjach, wyrazili największe zainteresowanie dostępnością danych z obszaru „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych” na najniższym poziomie podziału terytorialnego kraju, tj. na poziomie gminy – 56%. Jednocześnie około 23% respondentów nie było w stanie określić, na jakim poziomie podziału terytorialnego potrzebuje danych. Najniższe zapotrzebowanie na dane wykazano na poziomie kraju - 2,5% oraz województwa – 4,1%.

Wykres 6. Zapotrzebowanie na dane z obszaru tematycznego „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych według poziomu podziału terytorialnego kraju” w %

Zapotrzebowanie na dane na określonym poziomie podziału terytorialnego było nieznacznie zróżnicowane ze względu na rodzaj użytkowników biorących udział w konsultacjach. Zarówno w przypadku użytkowników instytucjonalnych, jak i indywidualnych, najczęściej wskazywanym poziomem podziału terytorialnego, dla którego zgłaszane było zapotrzebowanie na dane dla zmiennych zaproponowanych w obszarze, była gmina.

Wśród użytkowników instytucjonalnych odsetek podmiotów wykorzystujących dane z omawianego obszaru wahał się od 56,6% w przypadku zmiennej liczba izb w mieszkaniu do 64,6% dla zmiennej liczba osób zamieszkująca mieszkanie. W administracji publicznej poziom gminy dominuje w odpowiedziach jednostek administracji samorządowej szczebla gminnego (prawie 70% odpowiedzi) i wojewódzkiego (47%), podczas gdy jednostki szczebla powiatowego najczęściej zgłaszają zapotrzebowanie na dane na poziomie powiatów (około 55%). Z kolei prawie połowa przedstawicieli administracji rządowej w województwie oraz ponad 1/3 przedstawicieli centralnej administracji rządowej najczęściej wskazywała odpowiedź nie wiem. Poziom gminy stanowił dla nich drugą preferowaną kategorię dla dostępności danych z tematyki budynków i mieszkań.

Tabl. 2. Struktura zapotrzebowania na dane z obszaru „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych” dla użytkowników instytucjonalnych

Wyszczególnienie	kraj	województwo	powiat	gmina	inny	nie wiem
Ogółem	687 respondentów =100%					
Adres mieszkania	1,7	2,9	7,6	60,6	7,4	19,8
Stan zamieszkania mieszkania	1,7	2,8	7,1	59,0	7,1	22,3
Liczba osób zamieszkująca mieszkanie	1,9	2,8	7,7	64,6	7,9	15,1
Powierzchnia użytkowa mieszkania	2,0	2,8	7,7	60,7	8,3	18,5
Liczba izb w mieszkaniu	1,7	2,5	7,3	56,6	6,6	25,3
Tytuł prawny do zajmowanego mieszkania	1,7	2,3	7,4	60,8	6,4	21,3
Podmiot będący właścicielem mieszkania	1,9	2,2	7,6	59,1	6,3	23,0
Wyposażenie mieszkania w instalacje sanitarno-techniczne	1,7	2,0	6,0	60,4	7,7	22,1
Typ budynku	1,6	2,5	7,4	60,4	7,6	20,5
Okres wybudowania budynku	1,7	2,3	7,0	57,8	7,9	23,3
Podmiot będący właścicielem budynku	1,6	2,3	7,3	59,5	6,3	23,0
Wyposażenie budynku w urządzenia techniczne	1,6	2,5	6,4	59,2	7,6	22,7

W przypadku użytkowników indywidualnych korzystanie z danych na poziomie gminy było najczęściej wskazywane dla zmiennej liczba osób zamieszkująca mieszkanie – 51,5% osób, najrzadziej natomiast dla zmiennych podmiot będący właścicielem mieszkania oraz wyposażenie mieszkania w instalacje sanitarno-techniczne (po 46,8% respondentów).

Tabl. 3. Struktura zapotrzebowania na dane z obszaru „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych” dla użytkowników indywidualnych

Wyszczególnienie	kraj	województwo	powiat	gmina	inny	nie wiem
Ogółem	342 respondentów =100%					
Adres mieszkania	4,7	8,5	6,4	47,4	10,5	22,5
Stan zamieszkania mieszkania	4,4	7,6	5,8	47,4	9,9	24,9
Liczba osób zamieszkująca mieszkanie	4,1	6,7	5,3	51,5	8,8	23,7
Powierzchnia użytkowa mieszkania	3,5	7,0	5,0	50,9	8,2	25,4
Liczba izb w mieszkaniu	3,2	7,0	5,8	47,4	7,0	29,5
Tytuł prawny do zajmowanego mieszkania	4,1	7,9	5,3	47,1	7,9	27,8
Podmiot będący właścicielem mieszkania	4,4	8,2	5,8	46,8	7,3	27,5
Wyposażenie mieszkania w instalacje sanitarno-techniczne	3,8	7,6	5,8	46,8	8,2	27,8
Typ budynku	3,8	7,9	6,1	49,1	8,2	24,9
Okres wybudowania budynku	3,8	7,3	5,0	47,4	8,5	28,1
Podmiot będący właścicielem budynku	3,8	7,0	6,4	47,4	7,0	28,4
Wyposażenie budynku w urządzenia techniczne	3,8	6,7	6,7	47,7	7,9	27,2

Uczestnicy konsultacji mieli także możliwość zgłoszenia propozycji innego poziomu dostępności danych niż te wyszczególnione w ankiecie. Z takiej możliwości skorzystało 106 respondentów spośród 1 029, którzy udzielili odpowiedzi w omawianym obszarze tematycznym. Najwięcej przypadków zapotrzebowania na dane na innym poziomie podziału terytorialnego dotyczyło zmiennych: adres zamieszkania, powierzchnia użytkowa mieszkania czy liczba osób zamieszkująca mieszkanie.

Wśród innych propozycji podziału terytorialnego najczęściej wymieniana była miejscowość lub dzielnica. Proponowane były także kody pocztowe, sołectwa, czy obwody statystyczne. W pojedynczych przypadkach odnotowano zapotrzebowanie na dane dla diecezji, parafii, czy kwadratów o boku 250 m, które zgłaszane było ze strony użytkowników indywidualnych bez uzasadnienia wykorzystania tych informacji lub wskazania potrzeb osobistych jako celu ich wykorzystania.

Tabl. 4. Liczba wskazań dla zmiennych według poziomu podziału terytorialnego (poniżej gminy) przez uczestników konsultacji społecznych w obszarze „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych”

Wyszczególnienie	OGÓLEM	W tym:		
		miejsowości, wsie, sołectwa	miasta, dzielnice, osiedla	rejony statystyczne i obwody spisowe
Adres mieszkania	87	40	27	9
Stan zamieszkania mieszkania	83	39	26	9
Liczba osób zamieszkująca mieszkanie	84	41	23	9
Powierzchnia użytkowa mieszkania	85	39	26	10
Liczba izb w mieszkaniu	69	30	20	6
Tytuł prawny do zajmowanego mieszkania	71	32	21	4
Podmiot będący właścicielem mieszkania	68	31	20	4
Wyposażenie mieszkania w instalacje sanitarno-techniczne	81	34	28	11
Typ budynku	80	32	28	10
Okres wybudowania budynku	83	34	27	11
Podmiot będący właścicielem budynku	67	29	21	4
Wyposażenie budynku w urządzenia techniczne	79	35	24	8

Odnotowano małe zróżnicowanie w sposobie wykorzystania danych dotyczących tematyki budynków i mieszkań na różnych poziomach podziału terytorialnego. W przypadku zapotrzebowania na dane na poziomie kraju respondenci deklarowali, że dane te są przez nich wykorzystywane do prowadzenia analiz sytuacji mieszkaniowej ludności, gospodarstw domowych, czy rodzin, w tym w szczególności osób starszych i osób niepełnosprawnych, a także do oceny jakości życia mieszkańców. Dane na poziomie województw uwzględnia się przy wykonywaniu obowiązków służbowych, podejmowaniu decyzji dotyczących działalności jednostek administracji publicznej, a także przy tworzeniu planów rewitalizacji budynków i analiz rynku nieruchomości.

Zapotrzebowanie na dane na poziomie powiatów uzasadniane jest natomiast koniecznością opracowywania i monitorowania strategii rozwoju województw i prowadzenia analiz w zakresie wewnętrznego ich zróżnicowania.

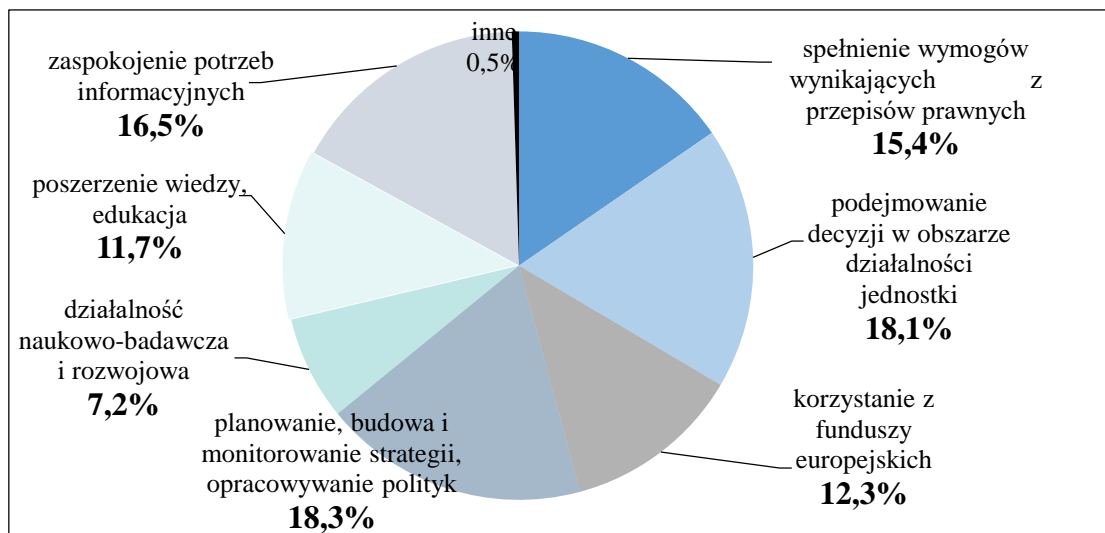
W przypadku gminy wachlarz wykorzystania danych jest dość szeroki i obejmuje: prowadzenie analiz sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, podejmowanie decyzji dotyczących funkcjonowania gminy oraz prowadzenia bieżącej działalności urzędu, opracowywanie dokumentów planistycznych, monitorowanie programów operacyjnych, analizy warunków mieszkaniowych ludności i zapotrzebowania na mieszkania, w tym

w szczególności na mieszkania komunalne. Wymieniano także cele naukowo-badawcze. Opracowywanie danych dotyczących tematyki budynków i mieszkań na poziomie niższym niż gmina, np. miejscowość, dzielnica jest zdaniem respondentów wskazane ze względu na prowadzone analizy jakości życia mieszkańców i jego zróżnicowania wewnątrz danej jednostki terytorialnej, badania potrzeb mieszkaniowych ludności, czy opracowywanie programów rewitalizacji budynków.

11.5. Cel wykorzystania danych

W ramach ankiety respondenci mieli możliwość wskazania celów, dla których są wykorzystywane dane z omawianego obszaru tematycznego. Informacje dotyczące stosowania zmiennych stanowią podsumowanie uzasadnień, które były podawane przez użytkowników dla zgłaszanego przez nich zapotrzebowania na dane na wskazanym poziomie podziału terytorialnego. Najwięcej wskazań spośród ogółu respondentów zainteresowanych tematyką zasobów mieszkaniowych dotyczyło celów związanych z podejmowaniem decyzji w obszarze działalności jednostki oraz z planowaniem, budową i monitorowaniem strategii czy opracowywaniem polityk (po około 18% odpowiedzi).

Wykres 7. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych” według celu wykorzystania danych

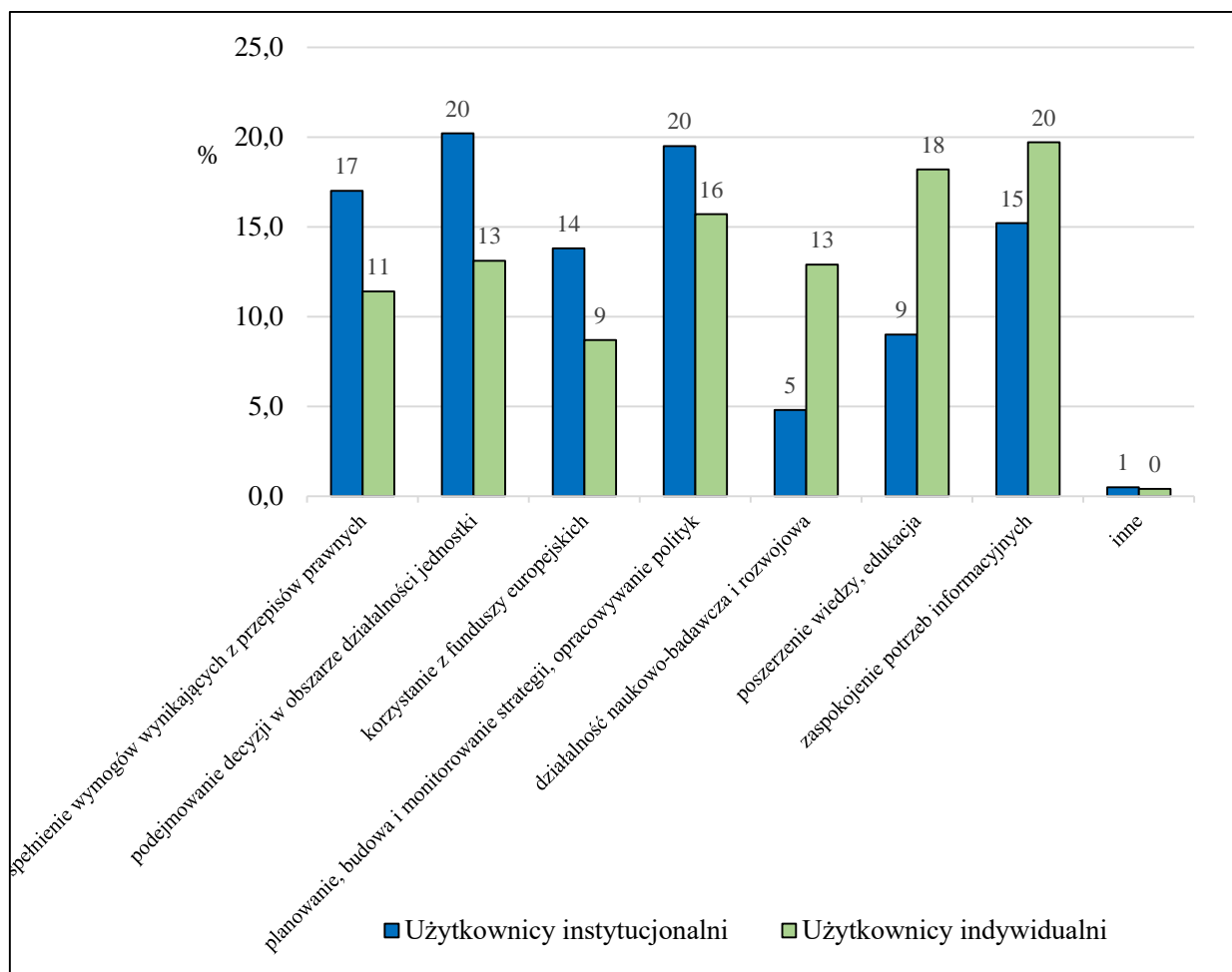

Wśród respondentów instytucjonalnych dane pochodzące ze spisu ludności i mieszkań na temat stanu i charakterystyki zasobów mieszkaniowych najczęściej wykorzystywane były do podejmowania decyzji w obszarze działalności jednostki oraz do planowania, budowy i monitorowania strategii bądź opracowywania polityk (po około 20% odpowiedzi). Jednostki administracji publicznej najczęściej wskazywały cele wyszczególnione powyżej, jak również takie jak: konieczność spełnienia wymogów wynikających z przepisów prawnych oraz zaspokojenie potrzeb informacyjnych, czy też korzystanie z funduszy europejskich. Pozostali respondenci instytucjonalni, wśród których ponad 1/3 stanowiły uczelnie, szkoły i placówki naukowe i badawcze, najczęściej korzystali z wyników spisu w ramach prowadzonej

działalności naukowo-badawczej i rozwojowej, w celach edukacyjnych oraz poszerzenia wiedzy.

Z kolei użytkownicy indywidualni dane spisowe wykorzystywali w ramach zaspokajania potrzeb informacyjnych, poszerzenia wiedzy (po 19,7% odpowiedzi) oraz w celach edukacyjnych (18,2% odpowiedzi).

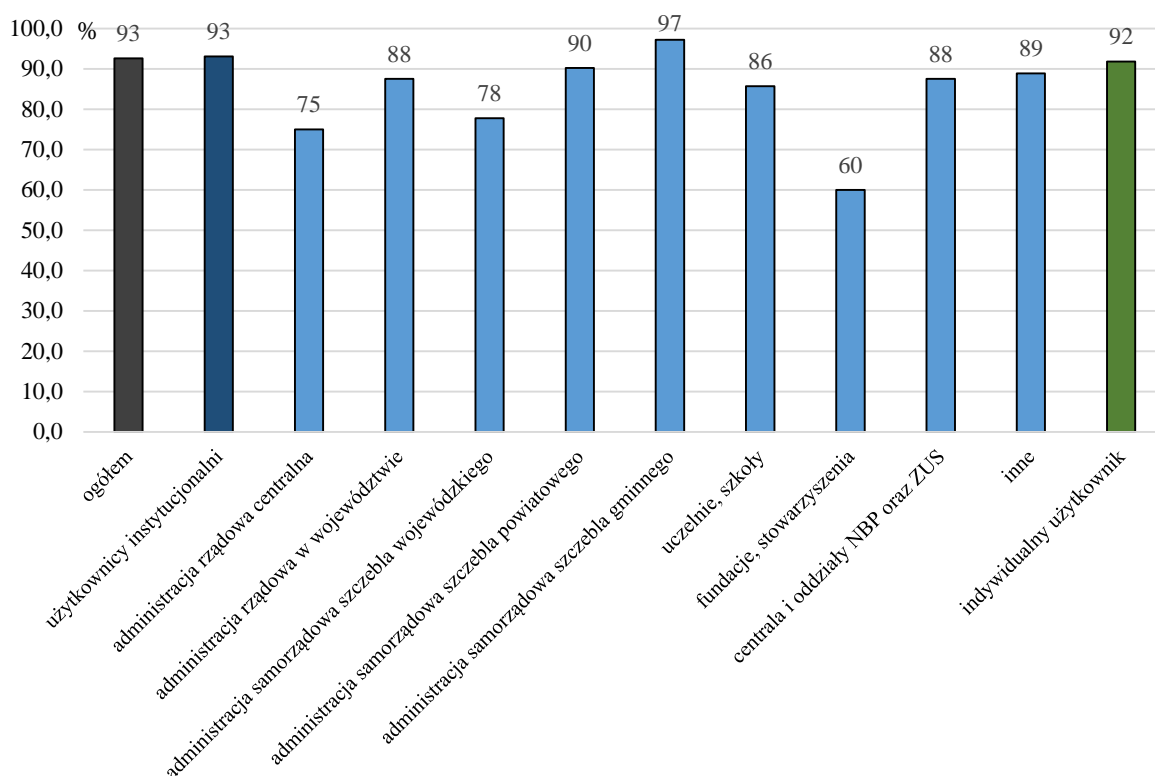
Wykres 8. Uczestnicy konsultacji społecznych w obszarze „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych” według grup użytkowników i celu wykorzystania danych w %

11.6. Zaspokojenie potrzeb informacyjnych

W przeważającej większości (ponad 92%) respondenci ocenili, że proponowane zmiany w obszarze budynków i mieszkań zaspokajają ich potrzeby informacyjne. Wśród użytkowników instytucjonalnych odsetek podmiotów, którzy wskazali, że proponowany zakres jest dla nich wystarczający wyniósł 93,1%, a przypadku użytkowników indywidualnych - 91,8%.

Wykres 9. Stopień zaspokojenia potrzeb informacyjnych wg grup użytkowników w %

* w zestawieniu pominięto niektóre grupy respondentów ze względu na zbyt małą ich liczebność w konsultacjach

Wśród użytkowników instytucjonalnych najwyższy odsetek podmiotów, których potrzeby informacyjne w zakresie tematyki budynków i mieszkań są zabezpieczone, to jednostki administracji samorządowej szczebla gminnego (ponad 97%) oraz szczebla powiatowego (około 90%). Najmniejsze zadowolenie z zakresu dostępnych danych wyraziły natomiast fundacje i stowarzyszenia. Należy jednak uwzględnić, że w ich przypadku w konsultacjach w omawianym obszarze tematycznym udział wzięło zaledwie 5 podmiotów.

Podmioty, które wskazały, że zaproponowany zakres zmiennych w omawianym obszarze nie jest dla nich wystarczający, poproszone zostały o sprecyzowanie swojego zapotrzebowania. Wśród respondentów instytucjonalnych najczęściej zgłaszanymi propozycjami rozszerzenia zakresu informacyjnego spisu były zagadnienia związane ze: sposobem ogrzewania mieszkania i rodzajem stosowanego paliwa, tytułem prawnym do zajmowanego mieszkania oraz dostępnością informacji na wymaganym poziomie podziału terytorialnego np. w przypadku zmiennej dotyczącej tytułu prawnego do zajmowanego mieszkania na poziomie gminy.

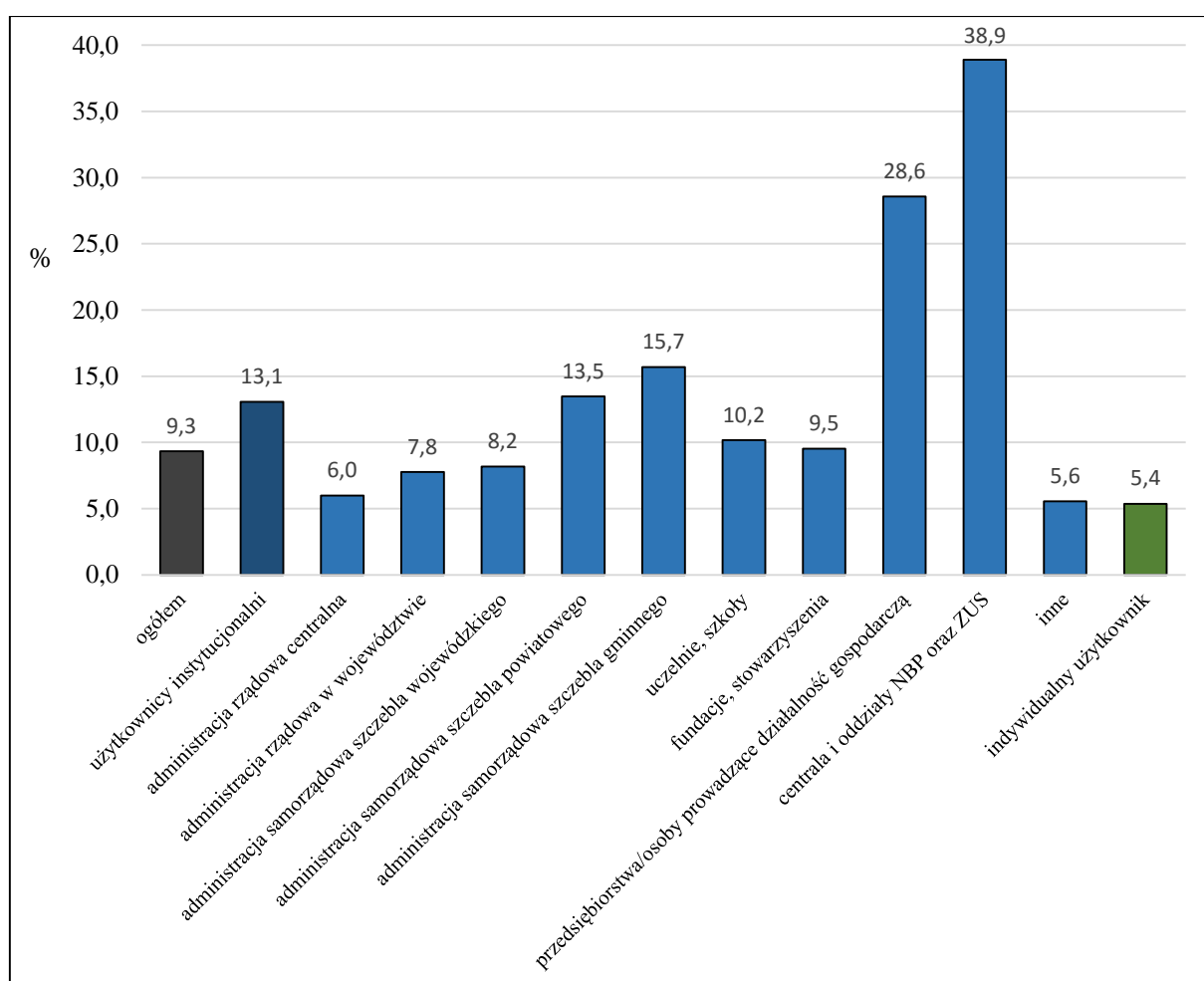
Ponadto, wskazywano na potrzebę pozyskiwania dodatkowych informacji odnośnie gospodarowania komunalnymi zasobami mieszkaniowymi, dostępu do Internetu, dostosowania budynków do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, wyposażenia mieszkań w dobra ruchome, np. sprzęt AGD.

Respondenci indywidualni zgłaszali natomiast zapotrzebowanie na dane na innym niż dostępny poziomie terytorialnym. Wystąpiły także sporadyczne przypadki wskazań na potrzebę opracowania informacji w zakresie cen i wartości mieszkań.

11.7. Alternatywne źródła danych

Fakt korzystania z alternatywnych do zasobów statystyki publicznej źródeł danych w zakresie tematyki budynków i mieszkań zadeklarowało 294 uczestników konsultacji (spośród 1 875 respondentów deklarujących korzystanie z danych z tego obszaru tematycznego).

Wykres 10. Wykorzystanie alternatywnych źródeł danych w zakresie obszaru „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych” według typu użytkownika w %

Grupa respondentów, wśród której korzystanie z alternatywnych źródeł danych jest najczęstsze (prawie 40% podmiotów), to centrala i oddziały NBP oraz ZUS. Korzystanie z pozastatystycznych źródeł danych deklaruje również grupa przedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą (prawie 30%). Wśród najliczniejszej grupy respondentów, tj. jednostek administracji samorządowej szczebla gminnego korzystanie z alternatywnych źródeł danych deklaruowało około 16% podmiotów. Dla nich źródłem informacji są ich własne bazy i systemy informatyczne prowadzone w ramach zadań statutowych, takie jak: ewidencje

gruntów i budynków, prowadzone bazy adresowe, dane z systemu PESEL, czy też bazy prowadzone dla celów podatkowych.

Respondenci przeważnie wskazywali źródła danych, które są rozpoznane już przez statystykę publiczną, również te pozaadministracyjne, np. systemy informatyczne zarządców budynków mieszkalnych. Jednocześnie około 23% respondentów, którzy zadeklarowali korzystanie z pozastatystycznych źródeł danych, wskazało możliwość zastąpienia danych ze spisu tymi źródłami, ale tylko w zakresie ograniczonym do wybranych zmiennych.

11.8. Proponowane zestawienia danych

Respondenci mieli możliwość zaproponowania własnych zestawów danych, które zaspokajałyby potrzeby informacyjne. Układy danych zaproponowane w obszarze Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych są nieznacznie zróżnicowane i odpowiadają zakresowi działalności poszczególnych instytucji:

- Narodowy Bank Polski – zgłosił zapotrzebowanie na informacje odnośnie adresu zamieszkania w rozbiciu według powierzchni użytkowej mieszkania i liczby izb na poziomie powiatu, a jako cel wykorzystania danych podał prowadzenie analiz rynku nieruchomości;
- Instytut Badań i Opinii Publicznej - zgłosił zapotrzebowanie na informacje odnośnie adresu zamieszkania w rozbiciu według okresu wybudowania budynku oraz jego wyposażenia w urządzenia techniczne na poziomie województwa, a jako cel wykorzystania danych podał prowadzenie analiz stanu technicznego budynków;
- Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu - zgłosił zapotrzebowanie na informacje odnośnie adresu zamieszkania w rozbiciu według stanu zamieszkania mieszkania oraz kraju poprzedniego zamieszkania na poziomie gminy, a jako cel wykorzystania danych podano prowadzenie badań naukowych;
- wojewódzki inspektorat ochrony środowiska - zgłosił zapotrzebowanie na informacje na poziomie gminy odnośnie liczby osób zamieszkujących mieszkanie w podziale według typu gospodarstwa domowego i stanu zamieszkania mieszkania, czy też liczb izb w mieszkaniu według powierzchni użytkowej mieszkania i wyposażenia mieszkania w instalacje techniczno-sanitarne, a za cel wykorzystania podano analizy w zakresie szacowania emisji zanieczyszczeń do atmosfery;
- urząd skarbowy - zgłosił zapotrzebowanie na dane w zakresie adresu zamieszkania według powierzchni użytkowej mieszkania i okresu wybudowania budynku na poziomie gminy bez podawania celu wykorzystania tych danych.

Ze strony użytkowników indywidualnych zgłoszono natomiast zapotrzebowanie na dane dotyczące:

- adresu zamieszkania w rozbiciu według liczby osób zamieszkujących mieszkanie i powierzchni użytkowej mieszkania na poziomie gminy;

- liczby osób zamieszkujących mieszkanie według powierzchni użytkowej mieszkania i tytułu prawnego do jego zajmowania na poziomie gminy w celu zdobycia wiedzy o budownictwie w kraju;
- powierzchni użytkowej mieszkania według liczby osób zamieszkujących mieszkanie i tytułu prawnego do jego zajmowania na poziomie gminy w celu realizacji obowiązków służbowych.

11.9. Podsumowanie w obszarze „Stan i charakterystyka zasobów mieszkaniowych”

Tematyka budynków i mieszkań cieszyła się w konsultacjach społecznych dużym zainteresowaniem, przy czym nieco większe było ono w przypadku użytkowników instytucjonalnych niż użytkowników indywidualnych.

Użytkownicy jako najniższy poziom podziału terytorialnego, który zaspakajałby ich potrzeby informacyjne w zakresie omawianego obszaru najczęściej wskazywali gminę, a jako inny poziom (poniżej gminy) wymieniano miejscowość, sołectwo, dzielnice czy osiedla.

Użytkownicy danych zainteresowani są informacjami, które w bardziej szczegółowy sposób przedstawiają dodatkowe aspekty warunków mieszkaniowych ludności, w tym w szczególności udogodnienia dla osób starszych i niepełnosprawnych, czy też stopień wyposażenia mieszkań i budynków w takie udogodnienia jak dostęp do Internetu, czy możliwość korzystania z indywidualnego miejsca parkingowego.

Jako alternatywne do zasobów statystyki publicznej źródła danych w zakresie tematyki budynków i mieszkań wskazywane były bazy i systemy informacyjne administracji publicznej, w tym także własne zbiory danych, które zostały już rozpoznane przez statystykę publiczną i w niektórych przypadkach wdrożone do produkcji statycznej. Jednocześnie wskazując, że ww. źródła mogą tylko w ograniczonym zakresie zastąpić dane spisowe.

Największym wyzwaniem w ramach omawianego obszaru tematycznego będzie opracowanie informacji wynikowych, które przygotowywane są w połączeniu z cechami z pozostałych obszarów tematycznych, np. miejsce zamieszkania, stan zamieszkania czy podmiot będący właścicielem mieszkania czy budynku. Będzie to wymagało podjęcia dodatkowych działań mających na celu zapewnienie połączenia danych o ludności i mieszkaniach.

Proponowane zestawienia zmiennych z omawianego obszaru dotyczą indywidualnych potrzeb uczestników konsultacji, które są przewidziane do opracowania w ramach spisu.

Przeważająca część uczestników konsultacji oceniła, że proponowany zakres informacyjny spisu zaspakaja ich potrzeby.